VACANȚELE NOASTRE!

ALMANAH 2007

FLACĂRA

FLACĂRA estival

bahia
sunset

oriflame
natural swedish cosmetics

Bonus: Cadou Oriflame!

Veneția văzută dintr-o cafenea
Catharii, dragostea și moartea
America, America!
Te fac un... Skanderbeg?
Japanese boy
Epopeea nestematelor americane

Divertisment, jocuri, careuri, integrame

Almanah anual al revistei Flacăra (fondată în 1911) • 2007 • 132 pagini • 5,90 lei

FLACĂRA

FLACĂRA

POLITICĂ

CAMPANIE

VINDECĂTORI

CU HAR

SOCIAL

VEDETE

LIFE STYLE

CĂRȚI

Doria Ivan • Ioana Moldovan • Iulia Vântur • Sănătate • Auto • It • Editoriale: George Arion, Mihail Gălățanu, Tudor Călin Zarojanu • Istoria unui produs • Film • Unde ieşim • Imobiliare • Turism • Călătorii

în exclusivitate

www.revistaflacara.ro

Ediţia virtuală a revistei *Flacăra* vă propune lună de lună subiecte incitante, articole care vizează cele mai diverse domenii de interes. Întotdeauna prima pagină a site-ului va fi dedicată principalelor titluri din ediţia *Flacăra* din luna în care ne aflăm. Pentru aceia care nu cunosc istoria revistei *Flacăra*, puteţi afla amănunte accesând din banda roşie a meniului de pe prima pagină opţiunea: *Istoria Flacăra*. *Flacăra – Ediţie virtuală* este un site exploziv care prezintă în esenţă materialele jurnalistice apărute în luna respectivă la rubricile: Politic, Social, VIP, Actualitate, Sănătate, Cărţi, Auto, IT, Life Style, Istoria unui produs, Imobiliare, Film, Sport, Unde ieşim etc. Pentru iubitorii articolelor de opinie, vă stau la dispoziţie editorialele semnate de cunoscuţii scriitori şi jurnalişti: George Arion, Mihail Gălăţanu şi Tudor Călin Zarojanu. La începutul acestui an, *Flacăra* a reluat tradiţia revistei de a prezenta metode alternative de tratare a diferitelor boli şi a lansat Campania *Vindecători cu har*, o secţiune extrem de căutată de către publicul cititor.

CÂŞTIGĂ!

O excursie în fiecare lună cu *EUROPA TRAVEL!* Un cadou de la *ORIFLAME* cu care este înfoliat orice exemplar al revistei! Cărţi de la editura *HUMANITAS* Obţii suplimente nutritive GRATUIT cu *LAROPHARM!*

Almanah Flacăra Estival 2007

VACANȚELE NOASTRE

Veneţia văzută dintr-o cafenea 11

Acasă la *Himbas*

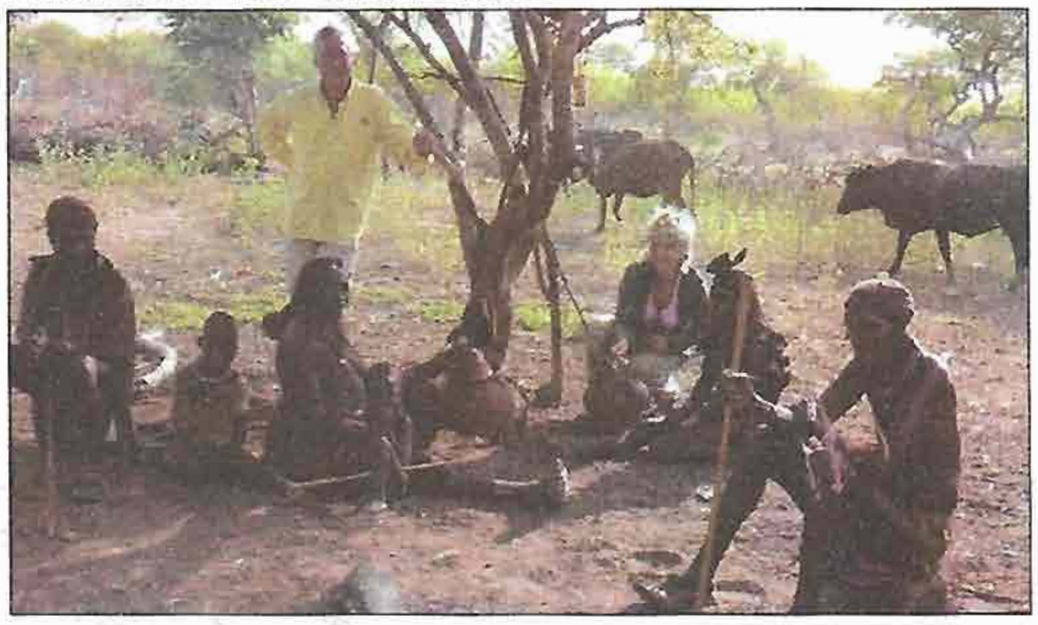

Valea Rengo. Chile lichid. Alb sau negru? 21

Camp Nou: Bârlogul extratereştrilor 27

Pushar 31

Visări ce preschimbă

America, America 35

Gustul aspru al pământului la Sarica-Niculiţel 39

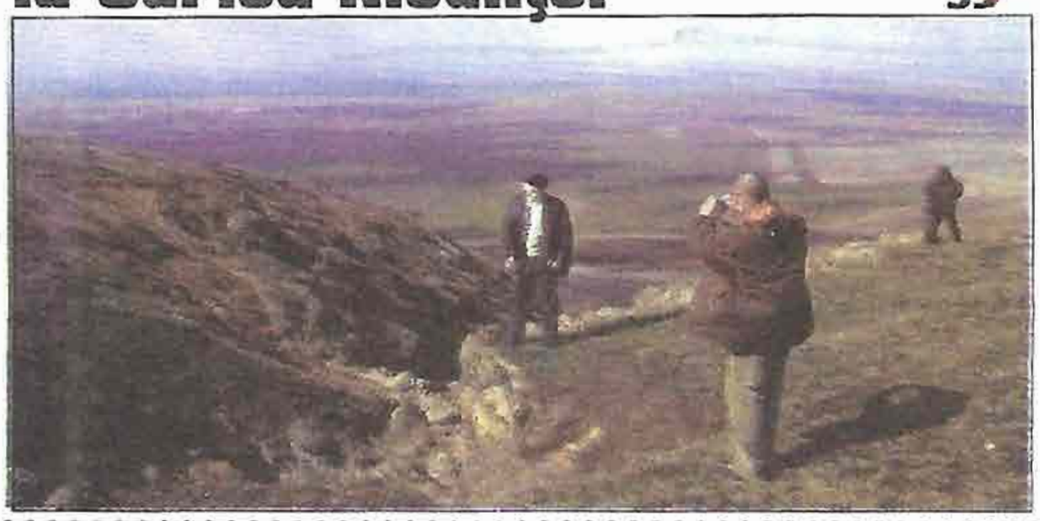

Catharii, moartea şi dragostea 51

INEDIT

Baia Dragonului 47
Te fac un... Skanderbeg? 57
Japanese boy 73
Mirajul nudului 77
Epopeea nestematelor americane 97

BUSINESS

Cum e să lucrezi la cele mai înalte cote 61

SOCIAL

Povestea unei femei greu încercate 63
Campanie socială: *Made* la noi, bade! 89

MEDIA

Televiziunea şi puterea 65
Mona Segal: Îmi plac *reality-show*-urile 67

STIL DE VIAŢĂ

Vara se poartă tunelul cu infraroşii 69
Glamour & Style 2007 81
Ţinute exotice 85

TEATRU

Dragostea durează trei ani 71

CULINARE

Reţete de vară 87
Cioccolatò 91

ŞTIINŢĂ

Banca de ecoinventică *Daky* 103

ARTĂ

Galeria de artă *Flacăra* 102
Digital art 107

VIP

O vară fierbinte cu *Mandinga* 111

DIVERTISMENT

Jocuri, careuri, integrame 119

ALMANAH FLACĂRA ESTIVAL 2007

Almanah anual al revistei FLACĂRA
Fondată în 1911 de Constantin Banu

Director general adjunct: **ALEXANDRU ARION**
Director: **MIHAIL GĂLĂŢANU**
office@publicatiileflacara.ro

Editor-coordonator almanah **ALICE-CLAUDIA GHERMAN**
Redactor şef **LILIANA PETRUŞ**
Senior Editor: **OCTAVIAN TIBĂR**
Coordonare pagini divertisment **DAN POPA**
Ilustraţii **AUREL ŞT. ALEXANDRESCU**
Grafică şi tehnoredactare **LAURA TIBĂR**
Corectură **POMPILIU L. DUMITRESCU**

Şef departament producţie **PETRUŢ STOIAN**

Colaboratori: **Alexandra Bardan, Marin Marian Bălaşa, Armand Sorin Constantinescu, Raluca Şeinoiu, Claudia Golea, Gelcu Maksutovici, Alina Mândru, Dan Medeanu, Viorica Nichifor, Andreea Tudor**

Flacăra, Almanah Flacăra, Flacăra Bis, Flacăra Focus, Rebus, Almanah Rebus, Rebusache, Rebus Bis, Rebus de buzunar, Almanah Estival Rebus sunt mărci înregistrate ale SC Publicaţiile Flacăra SA

Consiliul de Administraţie:
Preşedinte – director general: **GEORGE ARION**
george.arion@publicatiileflacara.ro
Vicepreşedinte: **ALEXANDRU PĂSĂRIN**
alexandru.pasarin@publicatiileflacara.ro
Director economic: **GABRIEL BUMB**
Director publicitate şi marketing: **EMIL DUMITRU**
emil.dumitru@publicatiileflacara.ro
Contabil şef: **ELENA ANGHEL**

Foarte important!
Potrivit art. 206 CP, responsabilitatea juridică pentru conţinutul articolului aparţine autorului. De asemenea, în cazul unor agenţii de presă şi personalităţi citate, responsabilitatea juridică le aparţine.

ISBN: 10-973-7900-23-5
ISBN: 13-978-973-7900-23-4
Tiparul: OLIMP PRINTING SERVICES SRL

Preţ: 5,90 lei

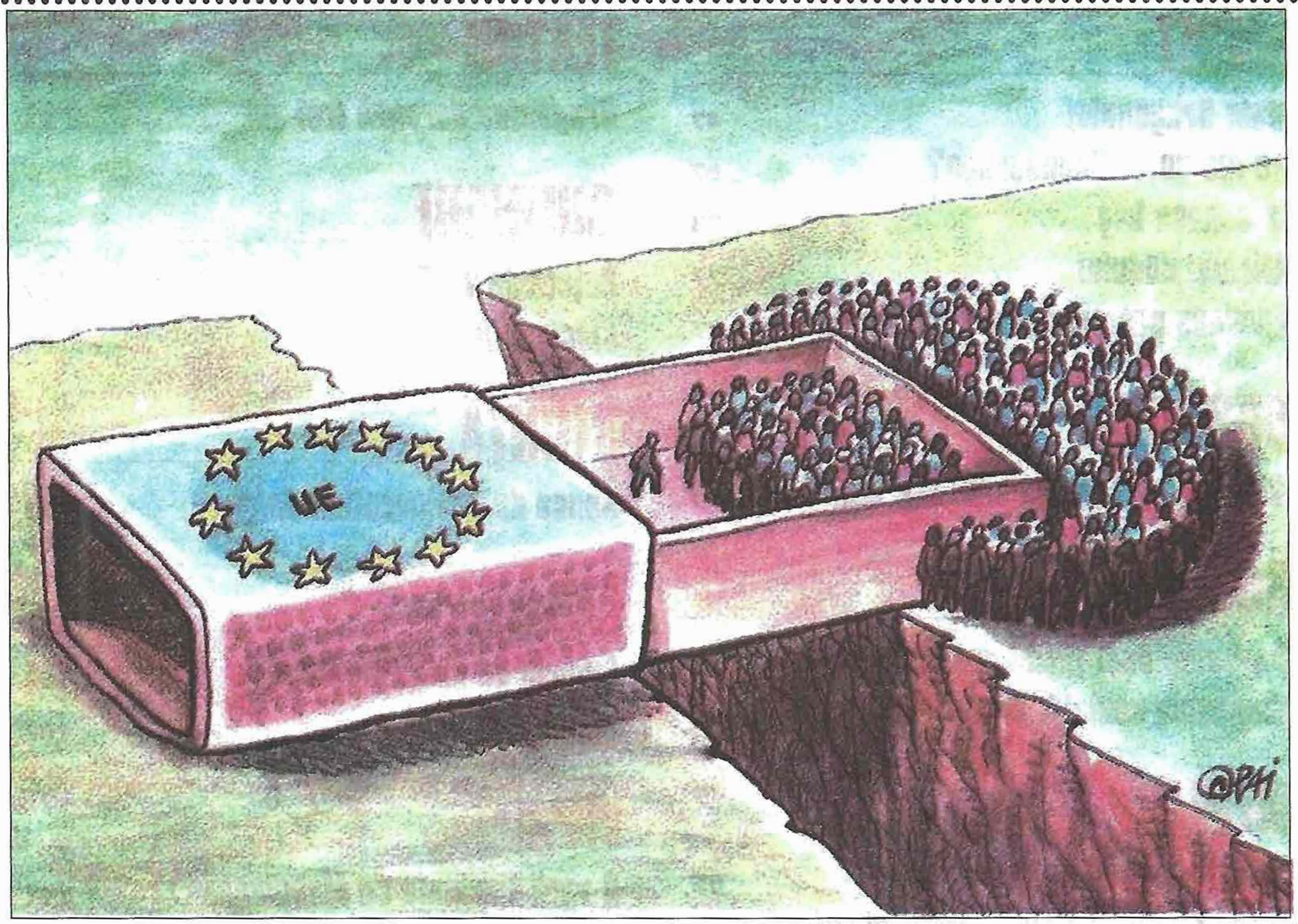

desene de **Iulian Pena-PAI**

Veneţia văzută dintr-o cafenea

S-a întâmplat să ajung în Veneţia de mai multe ori. De aceea mi-am permis luxul de a o privi în mai multe feluri. Ca turist, disperată să văd toate palatele, podurile şi basilicile. Ca ziarist, atentă şi la viaţa de zi cu zi a localnicilor, la casele lor, pline de igrasie, de unde şi tot soiul de boli... Am trecut şi prin faza romantică, evident, cu vaporetto pe *Grand Canale* şi cu gondola spre periferii. Mai mult, n-am fost scutită nici de ispite intelectuale, gen muzee, expoziţii, ba chiar Institutul Cultural Român din lagună. Cea mai frumoasă Veneţie, însă, am văzut-o dintr-o cafenea. E drept, nu una oricare!

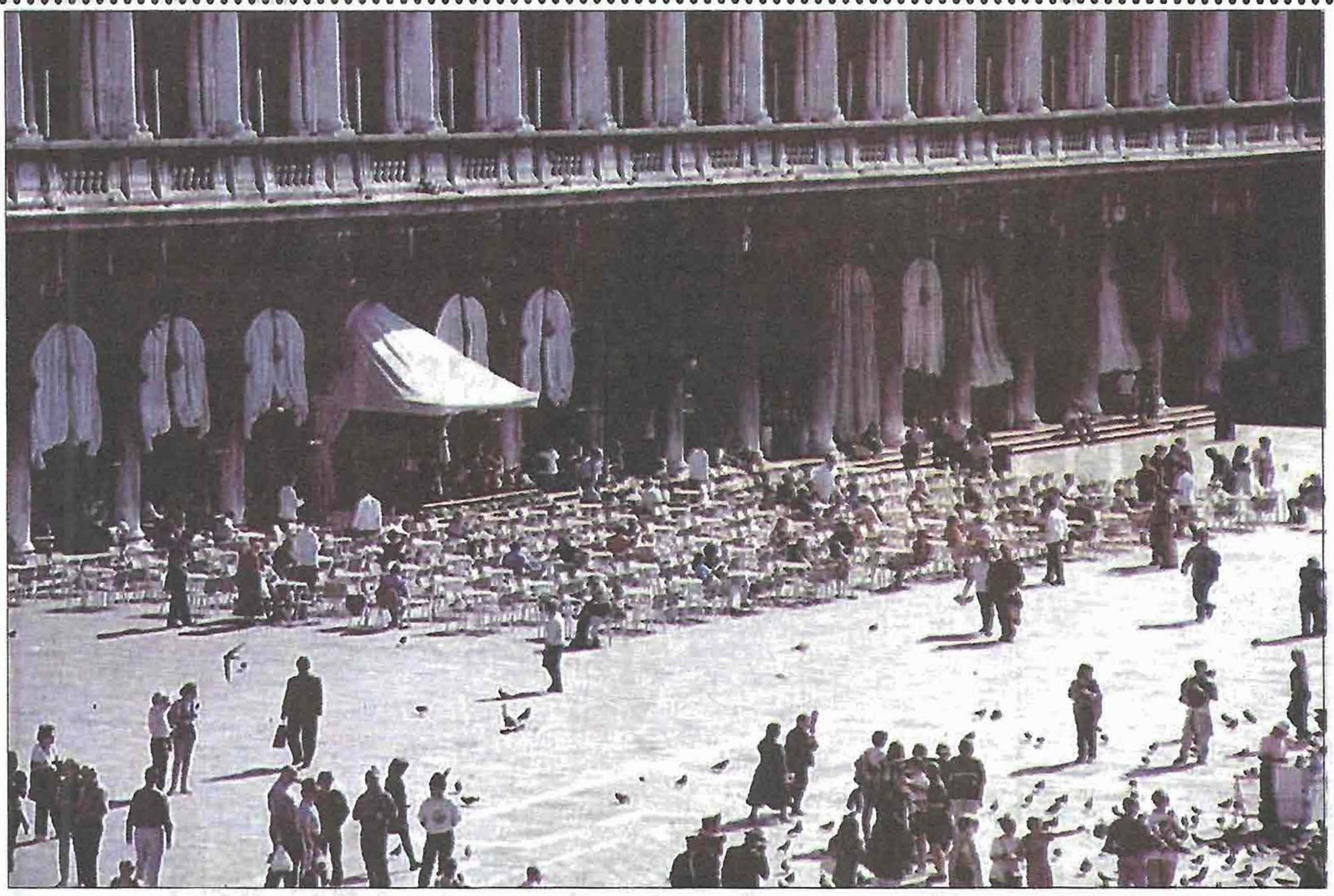

Caii cu ochii furaţi

Sigur că nu mi-am propus să merg la Veneţia şi să stau o jumătate de zi într-o cafenea. Dar aşa s-a întâmplat. Mă învârteam prin Piaţa San Marco, încercând să-mi fac curaj pentru coada de la intrarea în Catedrală. Aveam de gând să revăd mozaicurile. Cu atât mai mult cu cât erau scăldate în soarele din miezul zilei. Vă daţi seama cum arată patru mii de metri pătraţi de mozaicuri când se joacă printre ele puzderie de raze? E magie curată. Sentimentul acela, straniu şi înălţător, că totul în jur devine de aur. Cum să ratezi un aşa spectacol? Drept dovadă că intenţiile mele erau nobile, am căutat prin geantă, la capitolul mărunţiş, până am adunat trei euro. Ca să intru şi la *Museo di San Marco*, dacă tot sunt în zonă. Să mai văd o dată caii, în număr de patru,

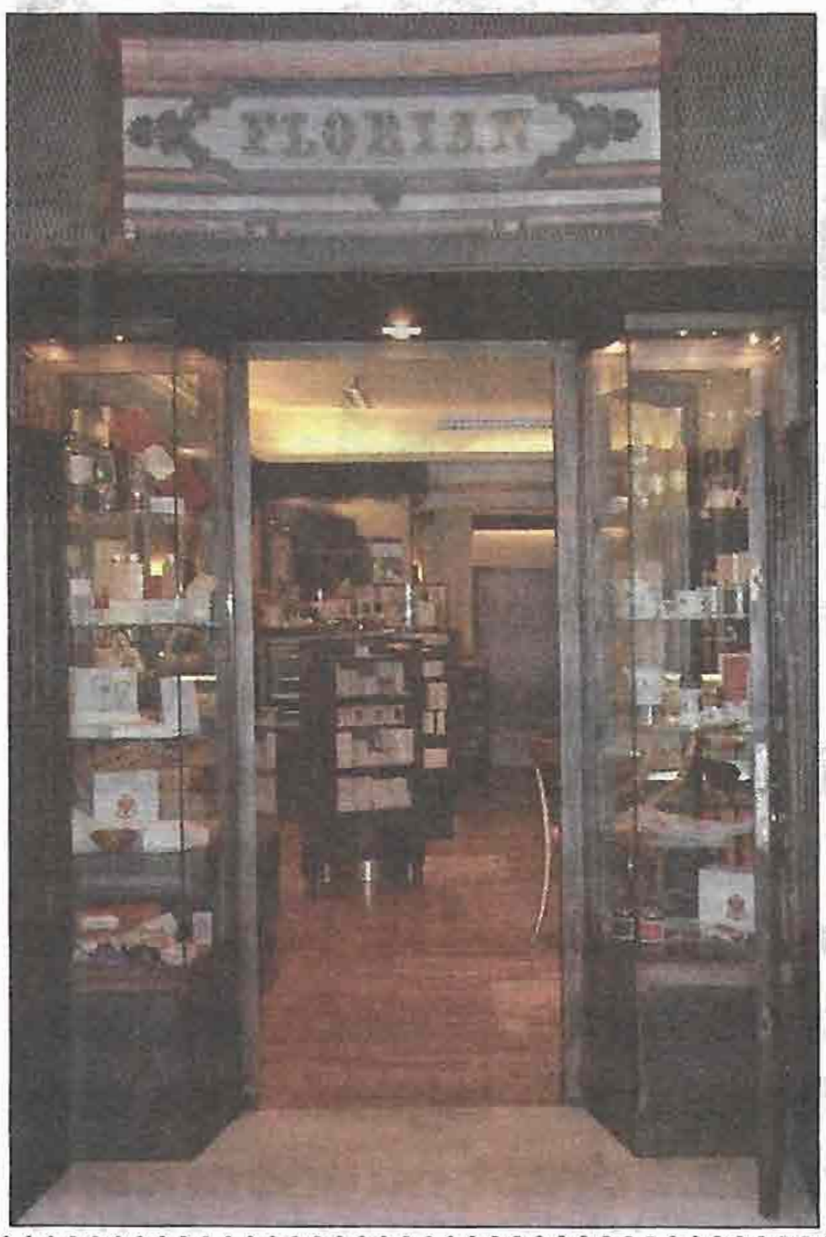

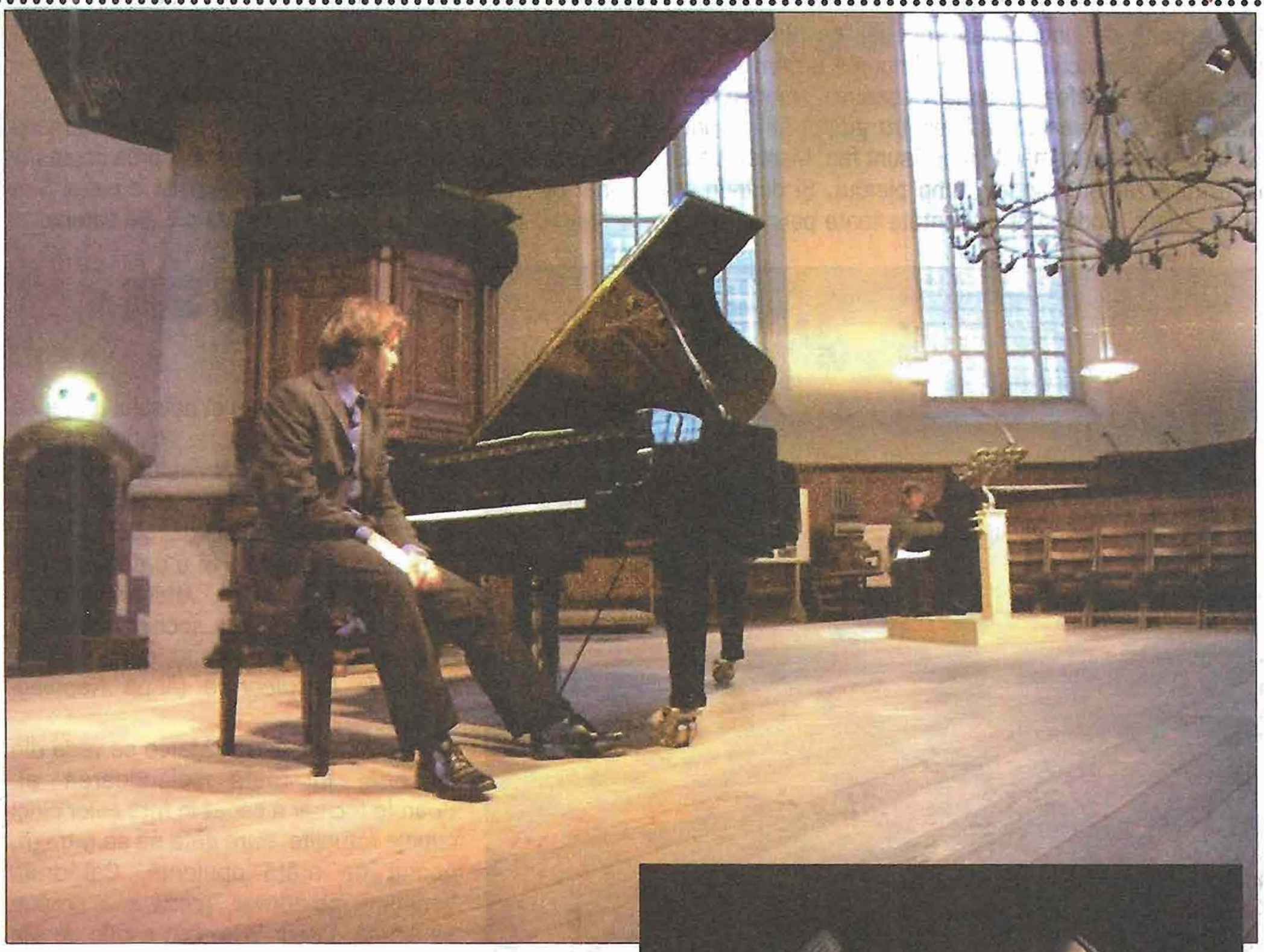

din bronz aurit. Fascinanţi ca expresie artistică, dar mai ales ca poveste. Au fost turnaţi la Roma şi apoi „exilaţi“ la Constantinopol, de unde veneţienii i-au recuperat după distrugerea oraşului. În 1797, când a prădat Veneţia, Napoleon i-a luat la Paris. De-abia după căderea Imperiului Francez caii din bronz aurit s-au întors acasă. Din păcate, orbi. Ochii mari, din rubin, le-au fost furaţi. Şi e atîta tristeţe în orbitele goale!

Un pian în Piaţa San Marco

Mă îndreptam spre Catedrală, aşadar. Cu un mers cam şovăitor. Din motive neelucidate, încă. În zarva din piaţă, peste corul acela obositor, pe sute de voci, în zeci de limbi ale pământului, ceva parcă mă trăgea înapoi. Un sunet ciudat, diferit de tot ceea ce era în jur. Am încercat să-i iau urma. După câţiva paşi prin mulţime, s-a transformat în acorduri parcă dintr-o altă lume. Diafane, ademenitoare, gata să te bage în păcat. Un pian în Piaţa San Marco? Nu, pe bune, cred că am făcut insolaţie şi, uşor, delirez. Şi totuşi! Intru pe o uşă deschisă larg. Apuc să văd că deasupra ei scrie *Caffe Florian*. Într-un salon mare, ca de bal, chiar concertează un pianist. Singur-singurel, clienţii sunt pe terasă. Briza lagunei e, totuşi, mult mai plăcută decât aerul condiţionat. Dar pianul nu se aude la fel! Şi stăteam aşa, de-a proastelea, în mijlocul salonului, întrebându-mă ce să fac. Ghinion, pianistul şi-a ridicat ochii şi mi-a zâmbit. Nu ştiu dacă mi s-a părut sau chiar mi-a arătat, din priviri, o masă în dreapta lui, cu vedere superbă spre piaţă şi Catedrală. Destul şi bine că m-am aşezat. O decizie care avea să mă coste cam mult. 18 euro, respectiv 20, cu bacşişul, pentru o cafea şi o apă plată. De unde era să ştiu că preţurile în salon, cu panoramă, sunt de trei ori mai mari decât pe terasă? Dar zău că a meritat!

La o cafea cu Dickens, Proust şi Casanova

După cum vă spuneam, cea mai frumoasă dintre Veneţii de aici am văzut-o. Pianistul, desigur, mi-a fost un fel de ghid. Muzica lui, în care nu am reuşit să identific nici un acord cunoscut, deşi nu sunt chiar tufă în domeniu, parcă m-a legat de scaun, o după-amiază întreagă. Dezlegându-mă, însă, de vraja care altfel te

ţine departe de intimitatea Veneţiei, ca turist. Şi nici nu-ţi dă voie să călătoreşti în timpurile ei. Am început prin a sta la o cafea cu însuşi Casanova. Nu mi-a făcut avansuri, sunt prea trecută pentru gustul lui. Charles Dickens a fost dezamăgit că nu-i sunt fan. Marcel Proust chiar mi-a zâmbit. Dintr-un timp pierdut. Şi dintr-un pliant, desigur. Unde sunt prezentate toate personalităţile care şi-au băut cafeaua aici. Şi uite-aşa aflu că am făcut o alegere bună. *Caffe Florian* este cea mai veche cafenea din Veneţia. Funcţionează, fără întrerupere, din 1720. Vedeţi că îşi merită banul?! Bine că n-a dărâmat-o Napoleon, mă gândesc. Probabil că a fost prea impresionat de frumuseţea Veneţiei, în general, şi a pieţei San Marco, în special, ca să-i mai pese de o biată cafenea.

„Cel mai frumos salon al lumii“

Privesc pe geam şi peisajul pieţei se întinde ca o poveste. Un spaţiu larg deschis, străjuit de o procesiune ordonată de arcade. Când a văzut asta, Napoleon a simţit nevoia să strige: „Cel mai frumos salon al lumii!“. Şi a ordonat imediat să fie redecorată. Arhitecţii săi au demolat o biserică din secolul al XVI-lea, cu o faţadă de Sansovino, pentru a construi *Ala Napoleonica* (Aripa Napoleoniană).

Şi Basilica di San Marco se vede din cafenea, în toată splendoarea ei. Soarele tocmai a cedat în faţa celor cinci cupole rotunjite. Pare gata să se retragă, obosit de atâta opulenţă. Catedrala Veneţiei, într-adevăr, parcă şi-a propus să adune, într-un amestec exotic de stiluri şi maiestuozitate, toate frumuseţile pământene. Utopie care, măcar pe alocuri, i-a şi reuşit. Este singurul loc, după ştiinţa noastră, unde creştinătatea şi Orientul „se gospodăresc“ atât de bine împreună.

Privirea îmi alunecă, mai departe, spre *Campanile*. Faimoasa clopotniţă din cărămidă a Veneţiei. Muzica pianistului a urcat, deja, până la Îngerul din vârful ei. La 99 de metri înălţime. Gata să-i elibereze până şi pe clericii păcătoşi. Dar necum pe mine, vinovată doar că am stat câteva ore într-o cafenea, în loc să văd mozaicurile de San Marco şi caii cu ochii scoşi. În secolul al XV-lea, clericii acuzaţi de purtare imorală erau închişi în „colivii” din lemn suspendate în *Campanile*. Unii erau siliţi să trăiască doar cu pâine şi apă, chiar şi un an de zile. Alţii erau lăsaţi să moară de foame. Eu sunt silită doar să-mi părăsesc pianistul. Vraja s-a spart într-o secundă. Tocmai mi-a sunat telefonul mobil. Am întârziat la întâlnirea cu grupul, la cină, la nu mai ştiu care restaurant. Şi voi fi lăsată să mor de foame.

Ei, dar ce cafea am băut!

text **Liliana Petruş**

Acasă la *Himbas*

Africa. Misterioasă, exotică, periculoasă. Un continent negru, plin de contraste. Un loc unde găseşti oraşe ridicate de albi, bine clădite, cu maşini şi aeroporturi, dar şi un loc unde sărăcia, înapoierea şi boala fac ravagii printre populaţia de culoare. În Africa, mai mult decât oriunde pe pământ, sunt încă triburi întregi de oameni desprinşi dintr-o altă lume. Aparţinând altei ere. Departe cu mii de ani în urma lumii civilizate. Chiar dacă albii au făcut şi mult rău Africii, tot ei sunt cei care au încercat sau continuă să încerce să pună umărul la civilizarea ei. Da, sunt oameni care se chinuie să aducă populaţiile triburilor necivilizate măcar un pic mai aproape de lumea noastră. Şi nu-i uşor. Cu unii sunt sorţi de izbândă, cu alţii nu.

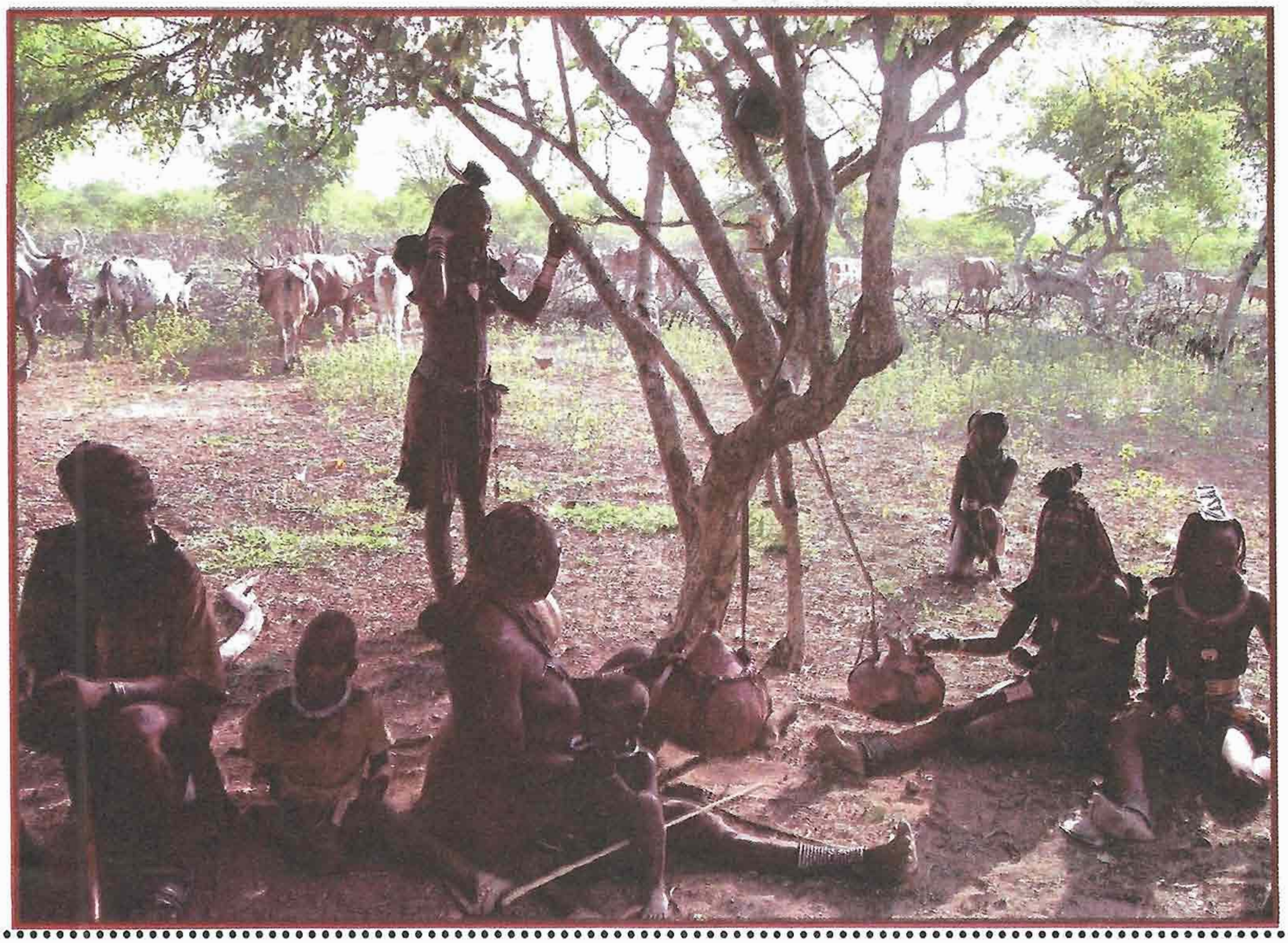

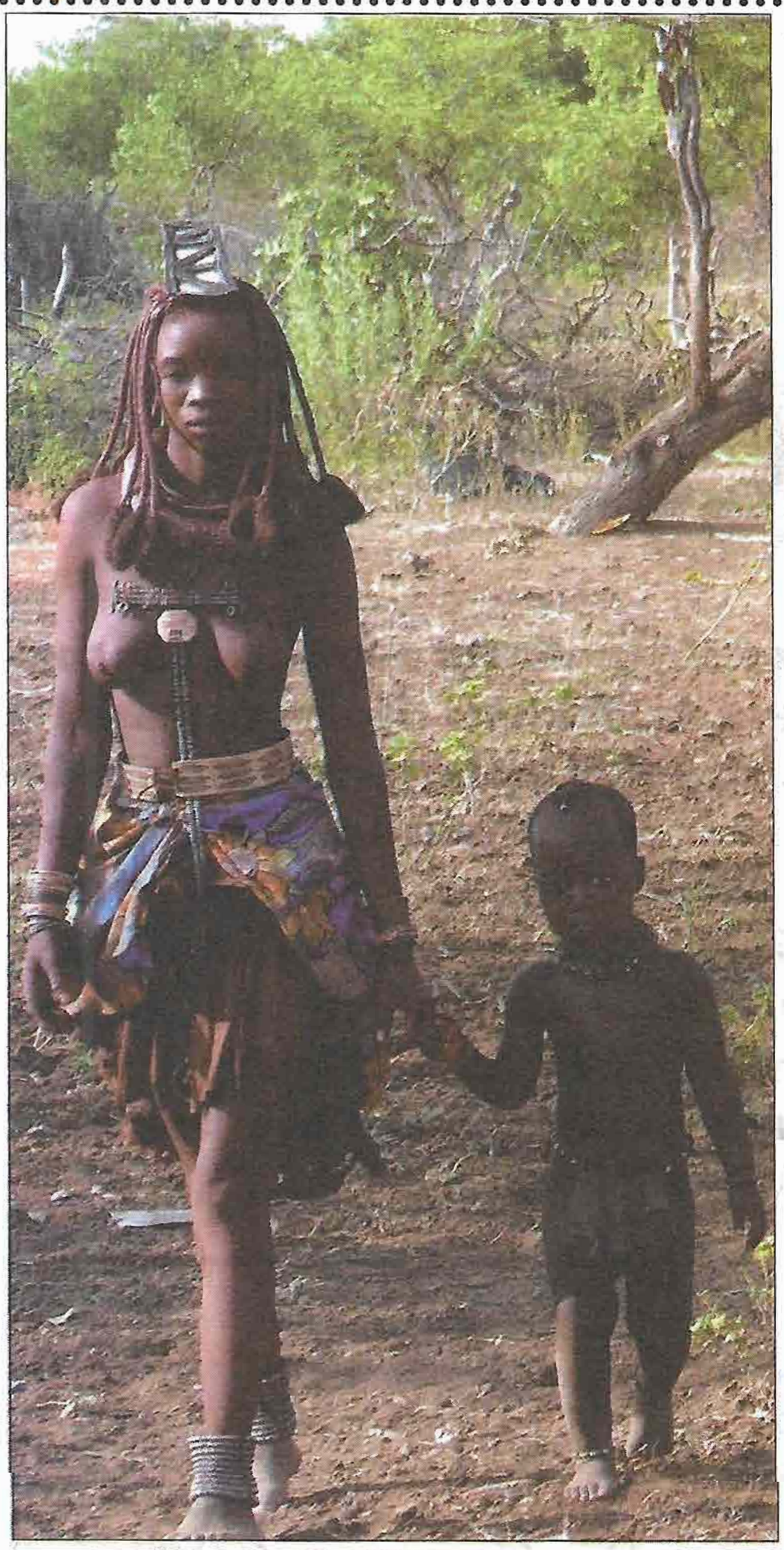

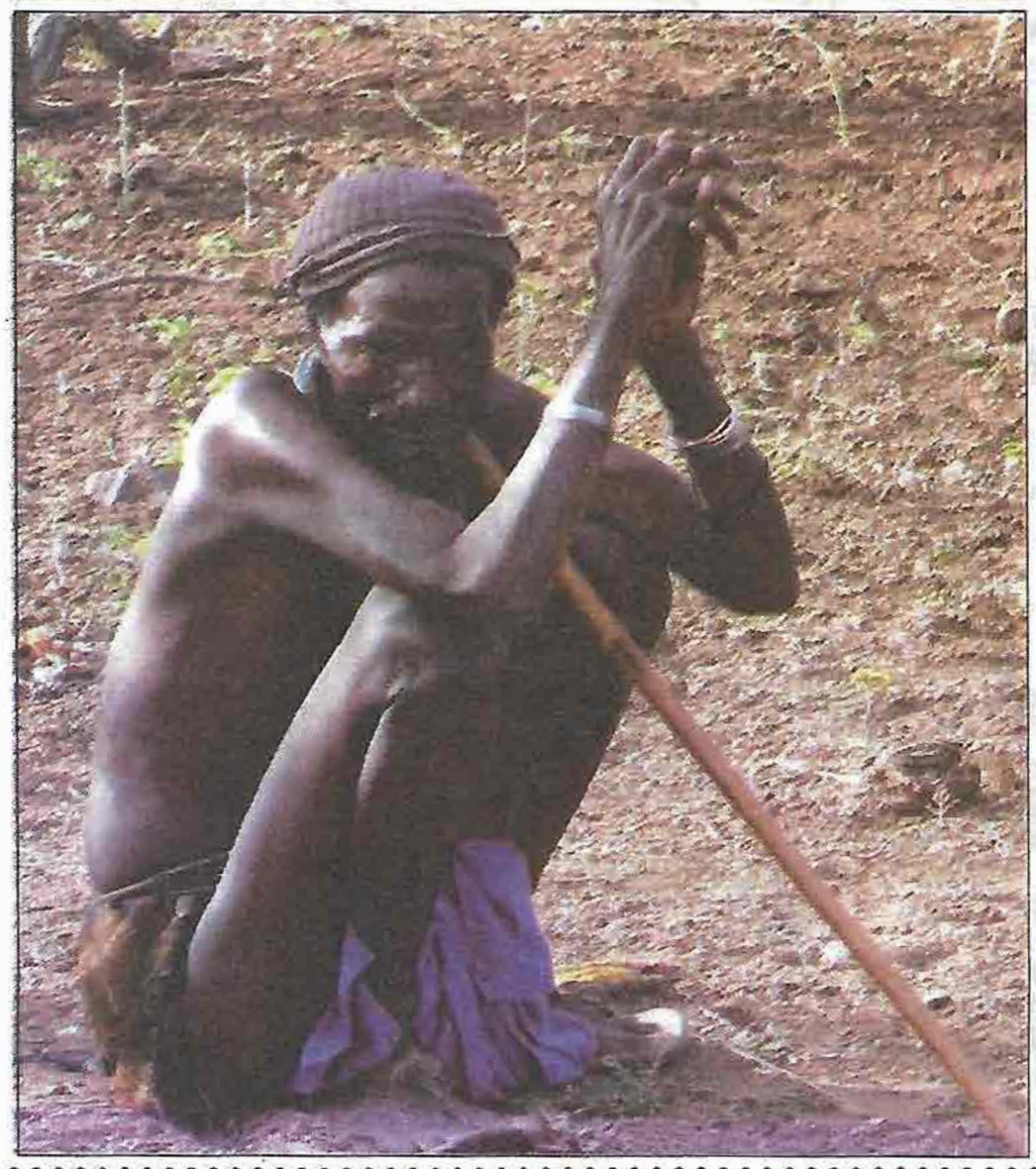

O zi în tribul *himbas*

Stela şi Axel Kohnen sunt doi medici care călătoresc în jurul lumii şi încearcă să ajute populaţiile sărace acolo unde le întâlnesc. Timp de trei luni, soţii Kohnen au călătorit în Africa, de la sud către nord. „Eram în nordul Namibiei. Axel auzise de existenţa unor triburi mai speciale, numite *himbas*, care trăiau pe aceste meleaguri. Oameni care îşi duc existenţa izolaţi de lume, agăţaţi de obiceiurile lor străvechi. Societăţi închise. Am plătit un ghid şi ne-am dus în satul lor. Am stat la ei o zi întreagă. Nu părea să-i supere. Erau paşnici şi ne-au răspuns la majoritatea întrebărilor noastre. Chiar şi cele mai intime. Aşa am aflat că la ei bărbatul nu munceşte. Nu face nimic de dimineaţa până seara. Femeia este cea care îngrijeşte vacile – sursa lor principală de hrană – tot ea bate laptele în bostanul golit de seminţe până ce acest lapte devine unt, şi, evident, femeia îngrijeşte de copii. Şi sunt mulţi copii. Un bărbat are cam cinci soţii. Nu există rivalitate/gelozie între ele fiindcă bărbatul le tratează egal. La prima *căsătorie* se face un ceremonial de nuntă, chiar şi o masă. De obicei se taie o vacă şi se pune la proţap, se dansează etc. Problema acestor *himbas* este că pentru ei apa reprezintă doar o sursă pentru a-şi potoli setea. Noţiunea de spălare a corpului nu există! Cu toate acestea nu miros. Din untul obţinut din laptele de vacă şi din praful obţinut prin raderea unei roci din regiune se obţine o cremă pe care o folosesc frecvent pentru dat pe corp. E ca un fel de *body peeling*. Se pare că această cremă îi protejează şi de soare şi de insecte şi nici nu miros a nespălat. De

De la *himbas* la *albinos*

Mergând spre Mozambic, trecând prin Malawi, soţii Kohnen au dorit să fotografieze cât mai mult din locurile pe unde treceau. Populaţiile africane civilizate evită de obicei fotografiile. Ba mai mult, în Malawi, acolo de unde şi-a înfiat Madonna copii, frica faţă de albi e mare, oamenii îşi ascund copiii de aparatele foto ale albilor şi de albi în general. „Acum vezi ciorchine de copii adunaţi pe o parte şi pe cealaltă a drumului, dar cum opreşti maşina fug în toate părţile şi se ascund", susţine Axel Kohnen. În peregrinările lor în Malawi, soţii Kohnen au întâlnit un fenomen extrem de ciudat: albinoşii negri. „Da, în drumurile noastre erau foarte, foarte mulţi. Evident că nu au stat la fotografiat. Lucru de altfel de înţeles, mai ales că, în comunităţile lor, albinoşii sunt un fel de paria. Albinoşii nu au nici o şansă, sunt blestemaţi de la naştere. Chiar ai lor îi privesc distant, cu dispreţ. Nu ştim cauza exactă a numărului foarte mare de albinoşi probabil este o disfuncţie genetică. Ei au toate semnalmentele unui african tipic, dar au piele depigmentată, albă, părul blond-galben şi ochii depigmentaţi, motiv pentru care nici nu pot să suporte lumina soarelui.

În drumul nostru am văzut nişte copii care se jucau, printre ei era şi un băiat de vreo 14-15 ani, albinos. Când au văzut că am întors maşina, au luat-o la goană. Am coborât din maşină, fără nici un aparat de fotografiat la noi, ci doar încărcaţi cu dulciuri. Încet, încet copiii s-au apropiat de noi. Aşa a venit şi acel băiat. Le-am dat dulciuri, am vorbit cu ei şi am iniţiat un joc privind diferenţele de culoare a pielii, punând toţi mâinile unele peste altele. Aşa ne-am împrietenit cu el şi l-am întrebat

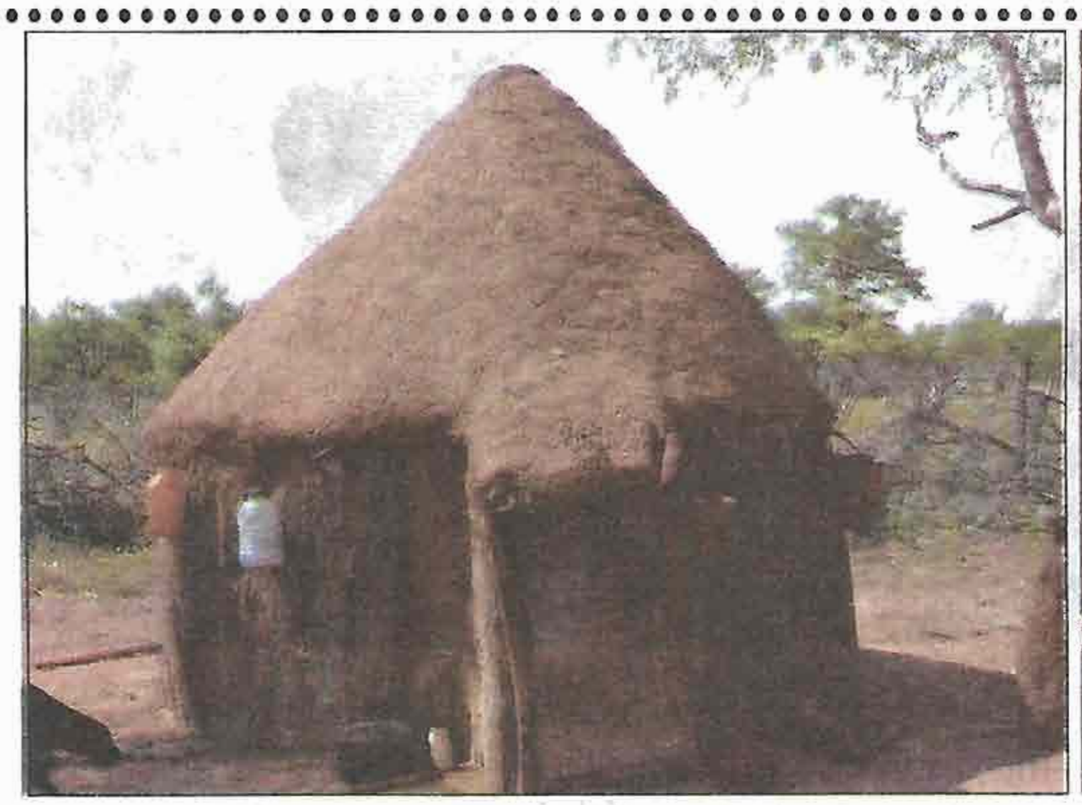

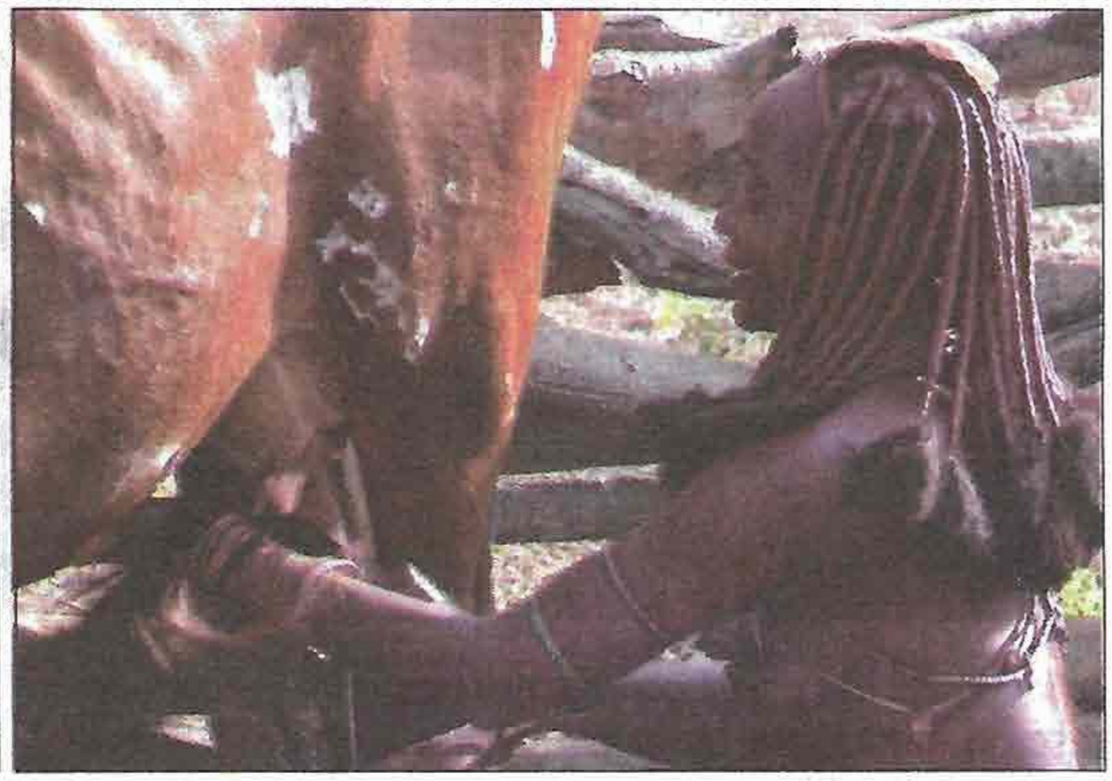

asemenea, femeile – pentru a fi mai sexy în faţa bărbatului – îşi atârnă de labii greutăţi pentru a le mări. Sigur, lucrurile acestea nu sunt la vedere, dar mi le-au povestit. Bărbaţii se pot căsători de câte ori vor cu femei mult mai tinere decât ei, chiar copiliţe aflate la prima menstruaţie. Soţiile mai în vârstă îşi îndeamnă bărbatul să îşi ia o fată cât mai tânără. Fetiţele, când au prima menstră, sunt duse de către mamă sau de către o altă femeie afară din ţarcul tribului până ce-i trece. Bărbaţii nu au voie să o vadă aşa, iar apoi e luată de soţie de către un bărbat. Toate acestea le-am aflat de la ei, fără nici o jenă. Au acceptat să vorbească despre ei neimpunând nici un fel de restricţii. Se pot căsători, de câte ori vor, iar dacă fata pleacă într-un alt trib şi nu se mai înţelege cu bărbatul, tribul ei o va primi înapoi", spune Stela Kohnen.

Probleme pentru *himbas* au doar tinerii care pleacă din trib spre zone mai civilizate, fiindcă ei, odată plecaţi, nu mai sunt acceptaţi apoi de către membrii comunităţii. Cum haine în adevăratul sens al cuvântului nu au, singurele accesorii vestimentare le reprezintă un fel de fuste din piele de vacă menite să-i acopere de la jumătate în jos plus o serie de podoabe, la naştere primesc un inel împletit din sârmă peste care se adună pe măsura trecerii anilor alte inele, amulete sau alte podoabe. Femeile căsătorite poartă, pe cap, o podoabă confecţionată din urechi de vacă şi care semnifică faptul că sunt căsătorite. În mod ciudat, *himbas* au perne de dormit, dar nu orice fel de perne, ci unele speciale, confecţionate din lemn, un fel de scaune de foarte mici dimensiuni, unde bărbaţii îşi pun capul să doarmă. La

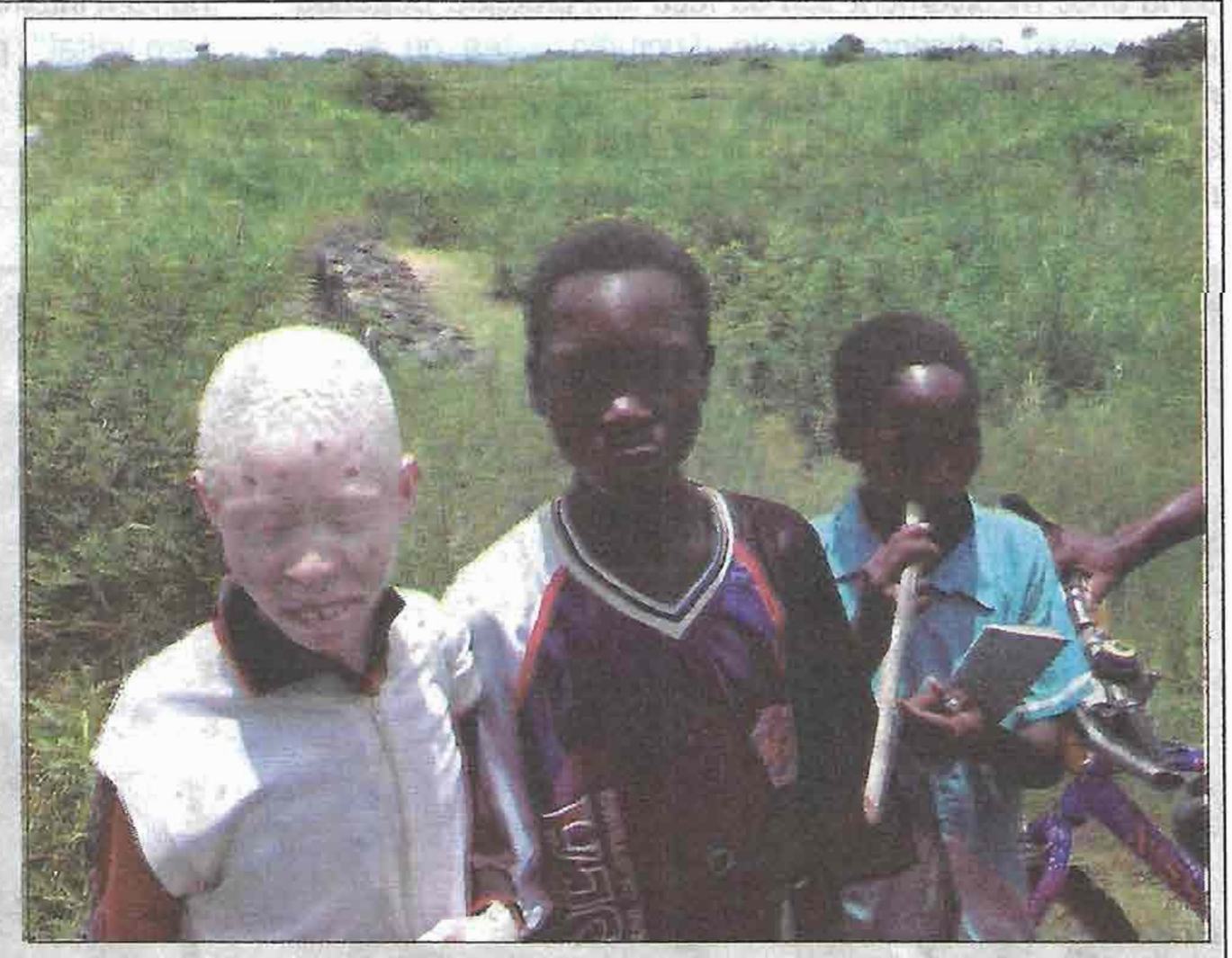

dacă este de acord să-i facem câteva fotografii, fiindcă îl plătesc. A acceptat. A fost foarte greu să se uite în aparat. Nu suporta deloc lumina. Copiii din Malawi mergeau la şcoală, el însă nu", spune Stela.

***În Malawi, ca mai peste tot în ţările africane,* şcolile au fost amenajate de către albi, cei de culoare au propriile şcoli, propriile spitale. Adesea copiii însă învaţă afară, sub câte un copac. „Copacul mai mic are la umbra sa clasa întâi, copacul mai mare adăposteşte o clasă de elevi mai mari. Mlane este capitala Malawi, iar în afară de această urbe mai sunt câteva orăşele mai mici, pe marginea lacului Nyasa (Lacul Malawi) cu câte un hotel, chiar frumos amenajat, unde se poate locui civilizat. Prin aceste hoteluri ne-am cuibărit serile. Ştiu că au potenţial turistic, şi de aceea sunt funcţionale. Majoritatea au fost făcute de către albi, când ajung pe mâinile negrilor se cam alege praful. În oraşe există oarece civilizaţie, dar cum ieşi din oraş, lucrurile se schimbă automat. De altfel, în afara oraşelor am şi «experimentat» câteva atacuri asupra maşinii noastre. E drept, nu în Malawi, ci în Namibia şi Zimbabwe. La primul atac, eram chiar în drum spre *himbas*. Ne-am oprit într-un oraş cu o bancă şi un supermarket, în Namibia. Axel a coborât să mai cumpere ceva de la magazin. Am rămas la maşină. Mi-a zis să blochez uşile pe interior, dar nu am mai apucat să ajung la uşă să le blochez că au sărit ciorchine şi au început să tragă de o parte şi de alta a uşilor maşinii. Eram înnebunită! Când au pus mâna pe camera de luat vederi din maşină, am luat cuţitul cu care curăţasem un măr şi i-am zis: *I kill you!* Şi au fugit. Nu se aşteptau ca o femeie să fie agresivă. Nu erau profesionişti, fiindcă altfel mi-ar fi dat una în cap şi asta ar fi fost tot. Am prins curaj de la asta, şi mi-am cumpărat un cuţit mai profesional pentru apărare, pe care îl purtam la cingătoare, să se vadă că sunt înarmată şi că sunt pregătită de atac", povesteşte Stela.**

■

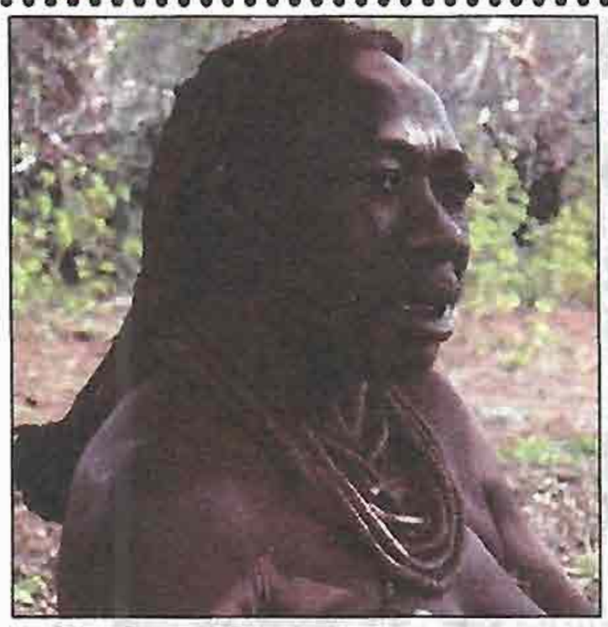

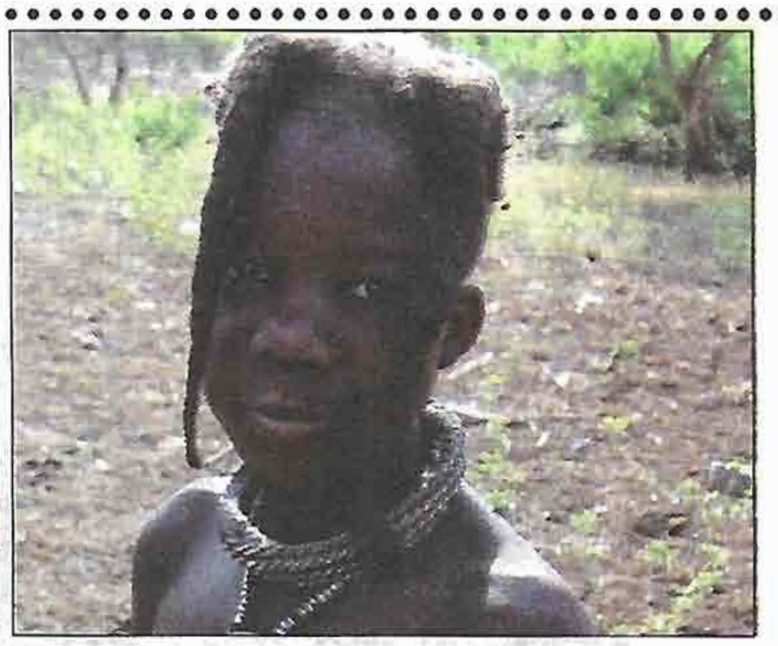

picior poartă inele, care prin zgomotul pe care-l produc îi feresc de muşcăturile de şarpe sau ale altor insecte veninoase. Pentru trib nu există vase de gătit, au doar nişte bidoane rămase de la oamenii care au trecut pe acolo şi astfel au avut acces la civilizaţie. În ele îşi ţin apa pe care femeile o aduc de la fântânile săpate în afara satului. Toate poverile sunt purtate pe cap de către femei.

Himbas trăiesc aici de mii de ani şi, deşi triburile s-au împuţinat, ei insistă să-şi ducă viaţa în acelaşi stil ca strămoşii lor de acum mii de ani în urmă. „După părerea noastră, aceste triburi vor dispărea cât de curând. Sunt societăţi închise, nu vor să-şi trimită copiii la şcoală. Autorităţile namibiene şi organizaţiile internaţionale le-au promis că le trimit profesori în sate, dar ei răspund invariabil: *Nu mâncăm şcoală!* Mai e o problemă, şi încă una foarte mare, pentru întreaga Africă, dar mai cu seamă pentru *himbas*. SIDA este prezentă în 40% din populaţia Africii, inclusiv la tribul *himbas*. Ştiu că au SIDA, li s-a explicat, dar refuză să ia orice medicament sau să facă sex protejat. Degeaba prezervative, anticoncepţionale. Lucrurile astea nu ţin la multe populaţii în Africa. Li s-au dat şiraguri de mărgele albe şi roşii, ca să ajute femeile să ţină un fel de calendar, să nu mai facă aşa de mulţi copii. Mărgelele roşii semnificând zilele în care să nu mai facă sex. Dar femeile, când ajung la mărgelele roşii, le dau în spate şi iar trec la cele albe. Nu ai cu cine vorbi despre astfel de lucruri. *Himbas* nu acceptă decât plantele medicinale pe care le ştiu ei, iar dacă nu merge cu aceste plante medicinale, apelează la şaman. *Himbas* nu au zei, nu cred în nimic, sunt paşnici, dar sunt atei. Singurul în care cred cu sfinţenie este şamanul. Care, evident, e plătit în produse şi e cel mai *bogat*. Arată la fel cu majoritatea *himbas*, doar că are mai multe piei de animal pe el. De şaman ascultă mai multe triburi, fiindcă e unul singur. Ceea ce e mai grav la *himbas* este că şamanul le-a spus bărbaţilor că, dacă fac sex cu o tânără fecioară, vor scăpa de SIDA. Îţi dai seama ce nenorocire şi cum se întinde SIDA în triburi. E adevărat că SIDA nu e o problemă doar a triburilor, ci a Africii în general. Chiar şi populaţiile de culoare civilizate cât de cât nu acceptă să facă sex protejat. Ba la *himbas* am aflat că există un neamţ care a venit să trăiască la trib. Şi-a luat neveste *himbas* şi a părăsit civilizaţia. Noi nu l-am întâlnit, dar am aflat de la ghid şi de la tribul pe care l-am vizitat", povestesc soţii Stela şi Axel Kohnen.

text **Alice-Claudia Gherman**
foto **arhiva soților Kohnen**

La Porţile Paradisului

Capitala ţinutului Toscana, Florenţa este unul dintre cele mai frumoase oraşe ale Italiei. Oraş al Renaşterii, Florenţa trebuie vizitată încet şi pe îndelete, fiindcă la porţile numeroaselor sale comori bat turişti din toată lumea, iar în plin sezon abia dacă reuşeşti să eviţi să te calci în picioare. Că e Santa Croce, că e vorba despre domul *Santa Maria del Fiore*, că vrei să vezi *Galeriile Ufizzi* (la care, în treacăt fie spus, îţi trebuie programare cu două-trei luni înainte), că vizitezi *Baptisteriul*, sau te duci pe Ponte Vecchio şi treci râul Arno să vezi Palatul Pitti, pentru toate îţi trebuie timp. Numai să priveşti uşile Baptisteriului pe îndelete şi-ţi trebuie măcar o oră.

Piaţa Domului din Florenţa. Vizavi de intrarea în domul *Santa Maria del Fiore (Biserica Sfintei Maria a Florilor)* se află *Baptisteriul*. O construcţie octogonală armonizată cu arhitectura domului, dar mult mai veche decât acesta. Dedicat Sf. Ioan Botezătorul, *Baptisteriul* din Florenţa este cea mai veche clădire a oraşului, datând probabil din secolul cinci d. Hr. Stilul romanic aparţine secolelor XI-XII. Aici a fost botezat Dante Aligheri. Decorat la exterior cu marmură, iar la interior cu mozaicuri reprezentând scene biblice, inclusiv *Judecata de Apoi*, Baptisteriul este renumit pentru cele trei seturi de uşi ale sale orientate spre nord, sud şi est. Dintre acestea, cele mai vechi sunt cele orientate către sud. Acestea constituie intrarea în Baptisteriu şi au fost proiectate de către Andrea Pisano, datând din prima jumătate a secolului al XIV-lea, mai exact între 1330 şi 1336. Cele 28 de lambriuri reprezintă în relief poveşti despre viaţa Sf. Ioan Botezătorul şi cele şapte virtuţi teologale. Iniţial din lemn, uşile au fost înlocuite în 1322 cu altele din bronz, realizate tot după proiectul lui Pisano. Uşile seamănă cu o carte pe care o citeşti de la dreapta la stânga, de sus în jos: *Îngerul şi Zaharia, Naşterea Sf. Ioan Botezătorul, Ioan merge în pustiu, Ioan predică poporului, Ioan botează poporul, Ioan îl botează pe Hristos* ş.a.m.d. Următoarele două seturi de uşi constituie lucrările lui Lorenzo Ghiberti, câştigătorul proiectului, care i-a avut ca rivali pe Brunelleschi respectiv Jacopo della Quercia. Setul de două uşi orientate către nord, prima dintre cele două lucrări de Ghiberti, a fost realizat în 23 de ani, din 1401 în 1424. Ca şi uşile create de Pisano, acestea sunt alcătuite din 28 de lambriuri, în stil gotic, reprezentând scene biblice ale Noului Testament: *Naşterea Mântuitorului, Adorarea magilor, Ispita din pustiu, Alungarea negustorilor din templu, Învierea lui Lazăr, Intrarea în Ierusalim, Cina cea de taină, Trădarea lui Iuda, Drumul Crucii, Răstignirea* etc. Deasupra acestor uşi din bronz se află o sculptură de Giovan Francesco Rustici *reprezentându-l pe Sf. Ioan Botezătorul, levitul şi fariseul*. Cele mai admirate şi cele mai frumoase uşi ale Baptisteriului rămân, însă, uşile dinspre est, uşile pe care Michelangelo le-a numit, la 50 de ani după crearea lor – *Porţile Paradisului*. Realizate în 27 de ani, din 1425 şi până în 1452, *Porţile Paradisului* reprezintă dovada ambiţiei artistului florentin de a realiza ceva extraordinar, ceva ce nu mai fusese văzut până atunci. Spre deosebire de celelalte două tipuri de uşi, acestea sunt alcătuite din zece casete în relief şi 48 de figuri în relief, mai mici, care înconjoară casetele mari. Uşile sunt din bronz, dar gravurile din fiecare casetă sunt realizate din bronz poleit cu aur, realizat printr-o tehnică specială în care se amestecă aurul şi se dizolvă în mercur şi prin reacţie chimică aurul se fixează de structura de bronz. Deşi iniţial proiectul uşilor de est – *Porţile Paradisului* trebuiau să fie plasate în zona de nord a Baptisteriului, Ghiberti le-a mutat în partea de est. Sunt zece casete reprezentând scene din Vechiul Testament. Prima casetă reprezintă *Crearea lui Adam şi Eva, Păcatul originar* şi *Alungarea din Paradis*. Povestea continuă cu caseta a II-a din stânga şi anume *Cain şi Abel, Omorârea lui Abel, Dumnezeu şi Cain*, urmată de caseta a III-a în care e reprezentat *Sacrificiul lui Noe* şi *Îmbătarea lui Noe*. Caseta cu numărul

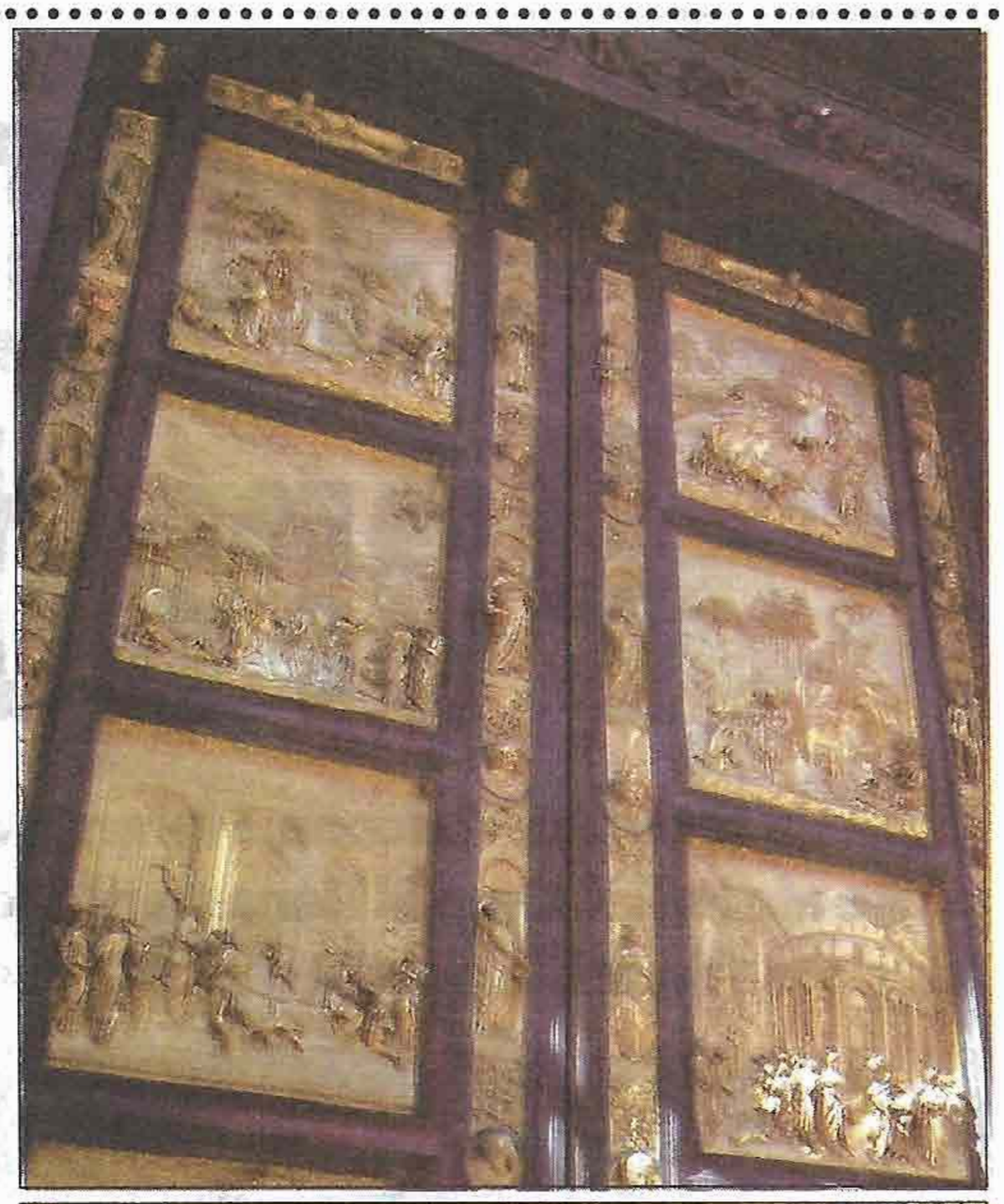

patru reprezintă: *Apariţia îngerului lui Avram, Sacrificarea lui Isaac,* iar cea de a V-a: *Naşterea lui Esau şi Iacob, Vinderea lui Iosif, Rebecca sfătuindu-se cu Iacob, Rebecca vorbind cu Dumnezeu, Esau merge la vânătoare.* Pe uşa din dreapta, caseta a VI-a prezintă scena vânzării lui Iosif şi descoperirea potirului în sacul lui Beniamin respectiv recunoaşterea lui Iosif de către fraţii săi. Urmează caseta a VII-a reliefând scena *Primirii tablelor legii de către Moise înconjurat de evrei*, apoi caseta a VIII-a cu *Poporul lui Israel în Iordan,* în timp ce ultimele două casete prezintă *Lupta împotriva Filistenilor, Omorârea lui Goliat* şi *Solomon primind-o pe regina din Sheba.*

De-a lungul vremii păstrarea curată a acestor uşi şi conservarea lor a luat o mulţime de timp. În perioada celui de-al doilea război mondial, *Porţile Paradisului* au fost scoase şi ascunse undeva în afara Florenţei. De asemenea, ele au suferit în urma inundaţiilor din 1966 şi au cunoscut o serie de restaurări până în 1979, asta şi datorită faptului că Piaţa Domului, locul unde este amplasat Baptisteriul, reprezintă una dintre cele mai poluate zone ale Florenţei.

text **Alice-Claudia Gherman**

foto **Alice Gherman**

La cetatea Râşnov poate învia Dracula

În ultimul timp s-a vorbit foarte mult despre castelul Bran, dacă s-a vândut sau nu. S-a pus foarte des în discuţie cine o să îl cumpere. Consiliul Judeţean Braşov sau Roman Abramovici? Până acum nu avem răspuns la această întrebare. Însă ceea ce ştim deja este că, în judeţul Braşov, Branul nu este singurul punct de atracţie. Cetatea Râşnovului este un alt exemplu. Are şi ea câteva sute de ani vechime, şi aici au trăit cavaleri şi domniţe, meşteşugarii au făurit diferite obiecte de valoare şi au încercat să se apere de turci cum au putut mai bine. Iar spiritul lui Dracula poate apărea oricând, important este să ai imaginaţie! Misterul este acelaşi, iar legenda este povestită turiştilor pe măsură ce vizitează muzeul din interior. Arme de vânătoare, arbalete, obiecte de tortură, dar şi altele folosite în gospodărie precum foale, copaie de frământat sau cuţite pot fi văzute aici.

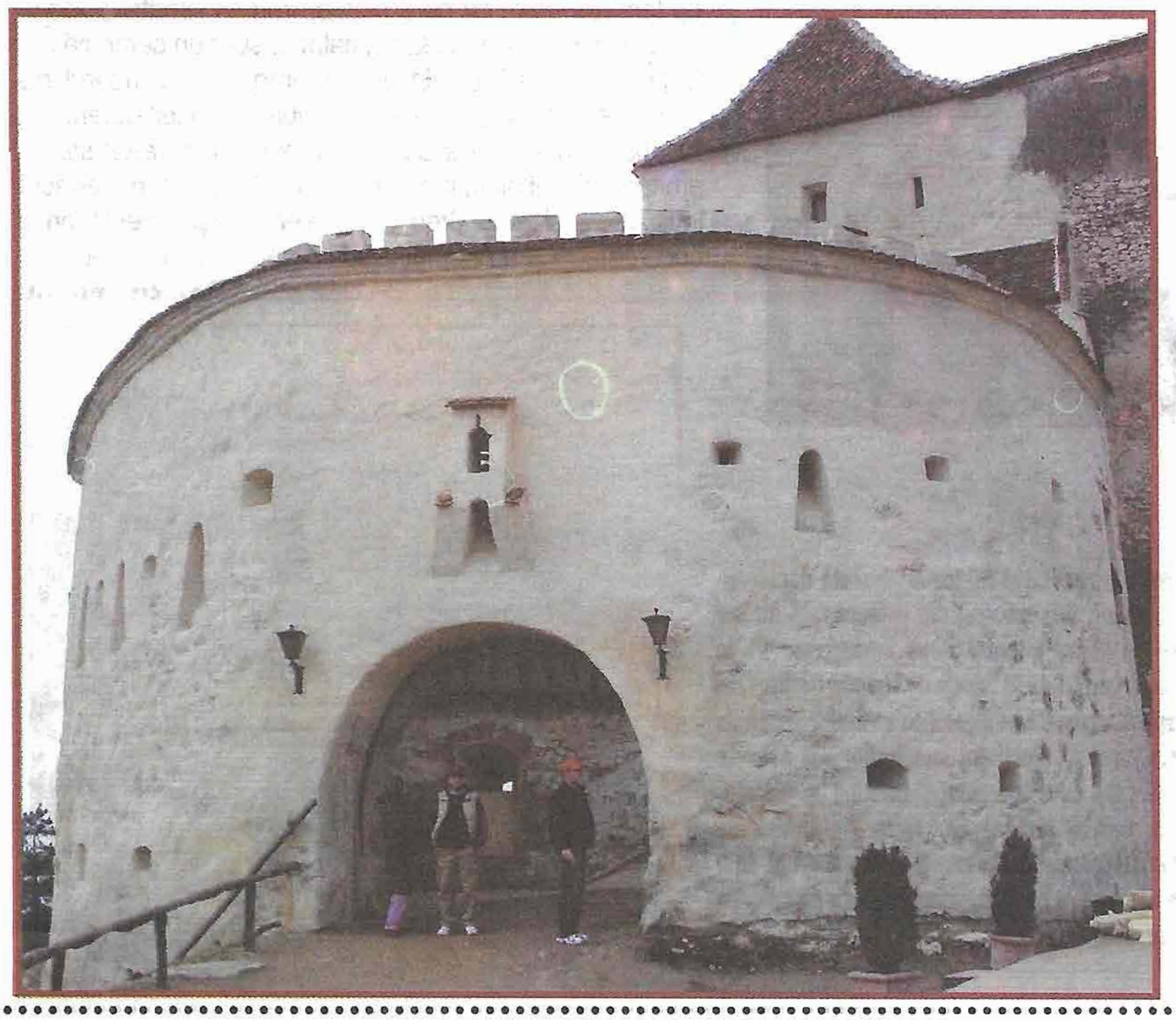

Obiectivul care atrage cel mai mare număr de vizitatori: schelet uman, păstrat din secolul al XV-lea. Fântâna din cetate, de 150 de metri adâncime, săpată în stâncă, este un alt obiectiv de atracţie.

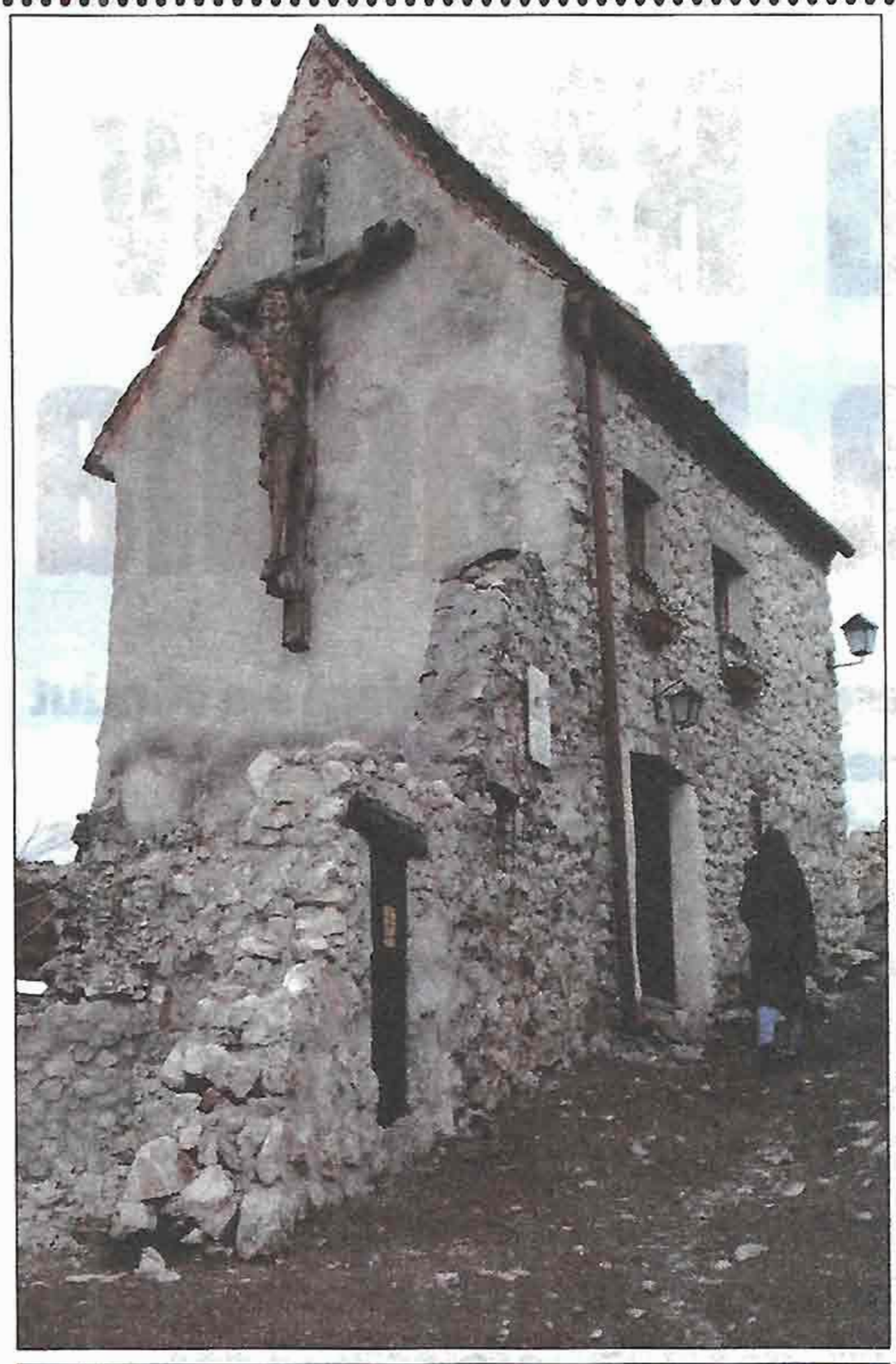

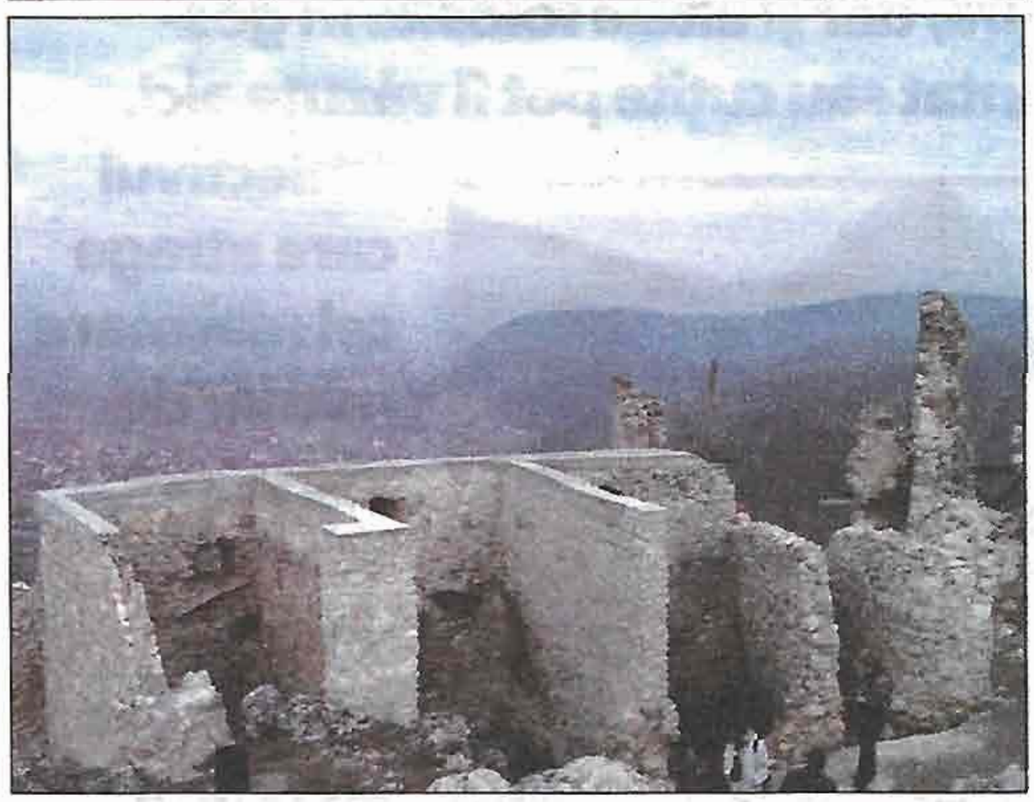

Kitsch în loc de suveniruri

Odată ajuns aici te mai poţi plimba pe îngustele alei ale cetăţii şi poţi intra în magazinele cu suveniruri, unde – fie vorba între noi – găseşti cam aceleaşi lucruri ca şi în Bucureşti la artizanatul din magazinul *Victoria*. Nimic original. Păcat! Mai trist este când te plimbi pe alei şi observi vechile căsuţe într-un stadiu accentuat de degradare. Se pare că noul proprietar vrea să refacă aceste locuinţe. Din loc în loc chiar e vizibil că se mai reface câte ceva. Şi parcă şi mai tristă m-am simţit când am văzut că pe pantele dimprejurul cetăţii erau aruncate sticle şi o grămadă de gunoaie. Sau poate că ar fi trebuit să nu mă simt aşa, că doar aşa e peste tot în România?! În fine, dacă vezi cât de frumos e luminată cetatea noaptea, parcă îţi mai trece gustul amar căpătat ziua, la vederea gunoaielor.

O privelişte ce merită admirată

Însă ceea ce te încântă cel mai mult este panorama asupra împrejurimilor pe care o poţi vedea din cetate. În stânga sunt munţii, pe alocuri acoperiţi de zăpadă, iar jos se aşterne oraşul, care, de la această înălţime, parcă este o aşezare pentru pitici. Rar mi s-a mai înfăţişat în faţa ochilor atâta frumuseţe care parcă îţi taie răsuflarea!

Dacă aveţi noroc, puteţi nimeri într-o zi în care se fac trageri cu arcul. Este una dintre atracţiile cetăţii care îl încântă pe orice turist. Parcă te simţi asemeni lui Robin Hood când se întinde sfoara arcului!

După ce te plictiseşti în cetate de zumzetul turiştilor care vor să le vadă şi să le fotografieze pe toate, poţi coborî în Râşnov unde vei găsi multă, multă linişte. Casele cu ferestre mari, cu porţi boltite, frumos văruite şi foarte îngrijite, biserica în stil gotic, calmul, sunt un semn că aici îţi poţi trage sufletul. În ultimul timp, aici au apărut numeroase pensiuni, investitorii simţind probabil potenţialul turistic al zonei. Chiar dacă se încearcă păstrarea stilului arhitectonic, ei bine, înăuntru veţi găsi o îmbinare perfectă între vechi şi nou. Cred că e ceea ce îşi doreşte orice bucureştean şi nu numai după o săptămână de muncă.

text şi foto **Raluca Şeinoiu**

Scurt istoric

Cetatea Râşnovului, construită în secolul al XII-lea şi atestată documentar la începutul secolului următor, Rosenauer Burg a făcut faţă multor asedii, a adăpostit trupele lui Mihai Viteazul după înfrângerea de la Mirăslău şi a fost cucerită o singură dată în istorie de Gabriel Bathory, în 1612, din cauza lipsei de apă. Construită pe dealul ce se înalţă la sud de centrul aşezării Râşnov prin efortul colectiv al locuitorilor din această aşezare, ajutaţi de cei din comunele învecinate, Cristian şi Vulcan, cetatea Râşnov s-a numit cetate ţărănească, deoarece principala ocupaţie a constructorilor era agricultura. Denumirea s-a menţinut de-a lungul veacurilor, deoarece aşezarea a păstrat, chiar în epoca de înflorire a breslelor, un pronunţat caracter agrar.

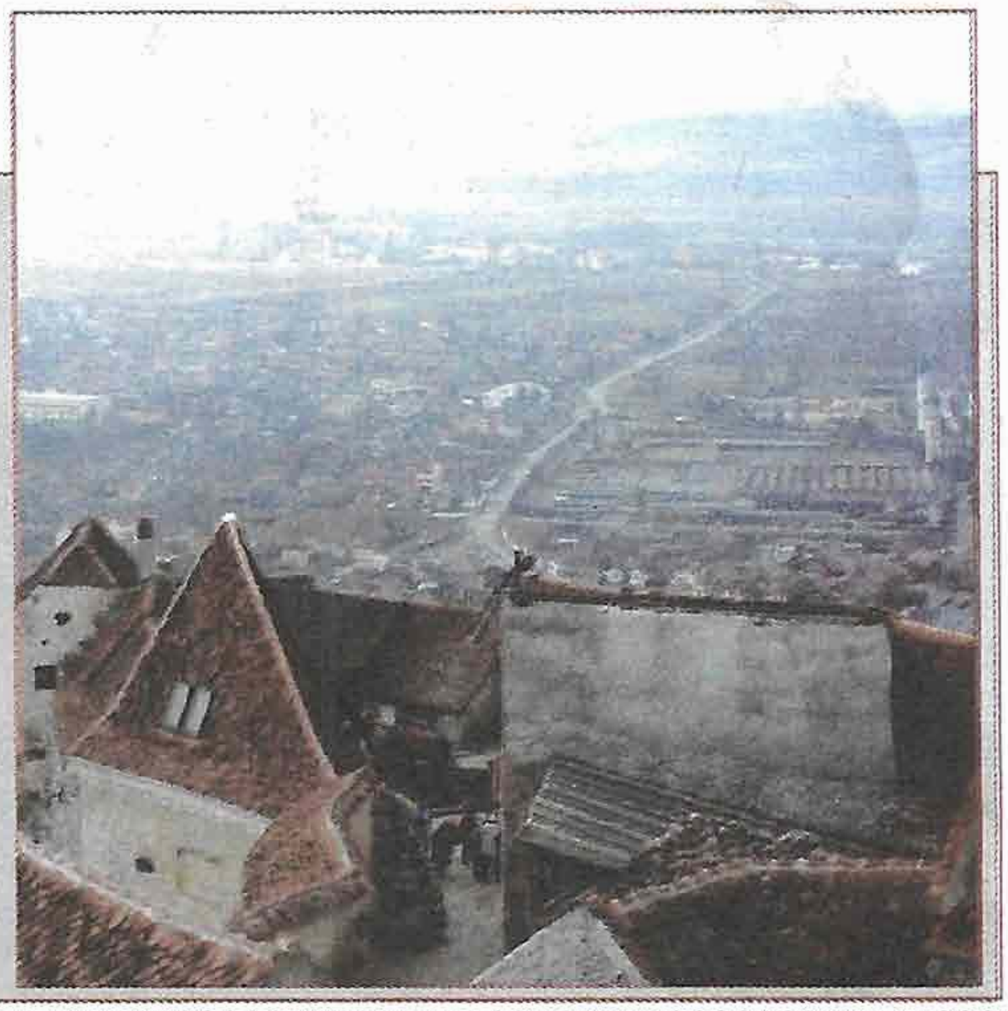

Sub balconul Julietei

Pe malul râului Adige se înalţă de peste 2.000 de ani Verona. Menţionat încă din secolul I î.Hr., oraşul se află la întretăierea a trei drumuri romane importante: Augusta, Gallica şi Postumia. Pe atunci numele său era *Augusta Verona*. Datorită aşezării sale geografice, întotdeuna Verona a fost considerată *Poarta de intrare a Italiei*. Cu *Arena di Verona* sa aflată în Piaţa Bra, *Castellovecchio*, cu bisericile sale nenumărate – *San Giovanni in Foro*, *Santa Anastasia*, catedrala *Santa Maria Matricolare* etc., cu zidul cetăţii şi numeroasele grădini, Verona atrage an de an turiştii din toată lumea. Nimeni nu a făcut, însă, atât de celebră Verona ca William Shakespeare şi a sa piesă de teatru *Romeo şi Julieta*. Italienii ar trebui să le mulţumească englezilor.

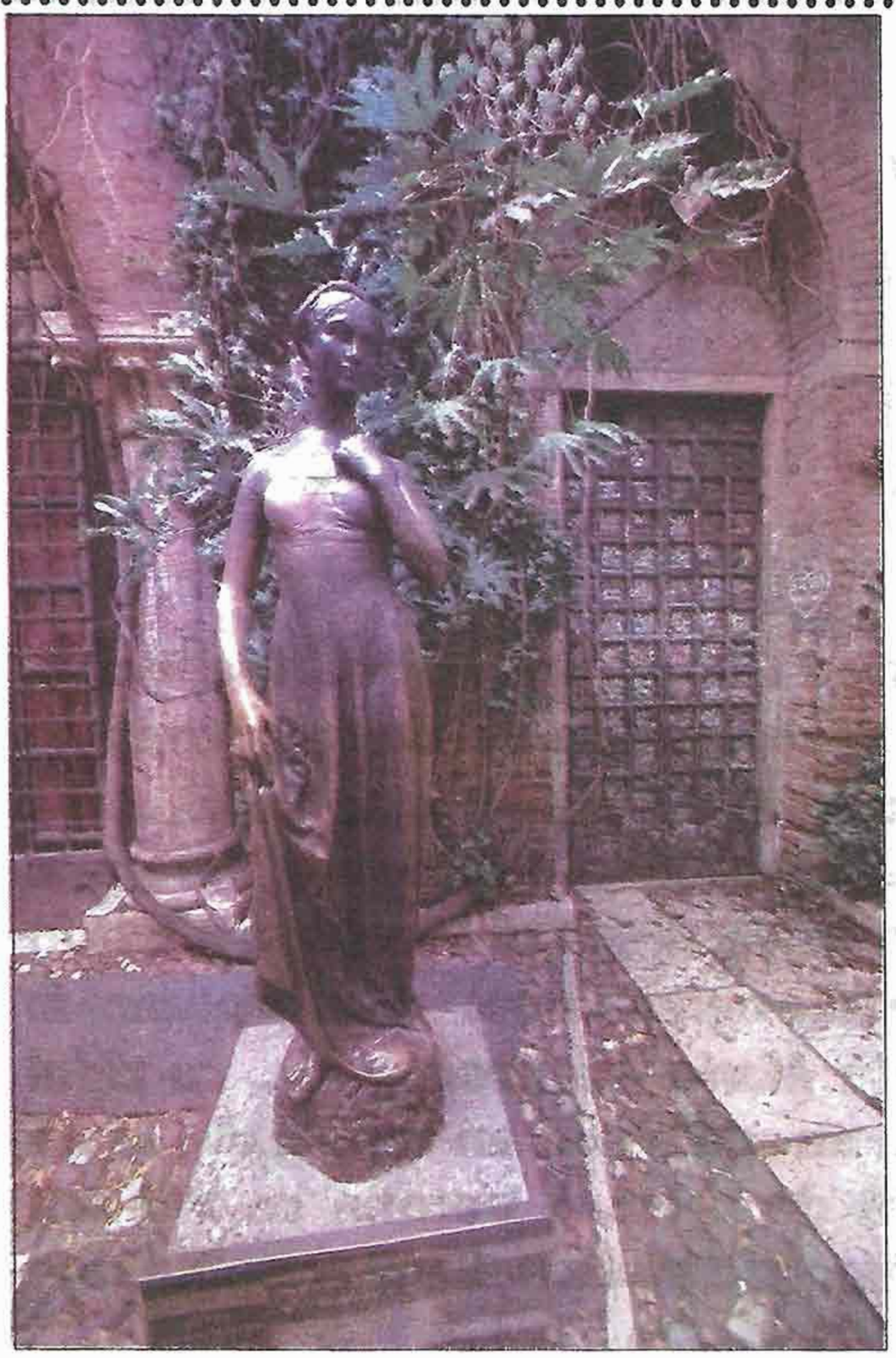

Legendă sau nu, povestea faimosului cuplu Romeo şi Julieta prinde viaţă datorită unei serii de clădiri, menţionate în piesa de teatru şi care se regăsesc astăzi pe străzile Veronei. Da, la Verona veţi găsi atât Casa Julietei cât şi pe cea a lui Romeo. Din fericire, prima se poate vizita, cea de a doua este într-o stare avansată de deteriorare fiind închisă publicului. Casa lui Romeo şi implicit a familiei Montague se află pe strada Via dele Arche Scaligeri nr. 2 – 4, dar porţile sale sunt închise. Nu departe de Piaţa Erbe, pe Via Capello nr. 23, se află casa influentei familii veroneze Capulet şi, deci, a Julietei. O casă din cărămidă, perfect armonizată cu arhitectura imobilelor vecine, renovată în 1935–1940 de Antonio Avena, şi care atrage atenţia prin plăcuţa de marmură care anunţă povestea ce se spune că s-ar fi ţesut între zidurile sale. Datând probabil din secolul al XIII-lea, transformată în muzeu, casa este vizitată de turiştii din întreaga lume, un fel de Mecca al iubirii. De aceea, a rata *Casa di Giulieta* este ca şi cum ai arunca la coş o parte din sufletul Veronei şi ai răni sentimentele tuturor acelora care cred în dragoste. Casa-muzeu este deschisă zilnic între 9.00 şi 19.30. Din curtea interioară se poate vedea celebrul balcon unde se spune că ar fi stat Julieta visând la Romeo. Balconul nu a existat din totdeauna la această casă, el a fost adăugat faţadei interioare, cu prilejul lucrărilor de restaurare din 1935. Tot atunci au fost adăugate intrarea în stil gotic şi ferestrele de la primul nivel. După ce treci de poarta în stil gotic, chiar în faţă, se află, înconjurată de iederă, statuia de bronz a Julietei realizată de către Nereo Constantini. Se spune că oricine mângâie sânul de bronz al Julietei are noroc în dragoste. În plus, în timp ce mângâie sânul trebuie să-şi pună în gând o dorinţă. Drept urmare, mai toţi turiştii – mai ales reprezentanţii sexului tare – doresc să mângâie sânul şi să facă fotografii cu Julieta. Drept urmare, sânul „feciorelnic" al acesteia s-a cam tocit şi pare disproporţionat faţă de celălalt, care a rămas intact, ascuns sub mâna Julietei. *Tocit, dar lucios, dă bine în fotografii*!, zic câţiva turişti români aflaţi şi ei în trecere pe la *Casa di Giuleta*. Pozată din toate unghiurile, statuia pare să aibă chiar mai mare trecere în ochii vizitatorilor decât casa însăşi. Totuşi, intrând în casă – biletul de intrare la muzeu costă patru euro – poţi vedea căminul Julietei pe îndelete. La etajul întâi se află o sală cu tablouri înfăţişând scena memorabilă sub balcon din piesa lui Shakespeare aşa cum şi-au imaginat-o diverşi pictori de-a lungul vremii. Furori face mai ales balconul, aflat la nivelul întâi al imobilului, unde, de asemenea, toată lumea ţine să se imortalizeze sărutându-şi perechea. Ce poate fi mai romantic decât să-ţi săruţi iubita chiar în balconul unde Romeo şi Julieta îşi şopteau vorbe dulci şi se sărutau! Aflat între nivelul I şi II, dormitorul Julietei este dominat de un pat mare, unde se pare că s-a turnat şi una dintre numeroasele ecranizări ale celebrei poveşti. Într-o parte a camerei tronează în vitrine costumele de epocă ale lui Romeo şi Julieta. Sus, la nivelul al doilea, poate fi admirată o colecţie de piese de ceramică din perioada renascentistă a Veronei. Odată turul casei făcut, nu mai rămâne decât să laşi un răvaş posterităţii, un mesaj de iubire şi o dorinţă ascunsă, sperând ca ea să capete viaţă într-o zi. Acest mesaj poate fi scris pe zidurile casei şi mai ales pe zidul de vizavi de balconul Julietei. Acolo există un adevărat mozaic de mesaje în toate limbile pământului. Doar, doar se vor împlini!

text şi foto **Alice-Claudia Gherman**

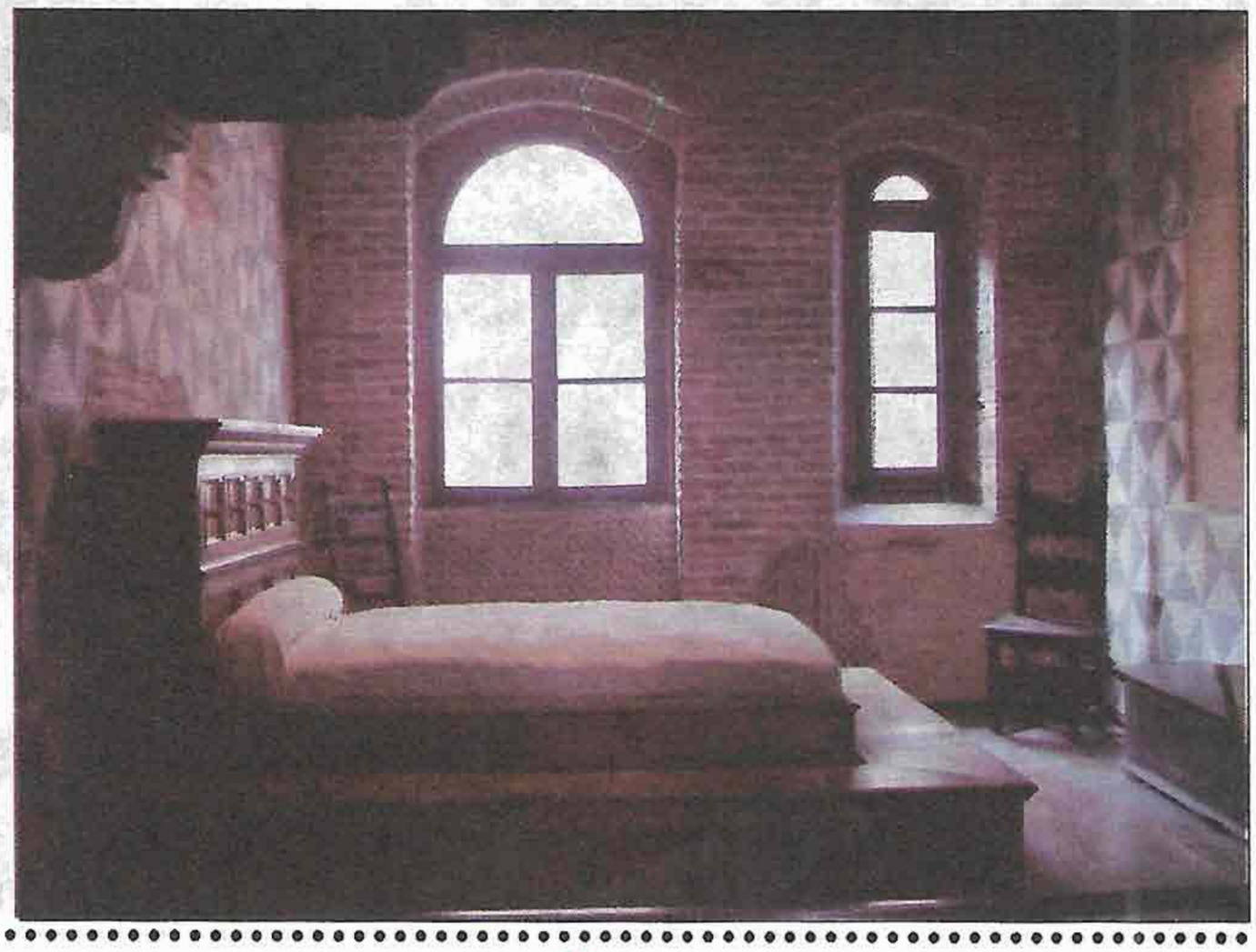

Valea *Rengo*. Chile lichid.

Alb sau roşu?

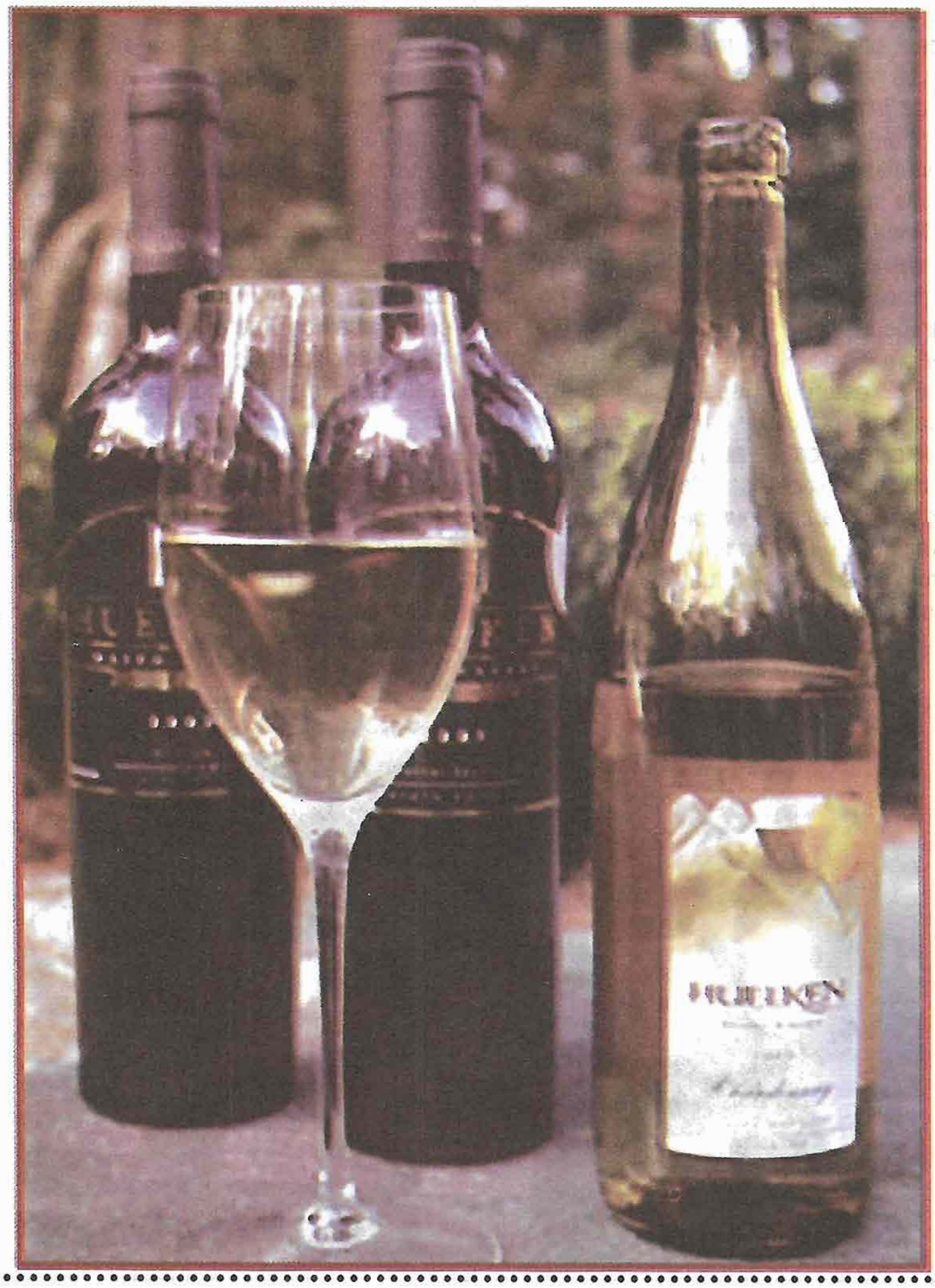

Întâlnirea mea cu CHILE s-a făcut, iată, printr-un singur regn. Lichid. Dar a fost dragoste la prima vedere. *Coupe de foudre*. Amor din prima, *first love* adică, aşa cum ar zice englezul. Mă iubeşti? – a întrebat Chile. Fireşte, i-am răspuns. Fireşte.

Negreşit că dragostea începe printr-o degustare. Recunosc că, în privinţa vinurilor chiliene, eram virgin. Nu ştiam nimic, dar completamente nimic. Niente. Ştiam, e drept, o groază de lucruri despre Chile, la o adică şi chestia asta m-ar fi putut ajuta, dar nu foarte mult. M-am dus spre restaurantul de la *Casa Iancului*, unde se afla „în păr" arsenalul de degustare, cu ideea că poţi să (re)descoperi o ţară pornind de la un *clou*. De la asemenea amănunte. Că o poţi inventa pe măsură ce o deguşti.

Primul contact a fost pliantul, prezentarea. Un călugăr înfăşurat în sutana sa maronie, ieşind dintr-o pivniţă, imediat după ce a închis lumina şi a urcat ultimele cinci trepte ale grotei sale, acestea îl duc către suprafaţă, după ce a parcurs un traseu iniţiatic al subteranei. Şi lumina care cade peste el şi peste un gărduleţ din fier forjat. Poţi deja să simţi căldura orbitoare, năduşitoare chiar, a unei ţări care se află în bună vecinătate cu Ecuatorul. Celelalte instantanee trimit, din nou, la un decor exotic, cel puţin pentru noi: palmieri şi crengi de palmieri. În mijloc, o fântână arteziană, albă, cum albe sunt casele prin Sahara, toate provocând o lumină toridă, care o să ne însoţească. Nici nu mai ştii/crezi: că te afli în *Casa Iancului*, iar afară e cea mai mohorâtă zi cu putinţă. Plonjezi deja în lumea de acolo, cea pe care o aduc vinurile cu ele. După ce şi-au încercat norocul, la noi, vinurile spaniole de Torres. Au venit şi cele din Australia sau Noua Zeelandă, despre care *FLACĂRA* a scris, în rubrici de revistă. Dar şi cele italiene sau franţuzeşti. Nu mai zic că piaţa este literalmente invadată de vinuri basarabeneşti, în final, tot româneşti, căci Cricova are parfum şi de Ştefan cel Mare. Aflu, aici, că „Paradisul vinului" este un alt apelativ pentru Chile. Ţară în care vinul se produce de cinci secole fix, de când colonizatorii au cam călcat pe acolo. De fapt, doar de zece ani, vinul chilian a scos nasul la export într-o asemenea „explozie" care i-a cam pus pe gânduri şi pe marii producători tradiţionali. Chile a furat teren de la francezi şi spanioli, mai cu seamă. Am luat paharele şi am gustat. Am rotit vinul prin cupele de sticlă mai întâi, după datină. Ne-au impresionat, nu toate, ci mai curând vreo două-trei. Bucuria noastră s-a oprit la *Sauvignon Blanc*, dar a trecut şi prin *Cuvée-Cabernet Sauvignon* sau *Cuvée-Carmenière*. Ultimele două, conform declaraţiilor organizatorilor, constituie vârful de gamă. Au fost şi vârful nostru de plăcere, cel roşu mai hotărât, mai aspru, cel alb – unul cu care te poţi împrieteni la drum lung. Vin de cursă lungă şi cu care, vorba unui prieten, „poţi să-ţi speli instalaţia". Iar gâtlejul meu, cel puţin, se vroia spălat.

Cu Tropicul Capricornului la mijloc

Însă cel mai mult şi mai mult mi-a plăcut povestea vinurilor. Aşa se întâmplă întotdeauna: orice vin se vinde cu o poveste a sa. Cu bucuria lui, cu legenda, cu mitul, ingrediente de neevitat – şi, mai ales, de degustat. Şi la fel se întâmplă cu toate băuturile: *Rom Havana, Baccardi*, coniacul *Metaxa*... Dacă te uiţi pe hartă, să vezi, de exemplu, unde e leagănul vinurilor cu pricina, pe mine m-a pus curiozitatea să mă uit, Valea Rengo este ascunsă/culcuşită spre munţi, dincolo de alte trei văi care primesc oceanul în plin. Pacificul. Ele sunt: Valle de Rapel, Valle del Maipe, Valle del Maule, nume cu parfum spaniol de colonizatori. Climatul este mediteraneean. Veri lungi şi uscate. În nord, Ecuatorul e în ţara vecină, Brazilia. Prin mijloc de Chile trece Tropicul Capricornului. Din imaginile care ne sunt prezentate, vedem locurile de odihnă ale vinurilor: nişte celule scăldate într-o lumină roşietică, semănând cu nişte închisori ale secolelor trecute. Într-una dintre ultimele imagini, adie un vânt de *hacienda*. Sub un cer senin, înalt, albastru, ca sticla, imobil, mai inamovibil ca judecătorii români. Ceea ce m-a impresionat, însă, la climatul vinurilor chiliene este că, zilnic, acolo unde se pritocesc ele, e o fluctuaţie de temperatură de peste 15 grade. Mi se pare mult. Ele sunt supuse unor mari variaţiuni, ca nişte „duşuri scoţiene" de aer. Cât priveşte alte caracteristici, pot, doar să citez din alte afirmaţii, pentru că eu

Unde exportă:

Conform datelor (seci, de altfel, dar, atenţie, cifrele înseamnă profit, totuşi!...), prima destinaţie la export este Marea Britanie. Explicabil, şi prin forţa puterii de cumpărare. A doua mare piaţă tradiţională – Statele Unite. Pe locul trei, Danemarca. Pe listă mai figurează, în vecinătate, Olanda şi Germania. Prima ţară asiatică din această ordine de business este cumva previzibilă: Japonia.

Pasiune & credinţă.

Vinul ăsta chilian are în el şi ceva pasiune. Dar şi credinţă. Se vede treaba că legenda care zice că primii misionari creştini s-au aşezat aici, în Valea Rengo, are reale şanse să fie adevărată. Conchistadorii şi băştinaşii aici s-au întâlnit. Prima biserică din Rengo s-a fost ctitorit la 1730. Unul dintre călugării misionari n-a murit până nu a terminat biserica. Va fi fost, la acea vreme, legământul său. Şi opera sa. Fără de care n-ar fi fost nici opera vinurilor de astăzi, căci ele sunt, oarecumva, mânăstireşti. Şi sigla vinurilor are chiar o cruce care se ridică pe îmbinarea braţelor unei litere „M". Vinurile-însele se călăuzesc, şi ele, sub eticheta de *Misiones de Rengo*.

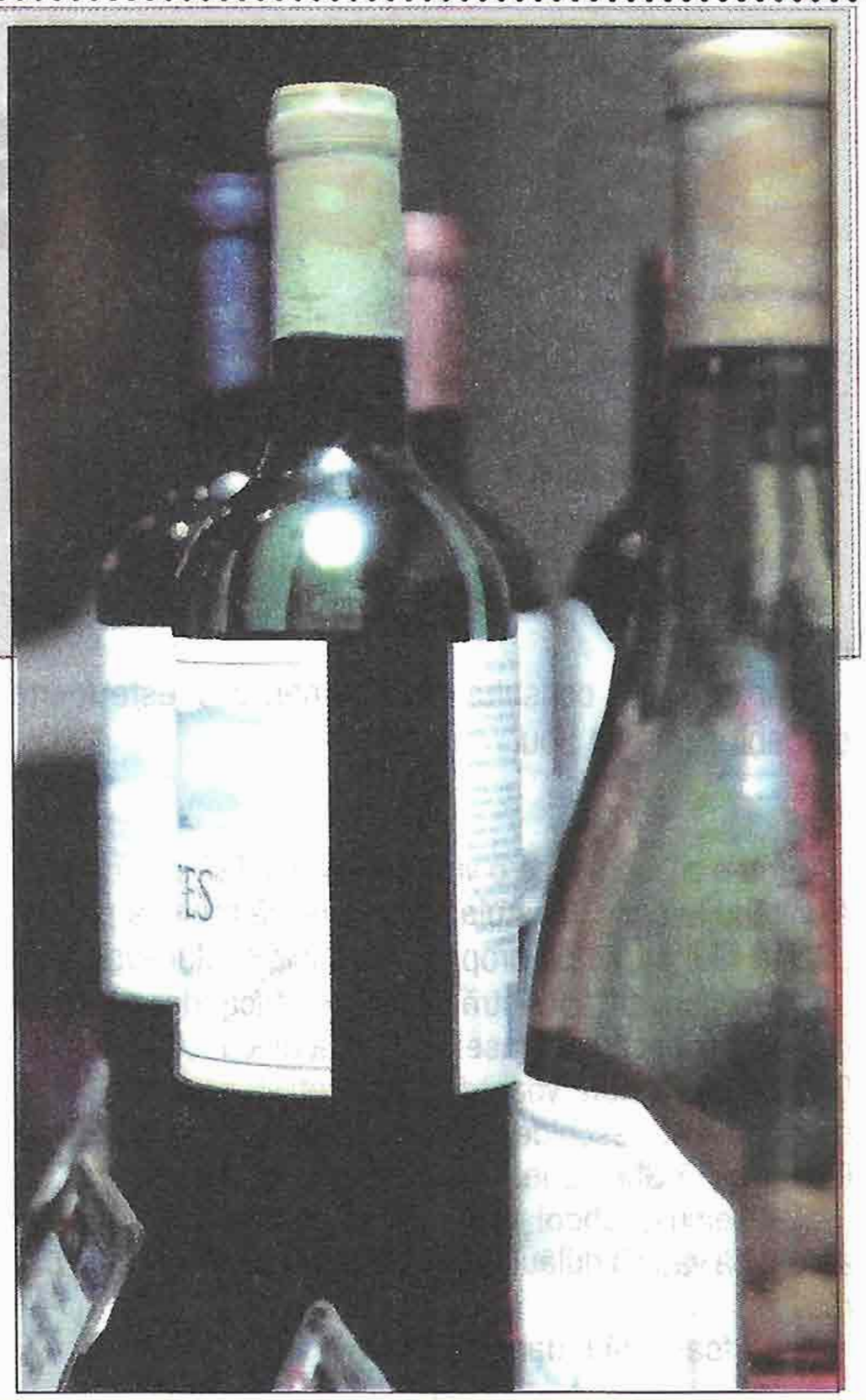

nu le-am verificat personal (n-am avut cum):„este vorba de un conţinut mare de flavanol, un antioxidant natural care ar avea oarece rol în protejarea sănătăţii". Acu', ce să zic: o fi, n-o fi? N-am, momentan, instrumentul de măsurat flavanolul (flavanolometru? Ce denumire imposibilă!...) la mine. Aaa, şi mi-a mai plăcut un lucru, dacă e să o spun: frescele chiliene. Sunt cuminţi, dar într-un total bun-gust, în ceeea ce priveşte asonanţa culorilor. Scenele pe care le arată o slăvesc, neîndoios, pe Ceres, sub alte nume, fireşte. Şi, pesemne, pe Bachus. Dar pe Bachus sau Dionisos îl slăvim şi noi, acum, la degustare, în faţa unor platouri după care vinul merge din plin.

text **Mihail Gălăţanu**

Să râdem...

Cel care, toată ziua
E activ ca o albină,
E puternic precum un taur,
Munceşte ca un cal,
Şi care seara se-ntoarce rupt de oboseală precum un câine,
Ar trebui să consulte un veterinar, căci este foarte probabil să fie un bou.

Într-o zi, Ion îi face o vizită prietenului său Gheorghe. Ajungând la casa acestuia, vede o placă mare la poartă: „Câine rău! Intraţi pe propria răspundere! Mai aveţi timp să vă răzgândiţi!“ Ion intră în curte cu frică, dar nu apare nici un câine. La uşa casei vede altă placă: „CÂINE RĂU! Dacă ţineţi la viaţa voastră, întoarceţi-vă acum!“ Speriat de-a binelea, deschide uşor uşa şi păşeşte în hol, unde îl întâmpină Gheorghe. Într-un colţ, un câine apatic.

– Servus, Gheo! Dar ce-i cu toate avertismentele astea, că văd că dulăul tău e foarte liniştit? Nu ziceai că-i rău?

– Îi foarte rău, dar se consumă în el...

Am parcat maşina grăbit şi am dat o fugă să cumpăr ţigări şi bere de la magazinul din colţ. Când am ieşit (după doar câteva minute!!!) deja era afară un poliţist care scria de zor o amendă. M-am dus la el şi i-am spus: „Poate mă mai slăbeşti un pic“, la care el a continuat să scrie amenda fără să se uite la mine. Atunci l-am făcut *nazist*. De data asta s-a oprit, s-a uitat la mine, şi a început să scrie o altă amendă pentru cauciucuri uzate. Aşa că eu l-am poreclit *curcan tâmpit*, iar el a început să scrie o a treia amendă pe lângă cele două deja agăţate în parbriz. Chestia asta a cam durat vreo 20 de minute. Cu cât îl jigneam mai tare, cu atât se învârtoşa la scris amenzi. Până am obosit eu şi am hotărât să cedez. Aşa că am plecat pe jos, am dat colţul şi m-am urcat în maşina mea.

Căpitanul de pe *Titanic* îi strânge pe pasageri pe punte şi le spune:

– Am două veşti pentru dumneavoastră: una rea şi una bună. Pe care o vreţi prima?

– Pe cea rea.

– În două ore, vaporul se va rupe în două şi se va scufunda.

– Şi cea bună?

– Vom lua 11 *Oscar*-uri.

Un ascultător sună la un post de radio:

– Bună ziua!

– Bună ziua! Vă ascultăm.

– Am găsit un portofel care conţine 15.000 de dolari şi un buletin de identitate pe numele Ion Ion.

– Şi vreţi să găsim păgubaşul?

– Nu, aş vrea să-i ofer o dedicaţie muzicală.

– John!

– Da, Sir!

– Unde este câinele?

– Făcea politică şi l-am împuşcat!

– Cum ţi-ai dat tu seama că făcea politică?

– Mânca rahat în grădină.

Iertaţi-mă, Sir, dar am impresia că vă caută cineva la telefon.

– Cum ai impresia, John? Sau mă caută cineva la telefon sau nu mă caută!

– Vedeţi, Sir, când am ridicat receptorul, vocea de la celălalt capăt a spus: „Tu eşti, caraghios bătrân, chel şi idiot?“

Un evreu se duce la rabin şi îi spune:

– Rabi, nu ştiu ce să mă fac cu fiul meu, pentru că deşi l-am crescut în spiritul religiei mozaice şi am avut grijă ca el să respecte mereu căile şi legile iudaice, mi-a spus că vrea să devină creştin. Cu ce am greşit? La care rabinul răspunde:

– E interesant că mă întrebi tocmai pe mine, pentru că şi eu l-am crescut pe fiul meu cât am putut de bine, şi l-am îngrijit, şi am avut grijă să respecte CALEA, dar şi el mi-a spus că vrea să devină creştin.

– Bine, şi ce aţi făcut?

– Am căutat răspunsul la Dumnezeu.

– Şi?

– Şi El mi-a răspuns: „E interesant că mă întrebi tocmai pe mine, pentru că şi eu...“

Nişte nebuni erau transportaţi cu avionul la un alt spital. Doctorul stătea în cabina pilotului. La un moment dat vine să verifice ce fac nebunii. Ăştia jucau fotbal. Ca să vadă dacă sunt toţi îi numără şi vede că lipseşte unul.

– Bă, nebunilor, unde-i Gigi?

– Pe aripa avionului. Execută cornerul!

Et in Albania ego

Nu mă vreau, neapărat, într-un club, fie el UE/EU. Dar aş vrea să vă povestesc despre ceva care, atât cât este, face să merite sărit hopul 2007. Din Corfu se poate pleca, pentru o zi, în Albania. Ceea ce presupune trecerea unei graniţe, cu formalităţile ei. Singurii doi români într-un grup dominat de anglo-americani, ne-am văzut în ţara ultimului loc al statisticilor europene. În oraşul Sarande, la 24 de kilometri de situl arheologic Butrint. Cel pentru care, ante '89, istoricii şi arheologii străini treceau trei rânduri de controale armate. Nu fiindcă era mare armata albaneză ci, conform bancului din epocă, pentru că era foarte, foarte bine organizată. În contrabalans cu blocurile – ochi goliţi de substanţă – atârnând de colţul muntelui, capitalizarea cu maşinile tari (la noi, cu jeep-ul).

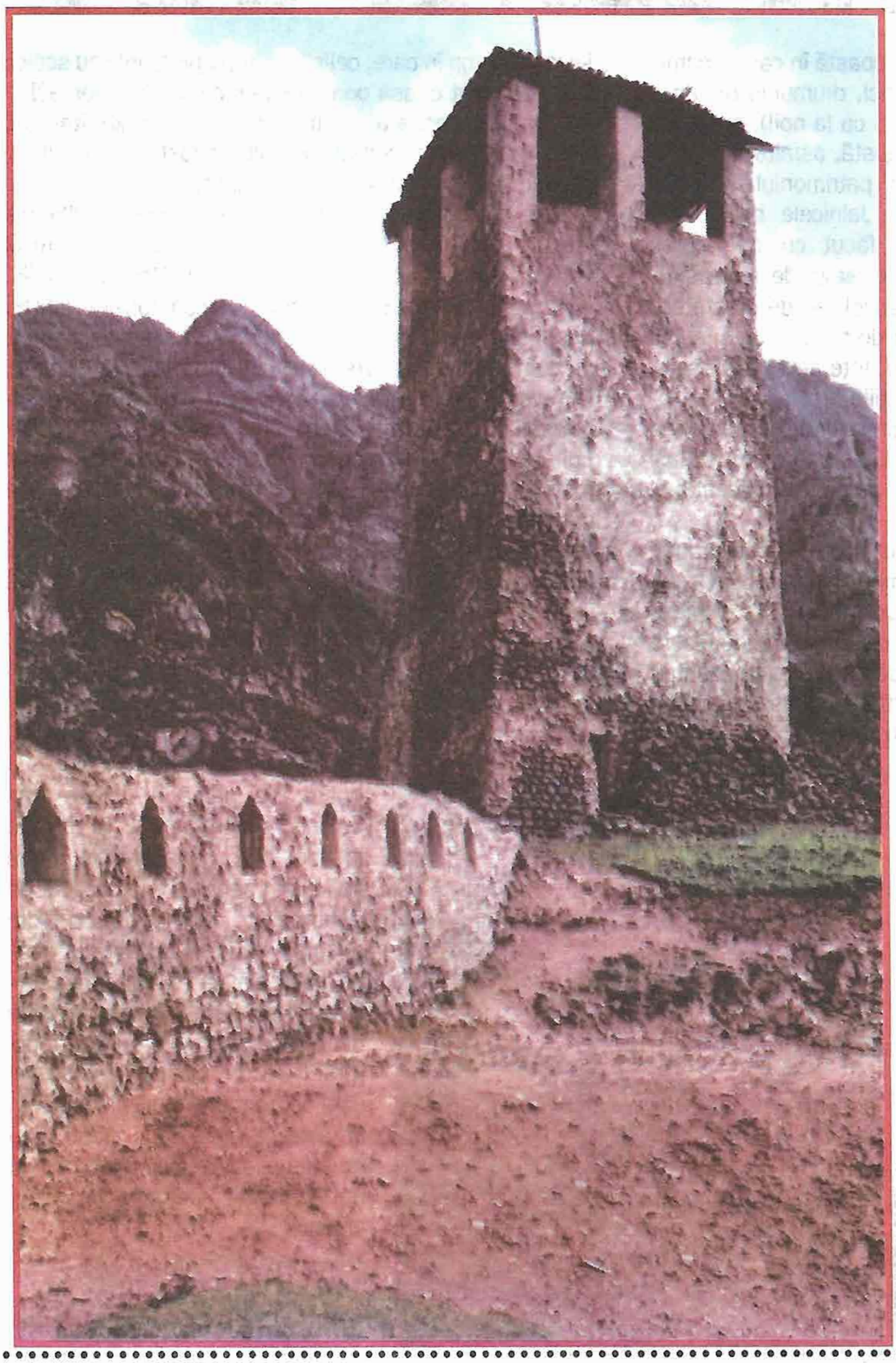

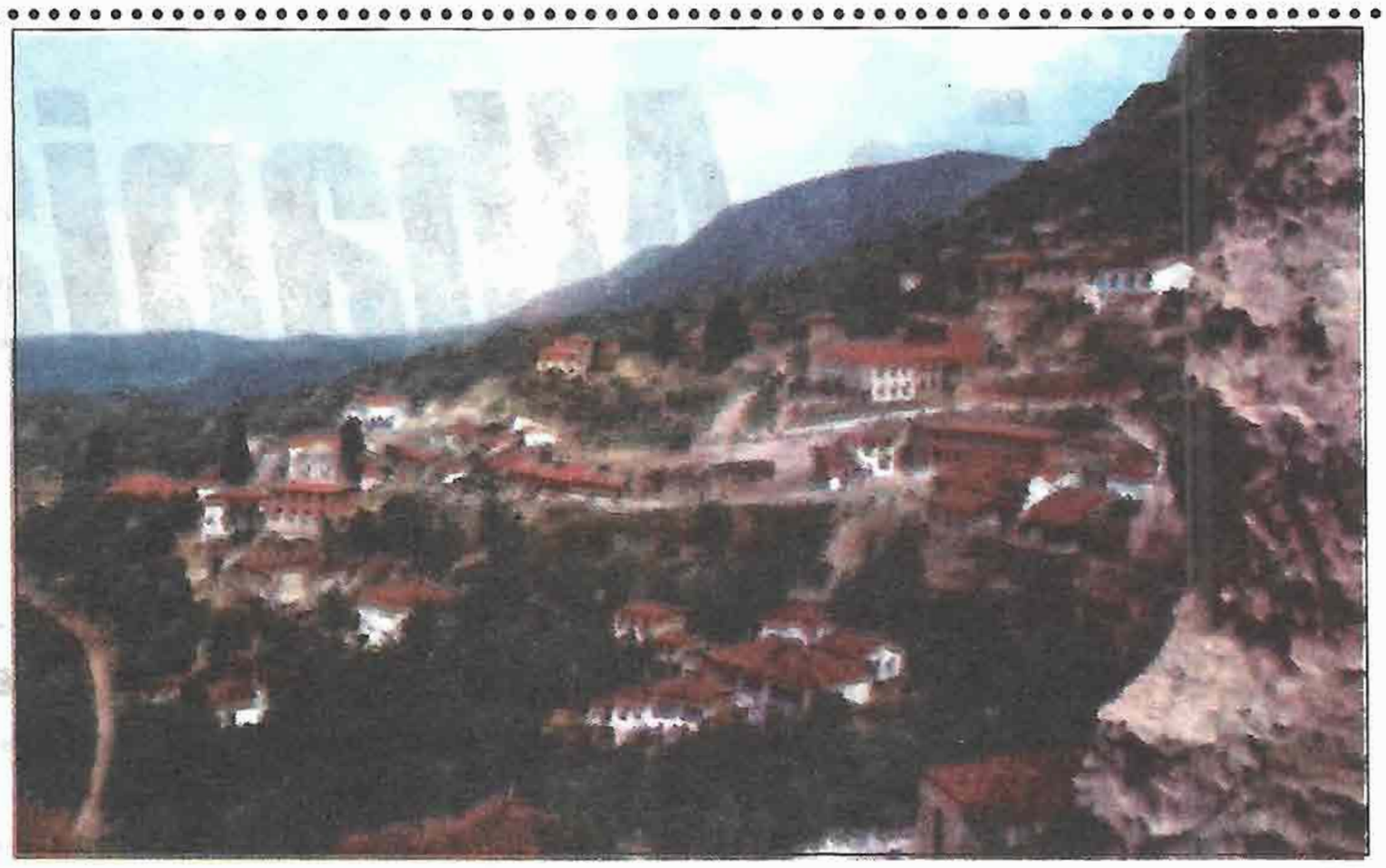

Un oraş cu 30.000 de locuitori. Străzi în pantă. O atmosferă de fostă cooperativă sovietică, de stat-sat fără ordine. Într-un golf, un oraş amfiteatru care se bate cu contrastele: sărăcia ţăranului care-şi vinde produsele pe străzile-târg, unghere pline de gunoaie (domină PET-urile) şi localul de protocol pe unde au trecut şefii de state/premierii invitaţi. Şi pe unde trecem şi noi acum. Cu americanii. Sau ca americanii. Un hotel de cinci stele îşi deversează resturile, ca toate celelalte imobile, direct în mare. Drumul spre sit trece prin sate unde albanezi plecaţi din ţară au investit în construcţii ce profilează staţiunea de coastă în care turismul va aduce prosperitate. Până atunci, drumurile rămân... ca la noi. Chiar dacă, politicos (nu ca la noi!), şoferii îşi acordă prioritatea pe o şosea îngustă, asfaltată cum se cade, rodul integrării sitului în patrimoniul UNESCO (1997). Sate aproape părăsite. Jalnicele blocuri ale perioadei când agricultura s-a făcut cu deportarea maselor. Aproape de canalul care leagă de mare lacul Butrint, noi ferme particulare, agricole şi de creştere a moluştelor. Apoi un bac, acţionat de troliu. Plin, şi el, cu *Mercedes*-uri. De la copii la adulţi, feţe agile, expresie a locului pe unde s-au scurs civilizaţiile.

Am încercat să mă imaginez într-o asemenea excursie în, să zicem, Mangalia. Luând ca reper acelaşi '89. Faţă de ceea ce erau atunci, parcă s-au mişcat mai repede. Şi mai temeinic.

Tânărul care a condus grupul nostru (două grupuri de limbă engleză, unul de limbă germană) era un reprezentant al învăţământului local. Vorbea o engleză frumoasă, nemestecată, a croit o vizitare de două ore (!!!) a sitului (fără ca vreun turist să ofteze), cu prezentări serioase, ocolite de bancuri răsuflate. Şi a fost singurul căruia turul de o oră, pe jos, prin oraş, neconvenţional, i-a ieşit. (Timp în care, ceilalţi au topit platourile cu scoici. Unde-au visat ei aşa pomană de moluşte în Albania?!)

În sit lucrează acum trei echipe – engleză, italiană, albaneză – iar în centrul oraşului a fost descoperit un mozaic aparţinând unei vechi sinagogi, ceea ce va determina o colaborare cu Israelul. Afişele amintind ultimele alegeri încep să-şi schimbe culoarea în soarele tare al verii. La Sarande au câştigat cei cu bani. Care au promis.

Poliţia de frontieră albaneză s-a comportat total UE. Păcat că n-am primit viza. Deşi, ulterior, ni s-a explicat că nu e un avantaj dacă vrei să ajungi în SUA (?!). În schimb, la revenirea în Corfu, vameşul grec ne-a reţinut paşapoartele. Plin de draci. Nu aveam viza de ieşire. Ca el s-o pună pe cea de intrare. De parcă noi o ştampilam! I-a fost imposibil ghidului grec să explice că vina aparţine ofiţerului din tura de dimineaţă, care verificase actele şi, de tânăr ce era, luase România în EU. Trecuseră până şi albanezii ale căror acte fuseseră cu asupra de măsură verificate, ca şi bagajele. Noi şi poliţia de frontieră ce mai rămăseserăm, într-o seară de duminică, la cheremul unui funcţionar zelos. Până şi colegii îl priveau cu ironică mirare. Gândindu-se, poate, la o primă (cu ce captură!), şi-a sunat superiorul. Iarăşi România, iarăşi ton răstit. Pentru ca, brusc, să închidă, ca opărit, de parcă îi fusese tras oblonu' peste figură. Şi să ne întindă, mut, paşapoartele. Ceea ce i-a fost servit la telefon, atât de neaşteptat dur (ieşirea din absurd), nu i-a lăsat răgazul de a da impresia că gestul i se datorează. Ura, şefu'! România ieşise din clenci cu onoarea foarte reperată. De-acum înainte, la orice trecere de frontieră, venit-plecat, vom întreba, ca nişte copii proşti: „Nu ne ştampilaţi?“ Chiar dacă nimeni nu va cere paşaportul. Ca-n Albania!

text **Alina Mândru**

50 de ani de culori blau-grana

CAMP NOU: Bârlogul extratereştrilor

Camp Nou, stadionul pe care joacă extratereştrii *(C.F. Barcelona)* este al doilea obiectiv turistic, ca număr de vizitatori, după *Muzeul Picasso,* din capitala Cataluniei. Este şi motivul pentru care o vizită acolo se poate constitui în obiectul unui reportaj în toată regula, chiar dacă pe stadion nu se joacă nici un meci.

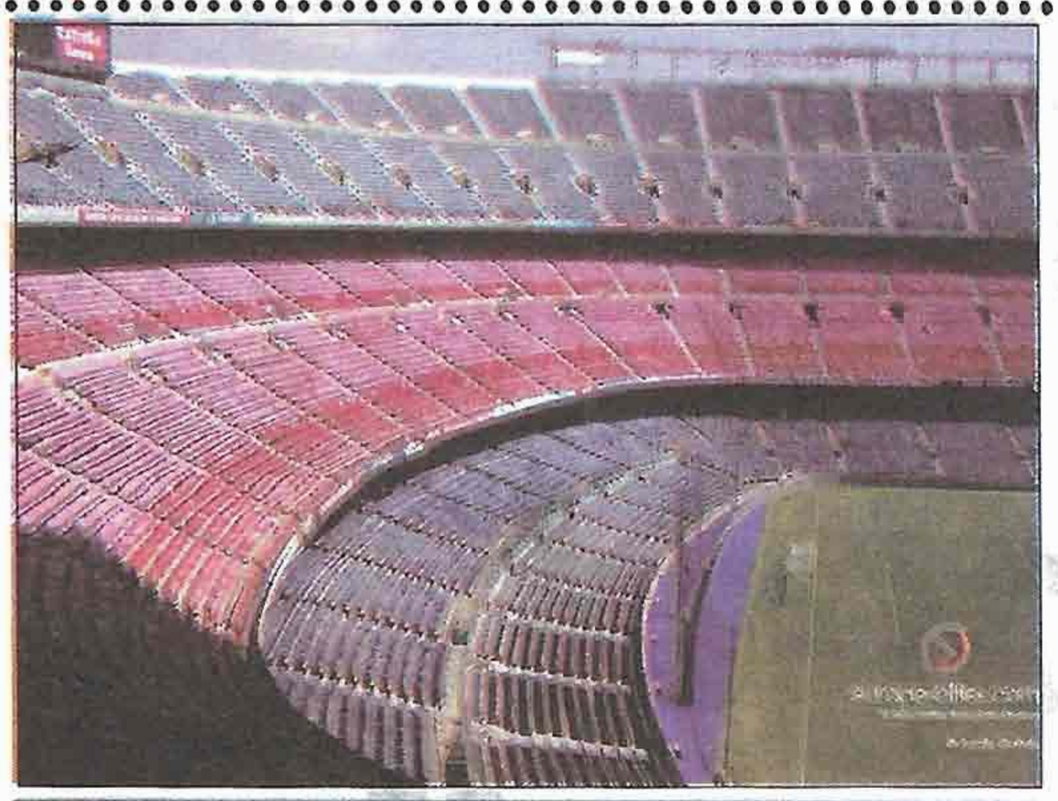

Am plecat de dimineaţă, cu autocarul. La ora zece, am ajuns deja în faţa stadionului, cu toate că pentru asta a trebuit să traversăm oraşul. Este o dimineaţă ştearsă, cu sinealã pe cer. Cei care nu vor să viziteze stadionul au de ales: pot vizita cafenelele. Intrăm prin poarta maşinilor şi, cu greu, găsim loc de parcare. Parcarea e ticsită. Sunt câteva zeci de autocare căutându-şi un refugiu pentru o oră sau două, cât va dura vizita. Turul este organizat. În el e inclus şi *holbatul* în Muzeul Barcelonei. Costă cam piperat. Numai intrarea simplă, fără să faci nimic altceva – şi fără să beneficiezi de alte facilităţi – face zece euro. Dacă soţia şi copilul vor să facă altceva, treaba lor: au restaurante, bărulete, *fast-food*-uri chiar acolo. Sau în apropiere. Deci pot sta şi îşi pot augmenta ţesutul adipos, în linişte & cu tandreţe. Eu, nu! Oho, pe stadion e de mine, nu?

Stadionul

Stadionul are forma unei potcoave. De sus pare chiar o bijuterie. Am văzut poze cu el luate din avion, sunt superbe. Mai ales cele de pe vreme de noapte, când totul e luminat împrejur *a giorno*. E drept, pe lumina cenuşie a unui cer ploios, pare şi el, stadionul, cam ciufut, cu luciri reci, metalice. Noroc că iese soarele şi, de unde era, până atunci, o vreme bufnită, se face atât de cald încât cădem în plasa contrariilor. Curg apele de pe noi că, iaca, doar e cald, e, să zicem, vară. Şi, uite, la doi paşi se mai tolăneşte şi Mediterana. Ridic capul şi văd pasarela prin care se strecoară cei care n-au nici un chef să scoată douăzeci de euro din pungă. Degeaba, chiar dacă intri printr-una dintre celelalte intrări, tot n-ai să poţi fotografia, dacă nu plăteşti. O groază de paznici şi oameni de ordine sunt cu ochii pe tine ca pe butelie. Corect. Normal. Firesc: doar orice cap de turist care se zgâieşte înăuntru face câteva zeci de euro, nu? Asta înseamnă industrie. Cât despre turism, turismul ingenuu şi dezinteresat se mai face poate numai la noi...

Muzeul

Muzeul are exponate. Şi pe o parte şi pe cealaltă a pereţilor. Are seturi de câte unsprezece tricouri, de cele mai multe ori câştigătoare. Celebre. Încărcate de urale. Piesa cea mai „glorioasă“ (sau, hai, ei bine, una dintre „cele mai“) este trofeul *Ligii Campionilor* (cucerit în anul 2005). Altă cupă, alte trofee, tricouri de *Campions*

Dimensiunile terenului de joc:
107 metri pe 72.

Asistenţă medicală la meciuri:
30 de paramedici.

Capacitate: 100.000 de spectatori, cea mai mare capacitate din Europa.

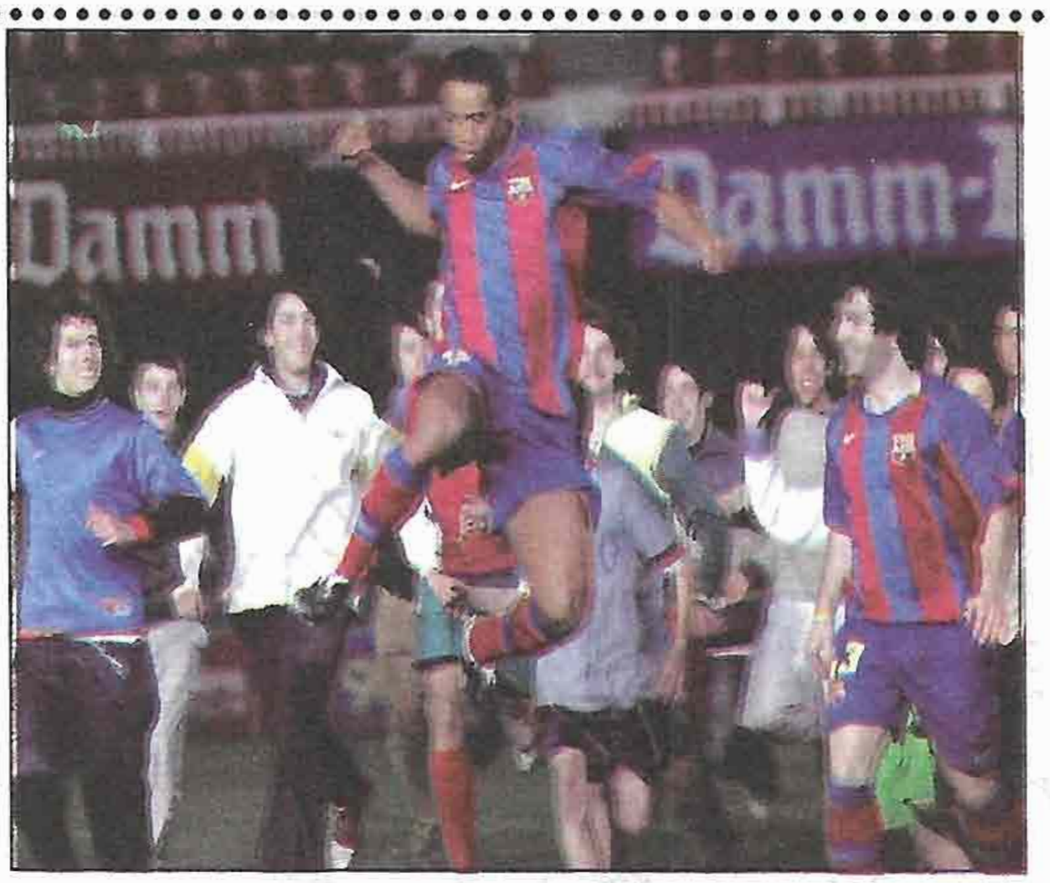

d'Europa 2003. Dacă o să vă placă să hoinăriţi pe acolo, cu siguranţă veţi găsi nişte nordici gata să se tragă în poză. Sau, mai bine zis, nişte nordice. Multe. Eu, de pildă, am surprins nişte suedeze întinzându-se ca nişte mâţe lascive peste galantarele cu trofee. Blondele au zâmbit şi s-au maimuţărit în faţa fotografului, mândre că „evoluează" pe teren catalunez. Nu erau piese rele, nici ele. Ar fi putut figura, la rândul lor, în vitrina de trofee a oricărui bărbat.

Istoric

Bineînţeles, toate astea trebuiau să poarte un nume, aşa că li s-a spus stadionul *Clubului de Fotbal Barcelona*, iar inaugurarea „bârlogului" roş-albaştrilor a avut loc la 24 septembrie 1957, motiv pentru care stadionul nostru şi acareturile de prin-mprejur vor împlini, anul acesta, cincizeci de ani. În partida de inaugurare au jucat, la acea dată, *Barça* şi selecţionata Varşoviei. Fireşte, catalanii au învins, iar Eulogio Martinez a marcat primul gol al întâlnirii.

Turul de stadion este valabil tot anul, îl poate face oricine, cu excepţia câtorva zile, în care stadionul este, cel puţin în principiu, închis: data de 1 ianuarie (Anul Nou, fireşte, Revelion), 6 ianuarie (Boboteaza, Adorarea Magilor, în Calendarul Catolic, una dintre cele mai mari sărbători ale creştinătăţii, fie că e la ortodocşi sau la catolici), 24 septembrie şi în zilele de Crăciun.

Este singurul stadion spaniol care a primit calificativul de „cinci stele". Probabil seamănă cu coniacul.

Atributele arhi-clamate ale stadionului sunt: confort al locurilor, vizibilitate extinsă şi amplificare foarte bună.

Îl întreţin o armată de angajaţi: vreo 580. Dintre ei, unii se ocupă cu probleme tehnice, gazon, menţinerea lui, oameni de ordine etc.

1.160.000 este numărul de vizitatori pe care stadionul îl primeşte în decursul unui întreg an calendaristic.

Este, prin aceste cifre amintite mai sus, un punct de referinţă pentru oricare muzeu al lumii.

Stadionul barcelonez **încape în TOP 12**. Intră, adică, între primele 12 stadioane ale continentului nostru. Pentru sezonul 1998-1999, a fost gazda finalei din *Champions League*.

Pentru UEFA, complementar la veleităţile stadionului, se mai adaugă o excelentă infrastructură hotelieră pe care Barcelona o posedă. Şi nu mai puţin de 48 de porţi de evacuare rapidă.

Ca să viziteze stadionul, copiii plătesc şi ei: e drept, „numai" 7,5 euro, dacă au până în 13 ani, vârsta adolescenţei. O reducere se poate face doar pentru suporterii clubului, pensionari şi studenţi care, dacă au chef de vizită, trebuie să scoată din pungă 6,5 euro.

Muzeul clubului înseamnă un obiectiv separat şi reclamă costuri distincte. Un bilet întreg este 6 euro, copiii dau 4,5, iar casta suporterilor, pensionarilor şi studenţilor – 3,5 euroi.

Muzeul a fost amenajat în 1984, atunci când clubul l-a împuternicit pe preşedintele Josep Lluis Nuñez ca să îl pună pe picioare. În 1992, catalanii au fost *Regii Europei*", aşa că nou-înfiinţatul muzeu a avut ce să găzduiască: un trofeu de bun augur – cupa proaspăt câştigată!

La final, fireşte, mi s-a făcut sete. Este douăsprezece ziua, vremea s-a încălzit chiar şi aşa, prin „duşuri scoţiene", iar eu stau acum, confortabil, cu picioarele întinse pe sub masă. Am în faţă un sandviş uriaş şi o porţie dublă de cola. Îmi fac, deja, cu ochiul, nişte halbe de bere. Cred că am să înhaţ una. Au apărut oamenii de ordine. Personalul stadionului a început să se mişte. Lângă mine, un puşti scapă o minge tărcată, umflată până gata să pocnească – şi care, apoi, se tăvăleşte într-o baltă de ketchup. Are un tricou blau-grana. E foarte fericit că a avut voie să ridice deasupra capului Cupa Campionilor Europeni (te poţi şi fotografia cu ea). Mâine, cine ştie, poate va ridica o altă cupă...

text **Mihail Gălăţanu**

desene de **Nick Lengher** și **Iulian Pena-PAI**

PUSHKAR

(Visări ce preschimbă)

Scârbit de poluarea, praful, stresul şi plictiseala metropolei, am fugit. Ieşind pentru ultima dată din „hotel" am simţit din plin marea bucurie a unui exod sfânt, eliberator. Primul tren de noapte. Cât despre experienţa sau confortul somnului: putea fi mai rău. Dezinformat de legenda hărţii mele de şagă, care, confundând, spunea Ajmer în loc de Amber, situând palatele primului oraş în celălalt, planificasem un popas şi aici. Aşa că aproape o jumătate de zi am colindat cu pasul un târg supraaglomerat, prăfuit şi nu prea generos pentru un turist. Oricum, am văzut acolo unul dintre cele mai vanitoase temple jaine. Gresie roşie, comună, când îl priveşti pe dinafară. Inestimabil înăuntru. Templul e încă proprietatea privată a unei familii, lăcaşul tezaur, înăuntrul căruia acum 125 de ani cel mai bogat strămoş a umplut o sală întreagă cu aur, argint, diamante, safire, rubine şi smaralde. Reprezentarea centrală este imensa machetă, mitică, imaginată a muntelui Meru, un fel de Babilon sau Axis Mundi, plus tot panteonul jain, acela al sfinţilor cu puteri supranaturale, zburători prin aer cu trupul gol ori suspendaţi în bărci fantaste. Plus machetele tuturor celorlalte temple-*digambare* jaine din ţară. Totul opulent şi supraponderal, în aur şi argint masiv. Şi, desigur, băiatul de la intrare încercând să-ţi ofere picturicile lui spre achiziţie. Negoţ penibil şi palid, de două parale, în preajma celei mai incredibile şi grosiere îngrămădiri de materii inestimabile. Iată India!**

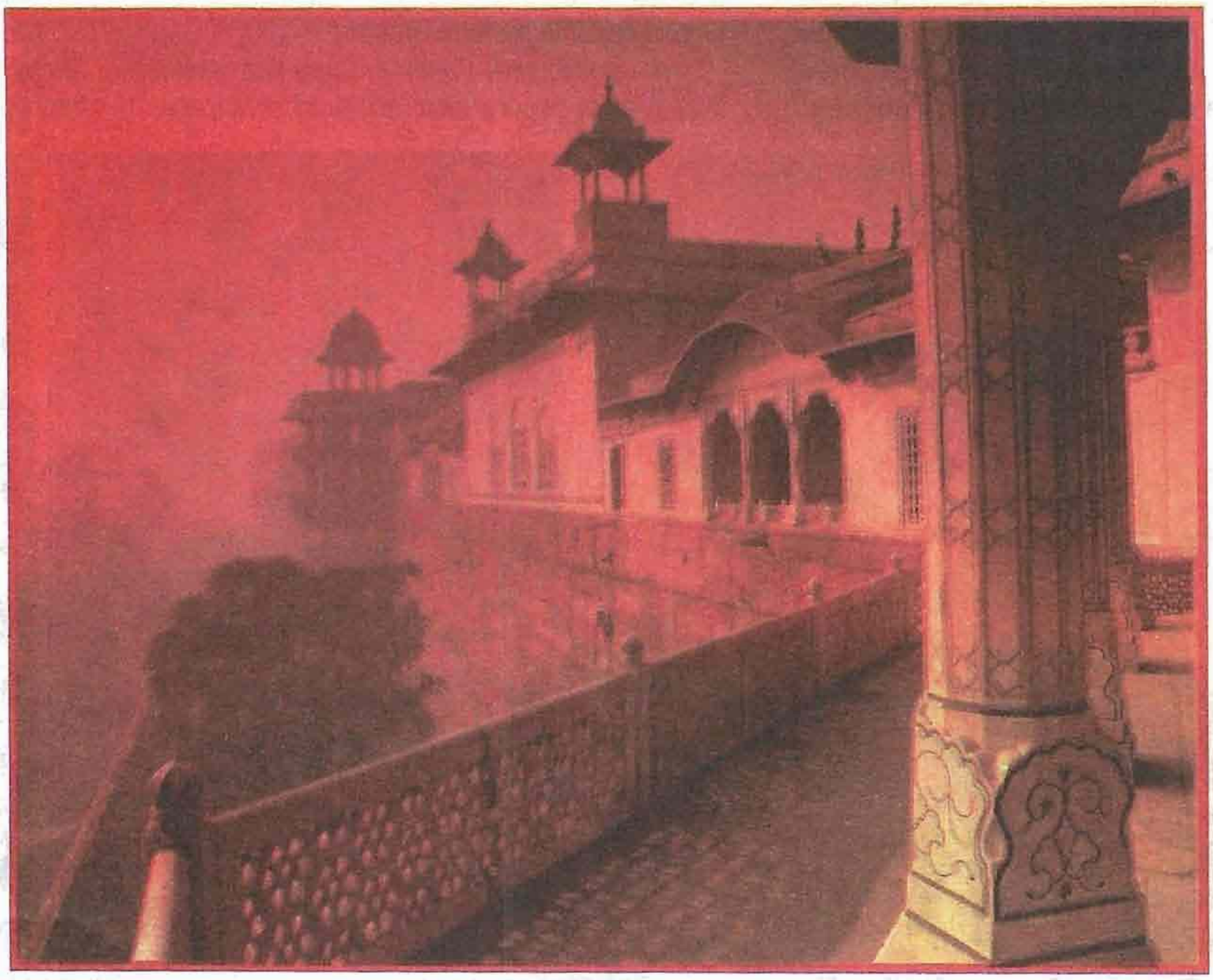

Revelaţia porneşte prin rătăcire, iar aceasta începe cu descoperirea, strict prin intuiţia numită întâmplare, a acestei oaze unice de beatitudine care se numeşte Pushkar. Unde beatitudinea, euforia sufletească e dată şi obţinută în cel mai simplu mod, de locul în sine şi simpla ta prezenţă acolo.

Nici nu mai ştiu cum am auzit, chiar acolo, prin Amber, de Pushkar. Abia pe la ora prânzului am prins autobuzul spre satul cu pricina, oaza pelerinilor şi a străinilor şi cel mai liniştit, paşnic şi suportabil spaţiu de pe acest continent. Pushkar e unul dintre cele mai sfinte locuri de pe mapamond. Mâncătorii de carne n-au ce căuta aici, nici băutorii de alcool, fumătorii sau consumatorii de droguri. Aşa, cel puţin, se pretinde. În realitate oricine e aici tolerat, iar toleranţa e chiar maximală. Hinduşii încearcă să-şi conserve puritatea spirituală şi mentalitară interzicând intrarea străinilor în câteva temple. În templele private, altminteri cele patronate de stat sau de ministere şi instituţii cultural-arheologiceşti se lasă deschise oricărei ocheade sau vizite. La Pushkar însă, în afara fabulosului târg de vite şi atelaje care reuneşte anual cea mai viu colorată adunare de sute de mii de oameni, ţărani şi triburi din cele mai izolate, pitoreşti şi bizare enclave ale marelui Rajastan, ochiul de lac şi faleza lui anturată de *gath*-uri şi sanctuare în alb, acestea dau şarm, faimă şi atracţie pelerinilor.

Autobuzul a ocolit mult printre cărări prăfuite, printre care, oameni şi vite, a străbătut câmpuri pline de scaieţi şi cactuşi, a traversat vreo două sate şi a început să urce, pe serpentine, coline destul de abrupte, pline de bolovani. La revenirea pe platouri am intrat în Pushkar. Localitatea constituie de fapt unul dintre toposurile cele mai sacre de pe planeta Pământ. Practic, şi-n primul rând, ea este o oază de omenire în freamătul pelerinajului perpetuu – cel care aduce panorama întreagă a umanităţii indiene, cu costumele şi obiceiurile lor egal policrome, pitoreşti, dar şi discrete –, loc ce respiră păşnicie şi linişte în paradoxal egala măsură în care ilustrează sau prilejuieşte modificarea continuă stabilită de fluxul uman. În mijloc de pustie aridă s-a întâmplat ca, în vremurile de dinaintea istoriei, însuşi zeul suprem, Brahma, să cadă. Un lăculeţ a luat fiinţă acolo, astfel că oamenii l-au înconjurat apoi de temple şi de altare. De pe scările de piatră ale acestora, pelerinii, bărbaţi şi femei, intră în apa sfântă săvârşindu-şi abluţiunile. Rugile le sunt însoţite de repetarea textelor sacre, a mantrelor, a gesturilor ritualice complexe şi extrem de plastice, în care frumuseţea sufletească se dă la iveală cu totul, cu delicateţe şi simbolism hieratic. Turiştii străini au făcut din locul acesta de sacralitate supremă boschet de fugă sau azil total, dar în sensul vulgar familiar Occidentului. Deşi fumatul de orice fel este interzis de tradiţie şi e blasfemiator, ei se refugiază aici pentru că haşişul şi băutura cu marijuana sunt libere, abundente. Orăşelul e liber de poliţie, presupunându-se că tradiţia, respectată, e mult mai eficace, mai puternică.

Majoritatea templelor din Pushkar sunt interzise europenilor, adică non-hinduşilor. Cerberi fermi, încă de la prima poartă a zidurilor externe îţi fac semne de excluziune. Templele respective sunt private. Dar cele care aparţin comunităţii ori statului, precum Templul Brahma, edificiu central, sunt permise oricui. La intrare, înainte de a sui treptele, trebuie să cumperi flori, petale şi prăjiturele pentru a le oferi, în altar, Zeului. Acolo, tămâia, flăcările candelelor şi aromele uleiurilor îmbată şi năucesc. La fel ca muzica şi murmurul mantrelor şi al cântărilor devoţionale. Şi la fel ca lipăitul poliritmic al tălpilor goale ale mulţimii, al prosternărilor şi atingerilor statuilor şi ornaţiilor sculpturale cu mâini, cu degete, cu frunţi nenumărate.

Teoretic, în Pushkar nu există decât vegetarieni, nebăutori şi nefumători, iar în prejma *gathurilor* (treptele de piatră ce formează malurile apei) nimeni nu poartă încălţări. Peştii imenşi şi şerpii de apă nu hrănesc pe nimeni, fiind doar ei hrăniţi cu seminţele pe care pelerinii le cumpără de la preoţi sau mărunţi precupeţi. Brahmani care ştiu puţină engleză îşi fac un câştig şi din iniţierea străinilor în ruga şi binecuvântările marelui Brahma.

Am pornit spre Pushkar, după cum spuneam, fără să fi ştiut ceva despre locul acela cu anticipaţie. Un tren de

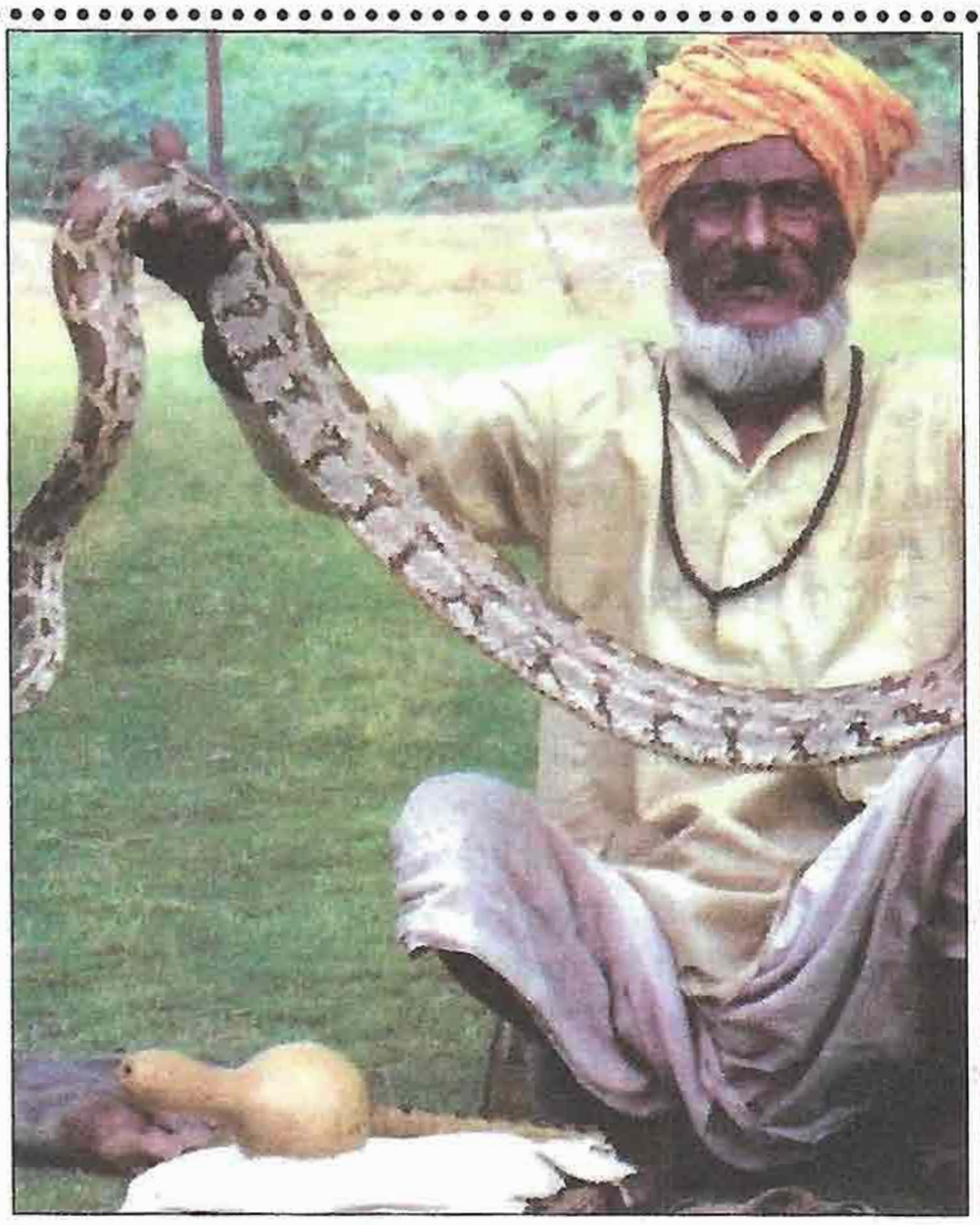

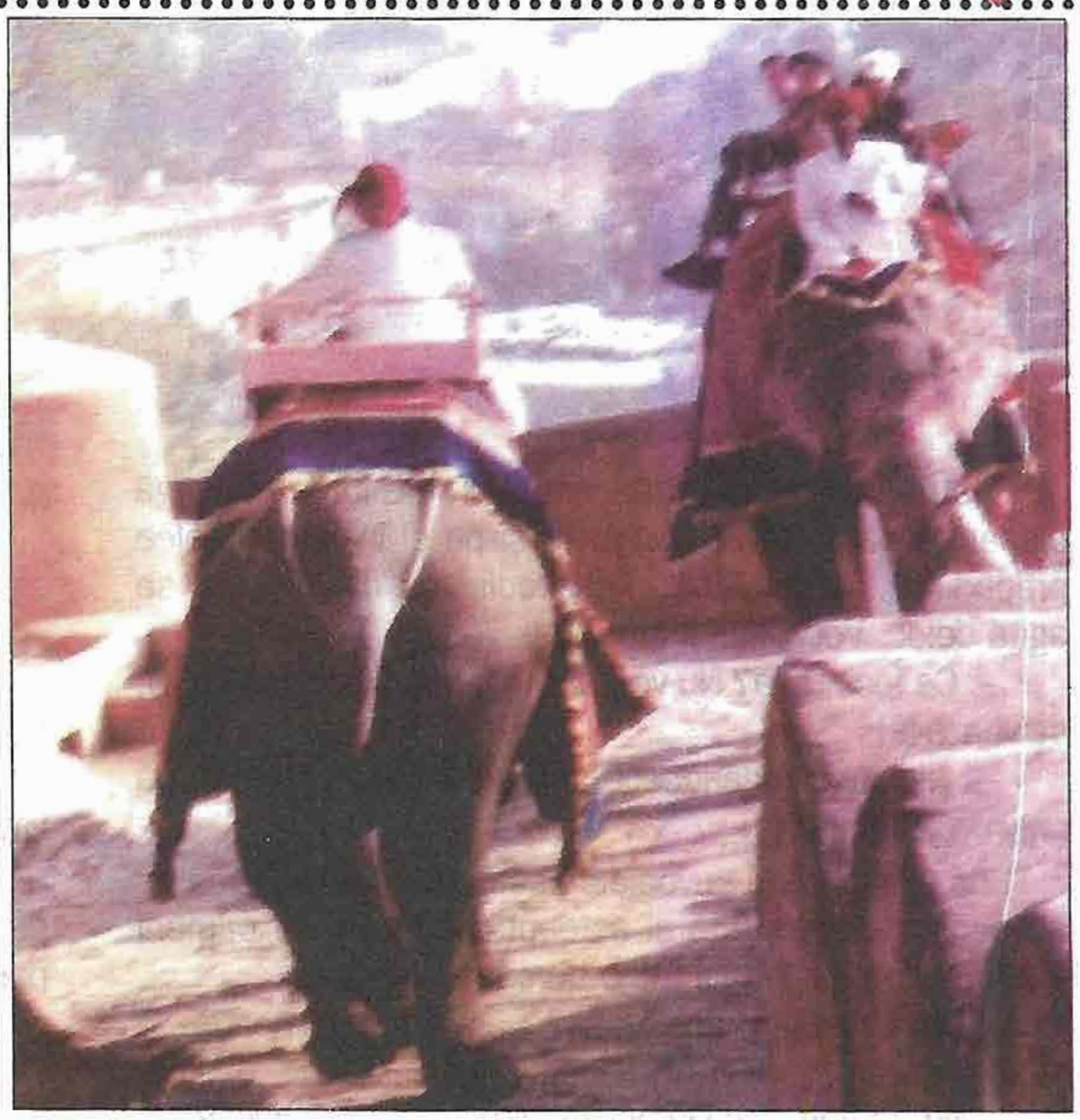

noapte m-a deversat sau depozitat la Amber, târg tern şi neprietenos, unde am vizitat piaţa centrală şi un templu jain, veritabil tezaur; apoi într-un autobuz am suit dealuri multe, uscate, către deşert. Pushkarul e o oază în plină pustie.

Am tras la *Lake View*, unul dintre hanurile aflate chiar în mijlocul localităţii, cel cu terasă deasupra malului de lac. Acolo serile au fost mirobolante. Lună plină, boltă plină de stele, tolănirea pe un *charpoy* (patul indian, din funii), sus pe terasă, sub cerul liber. Lacul e chiar la picioare; câte o luminiţă de seu pâlpâie din fiecare altar sau căsuţă de pe gath, din unele temple răzbat cântări şi rugi incantate. Atmosferă profundă, de farmec. Apoi compania a doi vecini austrieci, tineri tăcuţi şi simpatici, amuzantă.

A doua zi unul dintre austrieci îmi vorbeşte despre terasa din fundul satului, *Sunset Café*, acolo unde iaurtul răcoritor numit *lassi*, ca şi banalul *Banana shake* pot conţine dulcea otravă a narcozei. Extract de marijuana, numit eufemistic „magic". Lăudărosul meu scepticism se grăbeşte: nu cred. Bem fără a resimţi nimic deosebit şi plecăm. Apoi: uşoară ameţeală, compresiune temporală şi o mixare involuntară a englezei cu româna. Camaradul privea bizar. Sentimentul ciudat a persistat. Revenirea a fost lentă.

Sporovăind am ajuns la marginea, chiar în afara localităţii. Peisaj trist, mizer, ca de sat sărac din estul Europei. La trecerea podeţului ai pentru o clipă senzaţia îndepărtării marginii acestuia, a unui mic dezechilibru. O scurtă ameţeală. Vorbeşti însă, flecăreşti despre lucruri lipsite de importanţă pentru momentul prezenţei acolo – pentru cine puteau să conteze opiniile tale despre cinematografia indiană ori mărturisirile sentimentale ale frizerului austriac? Şi deodată, cu o bruscheţe care te va speria, filmul se rupe. Ultima vorbă iese din gură frântă de o blocare totală; memoria sau luciditatea se întrerup ca la comanda unui comutator electric şi rămâi într-o suspensie totală. Orice decizie, orice acţiune aparţin parcă, acum, altcuiva. Dar altcineva nu mai există. Trăieşti acum experienţa golului absolut, a vidului, a neantului, a nimicului pur. Îţi revii, dar momentul acelei rupturi sau scurtcircuit al prezenţei mentale te intrigă; neştiind despre ce era vorba te panicaseşi. Camaradul cu care, pe terase de la zece metri deasupra malului apei, vei şi fuma pipă în seara aceea, îţi inhibă mirarea ipohondrică, consolându-te scurt şi continuându-şi povestea sentimentală. Din păţanie vei rămâne cu certitudinea incomensurabilităţii surprizei care este insondabilul spirit, cu certitudinea ireductibilităţii existenţei lăuntrice la palierele conştient + subconştient. Există deci instanţe şi mai subtile. Căci atunci avuseseşi nu doar ca pe un sentiment, ci ca pe o certitudine faptul că, deşi în anihilarea senzorială vecină morţii, tu însuţi continuaseşi să fii; un fel de extraindividual „tu" persistase.

text **Marin Marian Bălaşa**

Să râdem...

Satul era amenințat de viitură. Toată lumea aleargă disperată să-şi salveze bunurile şi pe ei înşişi din calea prăpădului, numai Bulă, mai credincios din fire, nu se agită deloc. Vecinii lui îl întreabă:

– Ce faci, Bulă? Nu vezi că vin apele peste noi? Fugi, salvează-te!

– Nici nu mă gândesc! Eu stau aici cuminte, că mă salvează Dumnezeu...

Zis şi făcut. Vin şuvoaiele peste sat. Bulă se urcă pe acoperişul casei şi stă şi aşteaptă. Un grup de oameni trece pe lângă casa lui într-o barcă de salvare.

– Ce faci, Bulă, acolo sus? Sări în barcă, pentru că ai să te îneci!

– Nu, rămân aici! Dumnezeu e mare şi puternic şi mă va salva!

– Treaba ta!

Mai stă ce mai stă, trece şi cea de-a doua barcă pe lângă el.

– Hai, Bulă, sări în barcă şi salvează-te!

– Nu, nu! Dumnezeu e mare şi mă va salva!

– Mă, Bulă, eşti nebun, hai odată, că te ia apa!

– Nu!

Pleacă şi a doua barcă. La cea de-a treia barcă, povestea se repetă. Apoi, Bulă moare înecat şi ajunge în Rai. Ajuns la porţile Raiului, furios nevoie mare, bate cu putere şi cere să fie lăsat să-i vorbească lui Dumnezeu.

– Păi bine, Doamne! Eu mă rog atâta la tine... îţi dau toată încrederea mea şi tu mă laşi să mor?!?

– Cum ziceai că te cheamă?, întreabă Dumnezeu.

– Bulă.

Caută Dumnezeu în registrul lui şi găseşte numele lui Bulă.

– Măi, Bulă, nu ştiu cum să-ţi spun... dar la mine aici scrie că ţi-am trimis trei bărci!

Un iluzionist lucra pe un vapor. În fiecare săptămână dădea o reprezentaţie. De fiecare dată spectatorii erau alţii, aşa că îşi permitea să facă mereu aceleaşi scamatorii. Singura problemă era papagalul căpitanului, care încetul cu încetul a început să priceapă care sunt trucurile. Şi, la un moment dat, s-a apucat să dezvăluie secretul în mijlocul fiecărei reprezentaţii:

– Aaaa, uitaţi, nu e aceeaşi pălărie!

– Aaaa, uitaţi, florile sunt ascunse sub masă!

– Aaaa, uitaţi, are ascunse nişte cărţi în mânecă!... şi aşa mai departe.

Iluzionistul se enerva de fiecare dată, dar n-avea ce face. La un moment dat vaporul se scufundă, supravieţuiră doar iluzionistul şi papagalul. Timp de câteva zile, plutind fiecare pe o scândură, s-au privit plini de dușmănie, fără să scoată vreun cuvânt. Până la urmă, papagalul zice:

– OK, mă dau bătut. Unde e vaporul?

O femeie cu un copil în braţe se urcă în autobuz. Şoferul zice:

– Aoleu, ăsta e cel mai urât copil pe care l-am văzut vreodată.

Femeia se duce în spatele autobuzului şi se aşază pe scaun, spumegând de nervi. Se întoarce către pasagerul de alături şi îi zice:

– Şoferul ăsta m-a jignit foarte rău.

La care individul spune:

– Mai bine vă duceţi chiar acum să-i spuneţi vreo două şi vă ţin eu maimuţa.

Unul, într-o budă publică, urinează, şi la un moment dat vede că de la ăla de alături ţâşnesc două jeturi.

– Nu vă supăraţi, dar de unde... două jeturi?

– Păi am luat un glonte în război, mi l-a scos, dar a rămas gaura.

Pleacă ăla de alături, vine altul şi când se uită omul nostru... trei jeturi, aşa că întreabă:

– Dumneavoastră de ce aveţi... trei jeturi?

– Păi am luat un glonte în război şi a intrat pe o parte şi a ieşit pe ailaltă.

Pleacă şi ăsta şi vine unul de la care ţâşnea ca din stropitoare, şi omul nostru zice:

– Şi dumneavoastră tot un glonte din război ?

– Nu, dom'le. Mi s-a blocat fermoarul.

În Londra, într-un supermarket, un gentleman se tot uita la o conopidă. Un angajat care spăla pe jos îl întreabă:

– Este ceva în neregulă?

Gentlemanul: Aş dori să cumpăr doar jumătate din această conopidă!

Angajatul: Îmi pare rău, dar nu se poate!

Gentlemanul: Vreau să vorbesc cu managerul dumneavoastră!

Angajatul nervos intră în biroul managerului bombănind fără să observe că gentlemanul era în spatele lui şi spune:

– Boss, e un tâmpit în magazin care vrea să cumpere o jumătate de conopidă şi nu înţelege că nu se poate! Văzând că managerul e disperat, se întoarce şi-l vede pe gentleman în spatele lui. Ca să se salveze, spune în continuare:

– Şi acest minunat domn doreşte să cumpere cealaltă jumătate!

America, America

Ceea ce veţi citi mai departe este jurnalul unui om obişnuit, care vede cu ochii lui America. Armand Sorin Constantinescu ajunge pe coasta Pacificului şi notează, ca într-un jurnal, ceea ce se întâmplă şi locurile pe care le vizitează. Mai curios şi mai ingenuu decât ochiul unui jurnalist, ochiul său are o percepţie diferită a lucrurilor, nu lipsită de acribie, curiozitate şi vervă literară.

Joi, 25 octombrie

Ne trezim pe la ora 7:00-7:30, împachetăm şi, după ce bem câte o cafea, pornim la drum spre San Rafael.

Trecem prin **Santa Barbara.** În 1602, conchistadorul spaniol Sebastian Vizcaino a acostat în apele liniştite ale golfului Santa Barbara şi a numit portul după numele sfintei din acea zi. Santa Barbara a devenit încă din 1890 staţiune pentru cei bogaţi. În apropiere, la aproximativ 30 de minute de condus spre nord, se află Rancho del Cielo, reşedinţa fostului preşedinte Ronald Reagan, şi Santa Maria (în apropierea căreia este baza aeriană Vandenberg.

San Luis Obispo este un oraş cu străzi liniştite, cu case în stil victorian şi sediul Universităţii Politehnice – *California Polytechnic University* – faimoasă pentru şcoala sa de arhitectură. Istoria oraşului începe ca o misiune, San Luis Obispo de Tolosa, fondată de părintele Serra în 1772.

De aici intrăm pe autostrada nr. 1, una dintre cele mai mari autostrăzi de coastă ale Americii. Construită acum mai bine de 100 de ani şi cunoscută şi sub numele de *Cabrillo Highway,* a fost săpată în stâncile munţilor Santa Lucia şi merge pe malul Oceanului Pacific. Autostrada nu are garduri laterale, dar este spintecată de

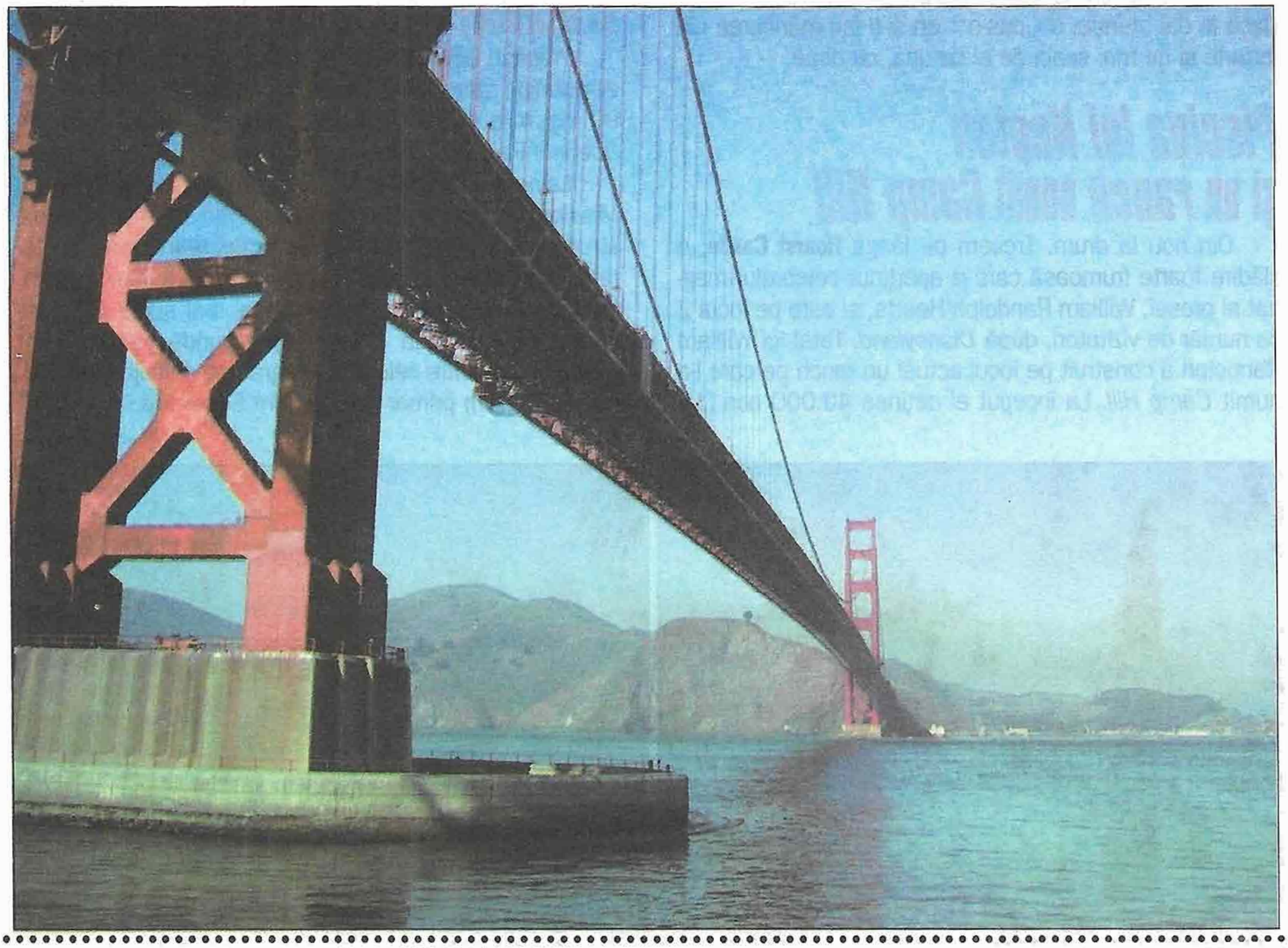

o vertebră de beton care delimitează cele două sensuri de mers. Măciuliile de pe margini, destinate atât măsurării spaţiului cât şi semnalizării fosforescente, noaptea, sunt de dimensiuni mici şi au o formă şi o poziţie curioasă, de popic lovit, gata să cadă. Dar, din douăsprezece în douăsprezece astfel de popice, agăţat într-un fel de panou metalic, apare câte un telefon de alarmă. Iar la distanţe mai mari, de câteva mile, apare o inscripţie cu litere imense: *Food, phone, gas, lodging – next right*, ceea ce înseamnă că la prima ramificaţie pe dreapta va apărea o *rest area*, adică un loc de odihnă unde se pot găsi – în ordinea avertizorului – mâncare, telefon, benzină şi cazare. Delimitarea benzilor de mers se face cu un fel de prisme triunghiulare înalte de vreo 2-3 cm, înglobate în asfalt, reflectorizante pe sensul tău de mers. Acestea sunt eficiente în cazul adormirii la volan: dacă schimbi banda de mers îţi tremură volanul în mână. Am încercat, de curiozitate, să le „fentez", dar nu am reuşit: le „iei" ori cu roţile din faţă ori cu cele din spate.

În jurul orei 10:30 – 11:00 ne oprim lângă micul orăşel **Cambria**, cu arhitectura sa în stil victorian şi farmecul englezesc, care încântă vizitatorii cu galerii de artă, hanuri şi restaurante. Oprim deci într-o parcare drăguţă, chiar lângă Ocean, ca să mâncăm. Parcarea are amenajate mese şi bănci din lemn şi... grătare (!) pentru cei care vor să-şi facă o friptură. Grupul sanitar este foarte curat. Este apă caldă şi rece, săpun obişnuit şi lichid, prosoape de hârtie, hârtie igienică, aparate de ras de unică folosinţă etc. La „femei" sunt chiar şi tampoane pentru „perioadele critice"... Suntem asaltaţi de o mulţime de pescăruşi foarte insistenţi şi chiar obraznici. Dacă le dai atenţie, ai „pus-o": vin şi-ţi iau mâncarea din farfurie şi nu mai scapi de ei cu una, cu două.

Piscina lui Neptun şi un *ranch* numit Camp Hill

Din nou la drum. Trecem pe lângă **Hearst Castle**, o clădire foarte frumoasă care a aparţinut celebrului magnat al presei, William Randolph Hearts, şi este pe locul 2 ca număr de vizitatori, după *Disneyland*. Tatăl lui William Randolph a construit pe locul actual un ranch pe care l-a numit *Camp Hill*. La început el deţinea 40.000 acri (16 hectare) de teren, dar s-a extins până la 275.000 acri (111,3 hectare) cu o deschidere la ocean de 50 de mile (80 km). După moartea părinţilor, William Randolph Hearst a hotărât să construiască o clădire care să servească drept muzeu pentru colecţia sa de obiecte de artă. El a angajat-o pe Julia Morgan, arhitecta favorită a familiei şi prima femeie care a absolvit Şcoala de Belle Arte din Paris, şi au lucrat împreună timp de 28 de ani pentru a face din vis realitate. Ce fel de vis? Hearst şi Morgan au amestecat diverse stiluri arhitectonice din diverse epoci şi ţări într-un tot convingător care adesea îţi taie respiraţia. La moartea sa, în 1951, Hearst nu terminase construcţia monumentului, dar rezultatul nu pare deloc incomplet. Construcţia include trei case de oaspeţi – fiecare semănând cu o reşedinţă mediteraneeană pentru regi şi regine – şi o clădire principală cu... 38 de dormitoare. Ea mai include un hol construit sub un tavan în stil italian, o sufragerie în stil gotic, o piscină acoperită numită *Baia Romană* şi un cinematograf cu gigantice cariatide (coloane greceşti) de-a lungul pereţilor. În exterior, Hearst a construit *Piscina lui Neptun* care are o capacitate de 345.000 galoane (1,3 milioane de litri) de apă. Se fac tururi separate pentru vizitarea castelului, fiecare dintre ele numite după celebrităţile de la Hollywood care au vizitat castelul: Charlie Chaplin, Douglas Fairbanks, Mary Pickford, Hedda Hopper, Gary Cooper, Clark Gable şi Cary Grant, pentru a numi doar o parte dintre ei.

De la Castelul Hearst la Golden Gate Bridge

Trecând de **San Simeon**, autostrada 1 se unduieşte de-a lungul stâncilor înalte de la Big Sur pe o distanţă de 90 de mile (circa 135 km). Munţii colţuroşi ies din Oceanul Pacific.

La nord de **Point Lobos** este liniştitul orăşel **Carmel** cu Mission San Carlos Borromeo del Rio Carmelo, o construcţie din istoria Californiei spaniole, foarte bine restaurată, precum şi mormântul părintelui Junipero Serra, fondatorul misiunii. Carmel este cel mai sudic punct de intrare pe faimoasa 17-Mile Drive, unde vizitatorii pot vedea unele dintre cele mai fotografiate peisaje din lume. Aici este acum primar actorul Clint Eastwood.

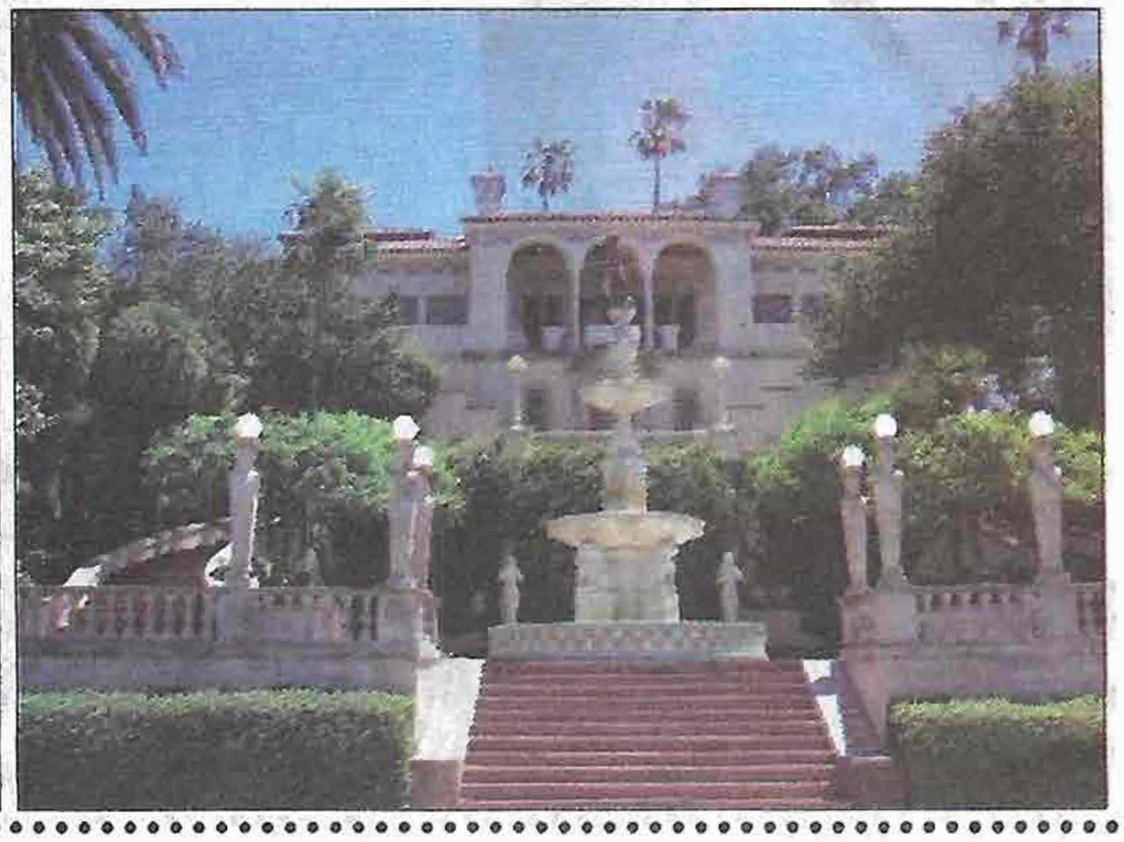

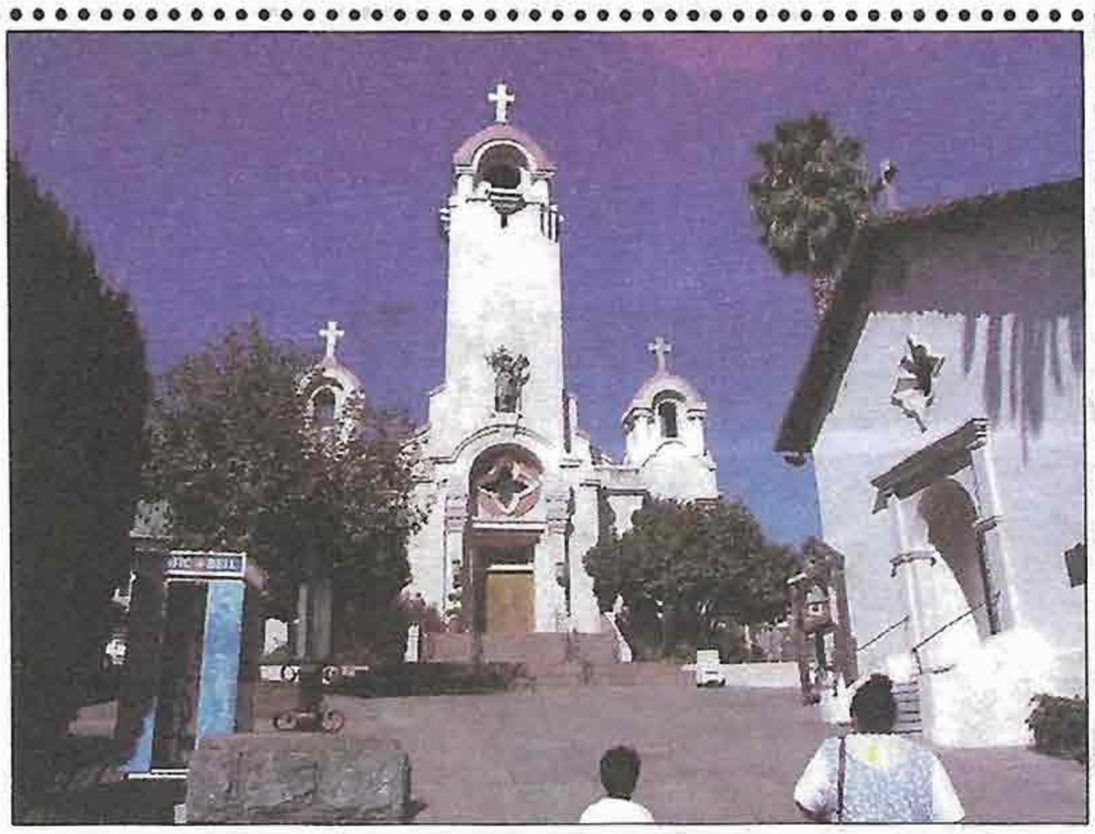

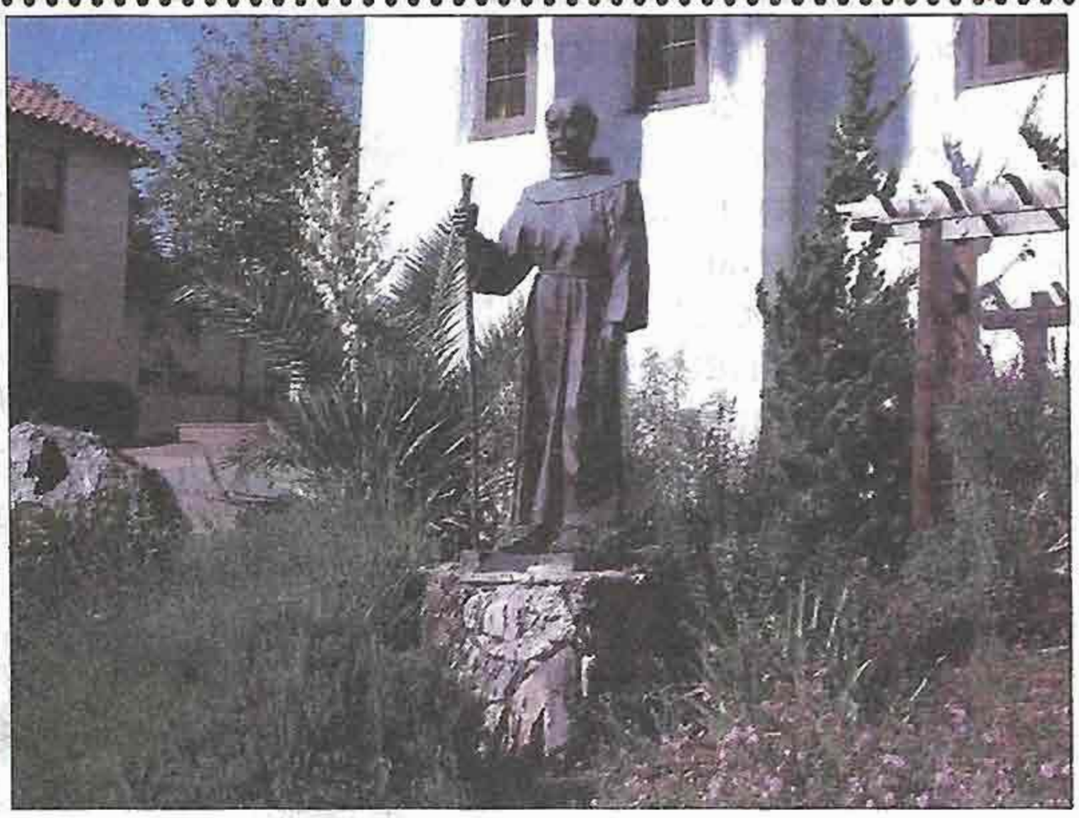

La capătul sudic al Peninsulei Monterey, la Carmel Bay este ceea ce Robert Louis Stevenson a numit „cea mai frumoasă întâlnire dintre mare şi pământ de pe glob": *The Point Lobos State Reserve.*

La capătul nordic al peninsulei este oraşul **Monterey.** Curând după ce conchistadorul spaniol Sebastian Vizcaino a pus piciorul pe pământul peninsulei în 1602, Monterey a devenit una dintre primele şi cele mai importante aşezări din California. Oraşul a fost capitala zonei Alta California până în 1846 când a fost înălţat steagul american.

Oraşul **Santa Cruz**, aşezat pe partea nordică a promontoriului Monterey Bay, la numai 45 de minute de San Jose şi 90 de minute de San Francisco, are 300 de zile însorite pe an.

The Santa Cruz Beach Broadwalk, parcul de distracţii făcut din lemn, construit în 1904 şi apoi reconstruit în 1907 după un incendiu, a fost prima astfel de atracţie de pe Coasta de Vest. În zilele noastre este singurul loc de amuzament original care este încă în funcţiune pe Coasta de Vest şi unul dintre puţinele din lume. Construit în 1924, *Giant Dipper roller coaster*, montagne-rousse-ul, a purtat peste 25 de milioane de oameni într-un an. Parcul include diverse jocuri, magazine şi un carusel antic.

Santa Cruz Municipal Pier oferă vizitatorilor restaurante cu preparate din peşte, magazine precum şi curse de agrement cu vaporaşul, închirieri de bărci sau posibilitatea de a pescui.

Drumul este foarte bun. De fapt, toate străzile şi autostrăzile din California sunt într-o stare excepţională. Există semne şi indicatoare la tot pasul încât, prost să fii ca să nu te descurci. Cât despre „calea de rulare", ce să mai vorbim? Netedă şi numai bună să rulezi cu 70-80 mile la oră (1 milă, aproximativ 1,5 km). Viteza maximă admisă este de 65 mile pe oră, dar se „fuge", curent, mai tare. Legea de bază e să ţii ritmul cu ceilalţi: nici mai repede, nici mai încet ca să nu ai vorbe cu poliţia rutieră care supraveghează traficul din avion şi anunţă prin radio eventualele nereguli.

În sfârşit, după mai bine de 7 ore de drum (400 mile = 650 km), după care nu am simţit nici un fel de oboseală, ajungem la San Francisco.

În vechea tabără a indienilor Costanoan

La început, **San Francisco** era locuit de indienii *Costanoan*. Oraşul nu şi-a cerut denumirea de aşezare europeană până în 1776, când spaniolii au stabilit un post militar pe locul unde acum este Presidio, iar călugării franciscani au fondat Misiunea San Francisco de Assisi pe locul unde acum este *Mission district*.

Timp de mai bine de trei generaţii, oraşul a numărat cu puţin peste 1.000 de locuitori. Apoi, în 1848, Goana după Aur, urmată în curând de cea după argint, au schimbat complet lucrurile. La 1849, 40.000 de oameni s-au aşezat aici. La începutul secolului următor, San

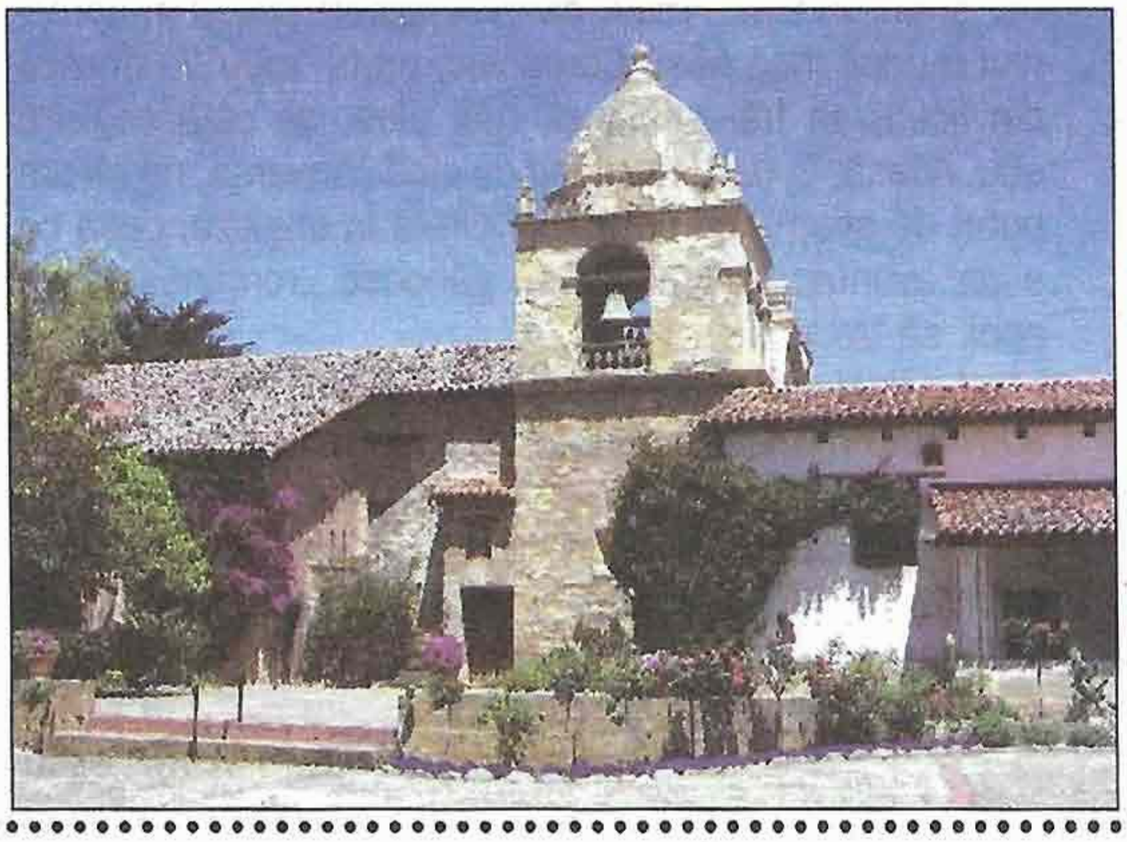

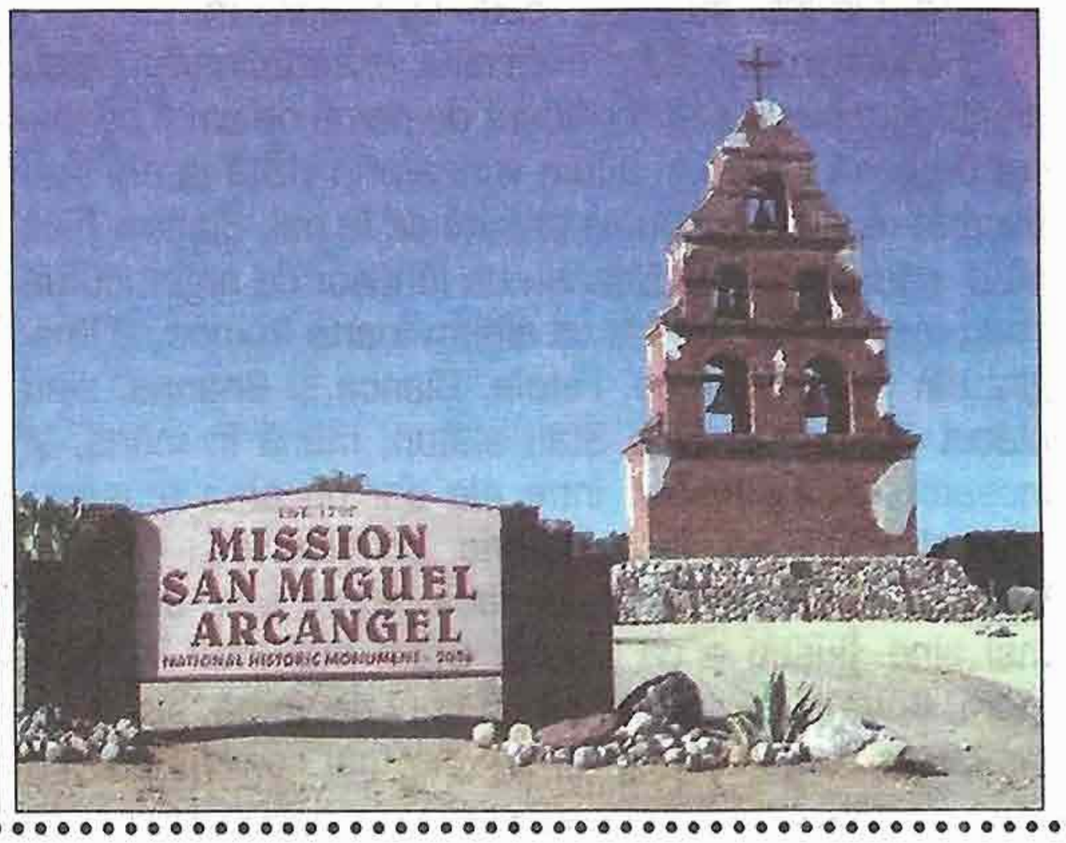

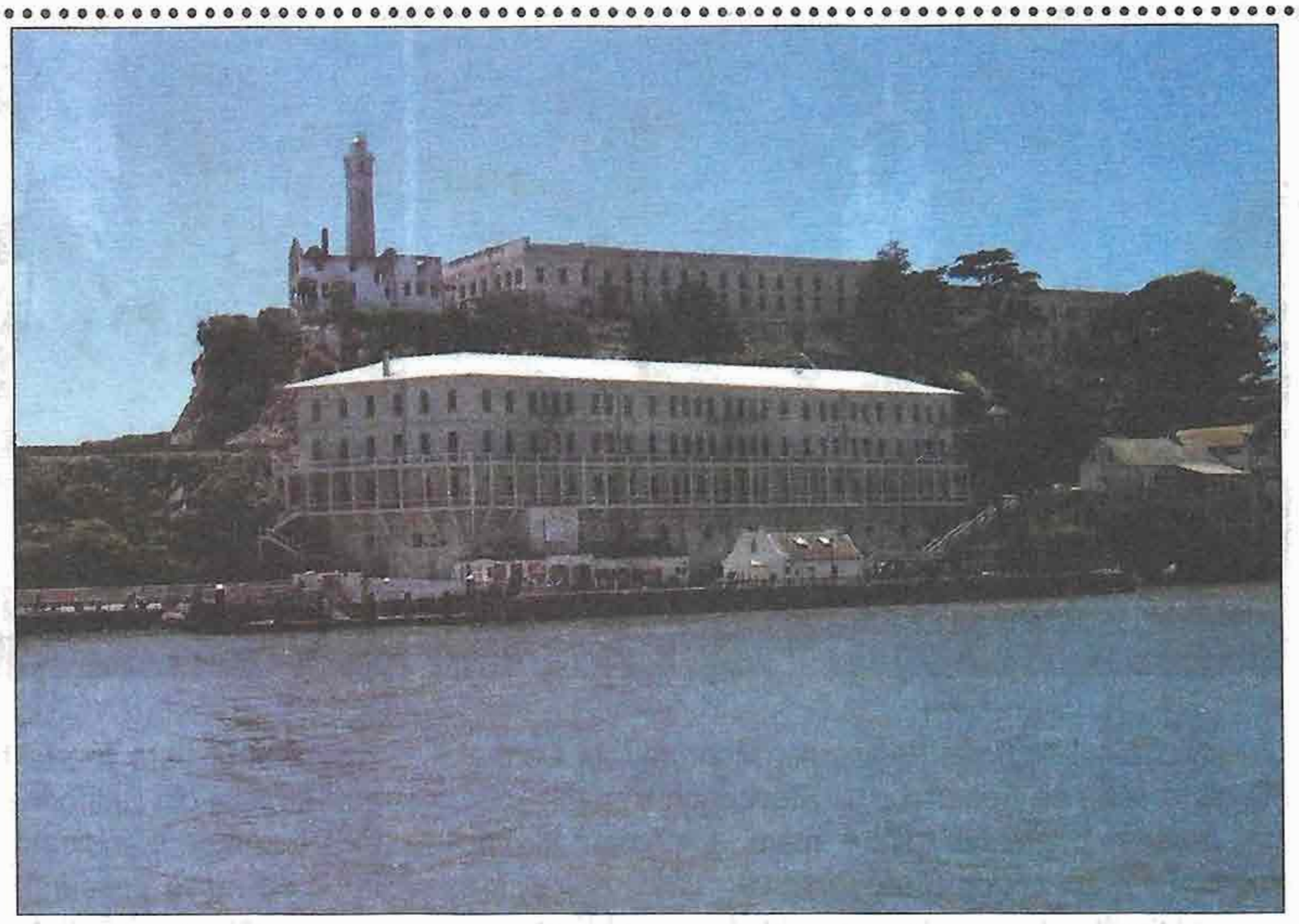

Francisco era un oraş cu 342.000 de locuitori. A urmat marele cutremur de pământ şi incendiul din 18 aprilie 1906 care au transformat oraşul în ruine. În 1915, San Francisco era reconstruit şi şi-a celebrat renaşterea cu deschiderea Expoziţiei Internaţionale Panama-Pacific.

Trecem peste faimosul **Golden Gate Bridge**, care este una dintre minunile inginereşti ale lumii şi, în acelaşi timp, una dintre cele mai interesante structuri, deschis la 27 mai 1937, după patru ani de muncă. Este unul dintre cele mai lungi poduri cu o singură susţinere, construite vreodată. Picioarele sale vopsite portocaliu, construite în stilul Art Deco, înalte de 746 picioare (circa 228 m), sunt cele mai înalte din lume.

Ne oprim la o *vista point*, adică o parcare, de unde admirăm panorama oraşului şi faimoasa *Alcatraz*, o fostă închisoare transformată în zonă turistică. Al Capone, Machine Gun Kelly şi Robert Stroud („omul-pasăre din Alcatraz") sunt numai câţiva dintre prizonierii notorii care au fost întemniţaţi pe „Stâncă" între 1934 şi 1963, când era o închisoare federală de maximă securitate.

Facem poze lângă un arbore sequoia uriaş şi apoi mă tocmesc cu doi portoricani (sau mexicani?) pentru două tricouri: unul subţire = 10$, iar unul gros = 15$. Eu le ofer 15$ pentru amândouă. Nu cădem la pace.

De aici plecăm mai departe spre San Rafael, în Terra Linda, la familia Schuchardt.

San Rafael a fost construit în 1817 pe locul fostei Mission San Rafael Arcangel. Oraşul are multe vilişoare cochete, magazine şi restaurante de lux. The Marine County Historical Museum este inclus în Boyd Estate Gate House, un exemplu tipic de construcţie în stil victorian, caracteristic Coastei de Nord. Pe străzile din San Rafael trebuie să conduci cu atenţie ca să nu ai surpriza să-ţi sară în faţa maşinii... cerbi sau căprioare.

Schuchardt-zii sunt o familie extraordinară: ne-au primit cu o bucurie şi o căldură de parcă ne-am fi cunoscut de când lumea şi acum veneam în vizită la ei. S-au bucurat mult de cadourile primite de la noi. Bianca, fiica mea, primeşte de la Brianna un lănţişor de argint cu un cuarţ roz, iar eu primesc un album foarte frumos cu imagini din San Francisco. Fetele, Bianca şi Brianna, s-au plăcut din prima clipă. Stau alături, mână în mână, şi încearcă să vorbească între ele dar nu prea reuşesc. „Translatorul" îşi face datoria conştiincios. Fred şi Wendy nu ştiu ce să ne mai facă pentru a ne simţi cât mai bine. Justin e ca o fată. Stăm mai întâi în living room, la un pahar de vin alb şi unul de vorbă, ca să ne mai revenim după drum şi să „ne mai conversăm" un pic. Bineînţeles că eu şi Bianca suntem în centrul atenţiei şi le povestim câte ceva despre noi şi despre ţară. La rândul nostru, aflăm câte ceva despre ei: Fred este neamţ, iar Wendy este belgiancă. Fred a fost, o perioadă, şeful lui Loren şi astfel s-au împrietenit. (Oare cine nu s-ar putea împrieteni cu Loren?) În timp ce discutăm apare şi „Miss Cathy", o căţea mare, albă şi frumoasă, în genul câinilor ciobăneşti de la noi. Aflăm că Brianna are şi un şarpe pe care Loren îl ia şi se joacă cu el.

Trecem apoi în sufragerie unde cinăm. După câteva ore, foarte plăcute, ne luăm la revedere şi plecăm toţi trei spre San Francisco. Bianca a fost invitată să rămână şi să doarmă împreună cu Brianna iar a doua zi să meargă cu ea la şcoală să-i cunoască colegii, dar a refuzat politicos: nu se descurcă prea bine cu limba şi s-ar simţi stingheră.

Ajungem la 1508, 36th Avenue, San Francisco, CA 94122. Aici locuiesc Jerri Witt şi Anne Adams. Sunt două profesoare de pian, prietene cu Loren. Casa este a lui Jerri şi vom dormi peste noapte aici.

Înainte de culcare, avem o lungă discuţie în faţa şemineului aprins în care ard lemne cu aromă de brad. Vorbim despre situaţia din ţară şi despre... muzică. Mă mir şi eu, în sinea mea, de câte lucruri ştiu şi în domeniul muzicii (nea Mişu Coropciuc, profu' meu de muzică din liceu, să trăiască!), şi, mai ales, de câtă engleză ştiu. Acasă, în ţară, neavând cu cine conversa, nu mi-am putut da seama că pot gândi direct în engleză, ceea ce e un avantaj: nu trebuie să gândesc „româneşte" şi, apoi, să traduc.

La finalul discuţiei le spun că, dacă vor să cunoască adevărata muzică românească, să-l studieze pe Enescu şi nu pe Bartok.

Anne va da un concert de pian în luna ianuarie şi ne promite că ne va trimite şi nouă o casetă cu înregistrarea.

text **Armand Sorin Constantinescu**

Gustul aspru al pământului la SARICA-NICULIŢEL

Am ales să mergem pe mâna Clubului Român de Presă de Vin şi n-am greşit: expediţia la Sarica a fost o aventură. Geologică. Oenologică. Şi culinară. Căci am coborât în cramă, în hrube – şi ne-am înfruptat din spiritul locurilor. Ne aşteaptă, anul acesta, şi alte peripeţii. Dacă *Flacăra* a fost prezentă, la oblâncul vinurilor din preajma Sibiului, prin Liliana Petruş, colega mea, acum este rândul nostru să zăbovim în plaiul „cu ochi măslinii" al Dobrogei. Ferea, căci se pregăteşte, lunile acestea, Banatul, care, cu ale sale vinuri, tot el e fruncea. Şi se mai aude un zvon dinspre Ţelna, Jidvei şi Târnave... Parcă e rost de tulnic. Am început, deja, să cânt, pentru seriile viitoare, *Pe Mureş şi pe Târnave*...

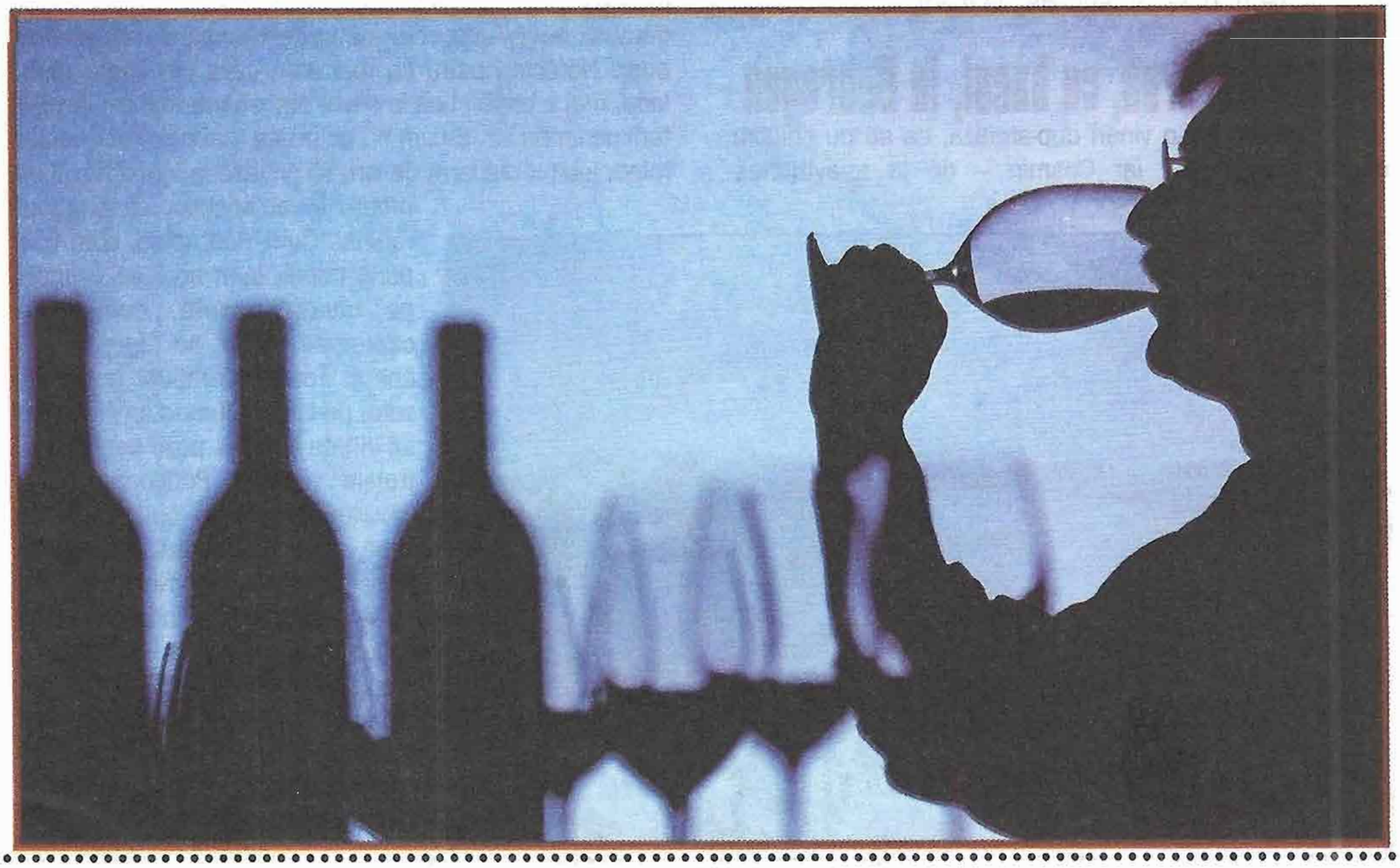

Avae, vinule măreţ, vinule norocit, avae...

Am primit un mail de la Gabriela Mariş. Clubul Român de Presă de Vin vă invită la. Unde? Sarica Niculiţel? Acuma, când încă e vreme răcoroasă? Am strâmbat din nas. Nu, mai degrabă, aşa, pe cules, toamna, mă-nţelegi? Nu. Acum. Pică şi un mesaj/telefon /vorbire de la Cosmin Zidurean, preşedintele Clubului. Se văd semnele primăverii. Ce să fac io, bă, la Sarica? îi răspund, cam în doi peri. Să vezi, zice Cosmin. Să degustăm. Cu ce mergem? C-un maxitaxi. Lasă, hai, c-o să fie bine. Nu te mai codi atât. Merge gaşcă multă. O să-ţi placă. Oameni de treabă. Ai să vezi. Ştiu că e prima ta ieşire de genul ăsta, cu clubul, dar... fii liniştit! Va fi O.K. Tu n-ai mai ieşit cu noi, până acum, în afară, nu ştii cum e, perorează, ca de obicei, Cosmin. Turuie. Că ăsta e stilul lui. Suntem prieteni, zic io destul de buni, de acum vreo zece ani, cam aşa să tot fie. L-am cunoscut, amândoi, pe Radu Anton Roman. Am fost, amândoi, prieteni cu omul *acela*. Cândva, mi-am propus chiar să scriu mai mult despre asta. Despre omul din spatele ochelarilor lui Radu Anton Roman. Despre ce simţeai când intrai la el în casă. Despre prima mea întâlnire cu el. Despre prima mefienţă, primele priviri neîncrezătoare cu care ne-am privit. Şi cât de buni prieteni ajunseserăm pe urmă. Despre ce-am simţit când a murit. Aş putea scrie o carte despre Radu. Despre diferenţa destul de mare de vârstă între noi doi. Despre ce-am simţit când a murit. Despre cum n-am crezut niciodată că a fost turnător la Securitate... Şi totuşi. Bine, doar informator, aşa s-a scris la gazetă. Cu toate că eu, totuşi... Ei bine, chiar şi acum am îndoielile mele. Cosmin l-a cunoscut şi el, ca şi mine, şi cred că a avut o traistă de lucruri de învăţat de la omul Radu. Bine. Accept. Hai să mergem.

Trecem Dunărea, cu bacul, în Dobrogea

Plecarea, într-o vineri dup-amiaza, ca să nu chiulim de la gazetă (eu, iar Cosmin – de la televiziune). Descinderile la podgorii sunt cu adevărat ca nişte turnee prin ţară ale Clubului. O *chestie* cât se poate de mişto. Am fost la Stuttgart, cu câţiva ani în urmă, şi am rămas uimit de cât de bine o duc membrii clubului din oraş. Ce zic ei, ce scornesc ei despre bucate şi pileală, e aproape literă de evanghelie. Ceea ce înseamnă că au **autoritate în piaţă**. Contactul direct cu bucatele e foarte important. Naşte opinii. Valuri. Trenduri.

Trecem Dunărea cu bacul. După ce am ajuns la Brăila, nu mai e mare cale de bătut. Se vede deja uscăciunea pământului dobrogean. Pe fluviu bate un vânt aspru, dar sunt şanse să se încălzească brusc, aşa îmi zic. Mi-e dor de soare, m-am săturat de ploaie şi de urâciunea înnouroasă. Până la Măcin, de la Brăila, nu cred că sunt mai mult de şaptesprezece-optsprezece kilometri. Intrăm în Măcin. Măcinul e un orăşel mic, chitit pe nişte/în apropierea unor aşezări romane. Arrubium, din vechime. Acum, Măcinul e doar un târguşor, cu vinuri, agricultură şi o fabrică de confecţii mai răsărită, cunoscută deja (şi de mine!) din perioada comunistă. Este locul unde veneam să ne cumpărăm *raiaţi*, pe atunci la mare modă. Ajungem la „fabrica de vin" şi intrăm în curte. În bătătură ne întâmpină Serghei Cozma, şeful ăl mare, asociat cu bieloruşii. „Ruşii cei albi" sunt şi ei prezenţi prin *Lukomski Ihar*. Ni se alătură Tudor Vasile, director de vânzări, tot dinspre partea localnicilor. Aici are loc prima *confruntare*. Primul val de întrebări ale unor ziarişti curioşi ia cu asalt reduta vinificată a măcinenilor. Mulţi dintre ei sunt lipoveni get-beget, din tată-n-mamă şi din fiu-în-nepot.

Vizita „na zavode"

După ce tăifăsium în curtea viticultorilor vreo oră, dacă nu chiar un pic mai bine, prima invitaţie care ni se face este de a vedea linia de îmbuteliere. Este nouă, oamenii au investit chiar pe bune vreo cinci milioane de euro. Norocul nostru că mai ştim ceva din limba rusă. Iaca, mai e bună şi ea la ceva: poţi să interoghezi investitorii pe limba lor. E cum nu se poate mai palpitant pentru mine, iubitor declarat de vin, să privesc la întreg fluxul de producţie al sticlelor cu conţinut rubiniu. Cum vine sticla, cum i se pune dopul, cum se face avansul pe banda rulantă, cum cade capişonul, cum se lipeşte eticheta. Toate operaţiuni automatizate, de la care lumea se grăbeşte să înhaţe imagini, poze pentru ilustraţiile viitoare. Podgoria Sarica Niculiţel e o fostă podgorie care avea statutul de furnizor regal al Casei de România. Nu m-ar mira să îl poată obţine iarăşi. Viniviticultorii măcineni şi-au deschis o cramă în Constanţa, că doar e „pe litoral". E undeva pe strada Atelierelor, colţ cu strada Sarmisegetuza. Acolo, vinul se vinde la preţ de producător. Soiurile-vedetă

ale Măcinului sunt cele care au evoluat în concursurile naţionale şi au luat medalii la fel de preţioase ca şi gimnastele românce. Ar fi de pomenit (deopotrivă, şi în cerul gurii, şi în cerul limbii!) *Muscatul Ottonel*, cu medalie de argint la *MUSCATS DU MONDE, 2004*. Dar şi *Merlotul*, care s-a întors cu medalie de bronz. Nu s-a lăsat mai prejos *Pinot Noir*-ul care, la *INTERNATIONAL, WINE CHALLENGE RUSSIA, 2004*, a adus în ţară o diplomă specială de merit. Şi *Sauvignon Blanc*, la *ALCO SOFT KIEV 2005*, a cucerit un onorant premiu trei.

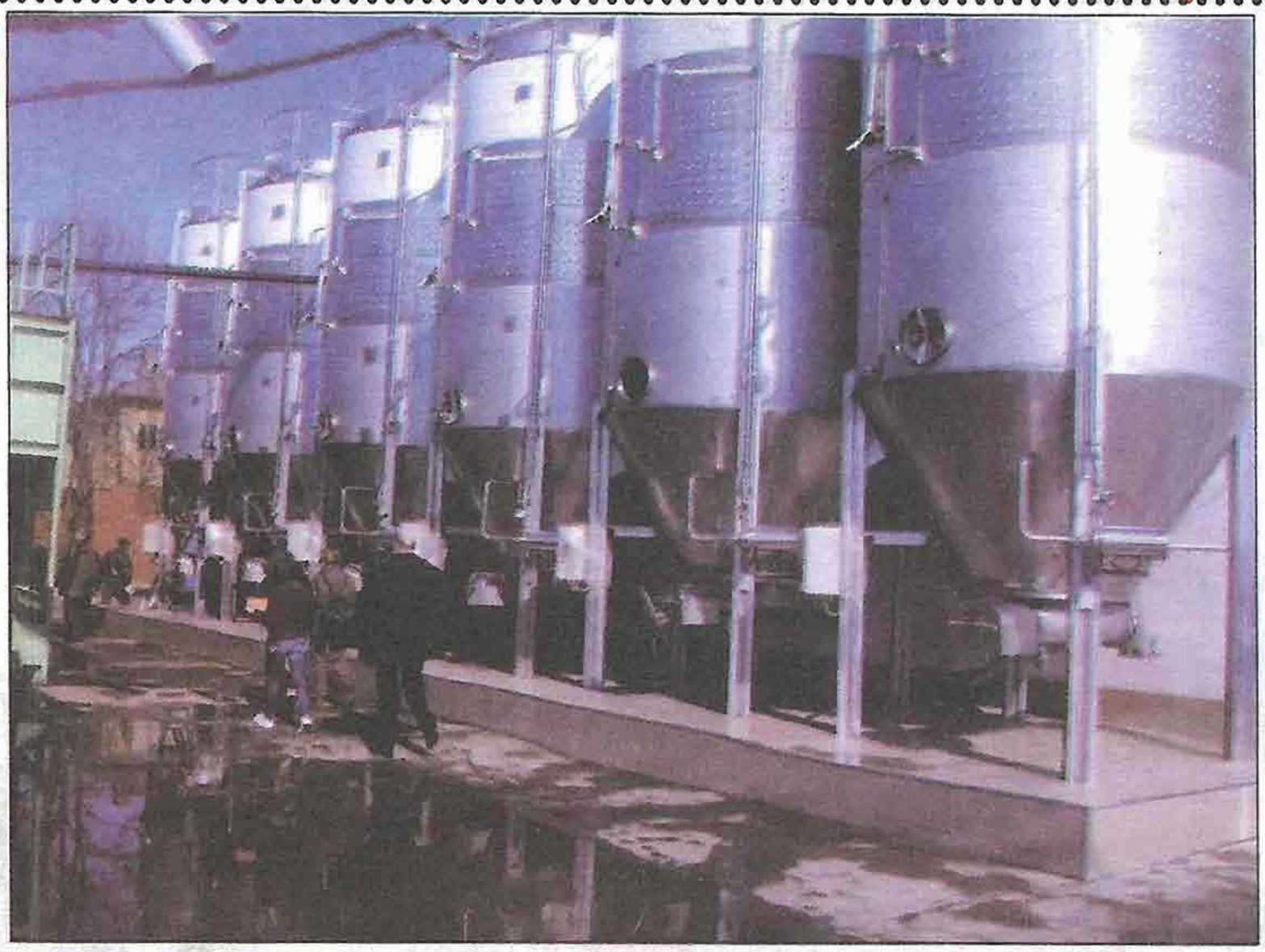

Zburdând prin podgorii

Podgoriile niculiţeilor sunt peste tot. Şi la douăzeci de kilometri de Măcin, pe culmi şi văi dulci, pe unde expediţia noastră prinde să se ia la întrecere pe costişe de deal. Ce mai, e raliu! S-au cocoţat acolo maşini de teren, un *Mercedes*, iar *Dacia* care suntem se trudeşte prin văioagă. Trebuie să vedem podgoriile, nu? Într-adevăr, cine a spus că norii, în Dobrogea, lasă umbre ireale, nu s-a înşelat. Parcă nori ireali trec pe ceruri ireale. Zburdăm şi noi, alături de ei, prin podgorii. Rândurile disciplinate ale aracilor şi viilor ne stimulează. Umbrele de pe culmi sunt ciudate rău, de parcă ai fi în Munţii Stâncoşi – sau de-a dreptul în Apalaşi. Ar putea să se toarne western-uri pe aici. Spete chiluge. Frunţi de calcar – şi de alte pietre, de-a dreptul pleşuve. Şi în curs de pleşuvire. Ceea ce spune ceva despre puterea secetei în Dobrogea. Munţii sunt, cum zice francezul (amator de vin!) **depourvus**, goliţi, parcă, de orice podoabă. La aşa culmi ciudate, şi vegetaţia e mai ciudată, iar culorile sunt la fel de ireale: albastrul e unic, verdele are pălirile şi lucirile sale. Iar toate astea, gândesc cu mintea mea proastă, n-au cum să nu se transmită vinului. Căci, vorba ceea (de mine inventată – sau reinventată acum, pe loc), vinu-i frate cu peisaju'! Şi e pe bune, căci vinul face, şi el, parte din acest peisaj al locurilor, aşa cum face şi via. De pildă, *Merlot*-ul e aspru ca şi locurile astea. *Aligoté*-ul parc-ar fi frate cu argila. Sau soră. Nu mai contează. *Aligoté*-ul e galben, are ceva de zvon de clisă din lunca Dunării. Iar *Muscatul Dry*, ho-ho-ho, rar vin, zburdă pe papile de-l ia mama lu' proces verbal. Cam astea sunt cele ce se întâmplă în cerul gurii, iar astea sunt cele care contează. Singurele. Şi ce ne povesteşte oenologul Faic Tolga, turco-tătar dat cu caic. E un om modest, înfricoşat, parcă, de puterea vinurilor pe care le produce. Care au nervul unor genii ***in the bottle***. După ce vedem mai îndeaproape vinurile, nu ne mai speriem aşa tare nici noi de ele. Ba chiar încep să ne placă. Singura dilemă e: albe sau roşii? Vom rămâne să pendulăm mult timp între *Aligoté* şi *Merlot*, între *Pinot Noir* şi *Muscat Dry*. Aşa ne trebuie. O dilemă în care ne dorim să persistăm tot mai mult, până începe, deja, să se întunece. În camere şi, deopotrivă, în sticle.

text **Mihail Gălăţanu**

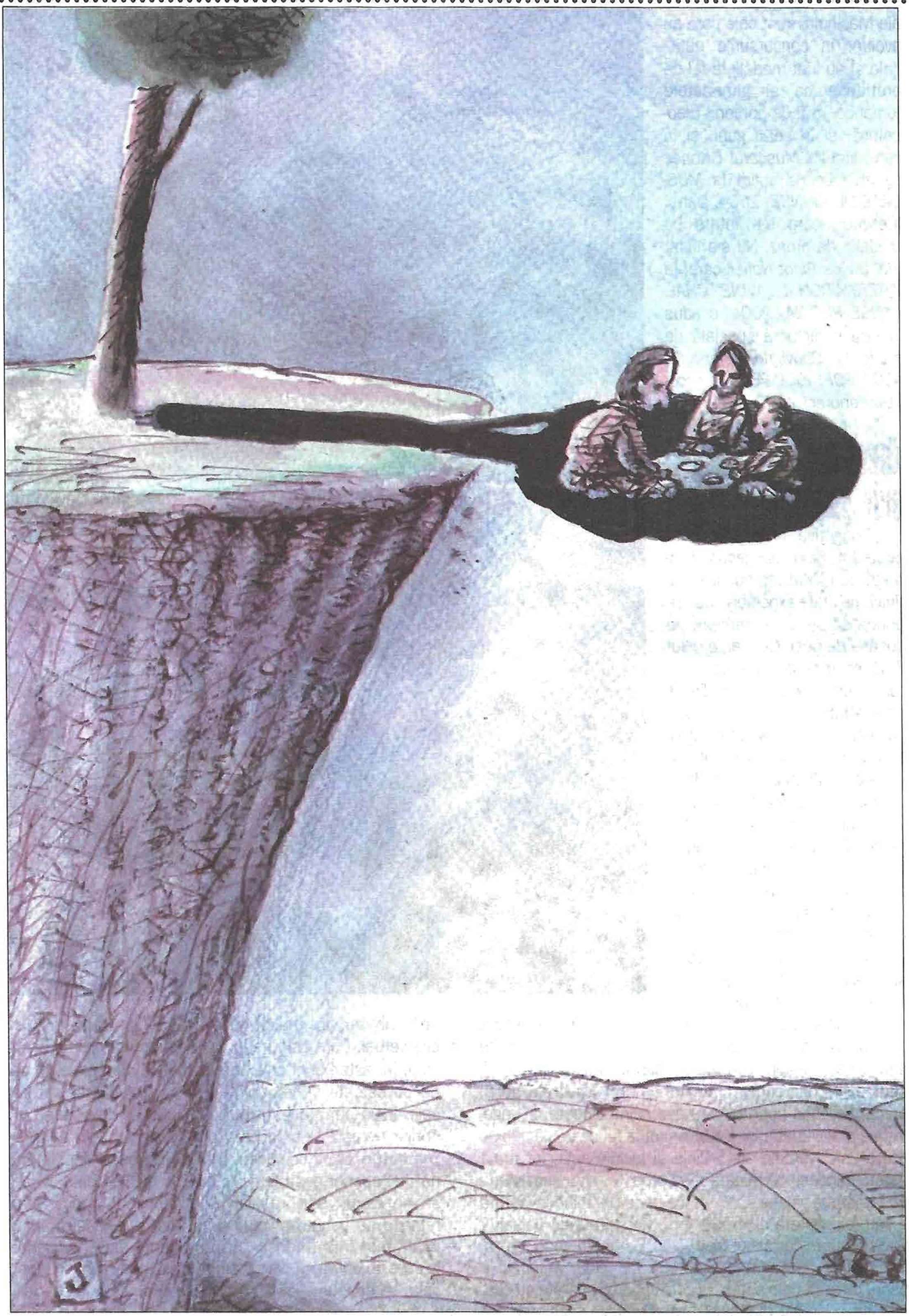

desen de **Iulian Pena-PAI**

Grădina Cişmigiu

Legenda spune că demult, demult, pe când prin luncile Dâmboviţei trăiau puţini oameni, a venit un cioban. Numele său era Bucur. Şi-a aşezat stâna pe lângă apele Dâmboviţei. Avea multe oi şi alte animale, dar şi multe slugi. Din când în când viaţa ciobanului Bucur şi a familiei sale era cutremurată de vizitele nedorite ale unor prădători. Tătarii şi alte neamuri atacau şi jefuiau stâna lui Bucur. Azi aşa, mâine aşa, până într-o zi când nemernicii de jefuitori au îndrăznit să o răpească şi pe fata ciobanului. Atunci Bucur împreună cu slugile sale au plecat să o salveze pe fată. După lupte grele care s-au dat prin smârcurile care domneau atunci prin zonă, i-au ucis pe toţi duşmanii şi au salvat-o pe preafrumoasa fiică a lui Bucur. Ciobanul şi oamenii lui s-au întors la stână. Ca să nu se mai întâmple şi altă dată asemenea nenorociri, ciobanul şi-a împrejmuit stâna cu stâlpi groşi din lemn, ca pe o cetate, şi aşa a luat naştere cetatea lui Bucur. Iar ciobanul, pentru că era un bun gospodar, a ridicat şi o bisericuţă cunoscută astăzi cu numele „Biserica Bucur". În timp, au venit şi alţi oameni şi au cerut adăpost în cetate, şi aşa a început istoria actualei Capitale a României.

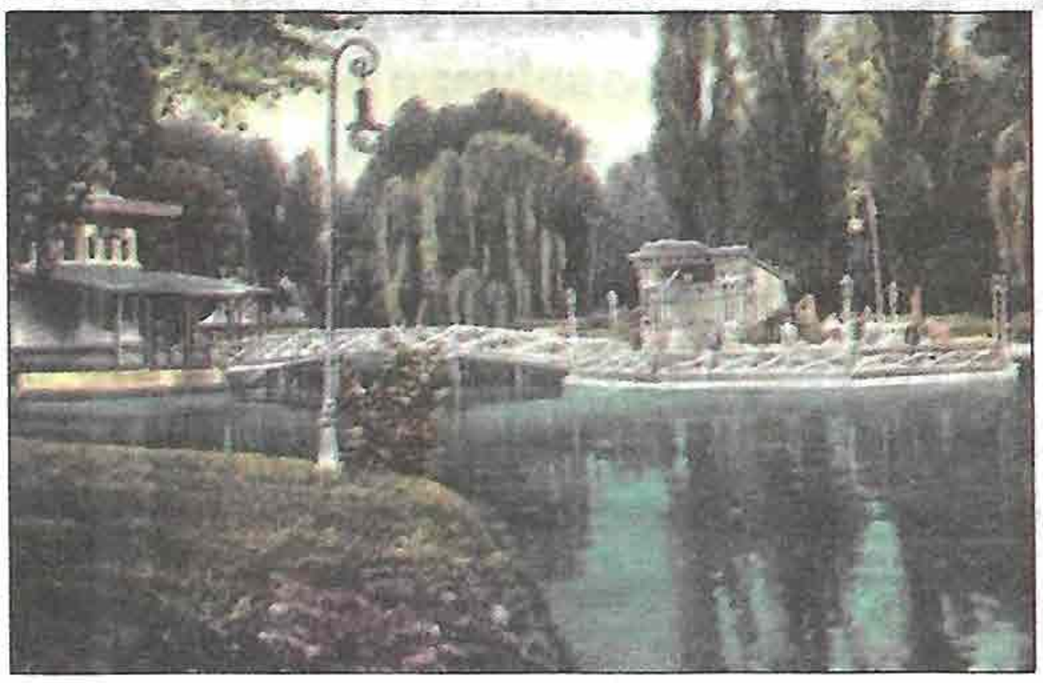

De mai bine de un secol şi jumătate, grădina a cunoscut multe schimbări

Bucureştii de altădată, după cum sugerează şi titlul articolului, nu mai există decât în cronici şi amintirile alterate ale oamenilor în vârstă, deoarece modernismul are uneori şi o latură distructivă. În vechii Bucureşti (de prin secolul al XIX-lea), spiritul aristocratic putea fi simţit la orice pas, dar mai ales în locurile de relaxare. Unul dintre aceste locuri era (şi încă este pentru bătrâneii iubitori de şah şi liceenii doritori de chiul) Parcul sau Grădina Cişmigiu.

Plimbările prin Cişmigiu, întrerupte de câte un moment de odihnă pe băncile comode ale parcului, aşezate prin cele mai umbroase colţuri, erau o plăcere, pe timpul verii, pentru bucureşteni. În fiecare joi şi duminică, în chioşcul din centrul grădinii, fanfara cânta valsuri, polci şi mazurci, spre delectarea pensionarilor şi disperarea chefliilor, veniţi la terasa de alături. Într-adevăr, faimoasa grădină de vară *La Buturugă* era cunoscută în tot Bucureştiul pentru faptul că aici se mânca probabil cea mai bună fleică din Capitală, iar berea se bea numai cu *ţapul*. Clienţii obişnuiţi ai terasei erau exasperaţi de zgomotul fanfarei şi evitau să treacă pe acolo de două ori pe săptămână...

Cişmigiul este cea mai veche grădină publică a Capitalei. Farmecul ei aparte a câştigat inimile bucureştenilor care s-au perindat pe alei de-a lungul timpului.

Intrarea principală a grădinii de aproape 17 hectare se află pe Bd. Regina Elisabeta, străjuită de impunătoarea clădire a Primăriei Capitalei. În stânga, un alt bulevard: Schitu Măgureanu; colţul dintre cele două artere este ocupat de Colegiul Naţional *Gheorghe Lazăr*, vechi lăcaş de cultură. Urcând pe Schitu Măgureanu, ajungem la Biserica Măgureanului, pare-se vecină cu vechea intrare secretă în subteranele grădinii. Pe Ştirbei Vodă, trecând pe lângă palatul Kretzulescu, Cişmigiul are un alt acces, pe treptele de piatră ce coboară în grădină.

Pe la 1779, domnul Ţării Româneşti, Alexandru Ipsilanti, dorind a avea apă bună de băut, a poruncit să se construiască două cişmele. Prima s-a făcut spre intrarea de astăzi dinspre strada Ştirbei Vodă, iar în spatele ei şi-a ridicat casa Dumitru suiulgi-başa, şeful lucrărilor, având titlul de Marele Cişmigiu, adică mai-marele peste cişmele, vorbă turcească. De aici şi numele ce a rămas grădinii, Cişmigiu. Până la începutul secolului al XIX-lea, Cişmigiul a fost cunoscut ca grădina sau balta lui Dura neguţătorul, cu o întindere mult mai mare decât cea de astăzi. Se afla aici o baltă plină de mâl, cu izvoare subterane, care nu secau niciodată. În ea creşteau trestie şi papură, adăpost pentru raţele sălbatice.

Când ploua mult şi Dâmboviţa prindea a se revărsa, apa din Cişmigiu ajungea până la zidurile mânăstirii Sărindar, pe locul unde se înalţă astăzi Cercul Militar Naţional.

Pe la 1830, generalul Pavel Kiseleff a dat dispoziţie baronului Borroczyn să sece balta şi să facă o grădină publică. Aceasta însă va fi realizată mai târziu, în timpul domniei lui Gheorghe Bibescu, de către arhitectul peisagist vienez Carl Friederich Wilhelm Meyer. Tânărul, priceput şi deosebit de muncitor, a dat o adevărată bătălie cu mlaştinile din Cişmigiu, biruindu-le şi reuşind a transforma acest loc insalubru într-o adevărată bijuterie.

Meyer foloseşte balta, transformând-o într-un frumos lac, cu toate instalaţiile de canalizare pentru a putea fi lesne golită şi curăţată, iar în centru instalează o fântână arteziană. Iarna, lacul devenea un imens patinoar, spre încântarea bucureştenilor. Tot el trasează şi aleile, folosind fiecare ridicătură de teren pentru o cât mai plăcută vedere de ansamblu. Sunt plantaţi peste 30.000 de arbori indigeni, dar şi specii rare. Au mai fost realizate grote artificiale, covoare florale, poduri şi au fost montate bănci.

Cişmigiul n-a fost realizat dintr-o dată, ci treptat. Suprafaţa a fost mărită şi cu o parcelă cumpărată din grădina familiei Kretzulescu. Au fost aduşi peşti exotici, lebede şi pelicani. Mult mai târziu, a luat fiinţă şi o minigrădină zoologică: urşi, lupi, vulpi şi castori. În 1852 s-a reuşit împrejmuirea întregului parc.

În 1886, frumosul şi vechiul parc din centrul Capitalei a găzduit prima ediţie a *Expoziţiei Bucureştilor*. Cu acel prilej a fost inaugurată o insulă artificială pe lacul din centrul parcului şi şi-a deschis porţile un restau-

rant care avea şi grădină de vară, ce nu şi-a schimbat numele până în ziua de azi, numindu-se la fel chiar şi în epoca dictaturii comuniste, anume *Monte Carlo*. Restaurantul, ridicat în stil românesc de arhitectul Ion Mincu, a avut de suferit în timpul războiului, fiind bombardat, dar şi-a păstrat „aerul" original în urma restaurărilor. Şi astăzi localul cu terasa amplasată pe malul lacului continuă să atragă clienţi dornici de a fi serviţi într-un cadru mirific.

Pentru că am pomenit de acest restaurant, unicul din istoria localurilor bucureştene care nu şi-a schimbat denumirea vreme de aproape 120 de ani, se cuvine să adăugăm câteva rânduri şi despre această distracţie de sezon, respectiv „luatul mesei în oraş", care avea un pronunţat specific citadin, inedit pe atunci. Felul acesta de petrecere era, însă, în acele vremuri de care amintim aici, rezervat mai mult bărbaţilor, deoarece cucoanele obişnuiau să primească musafiri doar acasă sau să fie invitate numai la rude şi cunoştinţe ale familiei, ieşind mai rar în oraş să mănânce.

În general, în asemenea locuri se putea merge tot anul, doar câteva dintre ele fiind frecventate cu precădere vara, fiindcă aveau grădini foarte frumoase. Diferenţa dintre o terasă sau o cafenea şi un restaurant de acest fel era dată nu numai de preţ, ci şi de faptul că aici nu se putea consuma doar o cafea sau un *schwartz*.

Ministerul de Interne s-a ocupat în mod deosebit de această grădină, dând o serie de dispoziţii. Plimbarea pe alei se putea face de la răsărit până la orele 22, iar în nopţile luminoase, până la miezul nopţii. Nimeni nu avea voie să intre în grădină călare sau cu trăsura, la fel întâmplându-se şi cu câinii şi cu alte dobitoace. Interzis le era accesul şi vânzătorilor ambulanţi. Se pedepseau şi cei ce călcau pe iarbă ori rupeau flori. Până şi atmosfera prea zgomotoasă era sancţionată.

Lucrările de înfrumuseţare a grădinii au fost terminate în 1854, când a şi fost inaugurată oficial. Lacul, pajiştile şi straturile de flori, copacii şi tufişurile, colinele şi platourile, grotele şi aleile îmbiau cu graţia lor desăvârşită. Şi nelipsite erau acordurile muzicilor militare şi ale tarafurilor lăutăreşti.

Precum Meyer, un alt vienez, Ludwig Angerer, se îndrăgosteşte de Bucureşti, rămânând şi el să trăiască alături de locuitorii lui. A fost unul dintre primii fotografi ai Bucureştilor şi cel mai bun fotograf al Vienei, în 1860 fiindu-i conferit titlul de Furnizor al Curţii Imperiale. Cişmigiul a fost unul dintre subiectele sale predilecte.

Cişmigiul a fost şi locul reprezentaţiilor în aer liber, cu scop cultural şi, în special, pentru ajutorarea celor nevoiaşi şi a celor sinistraţi în urma incendiilor şi a inundaţiilor ce aveau loc în acea vreme destul de frecvent. Doamne din înalta societate, costumate în ţărănci, vânzătoare şi florărese, vindeau în chioşcuri special amenajate dulciuri, delicatese, citrice, precum şi diverse suveniruri.

Mai ales vara, actorii ambulanţi români şi străini

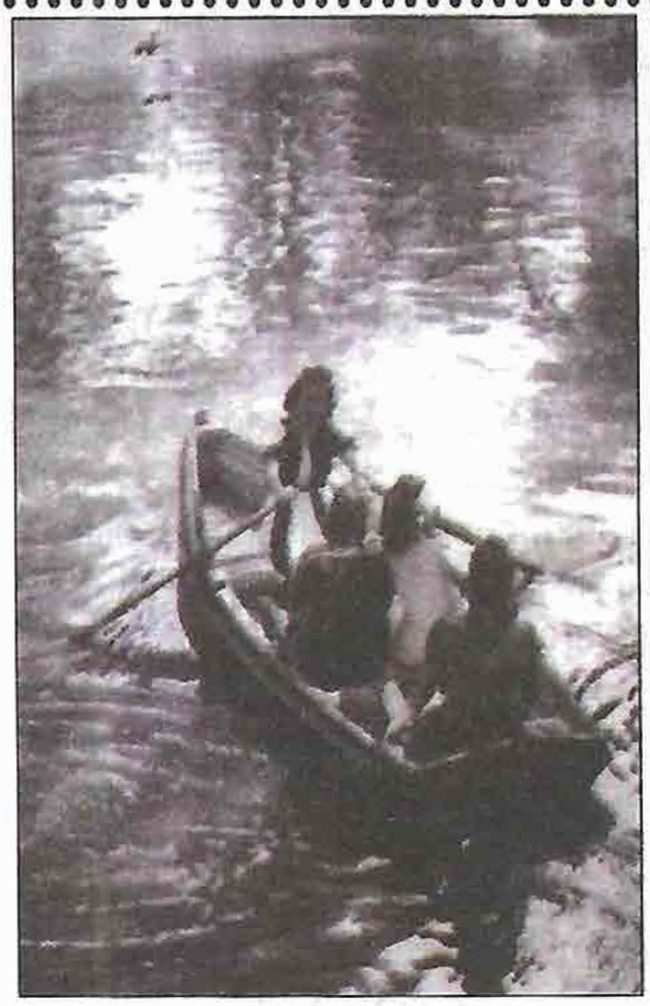

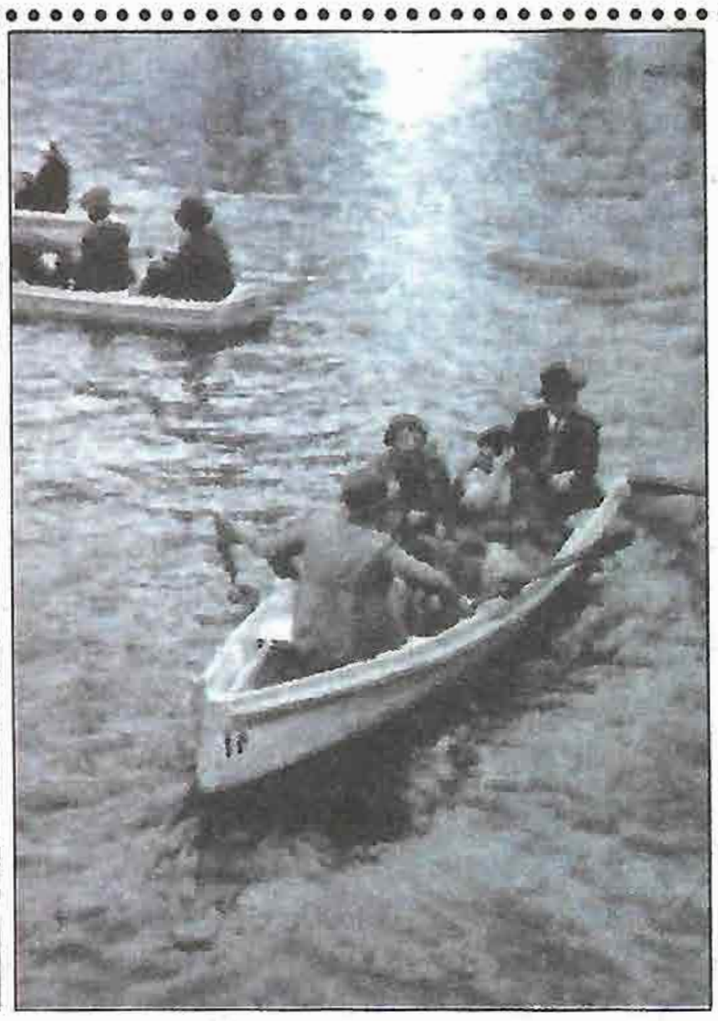

dădeau în Cişmigiu diverse reprezentaţii cu taxă de intrare. Astfel, în 1880, este amintit un îndrăzneţ acrobat străin, supranumit „Eroul de la Niagara".

În 1889, Leona Daré, o franţuzoaică, a dat o serie de spectacole ridicându-se la o înălţime destul de mare cu un balon. Dedesubtul balonului se afla un trapez de care ea, ţinându-se cu dinţii, executa diferite figuri acrobatice. Veniţi din toate părţile Capitalei, oamenii se îmbulzeau să vadă „minunea".

Tot în timpul verii se făceau şi plimbări cu bărcile pe lac ori întreceri de înot. Iarna, lacul se transforma într-un veritabil patinoar unde, mai ales tinerii din lumea bună organizau concursuri de viteză şi de fond, dotate cu premii în bani şi obiecte.

La fiecare 1 Mai din ultimul deceniu al secolului al XIX-lea, din Cişmigiu plecau cortegiile de demonstranţi. În jurul bodegii *La Buturugă* se adunau toate asociaţiile meşteşugăreşti, fiecare cu steagul ei de isnaf. An de an, primăvară de primăvară, cei ce muncesc legaseră o tradiţie, petrecerile câmpeneşti, fiind momente de întărire a coeziunii muncitorilor. Tot prin tradiţia înnădită în acele începuturi, meşteşugarii şi lucrătorii vechiului Bucureşti intonau marşuri muncitoreşti, cântece şi imnuri compuse de muzicianul At. Alexandrescu.

De altfel, parcul devine locul predilect de odihnă pentru nevoiaşii breslelor, pentru servitorime, copii şi militari.

Tot spre sfârşitul secolului al XIX-lea a fost montat la intrarea principală în Cişmigiu, vizavi de Primărie, unul dintre primele chioşcuri de ziare din Capitală. Şi astăzi, refăcut, chioşcul poate fi văzut la intrarea de pe latura din dreapta a grădinii.

În partea dinspre strada Schitu Măgureanu a fost amenajată, într-un spaţiu plin de verdeaţă, o rotondă ce poate fi admirată şi astăzi: Rondul Roman. Inaugurat în 1943, rondul adăposteşte 12 busturi cioplite în piatră pe socluri înalte, reprezentând chipurile marilor noştri oameni de cultură. Această festivitate i-a creat lui Arghezi un moment prielnic pentru câteva aprecieri acide la adresa regimului: „Scriitorilor morţi li se cioplesc momâi de piatră sau li se toarnă fantoma în bronz. În viaţă sunt înlăturaţi ca şi cum nici nu s-au născut."

Pe alei se găsesc şi alte statui: cea a Maicii Smara, a lui George Panu, Monumentul Eroilor Francezi, Izvorul Sissi Stefanidi – o mamă îndurerată de moartea fiicei sale toarnă apă cu ulciorul. O altă atracţie a grădinii este şi Izvorul lui Eminescu, unde şi astăzi vin oamenii să ia apă.

Anul trecut, la 14 februarie, a fost inaugurată „Aleea Îndrăgostiţilor", situată între Statuia Negresa şi Grădina Japoneză. În urma unui concurs la un post de radio, zece perechi de îndrăgostiţi şi-au putut vedea numele inscripţionat pe dalele aleii.

Astăzi, Parcul Cişmigiu nu mai stârneşte aceleaşi reacţii ca în trecut. Este doar un loc de pierdut timpul, întrecut de Parcul Herăstrău, care atrage un număr mult mai mare de copii şi tineri. Doar iarna, după ce îngheaţă lacul, mai pot fi văzute pâlcuri de patinatori în devenire. Sau atunci când municipalitatea mai organizează câte un eveniment cultural (concerte, mici reprezentaţii de teatru etc.).

Primii ghiocei, culorile toamnei, încremenirea iernii şi, nu în ultimul rând, soarele verii sclipind ca un diamant în apele lacului, ademenesc uneori paşii călătorilor grăbiţi pe aleile nemuritoarei de acum grădini, pentru a o vedea iar şi iar, pentru a umple sufletele de bucurie, de bunătate şi de frumuseţe.

Arhiva de imagine a Cişmigiului poate oferi surprize chiar şi pentru cei care cred că ştiu „cu ce se mănâncă" grădina Cişmigiu

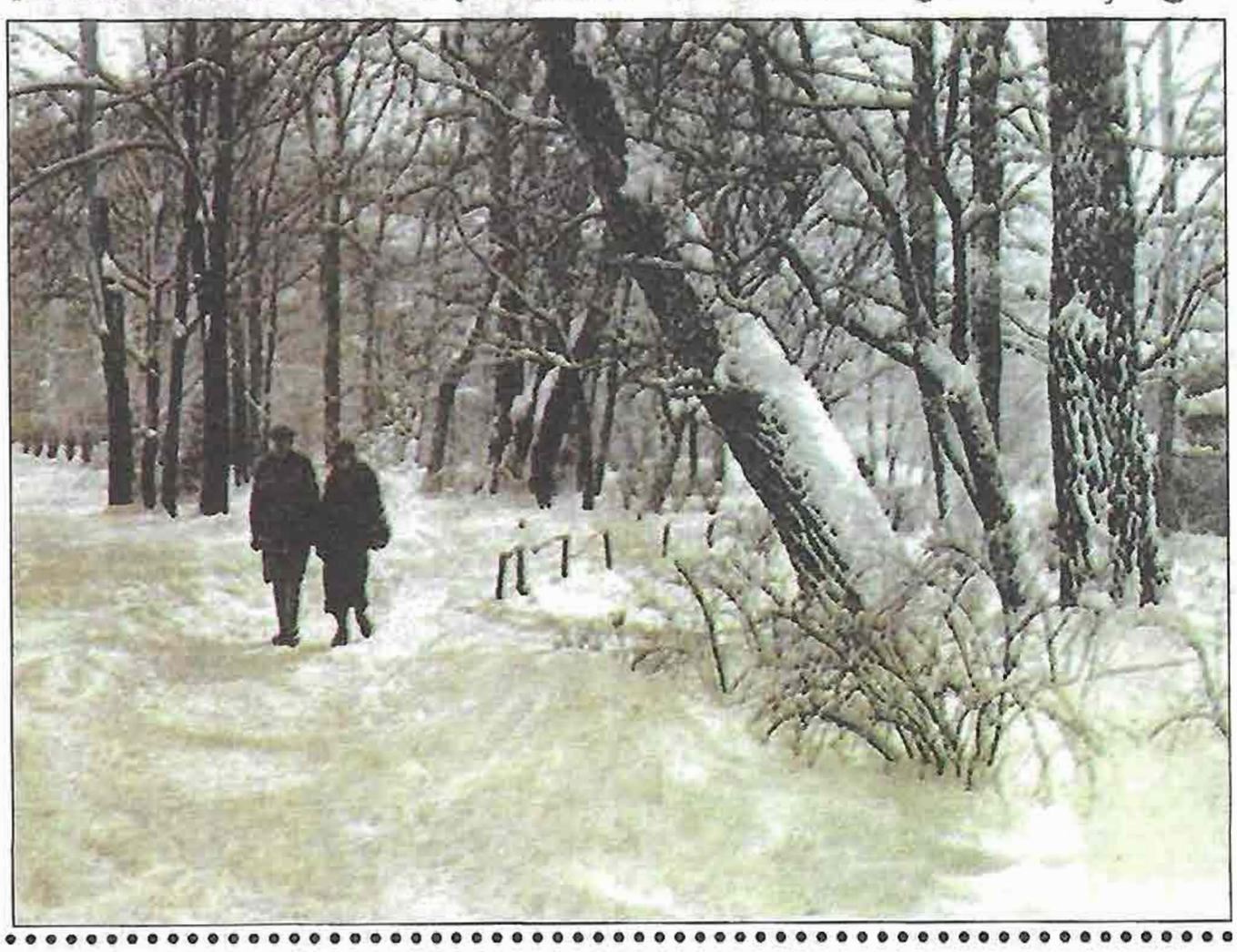

text **Andreea Tudor**

Baia Dragonilor

V-aţi închipuit, vreodată, că dragonii fac baie? Nu? Păi bine, atunci să ştiţi că vietnamezii şi-au închipuit. Şi au denumit un loc din ocean, Oceanul Pacific, cu un asemenea nume sugestiv: BAIA DRAGONILOR. Eu, unul, n-am văzut dragoni decât în cărţi. Dar locul unde ei se bălăcesc l-am văzut pe viu.

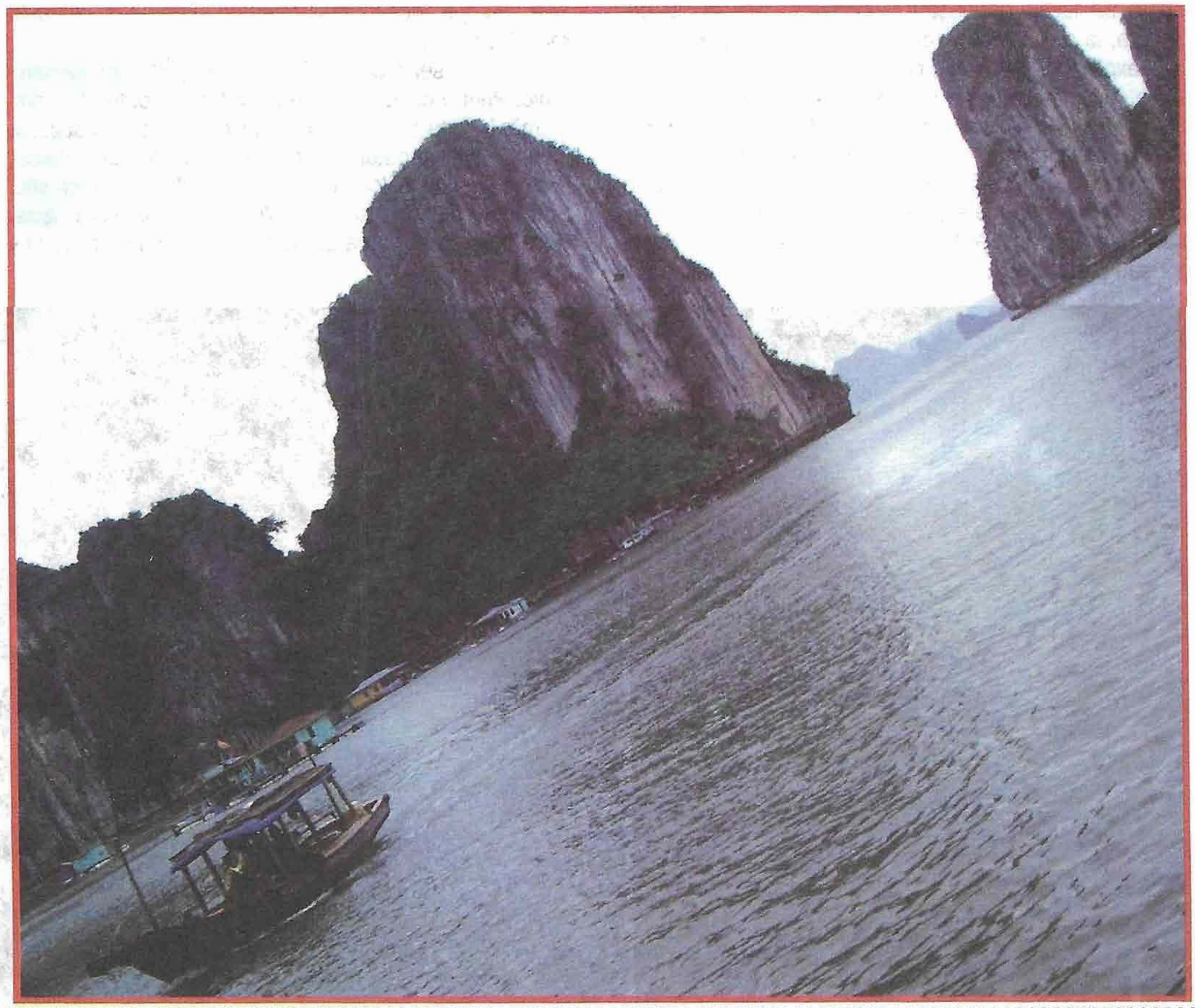

Stânci. Stânci uriaşe. Asta în primul rând. În al doilea rând, o imensitate de ape, care se întinde şi în spatele lor – şi este oceanul. Ne îmbarcăm pe un vapor, iar acesta ne duce în larg. Un soi de ceaţă de dimineaţă tocmai s-a risipit şi putem zări, în depărtare, linia orizontului. O oră ne ia să ajungem până la stânci, la „dragoni" adică. E o încleştare de munţi împăduriţi, cu spinări iţindu-se din valuri. Seamănă, în memoria mea culturală, cu clişee: Scylla şi Caribda. După ce intrăm prin strâmtoare, surpriză: dăm cu nasul într-un golf care este îmbrăţişat de centura muntoasă. Golful e chiar (semi)circular, cu o singură intrare: cea prin care am venit. Avem surpriza de a realiza că este vorba despre o insulă şi cu minunăţii.

Un lanţ de peşteri submarine

Mai întâi, trebuie să debarcăm. Ne dumirim rapid că este vorba de o zonă turistică. Ne spune clar acest lucru pontonul larg şi lung, semicircular. Un ponton primitor e semnul că acolo trag multe vapoare şi bărci zilnic. Primele dughene pe care le întâlnim vând aproape orice: tricouri, dulciuri, răcoritoare, bere, sucuri de toate soiurile, coca-cola, pepsi. Înţelegem că e vorba de nişte dragoni cu simţ de întreprindere. Contaminaţi de turism şi comerţ.

Unul dintre elementele esenţiale de atracţie este cu siguranţă lanţul de peşteri submarine. Nici nu îţi dai seama, la prima vedere, că te scobori sub ocean pentru a le explora. Sunt peşteri cu tavanul înalt, ca nişte catedrale. Cum înăuntru nu pătrunde, când înaintezi, nici o rază de lumină naturală, iluminatul artificial e obligatoriu. El e de altfel şi bine făcut, încăperile de piatră fiind luminate decent. Fără risipă, nu *a giorno*, dar atât cât să te poţi simţi în siguranţă şi să vizualizezi specificul peşterilor care, sunt convins, ar face deliciul oricărui geolog, amator sau profesionist.

Lumina dinăuntru este galben-aurie. După ce ne cumpărăm un bilet comun de intrare, trebuie să coborâm pe nişte scări, ceea ce şi facem: în ordine, Nichita Danilov, Horia Gârbea, Ion Mureşan – şi eu la urmă. Bineînţeles, în faţă cu ghizii noştri.

Teama de înec

Pe pereţii peşterii sunt nişte scurgeri care aduc, uşor, cu o formă de stalactită alipită strâns pereţilor. Filiformă. Mă întorc şi mă uit, prin deschizătura peşterii: afară se mai văd pontoanele, la care se leagănă specifi-cile vaporetto ale zonei. Probabil că, acum, în timp ce turiştii vizitează insula, căpitanii de vas stau de vorbă, strânşi pe punte, la o bere. Ne ţinem cu mâinile de o bară curentă, făcută din lemn. Şi coborâm. În şir indian, pentru că altfel nu prea se poate. Suntem sub mare, la un etaj sau două de bloc – dedesubt. Din când în când, acum ni se întâmplă să mai zărim, paradoxal, câte o crăpătură. Este un paradox doar aparent. Acele părţi, aflate în partea de sus a hrubei, se află, încă, deasupra cupolei incintei. Cred că fiecare, fără să o spună, este încercat de o spaimă, una relativă, dar ancestrală, să coboare sub mare. De fapt, nu e o teamă pur fizică; mai degrabă una pe care o generează creierul, care îşi spune continuu: hei, poate nu ştii, îţi dau veşti: eşti acum sub apă. Nu ţi-e frică? Parşiv creierul. Perfidă şi această teamă de înec.

Primele senzaţii trec, însă, repede. Nu am claustrofobie. Pentru claustrofobi, da, cred că ar putea fi o problemă. Nichita a scos camera video şi o face, cu succes, intensiv, pe turistul. Pereţii de stâncă sunt drepţi. Probabil au şi calcar în compoziţie. Un relief carstic. Specific regiunilor cu roci solubile: calcar, sare, gips. Roca pereţilor ar putea să pară dură, dar nu prea cred că e aşa.

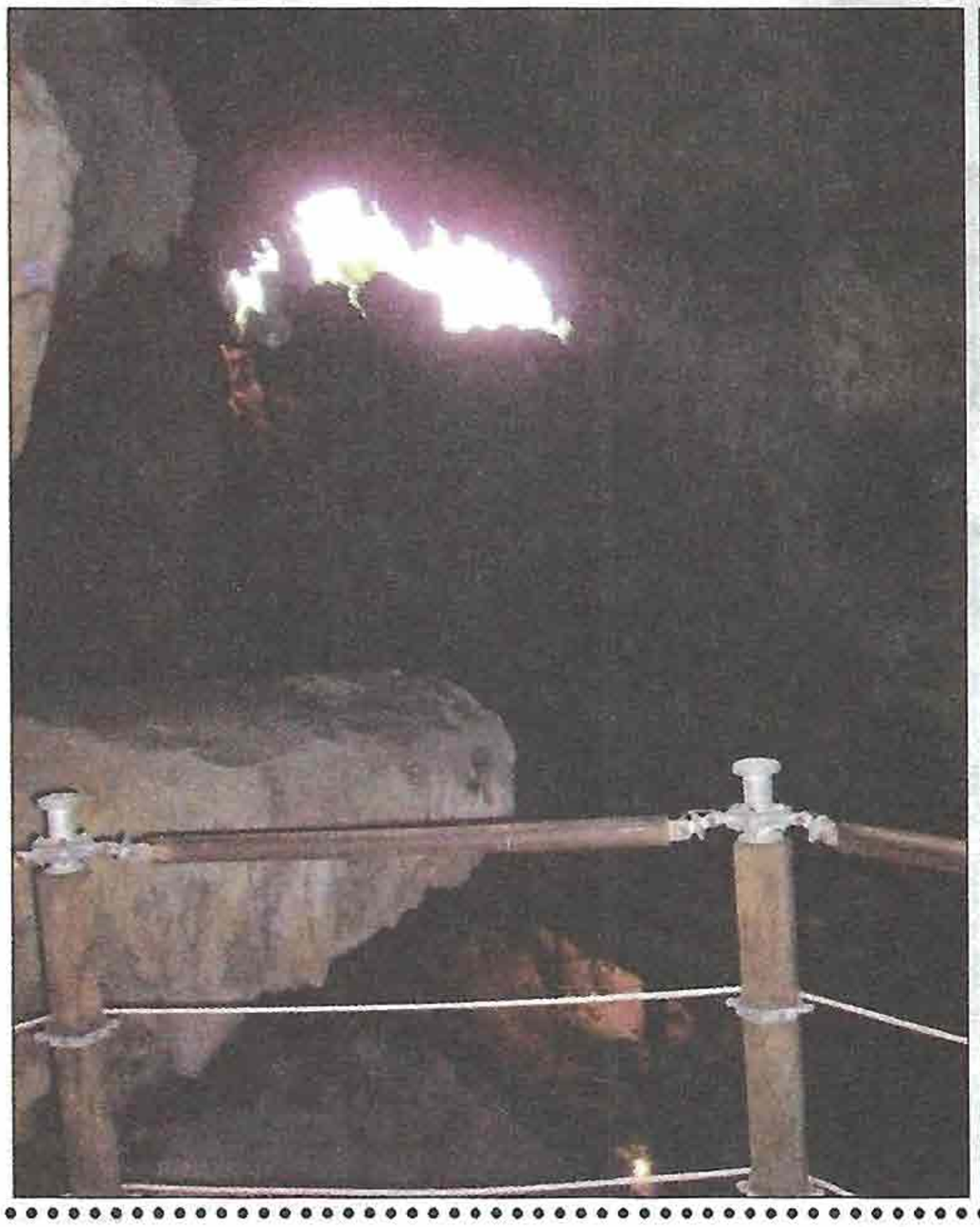

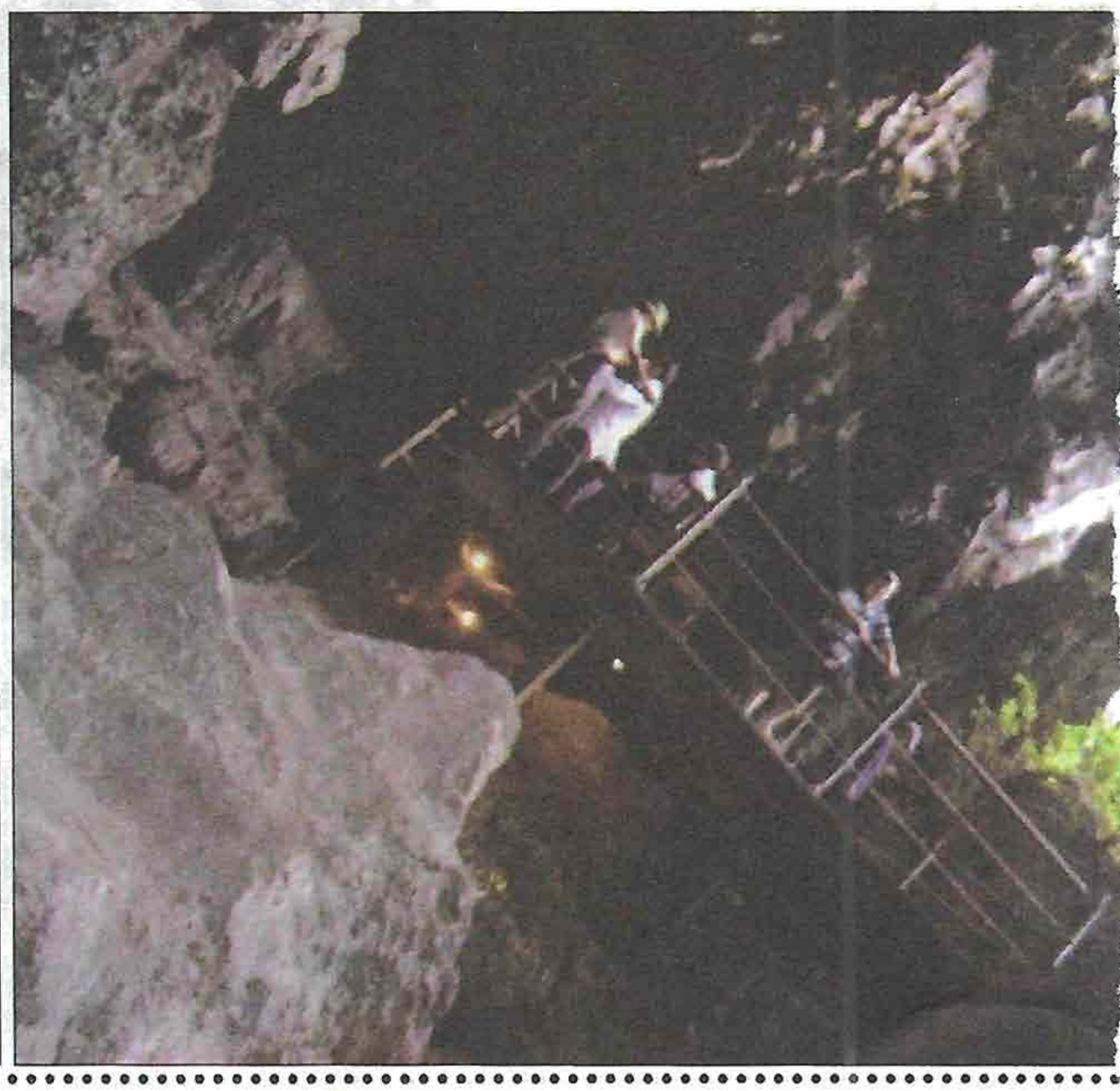

Descinderea în infern & arta salvării

Una dintre cele mai frumoase imagini este cea de la ieşirea din peşteră (mit platonician care s-a patinat, nu?): din stâncă izbucneşte vegetaţia atotbiruitoare. Este un copăcel destul de înalt şi rămuros, cu un trunchi subţire. Ochilor noştri, care s-au obişnuit, în vizita de mai bine de o oră (aproape două?) cu întunecimile şi obscurităţile peşterii, cu jocul ei de lumini şi umbre, ieşirea ni se înfăţişează ca o baie orbitoare de raze. Nu spuneau cei vechi că fiecare coborâre e un traseu iniţiatic? *Descensus ad infernos* (descindere în infern)? Cum s-ar fi văzut acum această experienţă cu ochii lui Vasile Lovinescu? În fond, şi lui Hristos i s-a întâmplat coborârea în infern, ca o arie obligatorie din arta salvării. Stăm pe un pont sub care nu e apă, ci o mică prăpastie. Horia vrea, musai, o poză aici. I-o facem. Are burtă, geantă, pantaloni scurţi, ochelari, tricou în dungi, rânjet. Pe faţă.

Cum am ieşit la suprafaţă, primul lucru care ne sare în ochi, după ce ne obişnuim cu lumina, e puzderia de steaguri roşii cu o stea galbenă în mijloc, steagul tradiţional al vietnamezilor, care flutură la bordul a vreo zece sau douăzeci de ambarcaţiuni. Mergem şi dăm, pe costişă, peste un alt vânzător de tricouri. Este, de fapt, o vânzătoare: şi ne tocmim, fireşte, luând vreo trei tricouri la preţuri de chilipir. Unul dintre ele este mic, de copil, cadou pentru fiul meu, Cristian, opt ani, merge pe nouă.

Trufandale pentru toţi

La ieşire, dăm şi peste o barcă locală, parcată de-a dreptul pe coastă, dincoace de pontoane. Sub o umbrelă albastră, stă o fată îmbrăcată în roşu, cu nişte pantaloni negri, delicios strânşi pe coapse; deşi minionă, nota generală e, totuşi, una veritabilă de sexy. Ea, ce să facă şi ea la viaţa ei, vinde turiştilor dornici să o contemple apă minerală, cu sticlele puse în baxuri trase în ţiplă de celofan mai gros. Şi fructe. Fructe d-aici, băştinaşe, ca şi ea: de-ţi lasă gura apă – şi nici măcar nu mai ştii sigur de ce. Poate datorită unei fantezii, neîntâmplată încă, o fantezie exotică: tu şi o vietnameză mică, şi râzându tot timpul. (Îţi place cum râd, ce-i drept.)

Pomelo, avocado, kiwi, poate nuci de cocos, cine ştie ce se mai găseşte prin bărcuţa asta *jolie* a ei. Şi multă ingenuitate. Amestecată cu pepeni, banane, batoane de ciocolată, pungi de alune. Are picioarele goale şi părul negru strâns într-un coc la ceafă. E şi ea o trufanda alături de celelalte. Fructele, unele, sunt decojite. Cu mare atenţie, în formă de stea, jupuită doar pe jumătate. Şi rodii, care de la transport s-au turtit uşor. Toate îşi aşteaptă cumpărătorii. În clipa următoare mă aşez la rând şi îmi lasă gura apă. Şi nici măcar nu ştiu, cu siguranţă, de la ce mi se întâmplă asta. Nu faci o baie cu mine, dragonule mic şi tandru?

text şi foto **Mihail Gălăţanu**

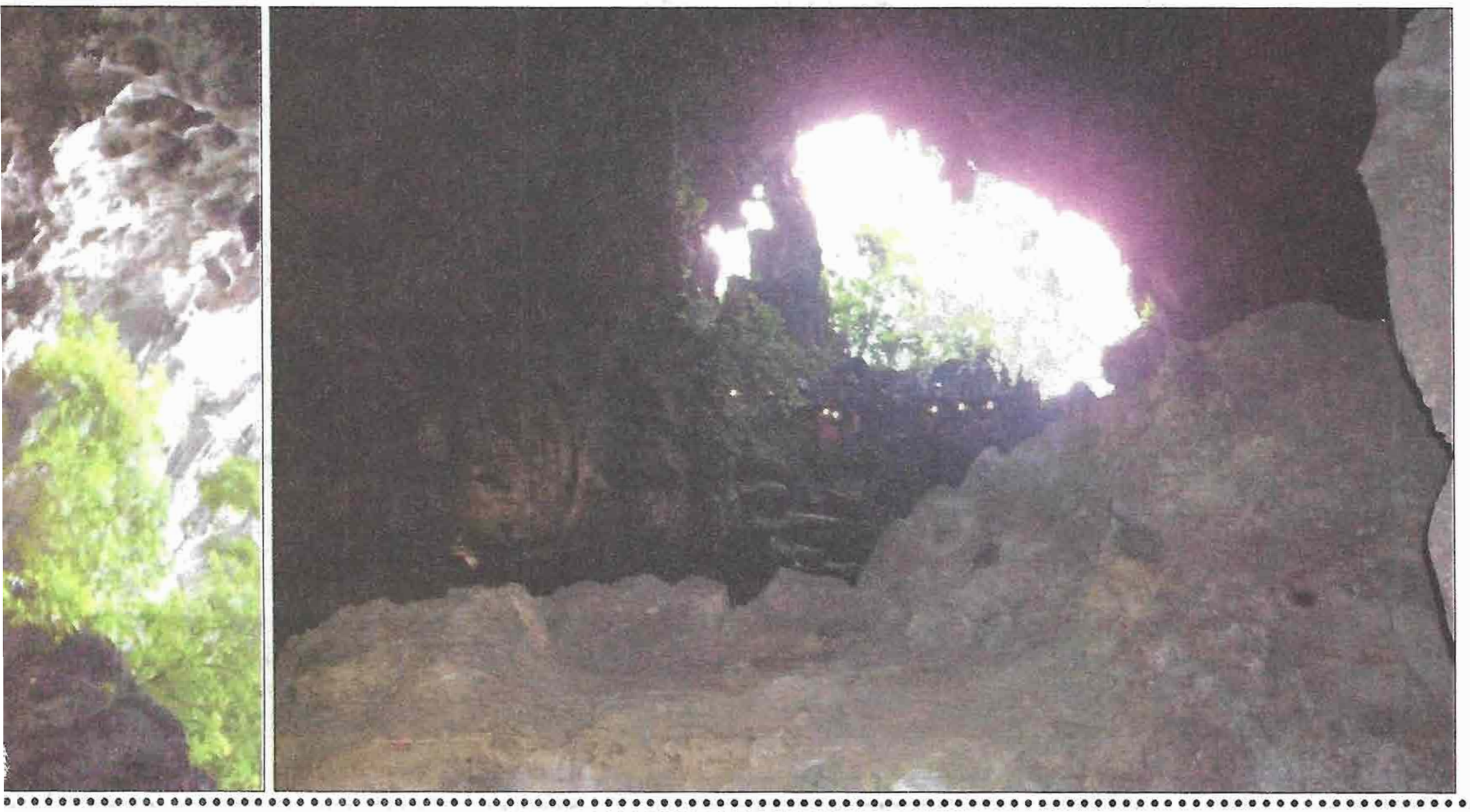

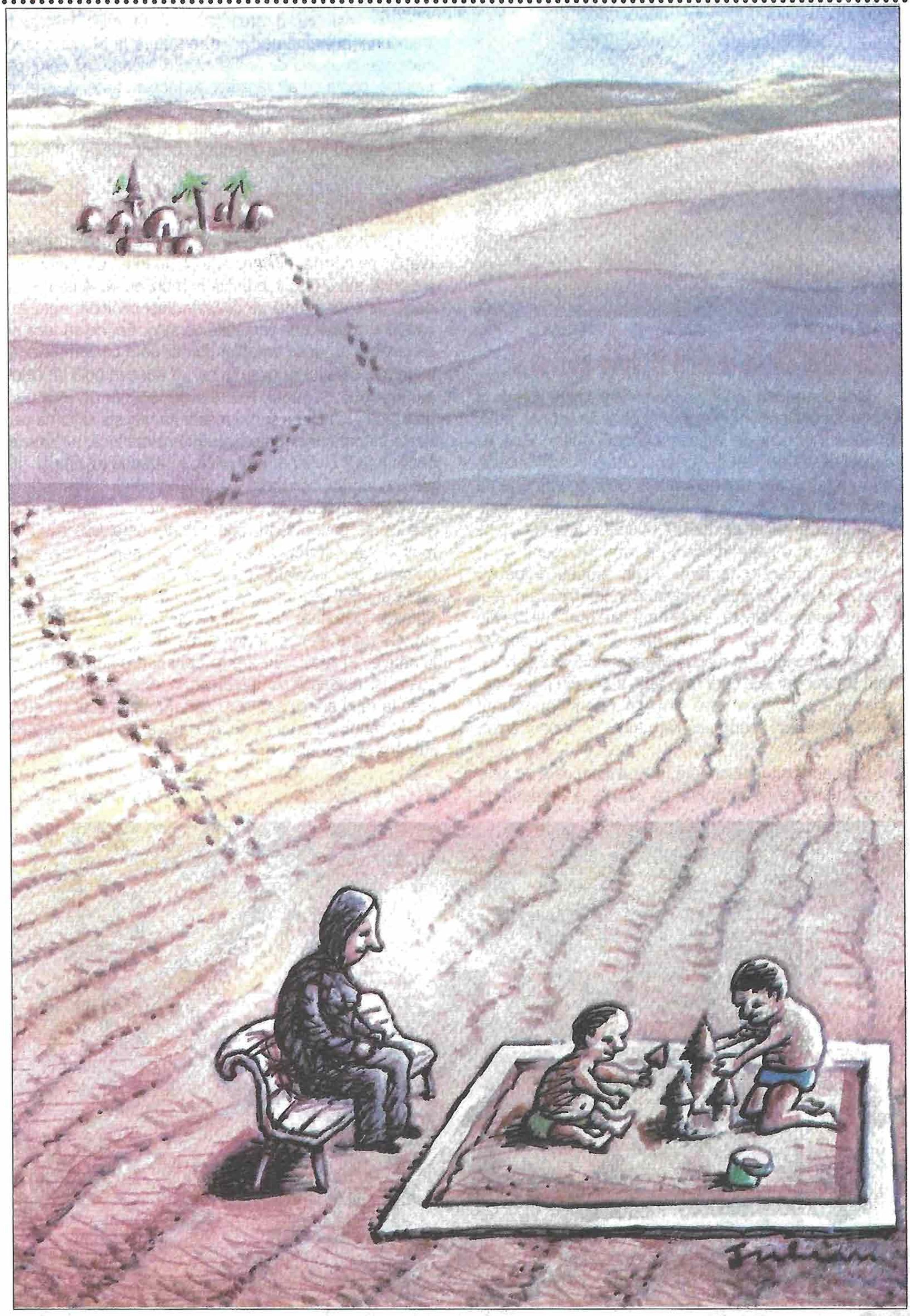

desen de **Iulian Pena-PAI**

Catharii, moartea şi dragostea

Catharismul a fost o mişcare religioasă dualistă, cu elemente creştine şi gnostice, care a apărut în Languedoc în secolul al XI-lea şi a înflorit în secolul al XII-lea. Mişcarea a fost condamnată de Biserica Romano-Catolică a acelor vremuri, fiind considerată fie o sectă creştină eretică, fie o religie necreştină. Doctrina fundamentală pentru care catharismul putea fi privit ca o erezie era înţelegerea „învierii“ ca renaştere spirituală, în contrast cu doctrina creştină a ridicării efective, fizice, din mormânt. Această mişcare religioasă a fost răspândită în mai multe ţări din Europa Occidentală, însă punctul focal a fost în Languedoc şi zona învecinată, Occitania, din sudul Franţei.

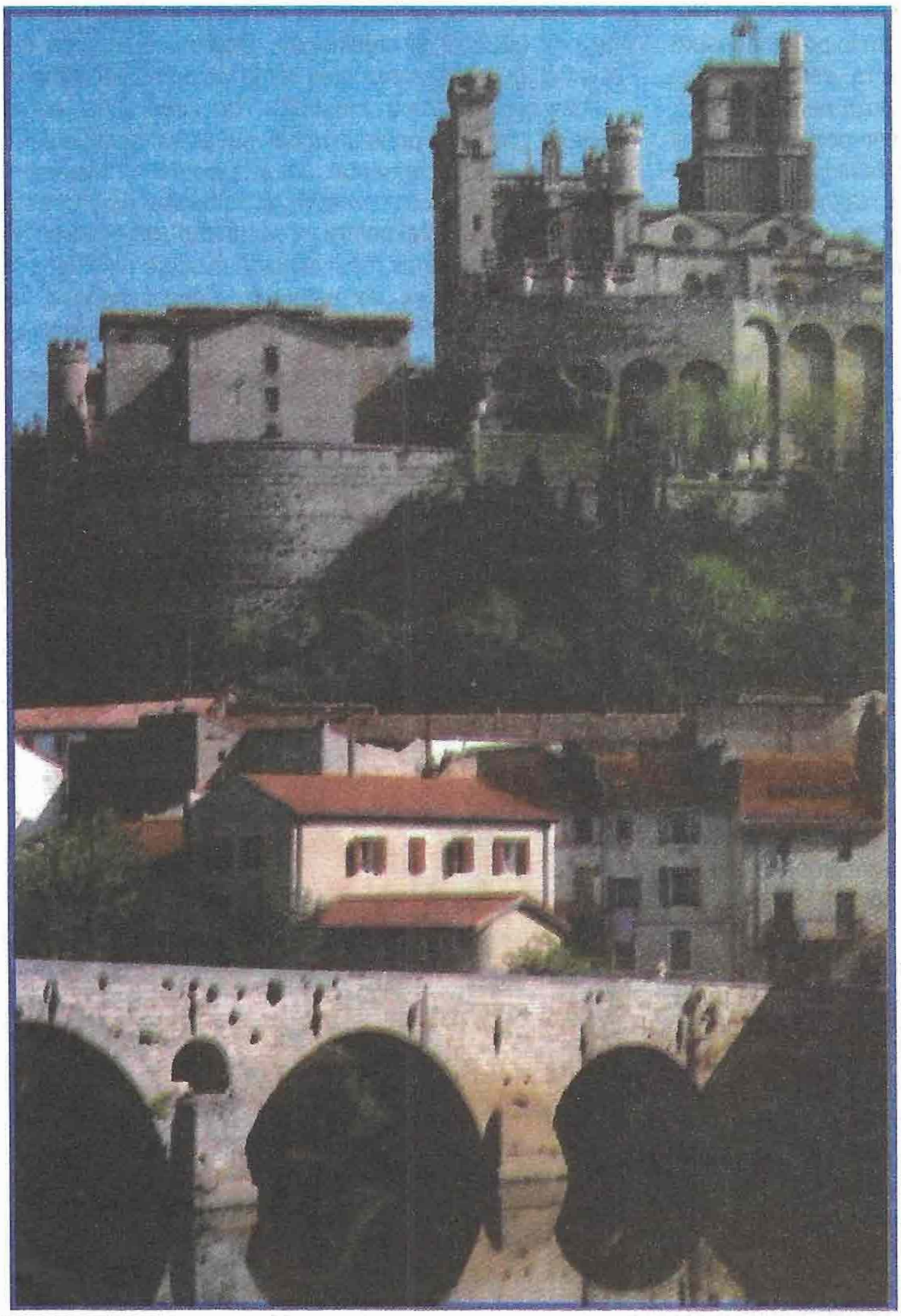

Catharii

Denumirea de „cathari“ vine din greacă şi înseamnă „purii“. Cu acest termen îi numea Eckbert von Schönau, care scria, în 1181, despre ereticii din Colonia (Köln): „Hos nostra Germania catharos appellat“ (În Germania, le spunem cathari). Catharii mai erau cunoscuţi şi ca „albigenzi“. Acest nume apare la sfârşitul secolului al XII-lea şi a fost folosit de cronicarul Geoffroy du Breuil din Vigeois, în 1181, cu referire la localitatea Albi (vechea Albiga), situată la nord-est de Toulouse. Denumirea poate induce în eroare (deşi Albi a fost unul dintre primele focare ale catharismului), deoarece mişcarea nu a avut un centru oficial anume şi s-a dezvoltat pe un teritoriu întins, în zone care se află în prezent nu numai în Franţa, ci şi în Germania, Italia şi Spania.

Credinţele catharilor îşi au originea în Europa de Est, răspândirea realizându-se prin intermediul rutelor comerciale. Aceştia mai erau denumiţi şi „bulgari“ (Bougres), întrucât doctrina lor avea similitudini cu cea a bogumililor din Tracia. Mare parte din ceea ce ştim în prezent despre cathari provine de la opozanţii acestora, deoarece scrierile catharilor au fost distruse din cauza pericolului doctrinar pe care îl reprezentau din perspectiva teologiei creştine. Există câteva texte ale catharilor care au fost păstrate de adversarii lor – *Rituel Cathare de Lyon*, *Nouveau Testament en Provençal* –, care ne arată doar o frântură din ceea ce erau catharii. Singurul document mai mare care s-a păstrat este *Cartea celor două principii*.

Iniţiaţii catharilor, numiţi „perfecţi“, sau „bons hommes“, ori „bons chrétiens“ (oameni buni sau buni creştini) nu erau mulţi; marea masă a credincioşilor (credens) nu avea acces la doctrinele mai tainice şi nu trebuia să ducă viaţa ascetică practicată de cei iniţiaţi.

Primii cathari care se ştie că existau în Occitania au apărut în Limousin între anii 1012 si 1020. Câţiva dintre ei au fost descoperiţi şi executaţi la Toulouse în 1022. Sinodurile de la Charroux (1028) şi Toulouse (1056) au condamnat secta, care se tot dezvolta. După anul 1100, în districtele Agenais şi Toulousain au fost chemaţi predicatori care să combată doctrina catharilor. Însă catharii au câştigat teren în sud, datorită protecţiei oferite de Guillaume, Duce de Aquitania, de conţii de Toulouse şi de o mare parte a nobilimii din zonă. De asemenea, se ştie că unii preoţi catolici au adoptat credinţele cathare. Oamenii erau impresionaţi de acei „bons hommes“ şi de predicile anti-sacerdotale ale lui Pierre de Bruys şi Henri de Lausanne în Périgord. Un punct de referinţă în istoria catharilor este reprezentat de Consiliul din 1167, ţinut la Saint-Félix-Lauragais, la care au participat multe personalităţi locale, precum şi papa bogumil Nicetas, alături de conducători ai catharilor din nordul Franţei şi din Lombardia.

Catharii susţineau că în oameni există o scânteie de lumină divină, care, însă, se află captivă în lumea materială coruptă. Conform credinţei lor, lumea a fost creată nu de Dumnezeu, ci de o divinitate mai măruntă, asemănătoare Demiurgului din miturile gnostice. Această forţă creatoare nu era „Dumnezeul adevărat“, deşi pretindea că este „singurul şi unicul Dumnezeu“. În consecinţă, catharii considerau că Dumnezeul romano-catolicilor era un impostor, iar Biserica sa era o oroare coruptă, generată de slăbiciunile lumii materiale. Astfel, spiritul – esenţa vitală a umanităţii – era prizonier într-un tărâm fizic viciat, creat de un uzurpator şi condus de creaturile corupte ale acestuia.

Catharii doreau eliberarea spiritului din lumea materială. Calea către eliberare necesită mai întâi o „trezire“, o conştientizare a realităţii medievale corupte, cu toate structurile ei ecleziastice, dogmatice şi sociale. Odată conştientizată această „temniţă materială“, eliberarea spirituală presupunea un proces gradual, dus la îndeplinire într-o măsură mai mare sau mai mică de fiecare individ în parte. Cei care nu reuşeau să obţină eliberarea în această viaţă urmau să se reîncarneze mai târziu ca să-şi continue eforturile. Aşadar, reîncarnarea nu era ceva necesar sau dorit, ci doar un rezultat al faptului că nu toţi oamenii se pot elibera într-o singură viaţă din lanţurile materiei care îi ţine captivi.

Societatea catharilor era împărţită în două mari categorii: perfecţii şi credincioşii. Deşi nu erau prea numeroşi, perfecţii reprezentau inima vie a tradiţiei cathare, „adevărata Biserică creştină“. Un credincios putea deveni „perfect“ printr-un ritual numit *consolamentum*, care era atât sacramental, cât şi sacerdotal: sacramental pentru că oferea izbăvire şi eliberare din această lume, iar sacerdotal pentru că „perfectul“ devenea un fel de cleric al catharilor, deşi această mişcare respingea în mod explicit ideea de preoţime. *Consolamentum* reprezenta atât botezarea întru Sfântul Duh, cât şi

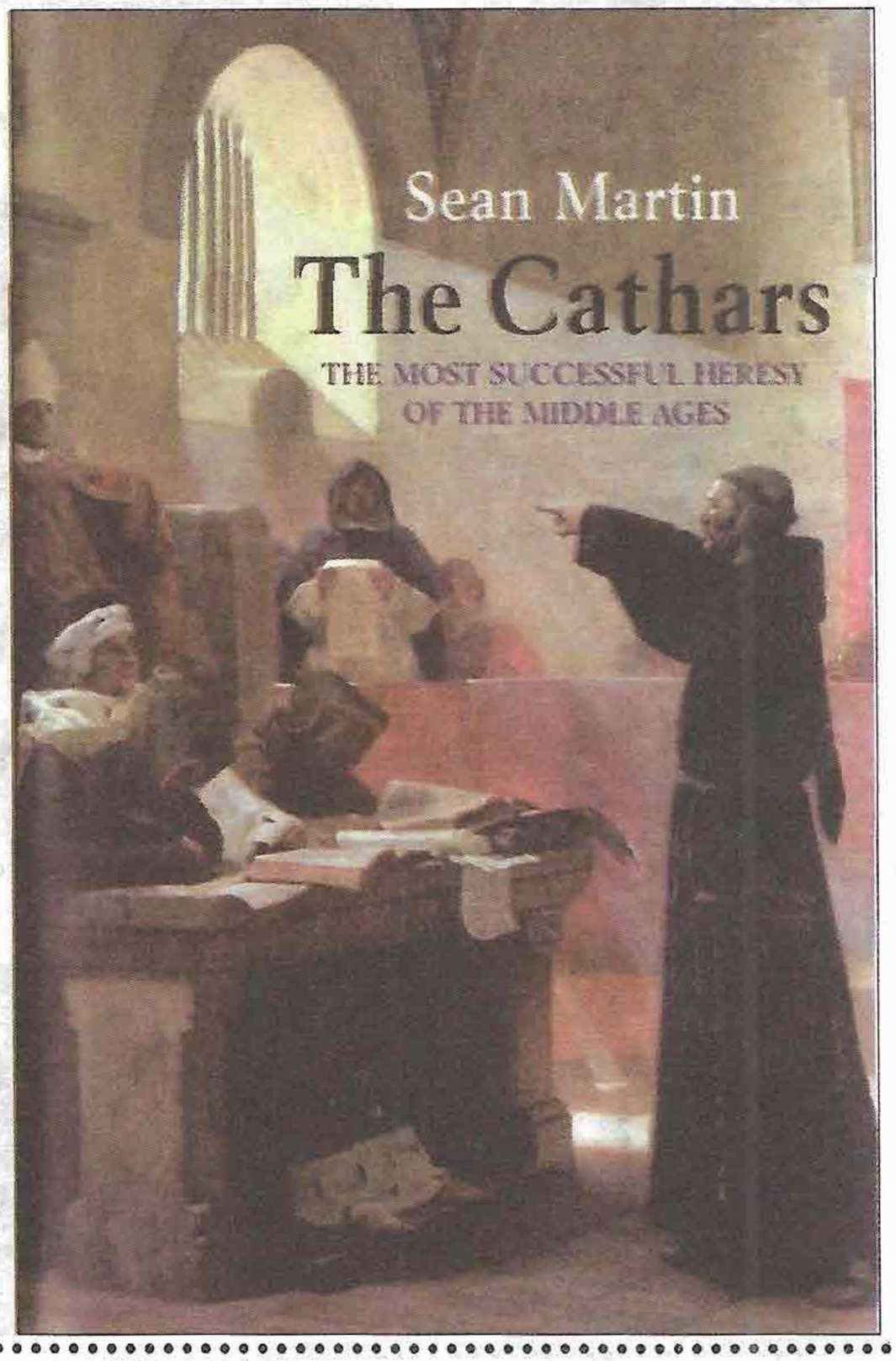

regenerarea, izbăvirea şi hirotonisirea prin botez, toate la un loc. După ce primeau *consolamentum*, noii perfecţi îşi predau averile lumeşti comunităţii, se îmbrăcau într-o robă neagră simplă cu cordon de sfoară şi îşi asumau o viaţă dedicată urmării exemplului lui Iisus Hristos şi apostolilor lui: o viaţă de rugăciune, puritate, predici şi fapte bune. Mai presus de orice, perfecţii îşi dedicau existenţa ajutării altor credincioşi, în efortul acestora de a găsi calea care ducea, din acest ţinut întunecat, către tărâmul de lumină considerat atât sursa primară, cât şi sfârşitul ultim al umanităţii.

Perfecţii trebuiau să fie celibatari, contactele sexuale şi reproducerea fiind considerate ca o înrobire a spiritului de către carne. Abstinenţa sexuală era recomandată chiar şi cuplurilor căsătorite. Cei care deveneau perfecţi se despărţeau de soţ/soţie.

În timp ce perfecţii trăiau vieţi ascetice, simple, frugale şi pure, credincioşii cathari nu erau obligaţi să adopte acelaşi stil de viaţă riguros. Trebuiau, însă, să se abţină de la consumul de carne şi produse lactate. Cu toate aceste restricţii, catharismul a devenit repede o religie populară în sudul Franţei, iar numărul celor care se considerau credincioşi către sfârşitul secolului al XII-lea cuprindea o mare parte a locuitorilor din Languedoc, printre care multe familii de nobili şi curtenii acestora. Deseori, aceste persoane se căsătoreau, mâncau carne şi duceau vieţi relativ normale în societatea medievală, venerându-i pe perfecţi şi considerându-i modele de urmat. Deşi nu erau capabili să adopte imediat o viaţă de puritate desăvârşită, credincioşii sperau că va veni o vreme când aceasta va fi propria lor chemare şi cale. Mulţi primeau în cele din urmă *consolamentum*, când se aflau în preajma morţii, iar unii dintre aceştia refuzau să mai mănânce şi să bea după îndeplinirea ritualului, pentru a-şi grăbi sfârşitul. Această practică a fost denumită *endura*.

Moartea

Multe au fost motivele care au condus la războiul dintre Biserica Catolică şi cathari. În primul rând, trebuie menţionate marile diferenţe dogmatice referitoare la Iisus Hristos. Catharii considerau că Iisus a fost o reprezentare spirituală ne-limitată de materie, un spirit divin, nu un om în carne şi oase. De aici decurge şi o înţelegere diferită a „învierii", motiv pentru care catharii au fost numiţi de catolici „budişti occidentali". Catharii respingeau Vechiul Testament, susţinând că acel Dumnezeu, conform tuturor dovezilor din text, îi tortura şi îi ucidea sub cele mai nedrepte pretexte pe cei pe care îi numea, atât de posesiv, „copiii săi", fiind un fals Dumnezeu, un uzurpator orb, care nu are nici o legătură cu cel adevărat, Dumnezeul iubitor şi bun, al cărui mesager a fost Iisus. Această concepţie despre Vechiul Testament este asemănătoare cu cea a mişcărilor gnostice timpurii. Textul cel mai sacru pentru cathari era *Evanghelia după Ioan*. Taina împărtăşaniei era considerată o „invenţie", iar credinţa lor în reîncarnare a condus la respingerea ideii de purgatoriu. Pentru cathari, această lume era singurul iad; dincolo de moarte nu există nimic de care să le fie teamă, decât o altă vizită în această lume.

În al doilea rând, catharii acuzau Biserica Catolică de bogăţie, opulenţă, practici oneroase şi desfrâu, lucruri care au îndepărtat-o de învăţăturile lui Iisus, care a propovăduit o viaţă ascetică, simplă şi pură.

În al treilea rând, catharii nu recunoşteau autoritatea papei, considerând că acesta nu poate fi, în nici un caz, reprezentantul lui Dumnezeu pe pământ.

În al patrulea rând, catharii considerau că nu trebuie venerată crucea. În concepţia lor, crucea a fost obiectul cu care a fost chinuit şi ucis Mântuitorul. „Dacă ar fi fost înjunghiat – spuneau ei –, ne-am fi închinat la cuţit ?" Această concepţie denotă o profundă necunoaştere a simbolului pe care-l reprezintă crucea în religia creştină.

În al cincilea rând, credincioşii cathari se manifestau cu vehemenţă împotriva comerţului cu indulgenţe, relicve şi iconiţe practicat de Biserica Catolică, comerţ care aducea venituri însemnate Vaticanului.

În al şaselea rând, catharii puteau destabiliza ordinea societăţii medievale prin refuzul jurămintelor. Ei considerau că jurământul era o practică incorectă, care punea omul sub dominaţia acestei lumi. Acest refuz al jurământului era periculos într-o societate în care analfabetismul era foarte răspândit şi aproape toate tranzacţiile comerciale, ca şi declararea supunerii faţă de un senior, se făceau prin jurăminte.

În 1147, Papa Eugen al III-lea a trimis un nunţiu papal să oprească dezvoltarea catharilor. Cele câteva succese izolate ale lui Bernard de Clairvaux nu au putut să ascundă eşecul misiunii sale, ceea ce demonstra clar puterea pe care o aveau în acea perioadă catharii în Languedoc. Misiunea Cardinalului Pierre de St. Chrysogonus în Toulouse şi Toulousain, în 1178, ca şi cea a lui Henri, cardinal-episcop de Albano, în 1180–1181, a obţinut doar succese trecătoare.

Deciziile pe care Biserica Catolică le-a luat împotriva catharilor în această perioadă – în special cele ale Consiliului din Tours (1163) şi ale Celui de-al treilea Consiliu de la Lateran (1179) – nu au avut un impact semnificativ. Ca urmare, în momentul în care a ajuns la putere, în 1198, Papa Inocenţiu al III-lea se hotărâse deja să scape definitiv de cathari. Sfântul Dominic i-a întâlnit pe cathari în călătoriile sale, prin 1203, şi a purtat dispute cu ei, ajungând la concluzia că numai predicatorii care demonstrează sfinţenie, umilinţă şi ascetism adevărat ar putea să-i convertească pe cathari. Aşa s-a ajuns la crearea Ordinului Dominican în 1216, ordin cu principii severe: „Zelului trebuie să i se răspundă cu zel, umilinţei cu umilinţă, falsei sfinţenii cu sfinţenie adevărată, predicării de falsităţi cu predicarea adevărului." În final, însă, teologii catolici nu au reuşit să combată eficient credinţa catharilor, ajungându-se la concluzia că aceştia trebuie exterminaţi, iar scrierile acestora trebuie arse.

Iniţial, Papa Inocenţiu al III-lea a mai făcut o încercare de a-i converti pe cathari în mod paşnic. Nunţii papali trimişi de el au trebuit să lupte nu numai cu catharii, cu nobilii care îi protejau pe aceştia şi cu oamenii care îi venerau, ci şi cu episcopii locali, care nu

recunoşteau autoritatea extraordinară cu care îi învestise Papa. Ca urmare, în 1204, Inocenţiu al III-lea a suspendat mai mulţi episcopi din sudul Franţei, iar în 1205 a numit un nou episcop de Toulouse, pe energicul Foulques. În 1206, Diego de Osma şi canonicul său, viitorul Sfânt Dominic, au început un program de convertire în Languedoc, ţinându-se dezbateri publice în mai multe localităţi. În ianuarie 1208, nunţiul papal Pierre de Castelnau a fost trimis spre a se întâlni cu cel care stăpânea zona respectivă, Contele Raymond VI de Toulouse. Conform obiceiului său de a-i excomunica pe nobilii care îi protejau pe cathari, Pierre de Castelnau l-a excomunicat pe Raymond, acuzându-l de erezie. Ca urmare, nunţiul a fost asasinat, se pare de un cavaler din serviciul contelui. Aceasta a fost întâmplarea care a declanşat războiul.

De îndată ce a aflat de crimă, Papa a ordonat o cruciadă împotriva catharilor, numind persoanele care să conducă asaltul. Această cruciadă, numită în istorie „Cruciada contra albigenzilor", a durat 40 de ani şi a fost singura cruciadă dusă de creştini împotriva altor creştini.

Cruciada a aruncat întreaga nobilime din nordul Franţei împotriva celei din sud, la instigarea cuprinsă într-un decret papal care stabilea că toate pământurile deţinute de cathari şi de simpatizanţii acestora puteau fi confiscate de cuceritori. Dat fiind că întreg sudul Franţei era vizat, baronii din nord s-au repezit cu toţii să poarte războiul Bisericii.

Armata cruciată s-a aflat sub comanda, atât spirituală, cât şi militară, a nunţiului papal Arnaud-Amaury, Abate de Cîteaux. În prima mare bătălie a acestui război a fost asediat oraşul Béziers, în iulie 1209. Locuitorilor li s-a cerut să îi scoată afară din oraş pe cathari, ca să fie ucişi. Aceştia au răspuns că nu fac aşa ceva, întrucât catharii sunt oameni de treabă, care nu fac rău nimănui. Atunci li s-a cerut să iasă ei afară şi să îi lase înăuntru numai pe cathari, dar nici aşa nu s-au învoit. Aşa că s-a ordonat cucerirea oraşului. Când comandantul-abate cistercian Arnaud a fost întrebat de războinici cum îi pot deosebi pe cathari de restul populaţiei, răspunsul acestuia, consemnat tot de cistercieni, a fost: „Omorâţi-i pe toţi. Dumnezeu va şti care sunt ai Lui".

Toţi locuitorii au fost ucişi, inclusiv cei care căutaseră adăpost în biserica Sf. Maria Magdalena. Au murit mii de oameni, bărbaţi, femei şi copii. Nimeni n-a scăpat cu viaţă din acest măcel. Prizonierilor li s-au scos ochii, au fost târâţi în urma cailor şi folosiţi pentru concursuri de tras la ţintă. Oraşul a fost ras de pe faţa pământului. Arnaud, abatele-comandant, i-a scris Papei: „Sanctitatea Voastră, astăzi am trecut prin sabie 20.000 de cetăţeni, indiferent de clasă socială, vârstă sau sex." În acele timpuri, populaţia din Béziers nu depăşea, probabil, 15.000 de suflete, dar împreună cu refugiaţii din zonă, care au căutat adăpost în spatele zidurilor oraşului, este posibil ca această cifră de 20.000 să fie reală.

După masacrul de la Béziers, a urmat asediul de la Carcassone, la comanda armatei cruciate fiind Simon de Montfort. Printre figurile proeminente care au luptat împotriva cruciaţilor s-au aflat Raymond-Roger de Trencavel, viconte de Carcassonne, şi suzeranul său

Codul erotic al catharilor elaborat de André Capelanul

I. Argumentul căsătoriei nu e o scuză legitimă împotriva dragostei.
II. Cine nu ştie să tăinuiască, nu ştie să iubească.
III. Nimeni nu se poate dărui la două iubiri.
IV. Iubirea poate totdeauna să sporească sau să scadă.
V. Ceea ce unul dintre amanţi ia cu forţa de la celălalt e lipsit de savoare.
VI. De obicei, bărbatul nu iubeşte decât în plină pubertate.
VII. Când unul dintre amanţi moare, celuilalt i se porunceşte o văduvie de doi ani.
VIII. Fără un motiv mai mult decât suficient, nimeni nu trebuie să fie lipsit de dreptul său la dragoste.
IX. Nimeni nu poate iubi, dacă nu-l animă speranţa că va fi iubit.
X. De obicei, avariţia alungă dragostea din casă.
XI. Pe aceea pe care te-ai ruşina să ţi-o doreşti ca soţie nu se cuvine s-o iubeşti.
XII. Iubirea adevărată doreşte mângâieri numai de la fiinţa iubită.
XIII. Dragostea divulgată e rareori trainică.
XIV. Succesul prea uşor înlătură curând farmecul dragostei; piedicile îi dau preţ.
XV. Orice fiinţă care iubeşte păleşte când vede fiinţa iubită.
XVI. La vederea neaşteptată a fiinţei iubite, cel ce iubeşte tremură.
XVII. Dragostea nouă o alungă pe cea veche.
XVIII. Numai meritul te face vrednic de dragoste.
XIX. Dragostea care se stinge moare repede şi rareori se însufleţeşte.
XX. Îndrăgostitul e totdeauna temător.
XXI. Gelozia adevărată face totdeauna să sporească iubirea.
XXII. Din bănuială şi din gelozie născută de pe urma ei sporeşte dragostea.
XXIII. Cel împresurat de gândurile dragostei mănâncă mai puţin şi doarme mai puţin.
XXIV. Orice faptă a îndrăgostitului se termină prin gândul la fiinţa iubită.
XXV. Iubirea adevărată găseşte că e bine numai ce ştie că-i place fiinţei iubite.
XXVI. Dragostea nu-i poate refuza nimic dragostei.
XXVII. Îndrăgostitul nu se poate sătura de plăcerea pricinuită de fiinţa iubită.
XXVIII. Cea mai uşoară îndoială îl face pe amant să bănuiască lucruri cumplite din partea fiinţei iubite.
XXIX. Deprinderea prea exagerată cu plăcerile împiedică naşterea iubirii.
XXX. Cel ce iubeşte are mereu şi neîncetat în minte chipul fiinţei iubite.
XXXI. Nimic nu stă împotrivă ca o femeie să fie iubită de doi bărbaţi, iar un bărbat de două femei.

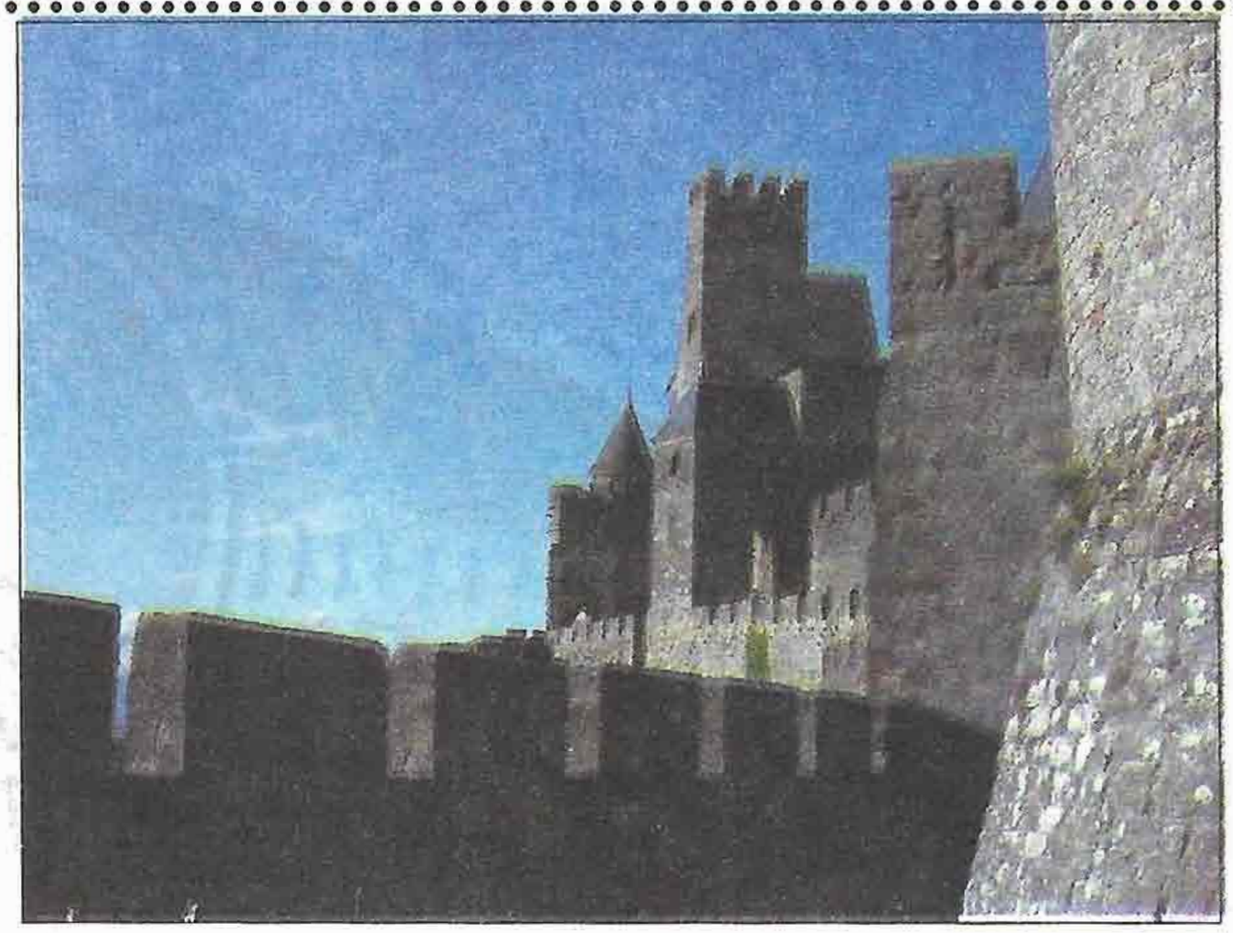

feudal Petre II, regele Aragonului, care avea şi alţi vasali în zonă. Războiul s-a încheiat odată cu semnarea Tratatului de la Paris (1229), prin care regele Franţei deposeda casa de Toulouse şi casa de Trencavel de toate bunurile pe care le deţineau. Independenţa prinţilor de Languedoc luase sfârşit.

În pofida tuturor acestor masacre, catharismul nu fusese eliminat, aşa că, în 1215, episcopii Bisericii Catolice s-au adunat la Cel de-al patrulea Consiliu de la Lateran, sub Papa Inocenţiu, cu scopul de a găsi mijloace de a combate în continuare erezia cathară. Tot în scopul exterminării catharilor, s-a constituit, în 1229, Inchiziţia, care, acţionând în întreaga zonă de sud, pe parcursul întregului secol al XIII-lea şi o mare parte a secolului al XIV-lea, a reuşit să elimine total această mişcare. Din luna mai 1243 şi până în martie 1244, fortăreaţa cathară de la Montségur a fost asediată de trupele seneşalului de Carcassonne şi arhiepiscopului de Narbonne. La data de 16 martie 1244, a avut loc un mare masacru, cu importanţă simbolică, în cadrul căruia 200 de perfecţi cathari au fost aruncaţi într-un rug imens, aprins la poalele castelului. În toată această perioadă, Inchiziţia le impunea celor care simpatizau cu catharii – eretici „la prima abatere", care se căiau – să îşi coasă o cruce galbenă pe haine. Abandonaţi şi de nobilii din zonă, catharii au devenit din ce în ce mai izolaţi, ascunzându-se în păduri şi prin munţi. Iniţiaţii cathari, perfecţii, nu se lepădau niciodată de credinţa lor şi erau arşi cu sutele. După zeci de ani de aspre persecuţii şi de distrugere completă a scrierilor lor, mişcarea cathară era secătuită şi nu mai putea găsi adepţi. După 1330, registrele Inchiziţiei amintesc de doar câteva procese împotriva catharilor. Ultimul perfect cathar care se ştie că mai exista în Languedoc, Guillaume Bélibaste, a fost executat in 1331.

Dragostea

De pe urma catharilor a rămas, totuşi, ceva: poezia trubadurilor şi un nou înţeles al iubirii.

Cei mai mulţi trubaduri au fost cathari. În cântecele lor se află rădăcinile poeziei europene moderne, cu mult înainte de Villon. H.J. Marron remarcă însă că „influenţa trubadurilor nu s-a exercitat numai asupra literaturii; ea a marcat în mod şi mai tainic şi mai profund înseşi moravurile Occidentului nostru, astfel încât reprezintă una dintre sursele principale ale mentalităţii comune: pentru noi toţi, europenii, dragostea curtenească a rămas un element constitutiv, o componentă, un moment al oricărei iubiri omeneşti".

Spre deosebire de Orient, care a acordat încă din antichitate o mare atenţie eroticii, prin lucrări ca *Anangaranga*, *Kamasutra*, *Misterul camerei de jad*, *Curtea femeii pure* sau *Grădina înmiresmată*, Europa nu a beneficiat, până la trubaduri şi André Capelanul, de un sistem al iubirii. „Moştenirea provensală – nota Octavio Paz – a fost una dublă: formele poetice şi ideile despre dragoste. Prin Dante, Petrarca şi continuatorii lor, până la poeţii suprarealişti ai secolului al XX-lea, această tradiţie a ajuns până la noi. Ea trăieşte nu numai în formele cele mai înalte ale artei şi literaturii Occidentului, ci şi în cântecele, filmele şi miturile populare".

Până la trubaduri, dragostea parcă nici n-a existat în Europa. Femeia trăia în umbra cavalerului. Totul era simplu şi lipsit de zbucium şi frământare. Apoi, dintr-o dată, bărbatul este cel care iubeşte şi suferă, el este acela care cerşeşte zâmbetul prinţesei şi este gata să-şi rişte viaţa ca să-i intre în graţii: „Dragostea, în sensul romantic al cuvântului – remarca Stendhal – nu a existat dintotdeauna, este o invenţie a secolului al XII-lea". Poezia de dragoste urmează aceeaşi traiectorie de la trubaduri până în zilele noastre.

Desigur că Biserica a reacţionat. Pentru că dacă în Orient dragostea a fost trăită şi gândită înăuntrul unei religii, a putut fi un păcat, dar nu o erezie, în Occident, după cum remarcă Georges Bataille, „dragostea s-a desfăşurat în faţa religiei, în afara ei şi chiar contra ei".

Biserica a oferit iubirii un loc bine determinat, căsătoria, şi este surprinzător că această religie a dragostei promovată de trubaduri şi André Capelanul a apărut în plină creştinătate occidentală, într-un mediu atât de profund catolic. Dragostea curtenească, acel *amour courtois* al trubadurilor, de la care provine expresia de neînţeles pentru omul modern „a face curte", este în mod evident cu totul altceva decât *agapé*, iubirea creştină, fiind considerată în epocă amorală, imorală şi contrară învăţămintelor lui Dumnezeu şi ale Bisericii, chiar o erezie. Aşa se face că tratatul despre dragoste al lui André le Chapelain a fost condamnat în mod solemn şi interzis, sub pedeapsa excomunicării, la data de 7 martie 1277, de către episcopul de Paris, Etienne Tempier, împreună cu un manual de necromanţie şi alte cărţi opuse dreptei credinţe şi bunelor moravuri. Dar, aşa cum scrie Dan Şanta, un excelent exeget al erosului european, acest cod este valabil şi azi, iar iubirea „inventată" în secolul al XII-lea, în care bărbatul face curte, se regăseşte în toată literatura europeană până în prezent, chiar şi în cele mai banale telenovele sau în experienţa cotidiană a fiecăruia dintre noi.

text **Dan Medeanu**

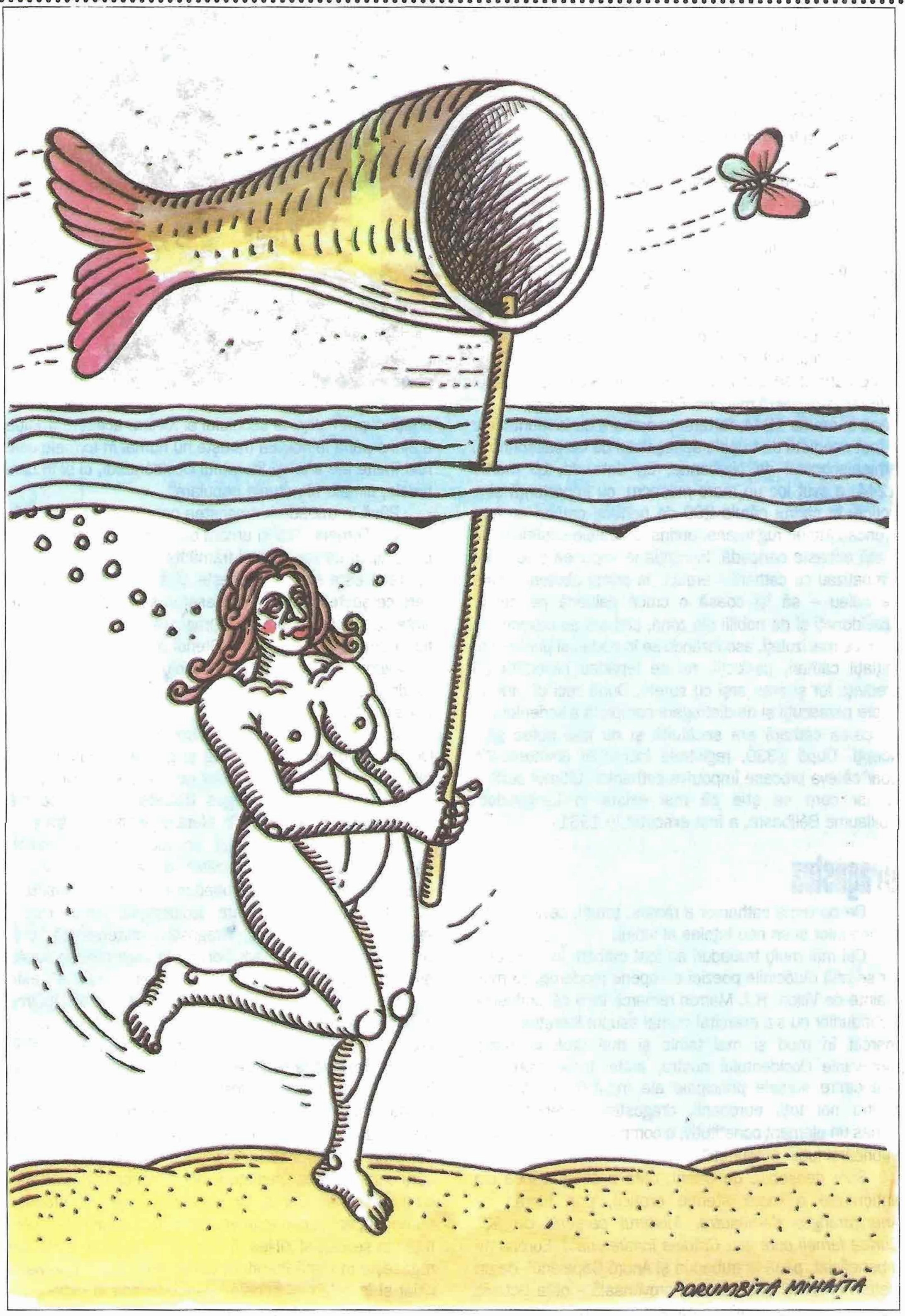

desen de **Mihăiță Porumbiță**

Te fac un... „Skanderbeg"?

Cea mai puternică personalitate din întreaga istorie a albanezilor, Gjergj Kastrioti-Skanderbeg s-a născut în urmă cu 600 de ani la Kruja, cetate de pe feuda tatălui său Gjon Kastrioti din nordul Albaniei, după calculele celui mai strălucit biograf al său, Marin Barleti, în anul 1405, cu precizie fiind cunoscută numai data morţii eroului, la 17 ianuarie 1468. În decursul veacurilor, pornind de la primele ediţii ale cărţii *Istoria lui Skanderbeg*, publicate la Roma în anii 1508 şi 1510 în limba latină, sub semnătura lui Marin Barleti, după care s-au făcut traduceri numeroase în toate limbile de circulaţie europeană, iar în secolul al XIX-lea şi în limba română, figura lui Skanderbeg ca mare strateg militar, diplomat, om politic renascentist, dar mai ales iscusit luptător antiotoman în apărarea Albaniei şi a Europei înfruntând pe cei mai puternici sultani ai Imperiului Otoman, Murat al II-lea şi fiul acestuia Mahomet al II-lea Fatih – cuceritorul Constantinopolului, a devenit una dintre cele mai cunoscute şi admirate, fiind transpusă în opere literare şi muzicale, teatru şi film, dar mai ales transmisă printr-un bogat folclor balcanic.

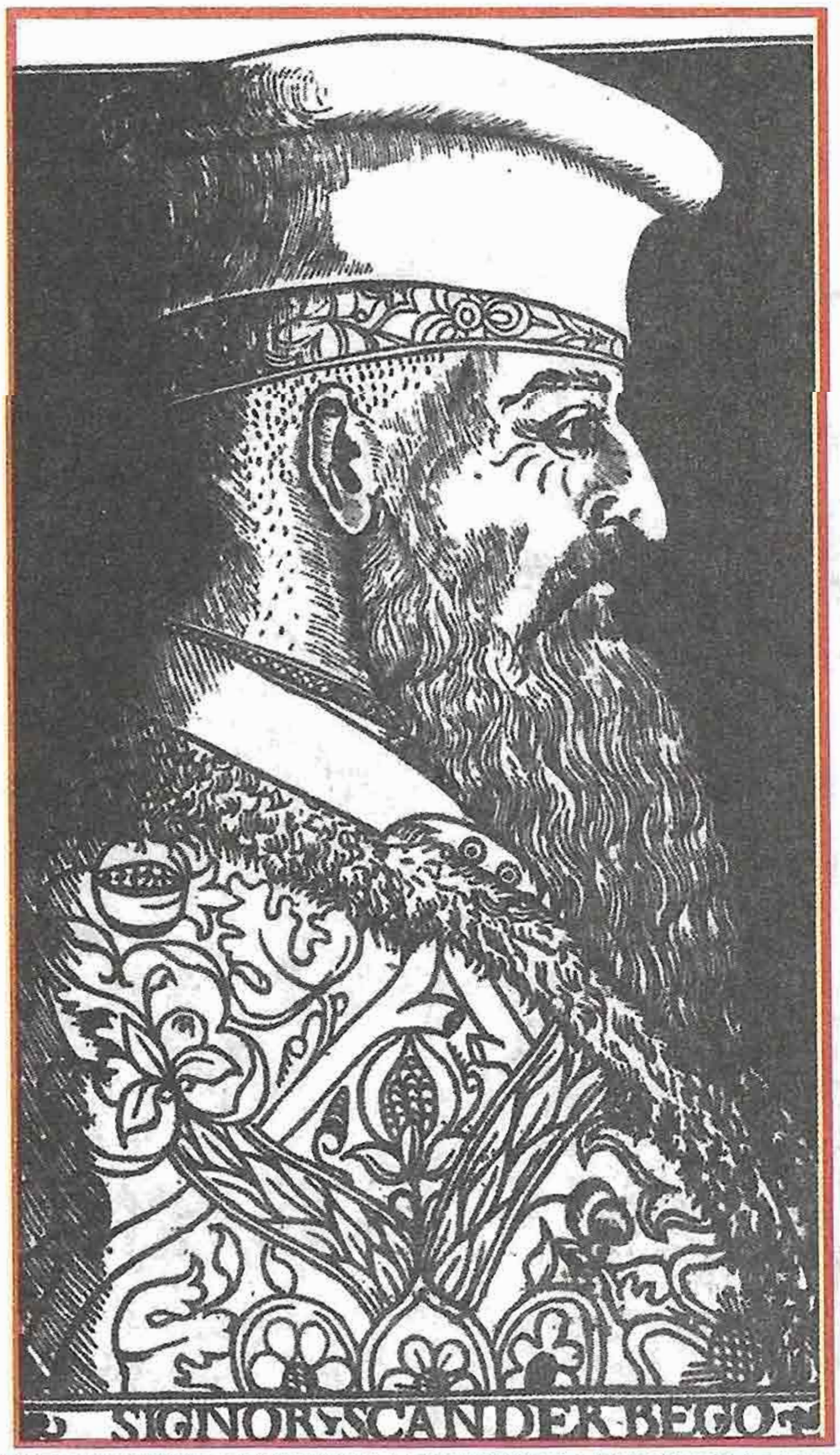

La sfârşitul secolului al XIV-lea, turcii nu mai erau la porţile Europei şi intraseră în ea cucerindu-i o parte a sud-estului, între care şi teritoriul feudelor albaneze. Conform obligaţiilor faţă de sultan, copiii-băieţi ai conducătorilor acestora erau trimişi ostatici la Înalta Poartă. Astfel s-a întâmplat şi cu cei patru băieţi ai lui Gjon Kastrioti, dintre care Gjergj (Gheorghe) avea să se distingă în mod deosebit ca elev în şcoala ienicerilor prin isteţime, curaj, dar mai ales ca un puternic şi energic luptător, impresionându-l chiar pe sultan, fapt ce avea să-i aducă numirea de comandant militar în armata otomană şi slujbaş al Imperiului, dar înainte de aceasta trecerea de la religia creştină la islamism primind şi numele de Skender (Alexandru, după numele eroului antichităţii Alexandru cel Mare). Iniţial avea să comande trupe otomane în Asia, după care va fi numit subaş al cetăţii Kruja, dar revocat de sultanul Murat II, chiar cu deposedarea calităţii de moştenitor al tatălui său, de teama de a nu deveni loial ţării de origine. Dar continua să fie comandant în armata turcă, pentru calităţile sale de strateg militar şi luptător de excepţie.

Îndepărtat din Albania, Skanderbeg a fost trimis pe diferite câmpuri de luptă din Balcani şi Asia Mică până când voievodul Transilvaniei, Iancu de Hunedoara, regent al Ungariei şi comandant al trupelor ungare îşi începe „Campania lungă" din 1443 în fruntea a 35.000 de oşteni, între care se afla şi un contingent de trupe ale lui Vlad Dracul, domnul Ţării Româneşti, înaintând în Valea Moraviei pentru cucerirea fortificaţiilor de la Niş şi Sofia, pentru a stopa năvălirile otomane în Ungaria care deveniseră tot mai hărţuitoare între anii 1439 şi 1442. În secret, Skanderbeg stabilise o joncţiune comună cu Iancu. La 3 noiembrie 1443, armata ungară din care făceau însă parte şi polonezi, români, cehi, sârbi, atacă Nişul. Neuitându-şi originea, profitând de situaţia creată, Skanderbeg, în fruntea unui detaşament de 300 de călăreţi fideli, însoţit de fratele său Stanishi şi nepotul Hamza, părăseşte frontul otoman şi cu un firman fals prin care se dădea ordin guvernatorului din Kruja să predea conducerea cetăţii lui Skanderbeg, distrugând garnizoana otomană din Dibra, cheamă populaţia la revoltă şi împreună cu seniorii albanezi întocmesc un plan al insurecţiei, iar la **28 noiembrie 1443 proclamă Independenţa Albaniei**. Din acest moment, începe marea epopee a luptei antiotomane a lui Skanderbeg, înfruntând armatele conduse de cei mai străluciţi sultani comandanţi de oşti, Murat al II-lea şi energicul său fiu, Mahomet al II-lea. Victoriile sale împotriva celor doi sultani vor menţine Independenţa Albaniei şi vor face din munţii acestei ţări o stavilă de netrecut a armatelor otomane în Europa, stopând visul lui Mahomet al II-lea de a înfige steagul islamului şi în catedrala Sf. Petru de la Roma pentru a desăvârşi cucerirea întregului spaţiu ce aparţinuse Imperiului Roman şi Bizantin.

Faima lui Skanderbeg va creşte în iunie 1448 când va obţine o importantă victorie la Sfetigrad. Apoi, se va alătura expediţiei întreprinse de Iancu de Hunedoara de a ataca armata otomană în Kosovo dar, în timp ce armata albaneză se îndrepta spre Câmpia Kosovei, la 18 octombrie 1448, armata

ungară a suferit o grea înfrângere, iar în timpul retragerii Iancu a fost luat prizonier de despotul Serbiei, Gheorghe Brancovici. Înfrângerile suferite în Albania şi participarea lui Skanderbeg la Campania lui Iancu de Hunedoara l-au înfuriat pe sultan şi, aşa cum relatează cronicarul bizantin Laonicos Chalcocondylas, a adunat toate armatele din Asia şi Europa, aproximativ 100.000 de oameni, Murat al II-lea luând şi pe fiul său Mahomet al II-lea, pornind către Albania. La 14 mai 1450 turcii ajung sub zidurile cetăţii Kruja. Skanderbeg lăsase în cetate o garnizoană, iar el cu circa 8.000 de oşteni rămăsese în afara cetăţii pentru a hărţui duşmanul. Cetatea n-a putut fi cucerită, iar la venirea iernii, Murat al II-lea a fost nevoit să se retragă, îndreptându-se spre Adrianopol, unde a şi murit ca urmare a înfrângerii din Albania.

La începutul anului 1451, în locul lui Murat al II-lea urcă pe tron fiul său, Mahomet al II-lea, cu ambiţia să supună sub sceptrul Islamului atât Orientul cât şi Occidentul, îndreptându-şi şi el atenţia spre Albania, ţara prin care treceau cele mai scurte căi spre Roma. După potolirea tulburărilor din Asia, trupele sale vor ataca în mai multe rânduri Albania, înainte de cucerirea Constantinopolului din 29 mai 1453. Skanderbeg îşi dă seama de mărirea pericolului şi începe o intensă activitate diplomatică pentru noi alianţe, trimiţând emisari la Neapole, Roma, Veneţia şi Ragusa, întărind coordonarea operaţiilor de război dintre Albania cu Ungaria şi Serbia. În fruntea unei armate de 14.000 de oşteni asediază cetatea Beratului, căzută în mâinile turcilor, dar în tabăra sa trădează Moisi Golemi în 1456 şi Hamza Kastrioti, nepot al lui Skanderbeg şi cunoscător al tacticii acestuia. Totuşi, în septembrie 1457, în timp ce armata turcă sărbătorea sfârşitul rezistenţei albaneze, Skanderbeg îşi adună forţele şi obţine o victorie de excepţie, făcând să renască speranţele de apărare ale europenilor şi popoarelor din Balcani. Papa Calist al III-lea, care preconizase organizarea unei cruciade împotriva turcilor, îi acordă lui Skanderbeg titlul de „Căpitan general al Sfântului Scaun".

În anii următori, Mahomet al II-lea, neliniştit, organizează tot mai multe expediţii în Albania, la unele participând direct, cum a fost aceea din anul 1466 când, în fruntea unei armate de peste 150.000 de oameni, alcătuită din ieniceri şi luptători de elită ai armatelor din Anatolia şi Rumelia, pătrund în Albania pe valea râului Skumbin, pentru a cuceri cetatea Kruja, dar şi de această dată fără succes, răzbunându-se prin represalii asupra populaţiei, trageri în ţeapă, înfometare. O soartă asemănătoare va avea şi expediţia din anul 1467, sultanul plecând copleşit de ruşine pentru eşecul în faţa Capitalei Albaniei, iar Skanderbeg va fi omagiat de întreaga Europă, acordându-i-se onoruri şi diferite titluri precum „Athleta Crist", „vir nobilis", socotit cel mai glorios strateg militar al timpului său.

În ianuarie 1468 convoacă o Adunare a şefilor albanezi la Lezha unde, în anul 1444, constituise Liga Albaneză al cărei conducător fusese ales de toate căpeteniile de feude. La 17 ianuarie 1468 moare, acoperit de glorie, fiind înmormântat în Catedrala Sf. Nicolae din acest oraş, nu departe de Cetatea Kruja, capitala Albaniei şi fieful Kastrioţilor.

Cercetările din urmă duc la concluzia că Skanderbeg nu intră în istoria universală numai prin meritele de strateg şi conducător militar de geniu, ci prin multiplele sale manifestări ca om politic, bun cunoscător al conjuncturii secolului al XV-lea, manifestată şi prin renaşterea cultural-artistică şi diplomatică, prin faptul că şi-a construit o reţea de relaţii în toate domeniile, inclusiv religios, printr-o înţelegere, în termenii de astăzi ecumenică, fiind în acelaşi timp promotorul albanismului pe deasupra concepţiilor religioase, fapt ce avea să fie preluat de Mişcarea Naţională Albaneză (Rilindja Kombetare Shqiptare) din secolul al XIX-lea care punea pe primplan apartenenţa la naţiunea albaneză, problematica religioasă fiind una privată, individuală, subordonată ideii de unitate în lupta pentru cucerirea independenţei de stat şi suveranităţii naţionale. Aşa se şi explică preţuirea, cel puţin europeană, a personalităţii lui Skanderbeg.

Astăzi suntem în măsură să cunoaştem numeroasele scrieri istorice, literare, cultural-muzicale şi artistice despre Skanderbeg aflate în arhive şi biblioteci din întreaga lume, inclusiv România, uimindu-ne varietatea lor. În Biblioteca din Weimar se află un „Codex Skanderbeg" şi o „carte cu dedicaţie" provenind din Biblioteca lui Skanderbeg de la Kruja. În Italia ediţii princeps. În România o carte despre el în limba maghiară editată la Cluj în 1592, referiri în documente din secolul al XV-lea şi în continuare, iar cărţi tipărite la Bucureşti din secolul al XIX-lea, inclusiv celebra istorie în versuri a lui Naim Frasheri, în tipografia Comunităţii Albaneze în anul 1898, în limba albaneză, se raportează la colaborarea cu românii, ce avea să circule în întreaga diasporă albaneză.

text **Gelcu Maksutovici**

Să râdem...

Rachela merge la rabin:
– Rabi, ce să fac, nu-mi ajunge bărbatu-meu...
– Rachela dragă, ia-ţi un amant, dar fii discretă, căci pacea familiei e mai importantă ca orice.

Trece o lună...

– Rabi, ce mă fac? Mi-am luat amant şi nu-mi ajunge.
– Rachela, mai ia-ţi unul, dar cu discreţie.

Mai trece o lună...

– Rabi, sunt disperată, cu doi amanţi şi bărbatul meu şi nu sunt satisfăcută.
– Copila mea, mai caută-ţi un bărbat, poate n-ai găsit tocmai amantul potrivit.

După scurt timp...

– Rabi, mi-am găsit un bărbat o mândreţe, adevărat armăsar, dar nici acesta nu-mi ajunge.
– Rachela, draga mea, cred că nu mai e nimic de făcut, tu eşti o femeie bolnavă.
– Rabi, dă-mi te rog în scris, târgul zice că-s curvă...

Un evreu în Manhattan la volan, învârtindu-se în jurul buildingului unde în cinci minute urma să semneze contractul vieţii lui, disperat că nu găseşte un loc de parcare. Ridică ochii spre cer şi spune:

– Doamne, te rog găseşte-mi un loc de parcare că sâmbătă vin la sinagogă şi donez două-trei mii de dolari.

Trec două-trei minute, nimic. Ridică din nou ochii spre cer:

– Doamne, te rog din suflet, fă-mi rost de un loc de parcare că vin sâmbătă la sinagogă şi donez cinci-şase mii, opt mii, nu mai contează suma, doar ajută-mă cu un loc de parcare. Moment la care o maşină parcată mai în faţă iese de pe locul de parcare, omul nostru face volan dreapta, intră în parcare, ridică ochii spre cer şi spune:

– Doamne, nu mai e nevoie, mersi frumos, s-a rezolvat.

O profesoară nouă încearcă să predea lecţii de psihologie unor copii. Ea intră în clasă spunând:

– Cine crede că e prost, să se ridice în picioare!

După câteva secunde, se ridică în picioare Bulă. Profesoara i se adresează:

– Tu de ce crezi că eşti prost?
– Nu sunt prost, doamnă, dar îmi părea rău să staţi în picioare numai dumneavoastră!

Un rabin a slujit la Templu timp de 20 de ani. Ca să-l răsplătească pentru activitatea sa, comunitatea îl trimise într-o excursie în Hawaii. Când ajunse în camera de hotel, o tânără foarte frumoasă şi goală stătea întinsă în pat. Revoltat, pune mâna pe telefon şi sună acasă:

– Nu aveţi pic de respect pentru poziţia mea? Sunt rabin. Asta e o dovadă crasă de nesimţire şi lipsă de respect!

Auzind acestea, tânăra, ruşinată, începu să se îmbrace. După ce a terminat de vorbit la telefon, rabinul i se adresă:

– Tu unde pleci? Nu pe tine sunt supărat!

Un tip îşi găseşte *BMW*-ul cu botul praf în parcare, se uită după autorul dezastrului şi nimic, în schimb vede un bileţel pe parbriz: „Regret că tocmai mi-am băgat cârligul de la *Dacie* în mândreţea ta de maşină. Îţi scriu pentru ca fraierii de martori care se uită să creadă că îţi las adresa, numărul de telefon şi asigurarea. Da' să ştii că eu regret nespus"...

Duminică dimineaţă sună telefonul la medicul veterinar. O doamnă doreşte să ştie cum să dea jos câinele de pe căţeaua ei. Medicul îi recomandă:

– Loviţi-i cu un băţ!

Imediat după aceea sună din nou telefonul. Nu a ajutat la nimic metoda recomandată. Atunci veterinarul:

– Turnaţi o găleată de apă rece peste cele două animale!

După alte zece minute iarăşi sună telefonul:

– Nici cu apă nu am obţinut vreun rezultat. Ce să mai fac?

Doctorul puţin iritat:

– Spuneţi-i câinelui că e căutat la telefon!
– Credeţi că asta ajută?
– Doamnă, cu siguranţă, la mine a funcţionat de trei ori în ultima jumătate de oră!...

Vine o tipă timidă la ginecolog. Bate încet la uşă şi, nimic. Bagă uşor capul pe uşă şi vede doi oameni îmbrăcaţi în alb.

– Nu vă supăraţi, pot să intru?
– Desigur!
– Pot să mă dezbrac?, zice femeia cam temătoare.
– Bineînţeles!
– Pot să mă aşez pe masă?
– Da, da! După zece minute de stat pe masă, timp în care cei doi nu au băgat-o în seamă, femeia îşi face curaj şi întreabă:
– Dar nu veniţi să vă uitaţi la mine?
– Ba da, doamnă.
– Vin cei doi, se uită şi exclamă foarte tare: OOOAAAAUUUU!!!
– E chiar aşa de grav, dom' doctor?
– Nu ştim, doamnă. Noi suntem zugravii!

Cum e să lucrezi **la cele mai înalte cote?**

Cine a zis că platformele de lucru la înălţime nu sunt simpatice? Unele sunt tip foarfecă, altele *boom* telescopic sau articulat, unele sunt tip autoşasiu, altele sub formă de lift şi ridică doi oameni la înălţime acolo unde e nevoie de o intervenţie. Partea şi mai frumoasă e când ştii să faci bani din platforme la înălţime. Pentru asta trebuie să ai fler, să simţi din ce direcţie bate vântul pe piaţă, să vezi oportunităţile şi să te pricepi un pic la oameni. Aşa s-a născut povestea *T&T Access Solutions*.

Sunt momente în care o facultate de inginerie şi una de psihologie valorează mai mult decât un doctorat la ASE. Marius Tabacu şi Tudor Tătar ştiu asta mai bine decât oricine altcineva. Dacă pentru majoritatea tinerilor care au terminat una dintre facultăţile ASE visul este să lucreze într-o bancă, o multinaţională şi, rar, pe ici-pe colo, să-şi deschidă afacerea proprie, Tabacu şi Tătar au mirosit că pieţei nu-i este de-ajuns ceva şi anume: platformele de lucru la înălţime. Odată oportunitatea stabilită, s-a trecut la trasarea planurilor, stabilirea bugetului şi a strategiei de marketing etc. Aşa s-a format *T&T Access Solutions.* Calitatea produselor şi serviciilor, fidelizarea clienţilor, rapiditatea intervenţiilor şi crearea unei imagini foarte bune în piaţă sunt principiile de bază ale noii firme. „A fost relativ simplu să ne dăm seama că în România se construieşte din ce în ce mai mult şi că această piaţă e în creştere. Cine nu are nevoie de reparaţii la un stâlp, de înlocuit nişte instalaţii la mare înălţime într-o hală sau un plafon într-un supermarket? Iar pentru toate acestea sunt necesare platforme de lucru la înălţime. E genul de afacere care poate creşte constant şi care poate să aducă profit în final, rămânând stabilă fiindcă această afacere nu va muri în teorie niciodată. Tot timpul va fi nevoie de aceste servicii. *T&T Access Solutions* s-a născut din oportunitatea care exista pe piaţă, din «cererea pieţei», pentru faptul că noi am cunoscut această cerere şi exista dorinţa de a crea o afacere şi a investi într-un domeniu în creştere şi pentru mult timp. Eu am studiat psihologie, colegul meu Marius Tabacu a terminat inginerie, nici unul dintre noi nu avem pregătire strict economică, dar dacă ai dorinţa de a deschide o afacere, ai fler şi vezi oportunităţile, te descurci. În plus, e foarte important cu cine lucrezi. Dacă vei lucra cu oameni de succes care au o viziune bună, tu la rândul tău vei reuşi să ai un plan foarte pozitiv şi să reuşeşti să creezi ceva“, explică Tudor Tătar, *General Manager* la *T&T Access Solutions.*

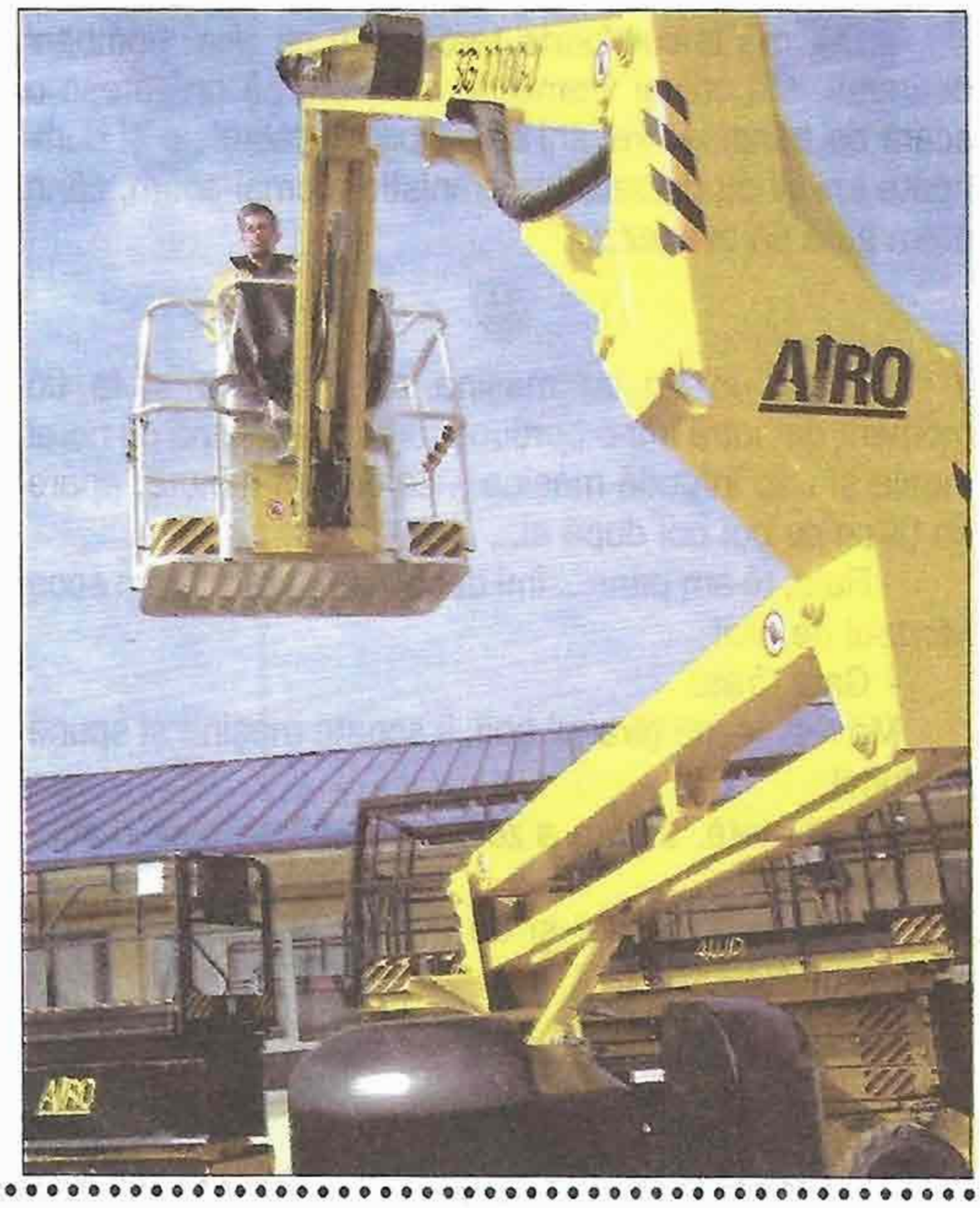

Ceea ce alţii nu au făcut în trei-patru ani de existenţă pe această piaţă de nişă – platforme de lucru la înălţime – firma celor doi a reuşit în nici un an. Da, au pornit cu patru utilaje vara trecută, iar acum au 15, ba mai mult, au vândut până la momentul actual vreo 10 unităţi. Platformele au diverse tipologii şi sunt importate din Italia, de la firmele *AIRO, SOCAGE* sau din Danemarca, de la firma *OMME*. Platforme *AIRO* tip foarfecă, tracţiune 4x4, diesel şi electrice, platforme tip „boom“, platforme *SOCAGE* pe autoşasiu de genul celor folosite deseori în sectorul iluminatului public, platforme tractabile *OMME*, la *T&T Access Solutions* găseşti o gamă complexă de asemenea utilaje pe care le poţi achiziţiona sau doar închiria. „Există furnizori care doar produc şi vor să vândă la capătul fabricii, nu-i interesează mai departe. Alţii vor să intre pe piaţa românească şi să-şi promoveze produsele, aşa sunt cei de la *AIRO*. Noi avem un acord foarte bun cu *AIRO* fiindcă ne dezvoltăm împreună cu ei, asta mai ales pentru că furnizorul are o mentalitate de deschidere faţă de România. Nu îi interesează doar să vină şi să vândă aici ci să dezvolte relaţii. România a fost şi încă este o piaţă în creştere. De vreo şase-şapte ani buni se tot creşte continuu în domeniu. Ceilalţi furnizori ar trebui să fie atenţi la piaţa noastră şi să investească“, spune Tudor Tătar mângâind din ochi una dintre platforme.

text **Alice-Claudia Gherman**

Să râdem...

Doi vânători erau undeva, într-o pădure. La un moment dat, unul dintre ei se prăbuşeşte la pământ, fără suflare, cu ochii daţi peste cap. Celălalt scoate repede celularul şi sună la Salvare.

– Prietenul meu a murit. Ce să fac?, strigă el în receptor.

La care operatorul răspunde:

– Mai întâi, calmaţi-vă şi eu o să vă ajut. Acum să ne asigurăm că e într-adevăr mort.

Se lasă tăcerea, după care se aude zgomotul unei împuşcături. După care, tipul pune mâna pe telefon şi zice:

– OK, şi acum ce facem?

Un indian cu capul lipit de pământ, pe o autostradă americană. Turişti curioşi în jurul lui. Indianul:

– *Chevrolet*... de şapte ani... cu numere de Florida... culoare albă... aripa dreapta lovită... patru feţe palide... La care turiştii impresionaţi:

– Dumneata auzi atâtea lucruri?

– Da, pe dracu', acu' cinci minute a trecut peste mine.

Om de ştiinţă renumit. Vin nişte oaspeţi în vizită. Când intră în cameră, observă că deasupra patului are o potcoavă.

– Cum se întâmplă aşa ceva? Doar nu sunteţi superstiţios?

– Nicidecum, dar mi-a zis cineva că îi ajută şi pe cei care nu cred în superstiţii.

După sosirea lui Einstein în America, el a fost rugat să se aranjeze înaintea apariţiei în public, la care acesta răspunde:

– De ce, oricum nu mă cunoaşte nimeni!

După câţiva ani, fiind rugat acelaşi lucru, Einstein răspunde:

– Nu mai e nevoie, oricum mă cunoaşte toată lumea!

Cică un tip vizitează o fabrică de diverse produse din latex. Prima dată a remarcat maşina de produs biberoane, datorită zgomotului de „fssss-pac" pe care îl făcea. Ghidul explică:

– Acel fâsâit este cauciucul pe care-l injectează, iar „pac"-ul este dat de înţepătura care i se face în vârf. Ceva mai incolo intră în secţia de produs prezervative. Un zgomot infernal şi aici: „fsss-fsss-fsss-pac". Intrigat, omul nostru întreabă:

– Bine-bine, am înţeles de ce face „fsss", dar de ce se mai aude şi „pac"?

– Normal, aparatul funcţionează ca şi cel de produs biberoane, la al patrulea prezervativ îi trage o gaură.

– Asta-i bună! Daţi găuri la prezervative?

– Da! Face bine la afacerea cu biberoane!

– Am ajuns la concluzia că tot mai bine e să dai decât să primeşti.

– Aveţi o gândire generoasă. Sunteţi filantrop?

– Nu, sunt boxer.

– Acuzat, ridică-te în picioare. Voi pronunţa sentinţa. Juriul te-a declarat, în unanimitate, vinovat. Te condamn la douăzeci de ani închisoare. Doreşti să mai adaugi ceva?

– Ferească Dumnezeu, domnule judecător, mai curând aş voi să scad.

Deviza avocatului: un om este nevinovat până demonstrează că nu mai are bani.

– De mâine eşti liber!, îl anunţă bucuros avocatul pe clientul lui.

– Da, mă bucur foarte tare, n-am ce zice, bombăni deţinutul. Mă chinui vreme de cinci ani să pregătesc o scară de frânghie, trei ani ca să pilesc zăbrelele şi dumneata îmi vii cu decretul de amnistie tocmai acum, când eram gata să evadez...

Mergea un tip cu maşina pe o şosea şi la un moment dat intră într-o porţiune fără asfalt, plină cu noroi moale şi i se înfundă maşina... La câteva minute, apare un ţăran cu doi boi după el...

– Fiule, te-am prins... îmi dai 50 de para şi ţi-am scos *Mertz*-ul de aici!

– Gata, frate.

Mă rog, leagă ţăranu' boii, îi scoate maşina şi spune mulţumit:

– Apăi, tată, asta e a zecea maşină pe care o scot din noroi azi!

– Păi, bine, tataie, şi de muncit pământul când îl munceşti? Noaptea?

– Nu, dragă, noaptea pun apă aici, în groapă!

Povestea cutremurătoare a unei femei încercate de viaţă

„Sunt cum sunt, înghit, tac şi rabd“

Copilăria este o lume a miracolelor.

Cât se poate de adevărat şi mai ales de firesc, dar dacă îi spui astăzi unui copil de zece ani că trebuie să muncească şi să aducă bani în casă, se uită la tine ca la un extraterestru. Iar dacă un părinte îşi trimite odrasla la muncă, la această vârstă, se trezeşte brusc în puşcărie. Din păcate, asemenea cazuri există şi, cu siguranţă, acum nişte zeci de ani, ele erau şi mai numeroase. Cum e să ai o copilărie groaznică şi care-ţi marchează existenţa, ştie prea bine şi o bătrână din Bucureşti, ale cărei mărturisiri sunt de-a dreptul cutremurătoare.

Poate că, în nedrept de puţine cuvinte, cam aceasta ar fi povestea unei femei încercate de viaţă: o copilărie ratată, ba mai mult, terifiantă, un suflet pierdut cine ştie pe ce tărâmuri ale suferinţei, dar şi un exemplu de ambiţie, de forţă umană şi de încrâncenare pozitivă

Am cunoscut-o pe Ruxanda Coleaschin, o femeie ajunsă la vârsta senectuţii, care mi-a povestit ce înseamnă să munceşti la zece ani, să ai un stăpân şi să-ţi aminteşti de copilărie ca de cea mai de coşmar perioadă a vieţii. Să înveţi să înduri suferinţe de tot felul, să taci, să înghiţi, să plângi în taină şi toate pentru ce? Nici bătrâna, în vârstă de 86 de ani, nu mai ştie astăzi, după ani întregi de durere şi umilinţă.

Născută în 1920, într-o comună din judeţul Suceava, fosta Stupca, actuala Ciprian Porumbescu, Ruxanda Coleaschin a fost adusă de către tatăl ei în Bucureşti, când avea numai zece ani, „ca să muncesc, să-mi câştig pâinea. Şi m-a băgat la stăpân, un evreu cu magazin, care avea doi copii. Eu trebuia să fac curăţenie în casă, să spăl, lucruri casnice". Lăsată să se descurce de una singură, într-o lume ce-i era total necunoscută, copila a reuşit să facă faţă unor situaţii înspăimântătoare. Mai exact, magazia în care locuia era plină de şobolani, care o muşcau, îi rodeau unghiile de la picioare, hainele şi uneori chiar banii. Cei o sută de lei pe care-i câştiga şi pe care îi trimitea întotdeauna părinţilor, rămaşi la Stupca.

„Domnişoară dragă, dacă mă puneţi să-mi amintesc ceva de acum două zile, nu pot să vă spun, dar ce mi s-a întâmplat acolo, când eram copil, ştiu tot şi mă ia groaza când mi-aduc aminte", mi-a spus femeia, cu lacrimi în ochi.

După doi ani de chin şi cruntă suferinţă fizică şi nu numai, Ruxanda ajunge într-o altă casă din Bucureşti, unde i se oferă tot un post de servitoare. Aparent, traiul i se îmbunătăţise, pentru că... „asta era casă mare, cu cinci camere, de demnitari, adică nişte oameni mai importanţi şi mai bogaţi, dar care nu îmi dădeau mulţi bani în plus, faţă de cât câştigam în casa evreului". 150 de lei, bani din care copilul de atunci nu avea voie să-şi cumpere ceva decât o dată la câteva luni. „Umblam în zdrenţe şi nu îmi cumpăram câte-o rochiţă decât atunci când mi se rupeau toate de pe mine". După alţi trei ani de muncă în această casă, Ruxanda ar fi putut pleca, împreună cu „stăpânii" actuali, în străinătate, aceştia având chiar intenţia să o înfieze şi să o dea la şcoală. Fata a refuzat, motivând că nu o poate lăsa pe mama ei singură, la Stupca.

Întoarcerea în comuna natală avea să fie de fapt un alt coşmar. Dusă cu forţa acolo de doi unchi, fata şi-a reamintit de perioadele din fragedă copilărie, în care tatăl o bătea cu bestialitate. „Până la urmă tata a plecat şi am rămas cu sora mea şi cu mama. Eram domnişoară deja, mergeam la gospodari şi munceam cu ziua la prăşit, toamna la cules păpuşoiu' şi pe unde mai puteam". Venise însă şi vremea măritişului. Astfel că, la 17 ani, Ruxanda s-a măritat cu „un puişor de crai", care în scurt timp a devenit tatăl unei fetiţe. „Bunişoară". Aşa mi-a spus bătrâna că a fost căsnicia, care a durat nouă ani. De ce „bunişoară"? Pentru că Ruxanda a fost înşelată şi din nou bătută. „Nu venea nopţile acasă şi când venea mă făcea albastră. Adică mă bătea. Mă bătea cu lanţul de la căruţ şi mă învineţea peste tot. Eram vânătă ca porumbelele de toamnă şi nu mai aveam nici un punct alb pe tot corpul". Şi după toate astea, copilul i-a fost luat de către părinţii soţului ei, „că de-amu eu eram, ziceau ei, curva Bucureştiului, pentru că munceam în diverse locuri, acolo unde găseam şi eu".

Din 1950 au urmat 13 ani de singurătate în Bucureşti. Ruxanda a muncit ca femeie de serviciu pe scara unui bloc din Capitală, dar şi la Constanţa, în Mamaia, „în blocu' Rex", ca bucătăreasă, apoi din nou în Bucureşti, la Spitalul Militar. Nici cei 31 de ani de căsnicie cu al doilea soţ, un electrician basarabean, nu au fost prea grozavi. „Era priceput, dar cam avea nişte probleme cu băutura, era beţiv şi tot eu eram calul de bătaie în casă". În 1990 bătrâna a rămas văduvă. Pe strada Smârdan, din centrul istoric al Bucureştiului, locuieşte din 1966. La Ruxanda Coleaschin acasă nu curge apa. Un vecin binevoieşte din când în când să-i aducă vreo două, trei găleţi cu apă, pe care bătrâna trebuie să le plătească. Tavanul stă să cadă, sănătatea femeii e şubredă şi cu o pensie de 300 de lei îşi târăşte zilele. De câteva luni, a venit la ea, să-i poarte de grijă, sora ei, pe care, surprinzător, o şi plăteşte. „Sunt cum sunt, înghit, tac şi rabd".

text şi foto **Ioana Ionescu**

Media/Studiu de caz

TELEVIZIUNEA ŞI PUTEREA

• Geopolitică şi circulaţia informaţiei
• Program şi programare televizuală în România comunistă

Prezentăm, în numărul de faţă, un studiu de caz pe secţiunea *Media*, realizat de Alexandra Bardan, un specialist în comunicare. Studiul ia în discuţie modele culturale occidentale, dar şi modelul românesc, înainte şi după Revoluţie. Miza lui cade pe înţelegerea stării de lucruri din televiziune şi evoluţia ei, odată cu schimbările politice care au marcat România. Din câte cunoaştem, nu avem multe asemenea studiii de caz, făcute cu competenţă, de oameni autorizaţi. Este şi motivul pentru care vă propunem această viziune. Între timp, studiile Alexandrei Bardan (care lucrează şi pentru agenţia de publicitate *Spotlight*) au fost publicate, în parte, şi de editura *Tritonic*. (M.G.)

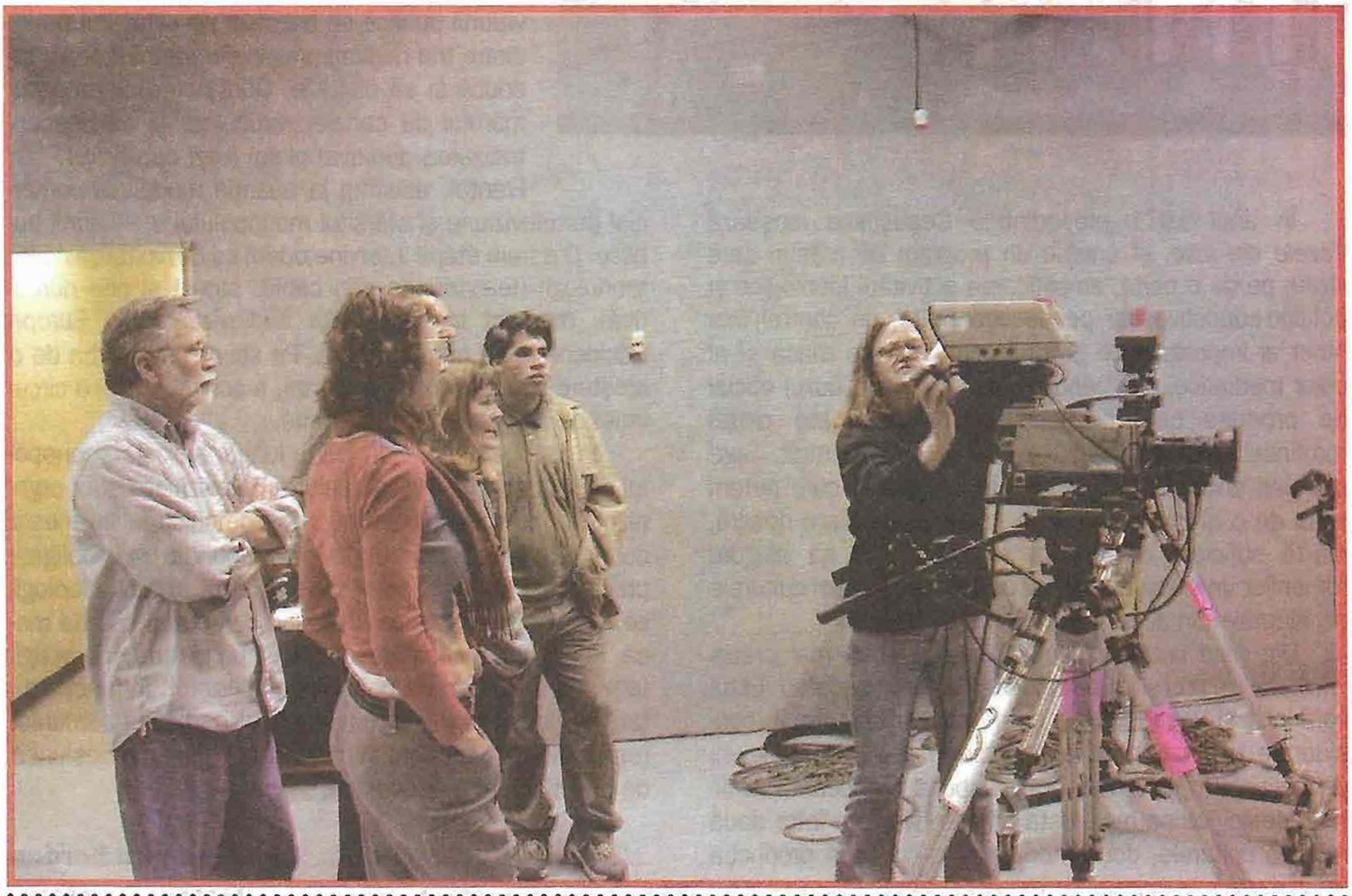

La peste un deceniu şi jumătate de la momentul „decembrie 1989", peisajul audiovizual din România pare să fi trecut de examenul dur al tranziţiei. După explozia presei scrise din primii ani ai deceniului '90, după instalarea primelor posturi private de radio şi apariţia, ceva mai târzie, dar dinamică a posturilor private de televiziune, piaţa mass-media indică o relativă stabilizare. Fără să luăm în considerare numărul redacţiilor locale, situaţia se prezenta astfel: 27 cotidiane naţionale, 85 periodice, 18 posturi de radio şi 15 posturi de televiziune (sursă: *Media & Advertising 2001*, editat de *Mediafax*). Cum putem privi însă informaţiile de mai sus prin perspectiva perioadei care a precedat această evoluţie? Care era starea mass-media înainte de 1990? Cum putem caracteriza audiovizualul românesc, fără să apelăm la clişee ca „programul de două ore al televiziunii române"? Prezentul articol îşi propune să răspundă la aceste întrebări. Vom trata cazul televiziunii române în contextul comunicaţional al României comuniste pentru perioada 1970-1989. Obiectivul nostru este acela de a înţelege şi a descrie evoluţia politicii de programare a televiziunii în raport cu evoluţia politică, economică şi socială din România.

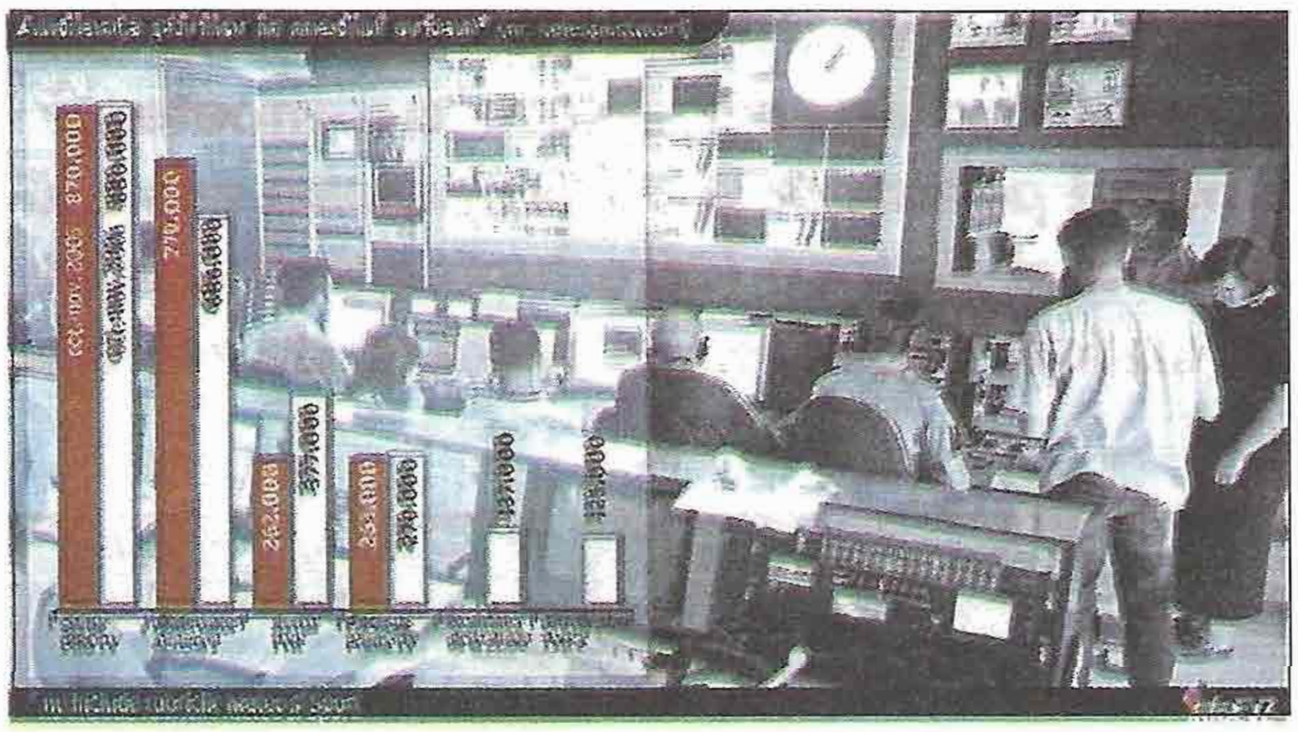

În anul 1971 preşedintele Ceauşescu lansează *Tezele din iulie*, şi anume un program de măsuri care vizau, pe de o parte, amplificarea activităţii ideologice şi politico-educative, iar pe de altă parte, un control mai strict al importului de produse culturale de masă şi al celor mediatice. Începând cu acel moment, fluxul oficial de produse culturale occidentale destinate pieţei româneşti se diminuează din ce în ce mai mult. Spre sfârşitul anilor '80 se ajunge la situaţia în care putem vorbi de o ofertă de produse culturale pe piaţa neagră, ofertă suficient de bogată şi variată ca să asigure românilor un consum cultural adaptat producţiei culturale occidentale din acel moment.

Dat fiind contextul politic internaţional, mai precis „războiul rece" şi „Cortina de Fier" ce separau Estul comunist şi Vestul liberal, este necesar să luăm în considerare rivalitatea ideologică dintre cele două regiuni geopolitice. În linii mari, putem spune că această rivalitate ideologică se manifesta printr-o rivalitate între două modele culturale, două moduri de a concepe producţia culturală, două feluri de a concepe şi utiliza timpul liber (loisir).

Cum putem caracteriza modelul cultural în cadrul căruia evoluează şi funcţionează televiziunea română?

Pentru Vest, vorbim de un model cultural în care consumul cultural este determinat de logica economiei de piaţă care acţionează, câteodată, în detrimentul politicilor culturale ale puterilor publice, în măsura în care piaţa impune un echilibru între cererea şi oferta de produse culturale. Este un model cultural dinamic, iar industriile culturale occidentale favorizează apariţia unei oferte diversificate de bunuri culturale; în comparaţie cu modelul comunist, acest model este orientat în mai mare măsură spre divertisment.

Pentru Est, vorbim de un model cultural de tip pedagogic şi care este determinat în exclusivitate de Partidul Comunist; politicile culturale ale ţărilor comuniste susţin accesul larg al maselor la nivelurile superioare ale culturii naţionale şi universale. Industriile culturale au, în acest caz, o misiune educativă şi apar ca vectorul unei culturi socialiste profund ideologizate şi marcate de doctrina marxist-leninistă.

Cum putem dezvolta această problematică în momentul în care aplicăm paralela dintre cele două modele culturale tipurilor de televiziune existente în cele două regiuni geopolitice?

Pentru Vest, vom observa apariţia progresivă a canalelor particulare, într-un peisaj audiovizual dominat, la început, de monopolul serviciilor publice. Putem vorbi de o programare televizuală compozită, caracterizată prin intenţia de a satisface succesiv diferitele categorii de public. Finanţarea televiziunii publice este asigurată prin abonament. Modelul televiziunii publice se bazează pe echilibrul optim dintre trei misiuni principale: să informeze, să educe şi să distreze. Odată cu creşterea numărului de canale particulare şi cu descentralizarea audiovizualului (vezi cazul *ORTF* din Franţa), asistăm la apariţia modelului comercial de televiziune şi sfârşitul monopolului televiziunii publice. O a treia etapă intervine odată cu dezvoltarea noilor tehnologii (televiziunea prin cablu, satelit şi cea numerică), moment în care piaţa audiovizuală din Europa Occidentală se reorganizează. Pe scurt, este vorba de o creştere spectaculoasă a ofertei, a schimbului şi a circulaţiei de programe de televiziune.

În Est, pe o perioadă foarte lungă, a existat monopolul de stat asupra audiovizualului. Televiziunile sunt organizate după modelul sovietic de comunicare. În aceste condiţii, televiziunea trebuia să răspundă unor obligaţii precise: să fie instrument privelegiat al acţiunii ideologice, politice şi educative. Dat fiind caracterul său de masă, televiziunea a fost gândită şi ca un instrument de agitaţie, cu un important potenţial mobilizator. În funcţie de ţară şi de ortodoxismul ideologic al partidului comunist respectiv, s-a ţinut cont în programare şi de dimensiunea de divertisment a televiziunii.

text **Alexandra Bardan**

Mona Segall, un producător de cursă lungă:

„Îmi plac *reality-show*-urile, nu ratez *Survivor* sau *Amazing Race*!"

Ne bucurăm în fiecare vineri seara de regalul de dans oferit de *Pro TV* în cadrul emisiunii *Dansez pentru tine*. Megashow-ul se construieşte greu, în viteză, şi cu mare entuziasm. Statisticile vorbesc de la sine: până acum, în cele trei ediţii (cea de-a treia în curs de desfăşurare) s-au folosit peste o mie de costume, dacă le socotim şi pe cele ale baletului, şi pe cele folosite în emisiunile speciale; concursul s-a bucurat de participarea a 17 coregrafi, cei mai buni dintre ei fiind folosiţi la toate ediţiile; cele 24 de perechi concurente au adunat peste 6.000 de ore de repetiţii. Câţi litri de lacrimi şi câte emoţii au sufocat dansatorii nu s-a putut contoriza. Echipa care se ocupă de emisiune visează, plânge, speră alături de participanţi. Iar cea care coordonează fiecare mişcare, învăţând ea însăşi câţiva paşi de dans înainte de fiecare emisiune, este producătorul general, Mona Segall.

Sunteţi unul dintre cei mai experimentaţi producători de la noi. Cum aţi început să faceţi televiziune?

– Cariera mea a început de când m-am născut, oricum, din copilărie. Părinţii mei sunt cineaşti, au lucrat la *Studioul Sahia*, au făcut filme documentare. Niciodată nu mi-am închipuit că voi face altă meserie sau că voi lucra în alt domeniu decât film sau televiziune. Aşa s-a şi întâmplat, din anul 1979 am lucrat în Buftea, întâi ca regizor de platou, apoi ca regizor secund, am lucrat la multe filme. Printre ele aş aminti *Întunericul alb*, *Drumul oaselor*, *François Villon*, serialul *Lumini şi umbre*, seria *Liceenilor*, *Divorţ din dragoste*. La *MediaPro* am început în 1992 prin a dubla desene animate, după aceea am

produs spoturi publicitare, şi de aici până la producţia de televiziune nu a fost decât un pas, nici nu mi-am dat seama cum s-a petrecut. Întotdeauna am lucrat nu în *PRO TV,* ci în *MEDIAVISION*, casa de producţie a trustului, specializată pe programe de divertisment. La început am făcut multe game-show-uri: *Ştii şi câştigi*, *Preţul corect*, *Roata norocului*, *Te uiţi şi câştigi*, *Rişti şi câştigi*, şi apoi au urmat şi alte tipuri de producţii de divertisment, cum ar fi primul *reality show* din România, *Vara ispitelor*, campania *Alege A.S.I.A.*, *Popstars*, *Steaua ta norocoasă*, *Teo*, *Lanţul slăbiciunilor* şi multe altele, pe care sper să şi le amintească telespectatorii mai bine decât mine.

– Care este programul dumneavoastră obişnuit? Câte emisiuni produceţi acum? Când vă treziţi? Cât timp aveţi să dormiţi?

– Între 1992 şi 2000 cred că am dormit în medie 3 – 4 ore/noapte, dar cu timpul lucrurile au devenit mai simple, s-au format echipe, producţiile sunt mult mai bine organizate şi acum cred că programul meu este cel al unui om normal, cel puţin cred că dorm ca un om normal, dar asta numai atunci când nu am emoţii pentru următoarele producţii sau atunci când nu mă trezesc cu noaptea-n cap să aştept audienţele.

– *Dansez pentru tine* este una dintre cele mai costisitoare producţii ale *Pro TV* de acum. La cât se ridică investiţia?

– Este, într-adevăr, o producţie complexă, care implică foarte multe resurse şi foarte multă grijă la fiecare detaliu, pentru ca totul să capete o strălucire demnă de o producţie occidentală. Este un format valoros şi dificil, pe care însă nu-l putea produce altcineva decât *Pro TV,* pentru că el trebuie să exceleze în fiecare detaliu, de la decoruri şi vestimentaţie, până la prezentatori, coregrafi, juriu, muzică live, dans şi poveşti de viaţă.

– Dar investiţia umană, de suflet şi de energie? Ce vi se pare cel mai dificil sau cel mai plăcut în munca dumneavoastră la această producţie şi la celelalte?

– Investiţia umană nu se poate cuantifica şi probabil acesta este şi lucrul cel mai dificil în munca noastră. Nu ne putem gândi la altceva, nu există nici o altă preocupare în afara acestei producţii, pentru că sufletul nostru este acolo. Iar cele mai plăcute momente sunt atunci când simţi satisfacţiile pe care ţi le oferă această muncă, afli audienţele, primeşti laudele celor din jur şi mai ales auzi mulţumirile celor a căror viaţă se schimbă de pe urma acestui program.

– Dumneavoastră aţi încerca să dansaţi pentru a împlini visul cuiva drag?

– Dacă aş mai avea look-ul şi vârsta potrivită mi-ar face plăcere. Oricum, sunt superstiţioasă şi am un ritual înaintea fiecărei emisiuni, învăţ câţiva paşi din unul dintre dansurile respectivei emisiuni, paşi pe care îi fac împreună cu Edi Stancu înainte să plec în car.

– Cum vedeţi evoluţia televiziunii? După *reality show* ce ar mai putea urma?

– Cred că în *reality-show* mai sunt multe de făcut şi de spus. Cred că poate urma o perioadă de interactivitate în televiziune, în care *reality-show*-urile se pot transforma într-un fel de dialog cu telespectatorii. Mie îmi plac foarte mult *reality-show*-urile şi nu ratez nici un episod din *Surviver* sau *Amazing Race*.

– Cum au fost aleşi prezentatorii emisiunii *Dansez pentru tine*?

– De când a fost văzut formatul, toată lumea a fost de acord că persoana cea mai potrivită pentru a prezenta acest show este Ştefan Bănică Jr. Ne-am bucurat foarte mult când a acceptat. Iar casting s-a făcut doar pentru co-prezentator. Dacă e să fiu mândră pentru ceea ce am ales eu, sunt mândră de echipa *Dansez pentru tine*, şi spun cu mâna pe inimă că nu există o echipă similară în acest moment în România şi nici nu cred că a existat vreodată. Un alt lucru de care sunt mândră este baletul *Dansez pentru tine*, balet pe care mi-l doresc de ani de zile. Împreună cu Edi Stancu, coordonatorul baletului emisiunii, am construit o trupă de balet care funcţionează ca în show-urile din Occident.

– Ce se întâmplă cu finaliştii de data trecută?

– Carmen Stepan şi Dani Boariu, câştigătorii ediţiei trecute, tocmai au plecat din China (unde a avut loc operaţia visată) spre Paris, unde Dani va face recuperare. El se simte mult mai bine din punct de vedere psihic, chiar şi fizic, multe dintre organele lui interne au început să funcţioneze mai bine, dar dacă se poate ridica sau nu din scaun, vom afla abia peste 6-8 luni. Ghiţă Ogrean, fratele lui Cornel Ogrean, se plimbă prin Oradea singur cu scaunul lui cel nou de care este foarte mândru şi se simte mult mai independent, iar Adriela Morar e pe cale să devină vedetă, probabil va fi implicată într-un show la *Pro TV*. Câştigătorul primei ediţii de la *Dansez pentru tine* are acum apartamentul visat, în care locuieşte împreună cu logodnica sa. Sunt doar câteva exemple, însă toţi participanţii la această emisiune sunt pe cale să-şi transforme visurile în realitate.

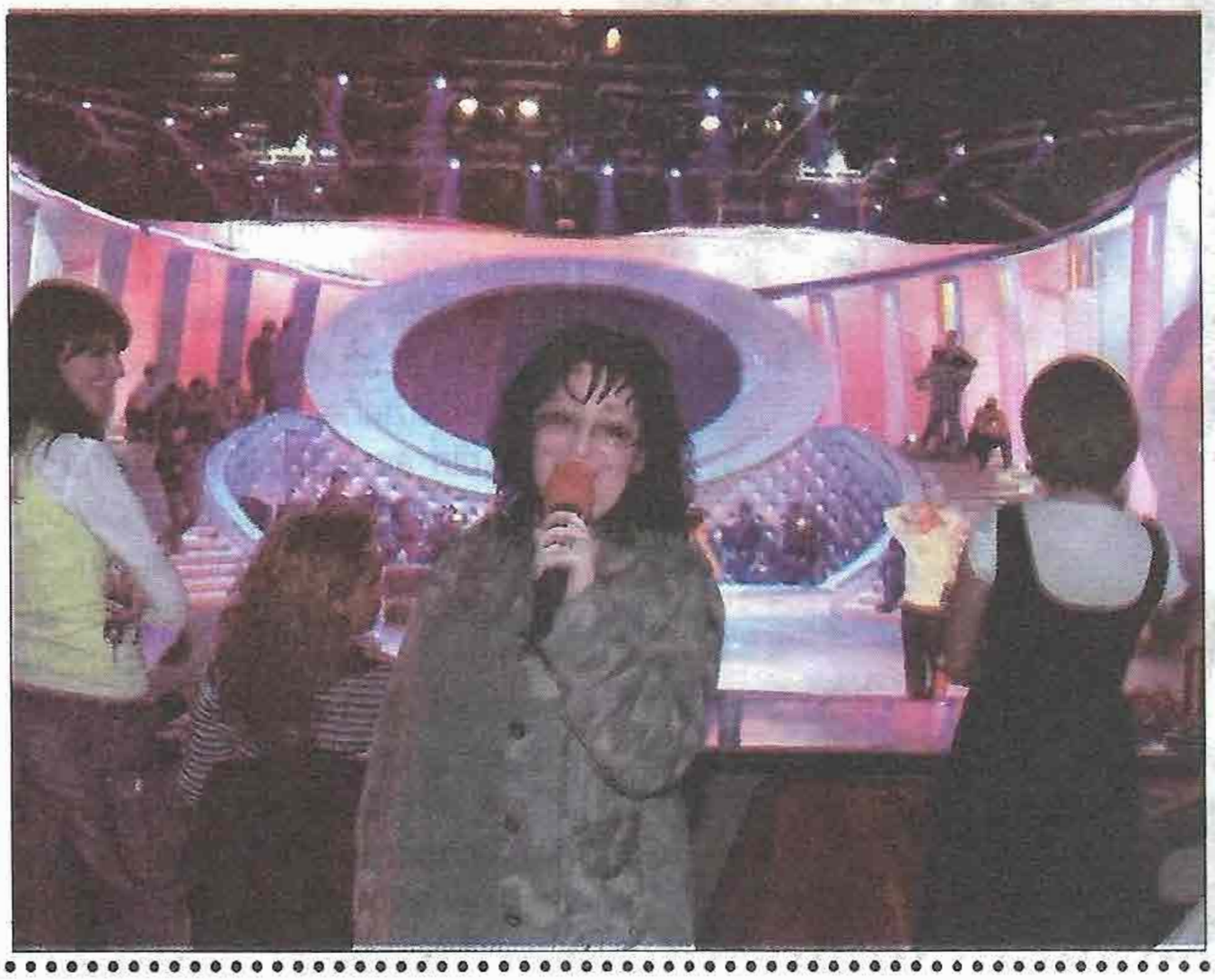

text **Gia Iova**

Vara asta se poartă *tunelul cu infraroşii*

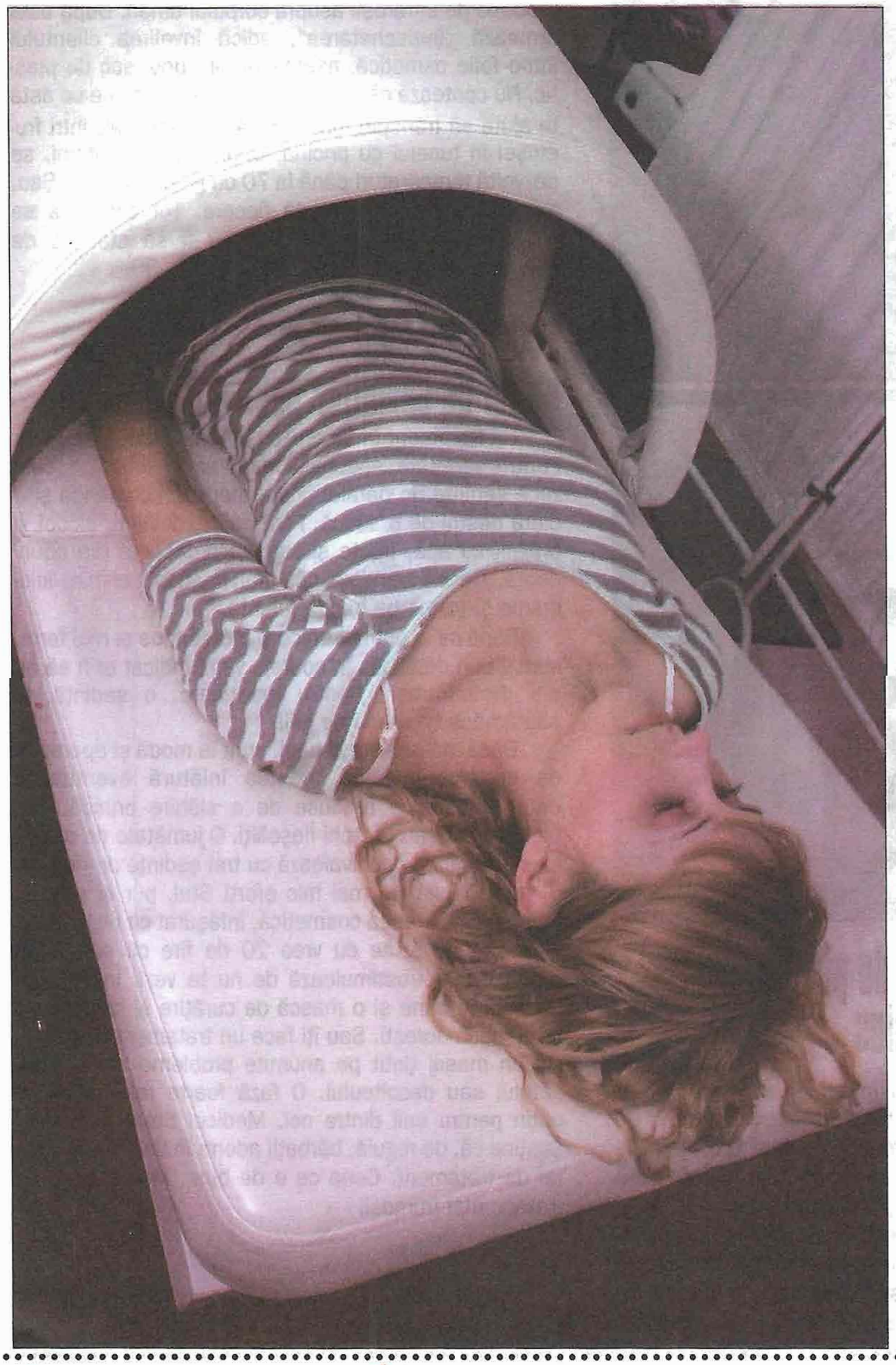

Cum se apropie vara, clinicile şi cabinetele de cosmetică şi remodelare corporală devin aglomerate până la refuz. Ideea că doar femeile vor să arate bine şi doar ele sunt dispuse să piardă timp şi să se chinuie pentru asta este depăşită demult. Aproape în egală măsură, bărbaţii sunt preocupaţi să scape de kilogramele în plus, de cearcăne, riduri, negi şi alte amănunte inestetice ale pielii, în general, şi ale feţei, în mod special. În plus, domnii noştri ţin şi să-şi arate muşchii, de unde o întreagă industrie de tonifiere.

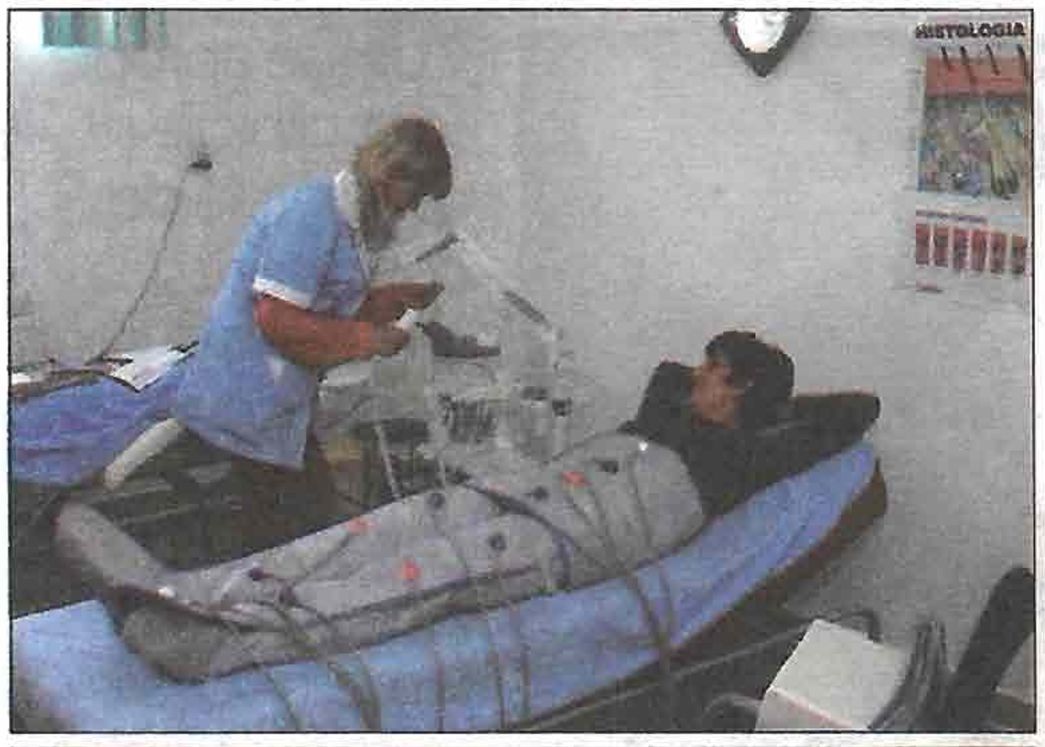

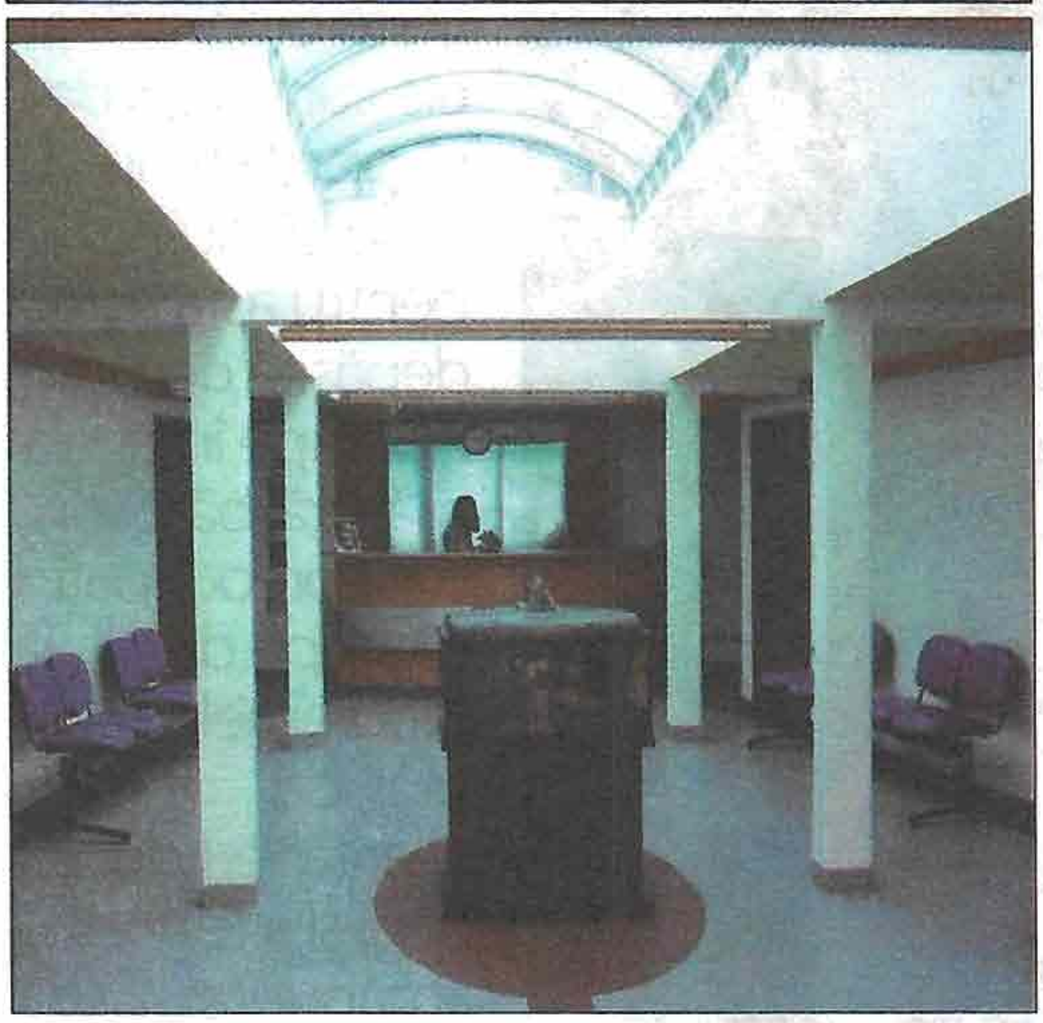

Împachetări în saci de plastic, la 70 de grade Celsius

Ca mai toate cele, şi întreţinerea corporală are moda ei. Nu se mai poartă bicicleta, bazinele, trasul de fiare sau nu ştiu câte ture de stadion. Din lipsă de timp, comoditate sau, pur şi simplu, din dorinţa de a testa noutăţile în domeniu, apelăm, mai nou, la fel şi fel de aparate care „muncesc" în locul nostru. În vara asta, aşadar, se poartă *tunelul cu infraroşii*. Chiar dacă sună cam ştiinţifico-fantastic, aparatul cu pricina nu are un mecanism prea sofisticat: „Este un echipament mai nou, care se bazează pe principiile vechii saune, cu menţiunea că efectul termic este obţinut cu ajutorul razelor infraroşii", ne explică Stela Ermurachi, medic cosmetolog la Centrul Medical *Medimir*, din zona *Timpuri Noi*. Razele infraroşii pătrund în profunzimea pielii, cam trei-patru centimetri, şi se transformă în energie termică. De unde o mulţime de beneficii pentru pacient: eliminarea surplusului de greutate, îmbunătăţirea circulaţiei sanguine, accelerarea detoxifierii organismului, atenuarea celulitei ş.a.m.d.

Am asistat la un astfel de tratament şi el decurge, practic, destul de simplu. Pacientul se dezbracă şi se unge cu *Algogel*, un gel din alge, adjuvant în „minunile" produse de infraroşii asupra corpului uman. După asta urmează „împachetarea", adică învelirea clientului într-o folie osmotică, asemănătoare unui sac de plastic. Nu contează că arăţi ca o mumie, de vreme ce asta te ajută să transpiri mai bine. Astfel ambalat, intri frumuşel în tunelul cu pricina. Unde, dacă nu leşini, se dezvoltă temperaturi până la 70 de grade Celsius. Sau, mă rog, după cât suportă fiecare. Tot cam aşa se „negociază" şi timpul. Indicat ar fi să stai 45 de minute, dar unii nu rezistă mai mult de 30.

Cosmetica este un fel de somnifer pentru bărbaţi

Un tratament în *tunelul cu infraroşii* costă 35 RON. Pentru rezultate spectaculoase, ar fi necesare cam zece şedinţe. În paralel, însă, medicii recomandă şi o dietă destul de drastică. Fără pâine, dulciuri, alcool şi prăjeli, cu apă, fructe şi legume proaspete din abundenţă. Ca să transpiri cât mai mult, să elimini kilograme şi toxine pe bandă rulantă.

După ce ai obţinut un corp mai frumos şi mai ferm, numai bun de expus în soarele verii, indicat ar fi să nu uiţi de infraroşii. Pentru întreţinere, o şedinţă pe săptămână te scapă de griji.

Dacă mai ai timp şi bani, sunt la modă şi aparatele de electrostimulare. Acestea înlătură eventualele detalii inestetice produse de o slăbire bruscă, gen piele lăsată sau muşchi fleşcăiţi. O jumătate de oră de electrostimulare echivalează cu trei şedinţe de fitness. Şi nu faci nici cel mai mic efort! Stai, pur şi simplu, întins pe o canapea cosmetică, înfăşurat cu nişte benzi elastice, prevăzute cu vreo 20 de fire cu palete. Şi astea te electrostimulează de nu te vezi. În timp ce medicul îţi pune şi o mască de curăţire şi hidratare a feţei, dacă doreşti. Sau îţi face un tratament de lifting. Ori un masaj ţintit pe anumite probleme ale ochilor, gâtului sau decolteului. O fază foarte relaxantă, cel puţin pentru unii dintre noi. Medicul Stela Ermurachi susţine că, de regulă, bărbaţii adorm în timpul unui astfel de tratament. Ceea ce e de bine. Mai ales că se trezesc mai frumoşi!

text **Liliana Petruș**
foto **Octavian Tibăr**

Dragostea durează trei ani

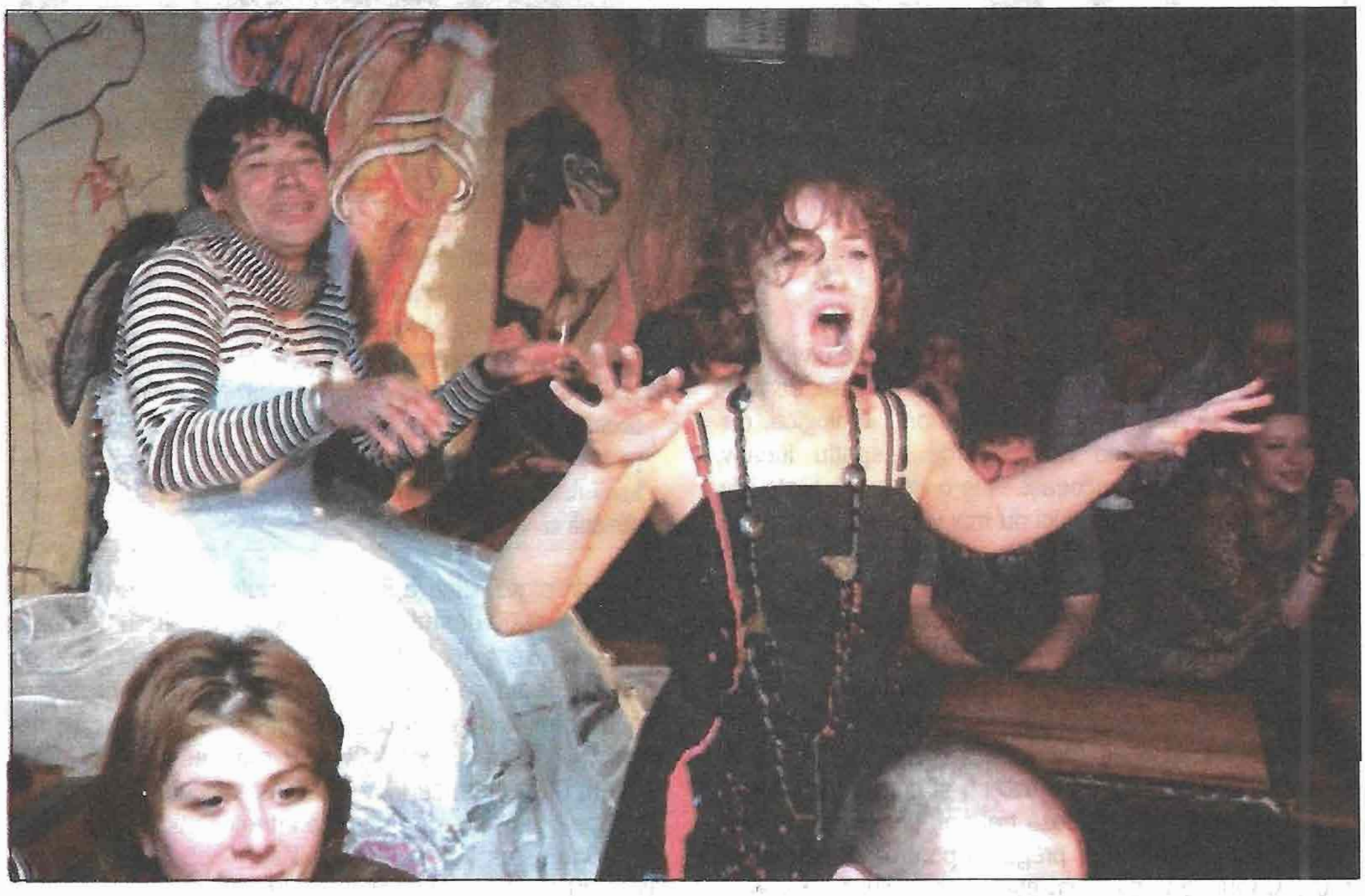

Se pare că teatrul de club, de cafenea, interactiv sau cum vreţi să-i spuneţi, aflat, încă, la vârsta copilăriei pe meleagurile noastre, a început, timid, să-şi înfigă săgeţile tot mai aproape de ţintă. O adevărată performanţă dacă ne gândim că spectacolele cu pricina ţintesc exact în viaţa noastră de zi cu zi. Cu iubirile, divorţurile, minciunile, tragediile sau sublimul sufocat de grotescul ei. Drept dovadă, un el şi-o ea tocmai şi-au amânat procesul de divorţ ca să vadă piesa *Dragostea durează trei ani*. Cică au auzit ei că e *beton* şi că orice divorţ care se respectă ar trebui să ţină seama de ea. Narcisa Sârboiu, director de marketing al *Companiei D'AYA*, ne asigură că nu este o glumă. Candidaţii la divorţ chiar au făcut presiuni ca să obţină două locuri la spectacol, în condiţiile în care nu mai erau bilete demult. Aşa că au stat pe jos. Nu se ştie ce efecte a avut piesa lui Frederic Beigbeder, adaptată de regizoarea Chris Simion, asupra lor. Dar asta, zău, nici nu mai contează. Important este că doi oameni au simţit nevoia să se consulte cu o piesă de teatru înainte de-a lua o decizie importantă din viaţa lor.

Omul gospodar îşi pregăteşte divorţul din timpul iubirii

După ce s-au convins că dragostea nu ţine o veşnicie, cu toate că jurămintele ei sunt obsedate de asta, oamenii au început să facă diverse „măsurători". Biologice, chimice, psihologice, de hormoni, de... spaţiu locativ. Concluzia este mereu aceeaşi. Vine o vreme, în toate marile iubiri, că de cele mici nici nu mai vorbim, când nu mai încăpem unii cu alţii în acelaşi cuplu conjugal. Nu ne mai vrem, nu ne mai suportăm, parcă ne tentează altceva (a se citi altcineva). Ei, bine, iată şi întrebarea de baraj: cât durează, de fapt, dragostea? Ca să ştim şi noi cât să ne bazăm pe ea. Şi să vedem ce naiba facem când expiră. O transformăm în altceva? O tragem după noi cu de-a sila? O înlocuim ca pe orice „lucru" uzat? Varianta oferită de romanul lui Beigbeder este tragică şi comică, în acelaşi timp. Dragostea cică durează trei ani, timp în care, dacă suntem gospodari, ne şi pregătim pentru petrecerea de divorţ. Că iubirea este cum este, dar finalul ei musai să fie ceva grandios. Fără patimi, scandal, amanţi, ameninţări cu moartea ori regrete eterne zău că n-are nici un haz. Sigur că regizoarea Chris Simion a exploatat această latură până la... ropote de aplauze.

Barmanii să stea cuminţi, că nu fac parte din scenariu

Povestea este aparent comună. Plictisit de nevasta din dotare, Anne (Adriana Trandafir), Marc (Cristi Iacob) îşi trage o amantă nonconformistă, Alice (Mara Nicolescu), încărcată şi ea cu un soţ, Jean (Cuzin Toma). După cei trei ani anunţaţi în titlul piesei, urmează petrecerea de divorţ. Şi, eventual, căsătoria numărul doi. Nimic mai banal, dacă povestea nu ar fi „răsturnată" de cele patru personaje. Fiecare are varianta lui, secvenţele se suprapun unele peste altele, în flash-uri ameţitoare, cu lumini orbitoare, încât nici vorbă să înţelegi cine ar avea dreptate. Cine a iubit mai mult, cine a suferit mai mult. O soluţie destul de confortabilă, de altfel. Ce poate fi mai relaxant decât faptul că toţi avem dreptate şi că n-are sens să ne spargem capetele şi s-o ţinem fiecare pe a noastră. Aşa că dă-i cu petrecerea de divorţ, mai atractivă decât o nuntă. Şi chiar mai veselă. Pentru că, vedeţi, devine din ce în ce mai trist obiceiul barbar de a îngropa o poveste de dragoste într-o căsnicie.

Dragostea durează trei ani se joacă de la sfârşitul verii 2006 şi reprezentaţiile nu se vor opri prea curând. Pentru că au succes cu carul. Se pare că amatorii de teatru de club adoră să li se pună o „oglindă" în faţă. Să-şi vadă acolo durerile şi frustrările, să râdă de ele, să le aplaude furtunos. O fi şi aceasta un fel de terapie. O căutare de sine, prin destinele altora şi prin... fumul din cafenea. Apropo de asta, *Club Spice*, unde am văzut noi spectacolul, nu ni se pare o idee prea fericită. Scena este amplasată chiar la intrare, ceea ce înseamnă că spectatorii din spate nu au văzut decât nişte umbre de actori. Care parcă mimau ceva, că sonorul se pierdea undeva pe drum. Sau în aparatele de preparat cocteil-uri, care au zăngănit jumătate din spectacol. De chiar am crezut că fac parte din scenariu. Până s-au supărat producătorii şi au ameninţat că întrerup reprezentaţia. Spre dezamăgirea chelnerilor, care vindeau la greu. Şi tocmai atunci au fost obligaţi să ia o pauză. Şi să se culturalizeze forţat. Cu a doua parte din *Dragostea durează trei ani*. Chestie care, cel puţin în ceea ce ne priveşte, a contat la bacşiş.

text **Liliana Petruş**

Replici de reţinut

● „Dacă nevasta îţi devine prietenă, e cazul să-i propui unei prietene să-ţi devină nevastă" ● „În primul an cumpărăm mobila, în al doilea an mutăm mobila, în al treilea an împărţim mobila" ● „Dragostea ia sfârşit atunci când nu te mai poţi întoarce" ● „Până acum ai suferit pentru că ai fost închis, de acum încolo o să suferi pentru că eşti liber" ● „Dragostea este problema oamenilor care n-au probleme" ● „Singura chestie bună după ce divorţezi e că te poţi spăla pe mâini fără să-ţi rămână săpun pe verighetă"

Japanese Boy

Într-un text scris cu detaşare şi umor savuros, Claudia Golea ne povesteşte cum a ajuns ea în Japonia, în urma unei relaţii amoroase care i-a schimbat viaţa. O dublă poveste de dragoste a Claudiei: cu eroul/iubitul ei, Hiroshi, dar şi cu spaţiul nipon, unde a locuit şapte ani încheiaţi. **(Redacţia)**

Duminică, 12 decembrie, Anul Maimuţei

Noriko, micuţa japoneză. Noriko este o japoneză micuţă. Noriko locuieşte într-o pagodă şi poartă un kimono. În ţara lui Noriko sunt multe cutremure. Când vine un cutremur, pagoda lui Noriko se dărâmă. Dar micuţa Noriko nu se supără şi, de fiecare dată, îşi construieşte la loc pagoda.

Textul acesta era în manualul de citire de clasa a doua. Ilustraţia reprezenta o fetiţă japoneză cu coafură tradiţională şi kimono de un violet tare, în fundal aflându-se o pagodă. Nu, textul nu se găsea într-un manual de citire românesc de pe vremea Ceauşeştilor. *Evidemment*. Studiasem asta la Paris, la şcoala franceză. Acolo locuiam copil fiind şi karma a făcut să învăţ şi să scriu nu în română, ci în franceză. Se simte, nu? În orice caz, acea *Power Girl*, optimismul şi tenacitatea de care dădea dovadă micuţa şi eleganta Noriko

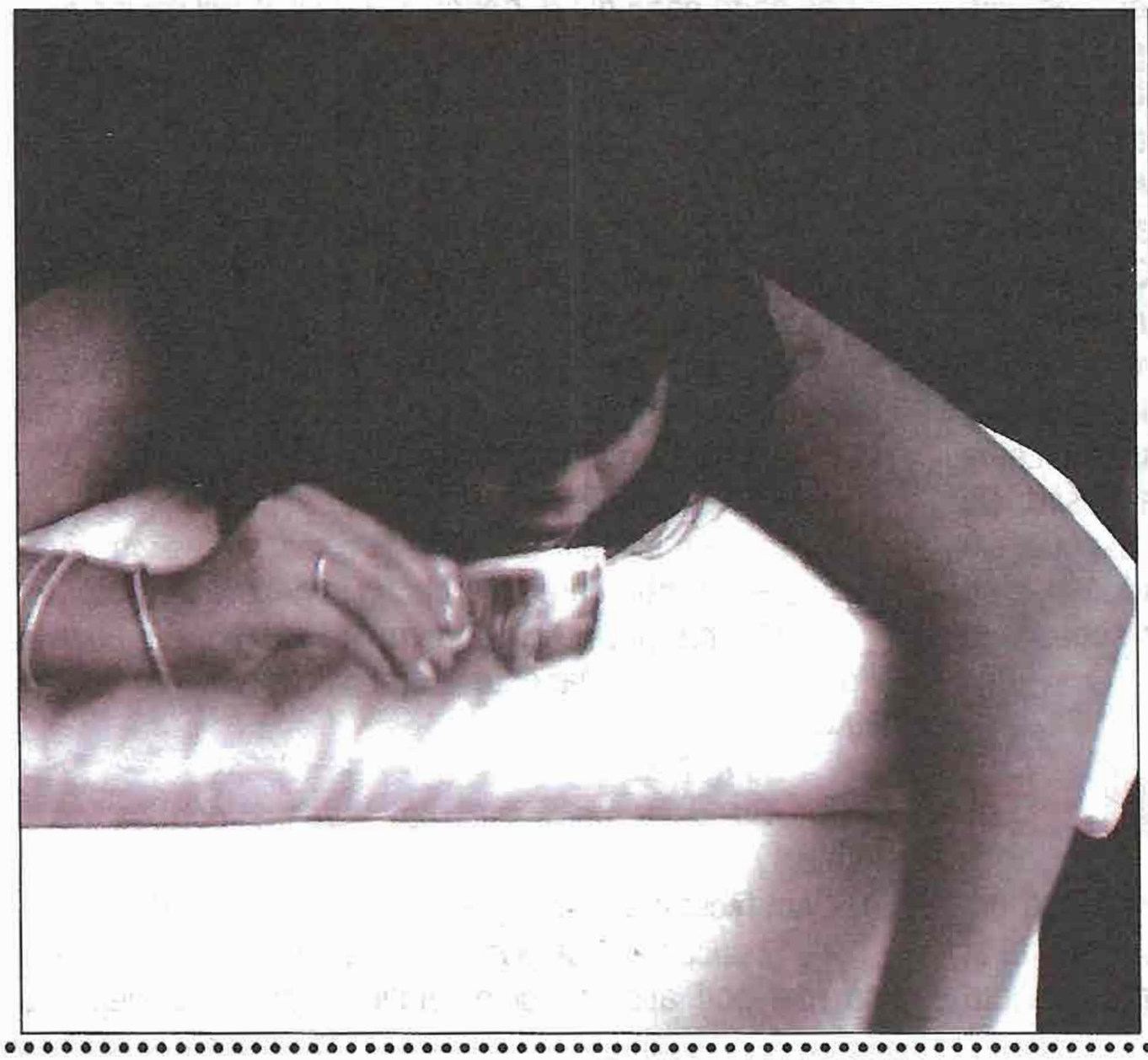

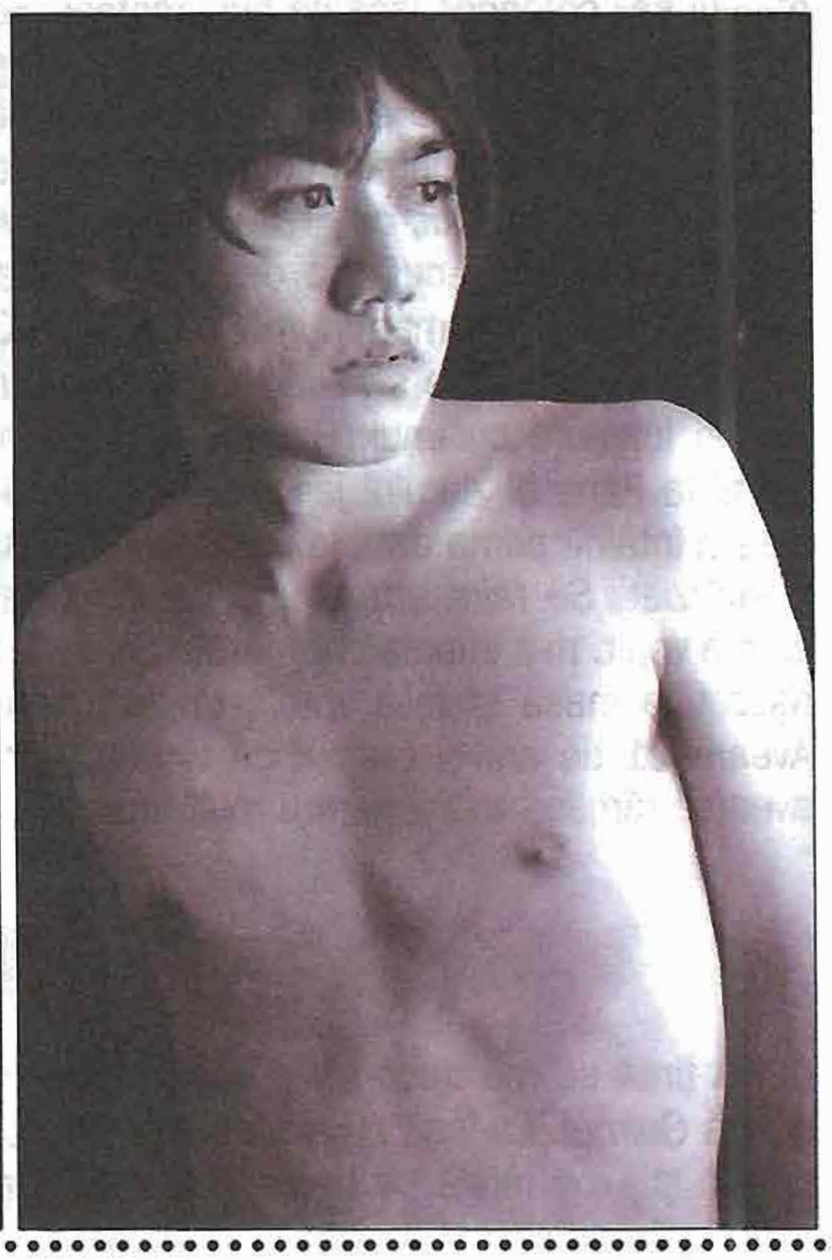

m-au fascinat şi, de atunci, am fost atrasă de tot ceea ce provenea din ţara cutremurelor şi a pagodelor.

M-am întors la Bucureşti şi am intrat la liceul de fete *Zoia Kosmodemianskaia*. Perioadă tristă, întunecată. Aş fi vrut să fug cât mai departe. Eram de pe acum adolescentă, dar, de fapt, incredibil de infantilă. De exemplu, sexul îmi repugna. Colegele mele îl practicau şi făceau o serie de avorturi. Brr... Eu una eram hotărâtă: cât timp va fi comunism, atâta timp voi fi eu virgină. În plus, băieţii nu mă atrăgeau. Nici fetele, sexual vorbind. S-a terminat însă şi cu liceul şi, în 1987, concuram pentru intrarea la facultatea de japoneză-engleză. Tot karma făcea să fie primul an ever când în România se studia japoneza ca materie principală. Am fost 114 candidaţi pe 6 locuri. Eu am ieşit pe locul doi. *Power Girl*. Făcusem o alegere fericită. Ne-au exilat, pe noi, cei de la japoneză-engleză şi chineză-engleză, 14 oameni în total, singurii care studiam – neruşinare imperialistă – două limbi străine, în Pitar Moş, într-un cabinet cu doi profesori japonezi şi o profesoară româncă tânără şi de gaşcă. Aveam câte şase ore de japoneză pe zi. Şi câteva ore de engleză acolo – era *our minor*. Pentru asta aveam profesori americani care ne învăţau engleza vorbită în filme. Ne aduceau casete cu cele mai recente producţii holywoodiene de la ambasada americană. Numai noi şi securiştii aveam pe atunci acces la aşa ceva. Eram departe de comunism.

Profesorul japonez, Sasada-sensei, ne invita adeseori în apartamentul lui de la hotel *Bucureşti* şi ne servea preparate japoneze, dulciuri inexistente pe piaţă, ţigări fine, tutun de lux de pipă şi câte şi mai câte pamplezíruri scăldate în whisky – *Teacher's Japanese delights*. Când ieşeam însă pe stradă era parcă Infernul în culori mlăştinoase, era oraşul mocirlei şi al leprelor. *No sex for me*, aşadar. Dar, *mawaru, mawaru, yojidai wa mawaru*, timpul se învârtea într-o roată Kalachakra. *Hare, hare*, într-un decembrie din acea perioadă au murit Ceauşeştii, a picat comunismul şi a venit Iliescu care a chemat minerii să-i cotonogească pe bucureşteni. *Yes, yes, give it to me!* Mi-am pus palma-n c.. şi m-am refugiat la Paris. Mă primiseră acolo prietenii lui taică-meu dintr-un sindicat. Mă instalaseră într-un cămin studenţesc şi aruncau cu franci în mine. *Oui, oui, vas-y! Hélas*, n-aveam destul. Fumam, aşa că trebuia să dau majoritatea banilor pe ţigări. În rest, consumam numai baghete şi Coca-Cola.

Iulia-sensei, care se afla tot în zona Pitar Moş, m-a pus în legătură cu unul, Hiroshi, unul dintre corespondenţii la Paris ai ziarului japonez cu cel mai mare tiraj. Ne-am întâlnit prima dată la un bistro din Cartierul Latin. A întârziat. *Se faire attendre, c'est se faire désiré*. De cum a venit, m-a impresionat. Arăta SU-perb. De cum s-a aşezat la masă şi mi-a vorbit, un lucru mi-a fost clar. Aveam 21 de ani şi eram încă virgină, dar situaţia nu avea să rămână astfel pentru mult timp.

Black velvet

A ţinut să mă ducă să-mi arate muzeul de artă orientală *Guimet*. Eu însă nu aveam ochi decât pentru el şi dracu' ştie pe lângă ce m-am perindat în acel muzeu. Ne-am întâlnit apoi de câteva ori la Paris. Îmi aducea de fiecare dată cărţi japoneze în franceză şi mă invita la masă la restaurante japoneze extra-scumpe. A dansat în jurul meu un flamenco oriental coregrafiat până în cele mai mici amănunte, dar nu mă plesnea totuşi cu nici o aluzie cum c-ar vrea să mi-o tragă, iar eu eram timidă şi nu voiam să fac primul pas. Era un *very erotic temps des cerises, sakura jidai,* dar *hélas*, permisul de lucru era greu de obţinut. *Rien ne vas plus*. Şi, în plus, trecuse anul şi trebuia să mă întorc să dau examenele de sfârşit de facultate ca să iau şi eu o diplomă. *À nouveau* în Micul Paris. Hiroshi îmi trimitea mereu scrisori caligrafiate frumos, cu flori presate de iasomie. Naşa mea, un adevărat părinte spiritual, mi-a spus că, în cultura orientală, iasomia se oferă când vrei să-ţi arăţi intenţia de a deveni *muy muy muy* apropiat de cineva. *Yeah, yeah, yare, yare, get down on me*. În rest, *ring, ring, ring goes the telephone*... convorbiri interminabile. Împlinisem 22 de ani şi-mi luasem diploma mult lăudată. M-a sunat odată şi mi-a spus că trebuia să vină la Bucureşti să facă nişte reportaje şi să studieze perioada de tranziţie îndeaproape. În acest ultim scop, putea să stea la mine?

– Cum să nu?!

Hiroshi a ajuns într-o seară de decembrie cu bere cehă – venea de la Praga – şi un cadou împachetat şic. L-am desfăcut. Era o rochie mulată de catifea neagră cu elasthan. Am îmbrăcat-o: îmi venea *très, très... black velvet*. Am uitat să spun că, pe atunci, aveam *le look*: ten curat, păr lung şaten spre blond, eram *extra slim* şi aveam picioare lungi, *pretty nice*. Cineva îmi propusese la Paris să pozez goală pentru o revistă franţuzească sexy, *pour beaucoup de dinero*, dar eu, pe atunci proastă şi neemancipată, am refuzat. Cu rochia neagră mulată, reflexe black magic, m-am dus să mă aşez alături de el pe canapeaua roşie din living. *Stendhal style*. Am desfăcut o bere. Am băut în *pas de deux, tandem, délice*. După a doua bere, am sărit pur şi simplu pe el şi l-am atras către patul din dormitor. S-a repezit *full power*. Mi-a desfăcut picioarele şi a înaintat *passionnément*. Dar, s-a oprit brusc. Siderat. Blocat. *Damesooni*.

– Claudia-*chan*, *tu jamais... non...?*

– Îîîm...

S-a ridicat de deasupra mea şi s-a întors plin de tact şi blazare spre canapeaua din living, la o bere în schimb. Am stat puţin singură, abandonată, insultată, inutilă pe marginea patului, de unde mi se părea că aveam să cad dintr-un moment în altul. M-am ridicat însă şi m-am dus la el în living. Am început să plâng.

– *Pourqoi non?* Sunt anormală *desu ne...*

Hiroshi a început să râdă. Şi a râs *rire waratta fuck him*. Drept pentru care am izbucnit în hohote sfâşietoare.

– Nu, nu, nu, nu eşti anormală. Ha, ha, din contră. *Parfaitement O.K*. Dar este imoral pentru mine să fac sex cu o virgină.

– De ce?

– *So desu ne... ano ne... saa... doo ka na...* înţelegi?

Am făcut ochii mari şi m-am gândit „Ei, aş!"

– Şi dacă faci *l'amour* cu mine pentru prima dată, n-o să mai poţi apoi să ai o relaţie sexuală cu altcineva

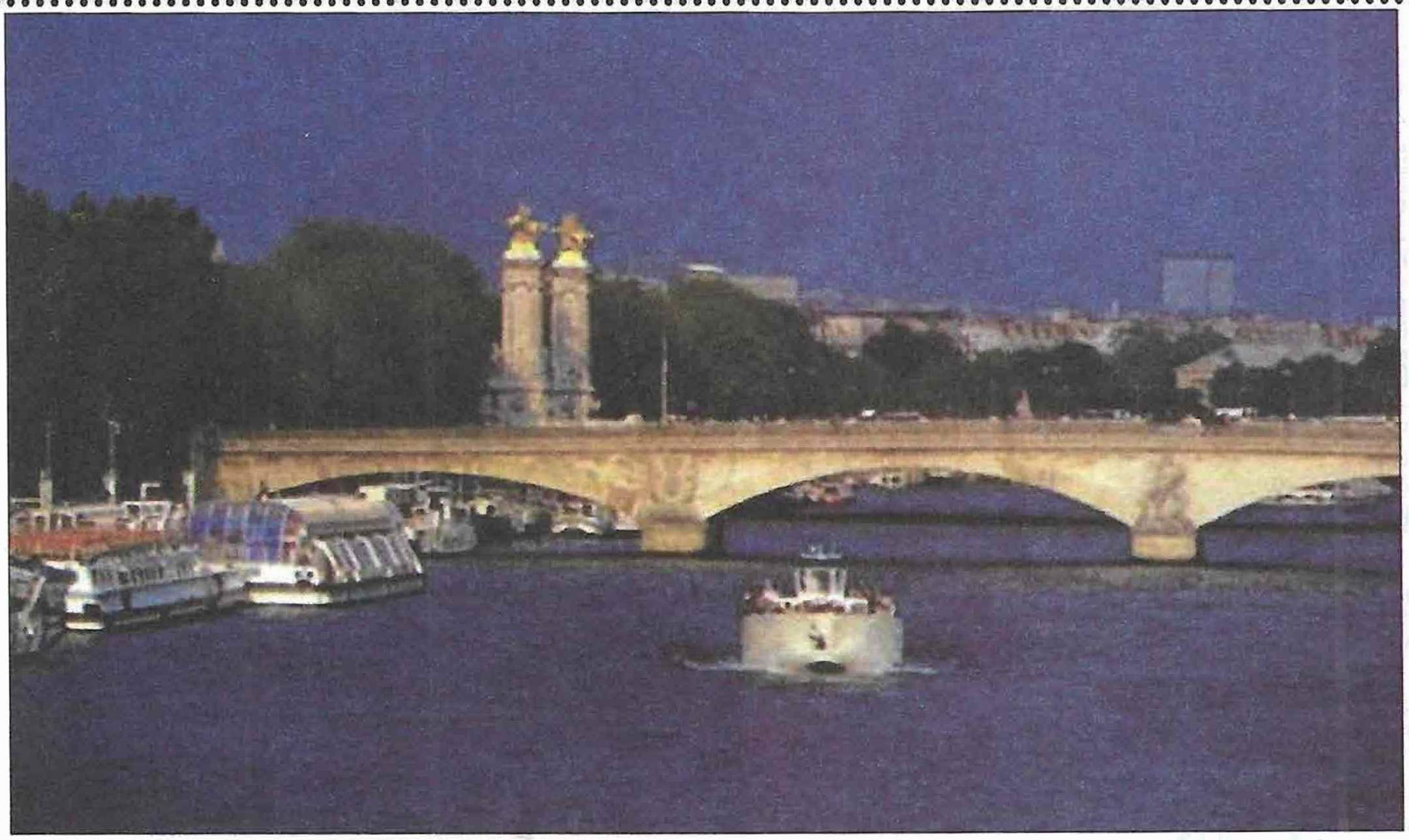

obişnuit şi să-ţi placă.

Fuck you! Prostii!, am gândit eu.

– Nu te cred. Te rog, fă sex cu mine.

– *Ano ne*... bine, tu ai vrut-o.

A început atunci să mă mângâie. Pe dinăuntrul meu era *crème à la fraise*. M-a luat în braţe şi *one more time* direcţia patul din dormitor. Mi-a scos rochia cu mişcări lente, perfecte, de boy care ştia să dezbrace. S-a dezbrăcat şi el. Avea un corp SU-per, de bărbat de 30 de ani. Mi-a mângâiat sânii şi abdomenul. În lejer. Aproape că n-am simţit că s-ar fi rupt ceva. Simţeam în schimb cum înăuntrul meu ceva se desfăcuse, precum petalele unei flori. A început apoi să se joace cu picioarele mele, să le pună în toate felurile. Iar eu mă simţeam senzuală ca o regină a nopţii când se lasă seara. Alb. *Amour. Parfum. Dance, romance.* Se mişca mereu diferit înăuntrul meu şi m-a instalat, *naturelement,* în toate poziţiile închipuibile. Ceea ce a durat câteva ore în şir. Orgasm, orgasm, din nou orgasm. Iar el părea să fie *cool* şi să mi-o tragă *very fin&professional*. A ejaculat o singură dată, în final, *out of course*, şi sperma lui s-a prelins *juice-like* pe burta mea. Părea extenuat şi a adormit aproape instantaneu. Eu eram numai *ecstasy* şi în stare de şi mai mult. M-am *chill out* cu câteva beri.

Hiroshi a dormit până a doua zi la prânz când am mâncat tandem o omletă cu alge şi sos de soia&*got back to romance business* preţ de câteva ore. A dormit apoi până la miezul nopţii când ce altceva decât *midnight Snow&Sex.* Nu mint. Începuse să ningă afară. Şi înăuntru. Cu baloane de săpun. *Doove... in out.* Rezultat de fiecare dată: el, lat, eu, plină de energie căci eram la început, îmi plăcea la nebunie şi o doream la infinit.

Hiroshi n-a făcut nici un reportaj pe parcursul celor două săptămâni cât s-a aflat la Bucureşti. Nici măcar nu a ieşit din casă. Când nu se dedica educaţiei mele erotice, dormea dus sau îmi făcea poze. În ultima lui zi balcanică mi-a propus să mă instalez fix la Tokyo şi să intru la o facultate pentru pregătirea examenului de masterat. El mergea deseori acolo. Mi-a lăsat bani pentru biletul de avion.

Aşa se pot schimba karma şi coordonatele unei domnişoare până mai ieri cumsecade. Când te gândeşti că unii proşti au pângărit internetul direct în engleză, declarând că eu am primit bursă de merit în Ţara Soarelui Răsare. Bine, nu că n-aş fi avut chiar nici un merit şi, după cum se vede, chiar am avut o bursă, dar una *for members only.*

Luna până la data plecării mi s-a părut infernală. Îl simţeam pe Hiroshi mereu înlăuntrul meu şi îi simţeam totodată lipsa. Eram ca un deşert în aşteptarea ploii, aveam numai vise erotice şi mă făcusem *super extra slim* ca o *chiwawa* în călduri. Ham-ham.

M-am gândit că şefii lui l-au certat poate când s-a întors la Paris cu mâna goală, fără nici un reportaj. Cunoscând însă acum caracterul profund sexual al civilizaţiei japoneze, aş băga mâna în foc că le-a spus ceva de genul:

– *Moshwakenai*, dar am regulat non-stop o romăncă tânără şi *kawaii* care, până la mine, a fost virgină. N-am vrut iniţial, dar ea a insistat, aşa că n-am avut ce face. Ştiţi cum e cu tineretul, aşa că, în restul timpului, am dormit pur şi simplu.

Le-a arătat probabil pozele – singurele chestii documentare produse la Bucureşti – iar şefii lui l-au bătut părinteşte pe umăr şi i-au spus ceva de genul:

– Felicitări, Hiroshi-*san!* O să te trimitem cât mai des la sediu la Tokyo. Eşti un nipon pe cinste!

That-s Japan. Dacă le-ar fi spus că a fost bolnav, l-ar fi dat fără îndoială afară. *Banzai.*

text **Claudia Golea**

desen de **Leonte Năstase**

Mirajul nudului

„Arta mea are două aspecte. Primul urmăreşte crearea unei forme umane, fără ultimul răcnet al modei pe el, iar al doilea este o reacţie împotriva războiului, terorismului şi a crimelor". (Spencer Tunick)

Montreal, 26 mai, 2001. La cinci dimineaţa, într-o sâmbătă ploioasă, cu doar 13 grade Celsius, 2.500 de oameni s-au dezbrăcat şi s-au lipit de pavajul rece şi umed al străzilor St. Catherine şi Jeanne Manice sau de treptele clădirii Place des Arts. De dragul artei. Chipurile lor erau ascunse aparatului de fotografiat. Au stat fără haine pentru aproape o oră, devenind astfel subiectele mai multor fotografii artistice (poate controversate). Formând metri pătraţi de piele umană, un pavaj uman respirând şi, totuşi, inert, imortalizat. „Vreau să mulţumesc oraşului Montreal, pentru că a recunoscut arta", a spus Tunick mulţimii. „Aceasta este într-adevăr o artă. Nici bună, nici rea, ci doar artă."

Pavaj nud cu state dezbrăcate

New-yorkez-ul Tunick a început să fotografieze nuduri de grup acum şase sau şapte ani, pe străzile aglomerate ale Manhattanului. A atras atenţia întregii Americi când a pus 150 de oameni să-şi scoată hainele în Time's Square. De atunci, munca lui a început să câştige notorietate naţională şi internaţională. Cele mai renumite proiecte ale sale sunt *Naked Pavement* (*Pavaj nud*), *Naked States* (*Statele dezbrăcate*) şi *Nude Adrift* (*Valuri de nud*). Pentru primul dintre ele, Tunick a călătorit prin toate cele 50 de state, rugându-i pe americanii de toate rasele, formele şi dimensiunile corporale să se dezbrace şi să pozeze în faţa aparatului său, în numele artei. Ultimul dintre proiectele sale s-a transformat într-un turneu mondial, care a cuprins Statele Unite, Canada, Italia, Australia, Portugalia, Elveţia, Austria, adunând sute, chiar mii de oameni, dornici de libertate şi bucuroşi de minutele memorabile în care pentru ei nu au mai existat inhibiţii. Tunick urmăreşte de fapt parcurgerea celor şapte continente, inclusiv Antarctica. Cel mai adesea strâns grupate şi cu faţa în jos sau stând culcate într-o parte, trupurile individuale au devenit un singur mare organism care a marcat şi chiar a dominat locul public, oraşul.

O portavoce, e-mail-uri & adunarea în zori

Subiectele lui Tunick nu sunt modele profesioniste, ci oameni comuni. Ei vin de bunăvoie şi pe răspunderea lor. Nu sunt plătiţi, primesc doar o fotografie cu semnătura lui Tunick şi nişte amintiri pentru o viaţă.

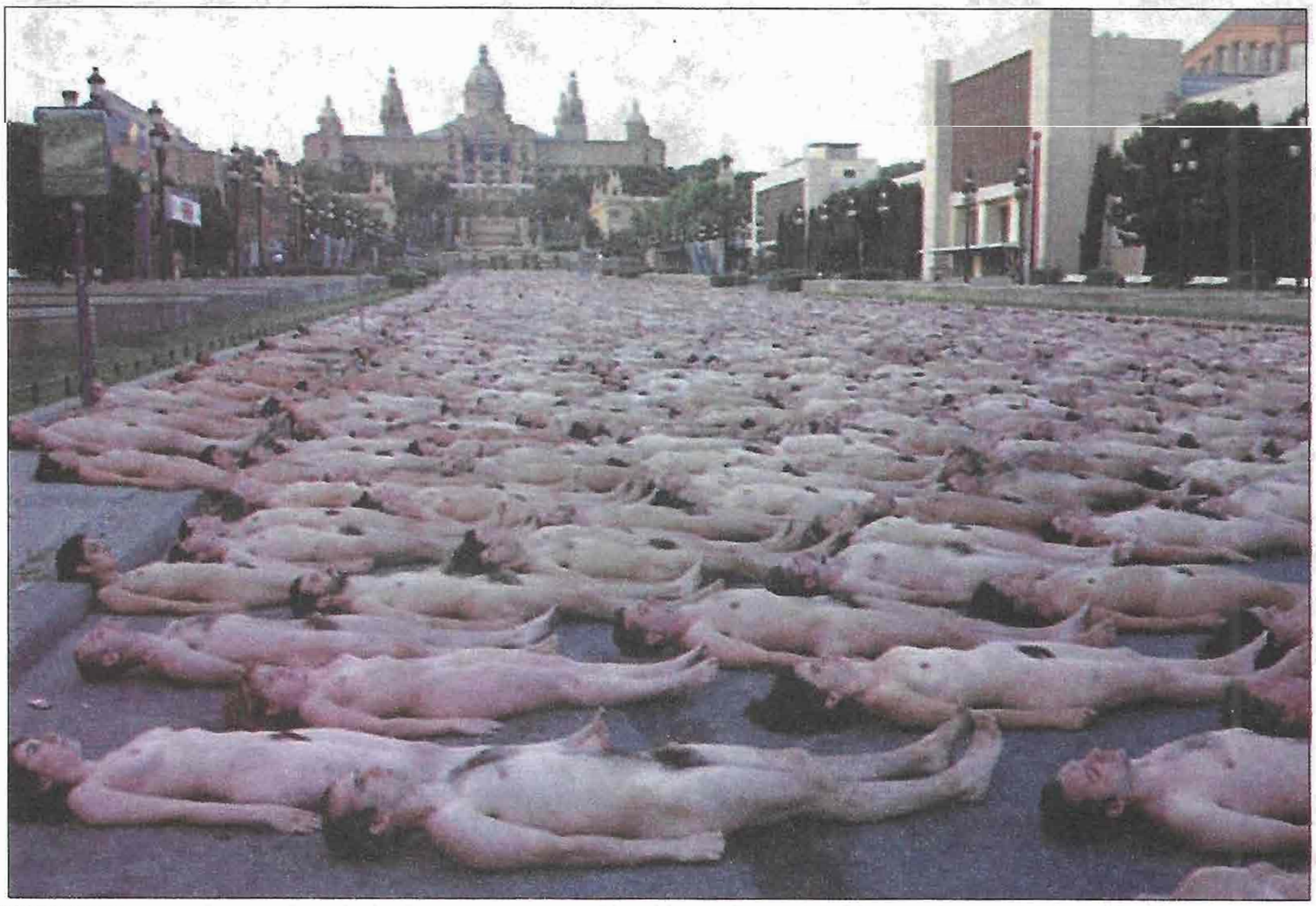

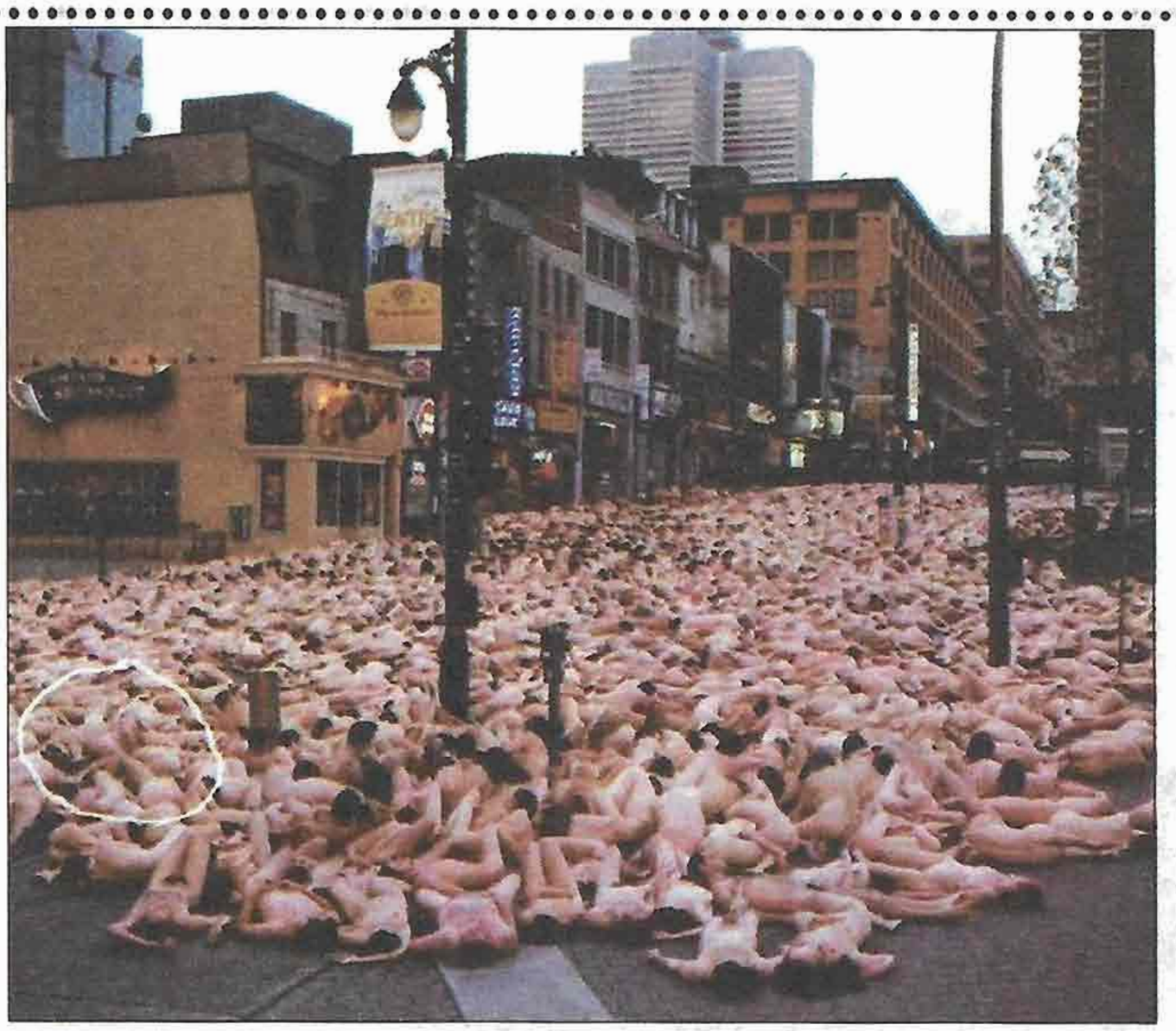

Pentru a-şi găsi voluntarii, Tunick împarte fluturaşi, lansează anunţuri în presă sau pe internet. Doritorii sunt invitaţi la „locul faptei“, la ore cât se poate de matinale, imediat după răsăritul soarelui, indiferent dacă afară plouă, este soare sau sunt doar câteva grade Celsius. Organizarea se face prin e-mail-uri. Pare complicat, dar de fapt nu este. Când se întâlnesc toţi, Tunick îi coordonează folosind o portavoce. Până acum el nu a participat ca model la nici unul dintre nudurile de grup, pentru simplul motiv că era prea captivat de rolul său din spatele obiectivului. Dar toţi cunoscuţii săi au făcut-o, prietenii, până şi prietena şi fratele său. În momentul imortalizării, oamenii nu poartă nici un fel de haine sau bijuterii. În rest, fiecare model aduce cu el propria expresivitate. Şi probabil că se bucură pentru că are o scuză bună ca să stea dezbrăcat în public. Locul prin care poate treci dimineaţa, în drum spre serviciu, nu se compară cu plaja de nudişti sau intimitatea propriului apartament.

Între explorator şi criminal

Tunick nu locuieşte într-o casă luxoasă şi nu are maşină. Este bucuros că din ceea ce câştigă îşi poate plăti chiria şi poate trăi. A refuzat până acum să treacă de partea artei comerciale, care în alte ţări poate fi totuşi foarte bine plătită. Tunick nu se consideră un nudist. „Uneori simt că sunt un explorator, uneori mi se pare c-aş fi un criminal, alteori mă regăsesc în pielea unui artist. Îmi fac munca în condiţii foarte stresante. În timp ce multe opere ale artiştilor contemporani sunt foarte controversate, eu nu simt fotografiile mele de nuduri ca fiind controversate. Singurul lucru care le-ar face să pară aşa ar putea fi faptul că folosesc oraşul ca peisaj. Modelele mele sunt aventurieri urbani. Stau lângă ei şi descopăr cum încep să privească lumea altfel. Eu creez vise şi dau naştere unor amintiri, pe care le vor păstra cu ei pentru totdeauna.“ Este şi el impresionat când imortalizează câteva sute de oameni întinşi pe jos, într-o postură cât se poate de neobişnuită, care privesc cerul. Tunick spune că, ceea ce face el nu are legătură nici cu erotismul, nici cu pornografia, ci este cu totul altceva. Îi place pur şi simplu să creeze forme din trupuri umane dezbrăcate. De ce pe străzile oraşului? Pentru că nu suportă să aibă verde în fotografiile sale.

Artă sau sete de celebritate?

S-au găsit şi oameni care să protesteze şi să-l acuze pe artist de tot felul de indecenţe. Din 1995, artistul a fost arestat de cinci ori, pentru că a fotografiat nuduri în public. Cele mai mari probleme le-a avut, în mod surprinzător, în New York, cu însuşi primarul acestei metropole, Rudolph Giuliani, care a încercat să-l oprească, folosindu-se de influenţa sa asupra poliţiei new-yorkeze. Argumentul lui a fost că legea statului consideră nuditatea în public drept infracţiune. Tunick l-a dat în judecată pe Giuliani folosindu-se de principiul Primului Amendament şi a câştigat procesul la cel mai înalt nivel. Curtea Supremă de Justiţie a Statelor Unite i-a permis artistului să facă fotografii şi în acest stat.

text **Alexandra Diaconu**

Spencer Tunick în Mexic

18.000 de oameni s-au dezbrăcat de curând într-o piaţă centrală din Mexico City pentru a poza fotografului american de nuduri, Spencer Tunick, în încercarea acestuia de a-şi doborî ultimul record stabilit în Barcelona, în 2003, când 7.000 de voluntari au renunţat la haine spre a fi imortalizaţi. *Zocalo Plaza* este singurul loc în care ar fi putut încăpea toţi doritorii care s-au înscris pentru a participa la şedinţa foto. Sit istoric, Zocalo este a treia piaţă ca mărime din lume după Tiananmen (Beijing) şi Piaţa Roşie (Moscova), şi este dominat de Catedrala Metropolitană unde se strâng credincioşii pentru a participa la slujbe. Mai mulţi credincioşi s-au strâns în faţa Catedralei cu prilejul ineditei şedinţe foto protestând împotriva iniţiativei fotografului american. Tunick a declarat, însă, că arta sa nu este o formă de manifestare antireligioasă şi că biserica nu va apărea în fotografii.

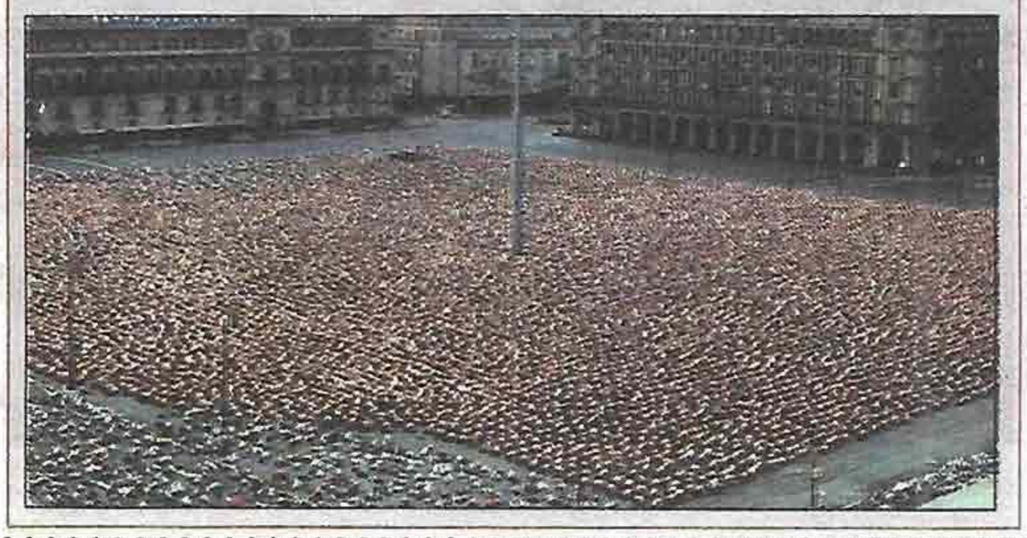

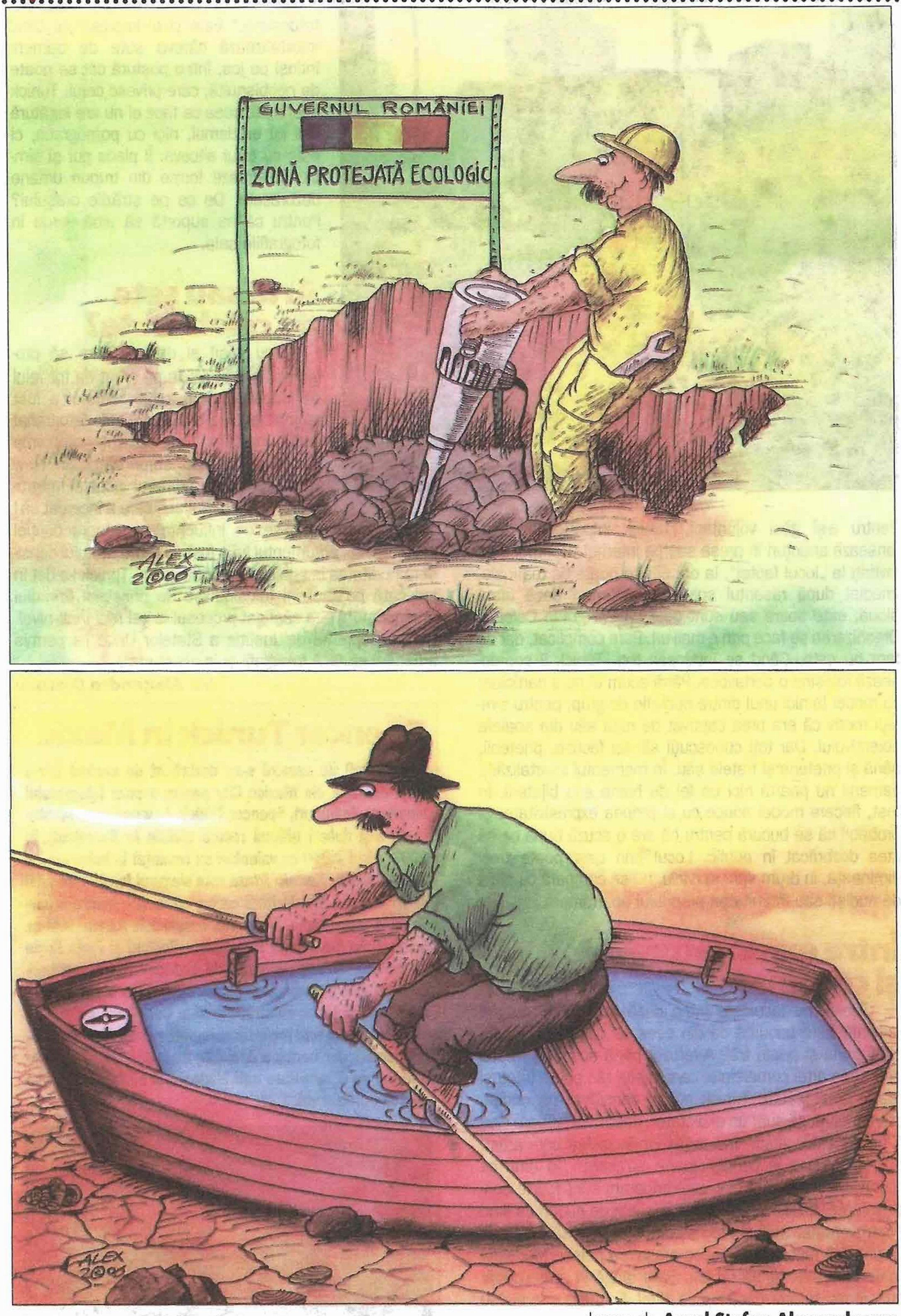

desene de **Aurel Ștefan Alexandrescu**

Glamour&Style 2007

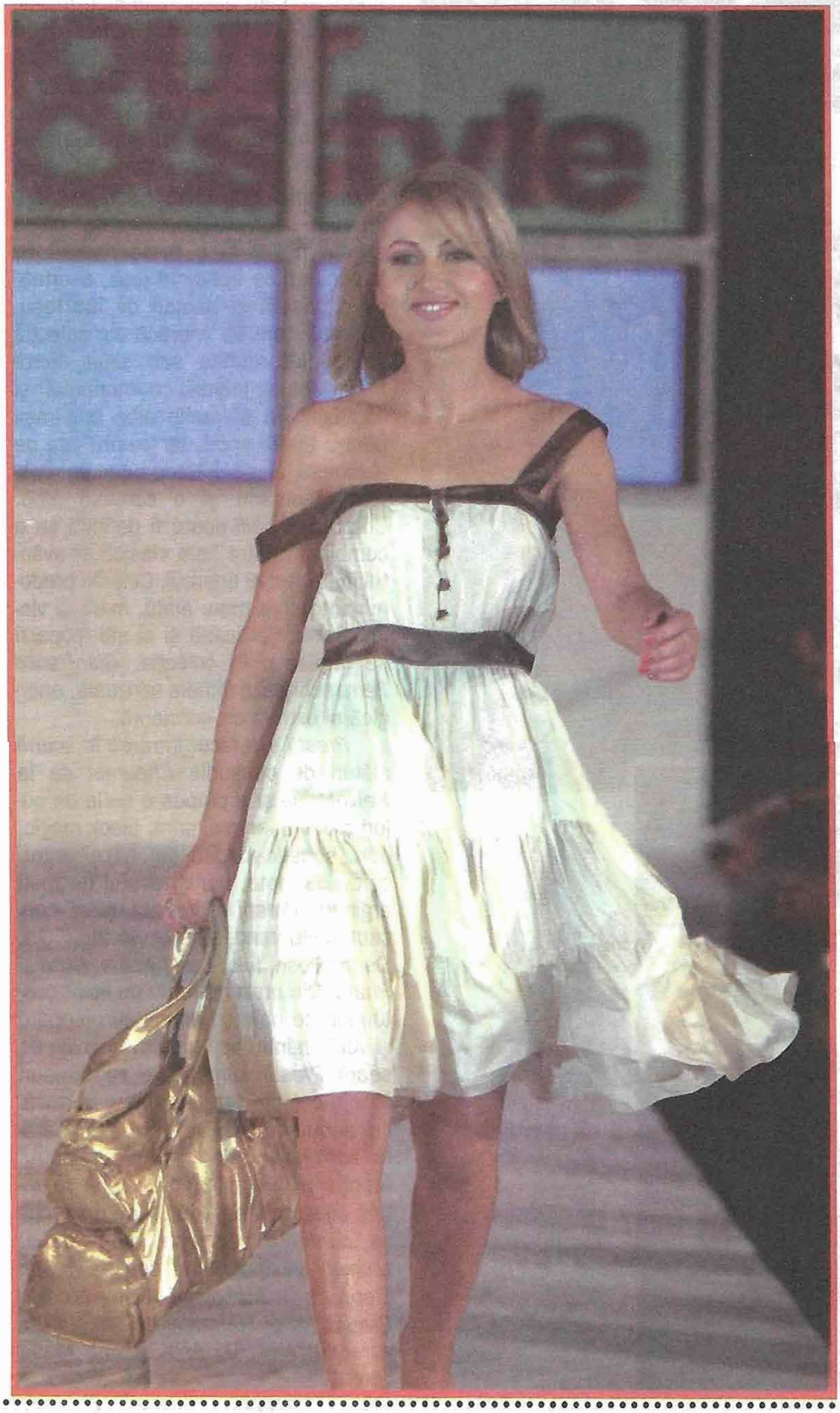

Sezonul primăvară-vară 2007 este în plin avânt, creatorii de modă de la noi şi nu numai s-au pregătit cum se cuvine pentru el în cadrul celei de-a III-a ediţii a galei *Glamour&Style* de la *Hotel Marriott*. *Mango, Castro, Lee Cooper, Stone Creek, Wrangler, Tiffosi featuring Optiplaza* au defilat în prima seară a evenimentului, seară sugestiv denumită *Urban Night*. *Versace, Agnes Toma, Dinasty featuring Optiplaza, Prestij şi Itierre* au făcut deliciul celei de-a doua seri, intitulată *DeLuxe Night*.

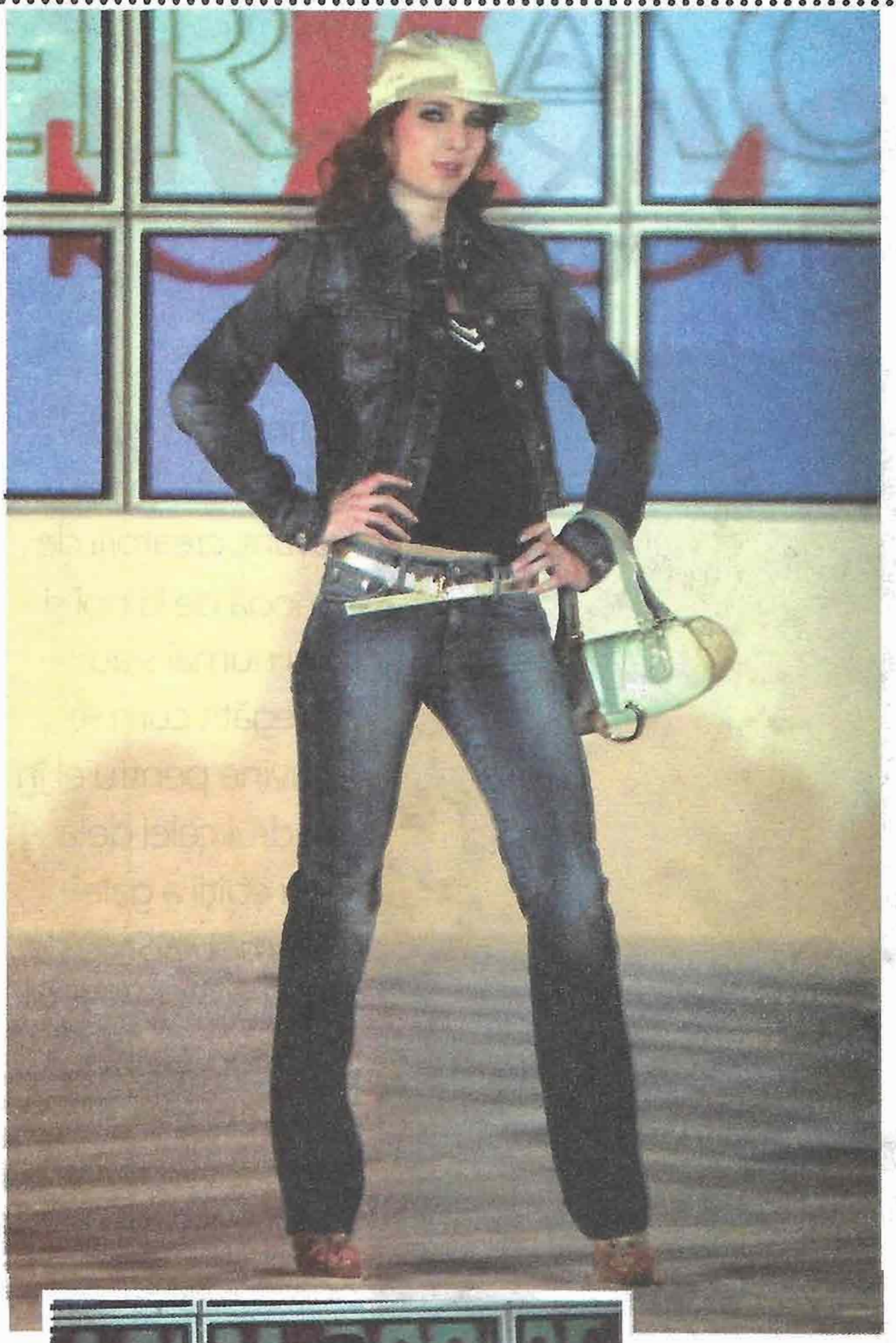

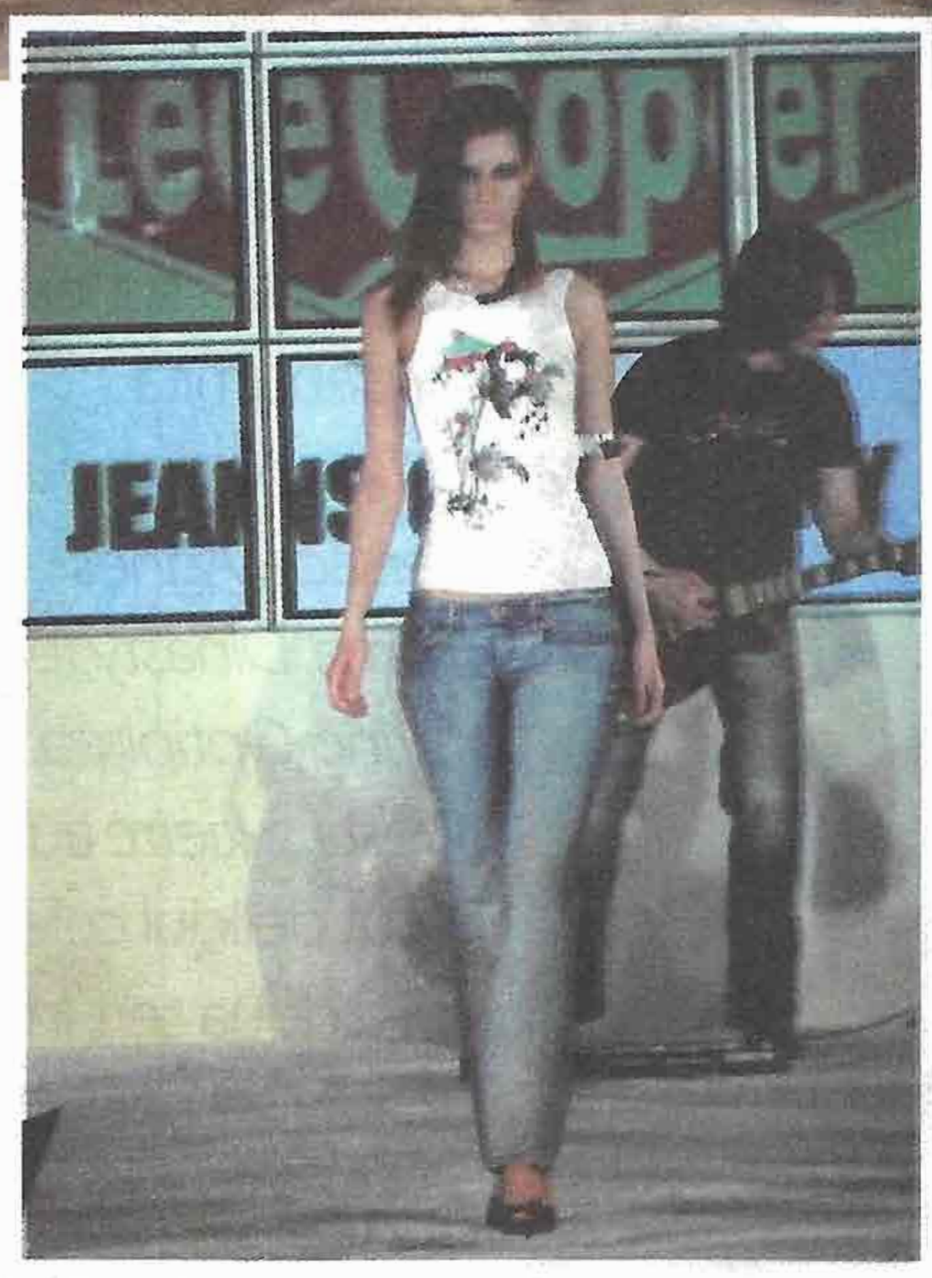

Cea mai interesantă prezentare a constituit-o seara *DeLuxe Night*. *Itierre* a deschis *Deluxe Night* la *Glamour & Style*. *Itierre* reuneşte brandurile *C.N.C Costume National, Ferre, Versus, Just Cavalli, Exte* şi *D&G*. Satinul în diverse culori, voalul cu imprimeuri argintii definesc femeia care alege vestimentaţia brandurilor *Itierre*. Culorile sale preferate sunt auriul, argintiul, movul, galbenul şi ciclamul. Femeia *D&G* poartă rochii vaporoase, pantaloni scurţi sau largi, pulovere din caşmir şi angora, iar bărbatul *D&G* va intra în scenă întotdeauna ca un veritabil agent 007. Un James Bond îmbrăcat în costume impecabile. Când iese la o întâlnire de afaceri, femeia alege sacoul negru şi o fustă neagră cu imprimeuri de trandafiri roşii, asortate cu o poşetă şi pantofi de lac roşu. Bărbatul care se îmbracă din colecţia brandurilor reunite sub sigla *Itierre* preferă blues jeans-ii cu imprimeuri şi cămăşile ori tricourile albe sau roşii pentru ţinuta sport, iar pentru cea de business alege întotdeauna un costum bleumarin şi o cămaşă albă. Colecţia *Cavalli* poate fi definită ca o combinaţie între linia clasică şi avântul îndrăzneţ al tinereţii. Culorile predominante sunt roşu, auriu, maro şi violet. Savana africană şi ai săi leoparzi se regăsesc în colecţie. *Gianfranco Ferre* schiţează femeia senzuală, energică şi extrem de şarmantă.

Prestij şi-a făcut intrarea în scenă alături de ceasurile *Chaumet* de la *Helvetansa* şi a propus o serie de culori precum: animal print, black magic, auriu sofisticat, roşu, bej, alb şi negru, cafea cu lapte, dar şi destul de mult argintiu. *Prestij* reprezintă şi el concept multibrand şi este alcătuit din: *Denny Rose, Islo, Used Jeans, Gizia* şi *Phard*. Din prezentare nu au lipsit costumele de baie cu imprimeuri leopard şi voal argintiu tip leopard. Rochiile de seară *Prestij* sunt negre cu ştrasuri sau în culorile verii – galben, portocaliu, auriu şi roşu. Femeia *Prestij* a arătat astfel că poate fi şi este în centrul atenţiei şi reuşeşte întotdeauna să obţină ceea ce vrea. Alături de manechine, au defilat pe scenă, îmbrăcate cu articole vestimentare de la *Prestij*: Elena de la *Mandinga*, *Anka*, *Moni-k*, *Cream*, Mihai Trăistariu, Alexandra Ungureanu, Alex, DJ Andi şi Ana Maria Ferenţ.

După *Prestij*, seara a fost continuată de colecţia *Versace*, o îmbinare între colecţia *Versace Jeans Couture* şi *Versace Sport*. Culorile predominante sunt: verde kiwi, alb, negru galben, ciclam, turcoaz şi portocaliu. De la şapca jeans, un pantalon trei sferturi şi un tricou bleumarin, la fusta verde kiwi şi un tricou alb, de la geaca şi pantalonii jeans alături de un tricou alb la rochia elegantă din voal negru asortată cu o poşetă şi o şapcă ciclam, femeia *Versace* ştie să fie fermecătoare în orice împrejurare. Senzaţia serii a reprezentat-o rochia negră cu imprimeuri aurii, mulată pe trupul manechinei. Ea a fost extrem de aplaudată, în special de Ricã Răducanu, prezent la eveniment.

După *Versace*, *Dinasty featuring Optiplaza* s-a adresat în special bărbaţilor care doresc mereu să aibă un stil propriu în vestimentaţie, un stil direct, cuceritor de la prima întâlnire. Pe principiul *Mix&Match*, folosind materiale din in şi bumbac, dar şi jeans-ii cu aplicaţii din piele şi asortând totul cu ochelari de la *Optiplaza,* marca *Georgio Armani*, *Police, Fendi, Dior, Kalvin Klein, Ghivenchy* ş.a., dar şi ceasurile *Chaumet*, prezentarea *Dinasty* a cucerit publicul feminin. Costumele în culoarea cafelei cu lapte sau în maro, bleumarin, olive şi crem cu destinaţie casual ori business s-au făcut remarcate încă de la primii paşi *ai manechinilor pe podium.*

Seara *DeLuxe Night* s-a încheiat cu prezentarea *Agnes Toma*. Colecţia ultimă, dar nu cea din urmă a stat sub conceptul *Stil. Accente retro. Feminitate. Senzualitate.* Materialele utilizate în croieli în linii fin şlefuite au fost: tafta, organza, brocart, bucleuri, satin şi catifea naturală. Culorile crem, alb, mov, maro cu irizaţii mov au îmbrăcat o femeie debordând de feminitate, distincţie şi rafinament. La sfârşit, vedetele Alexandra Ungureanu, Elena de la *Mandinga*, *Moni-k*, *Cream*, Mihai Trăistariu, Alex, DJ Andi, *Anka* şi Ana Maria Ferenţ au defilat din nou pe podium în aplauze furtunoase, purtând ceasuri şi bijuterii *Chaumet*.

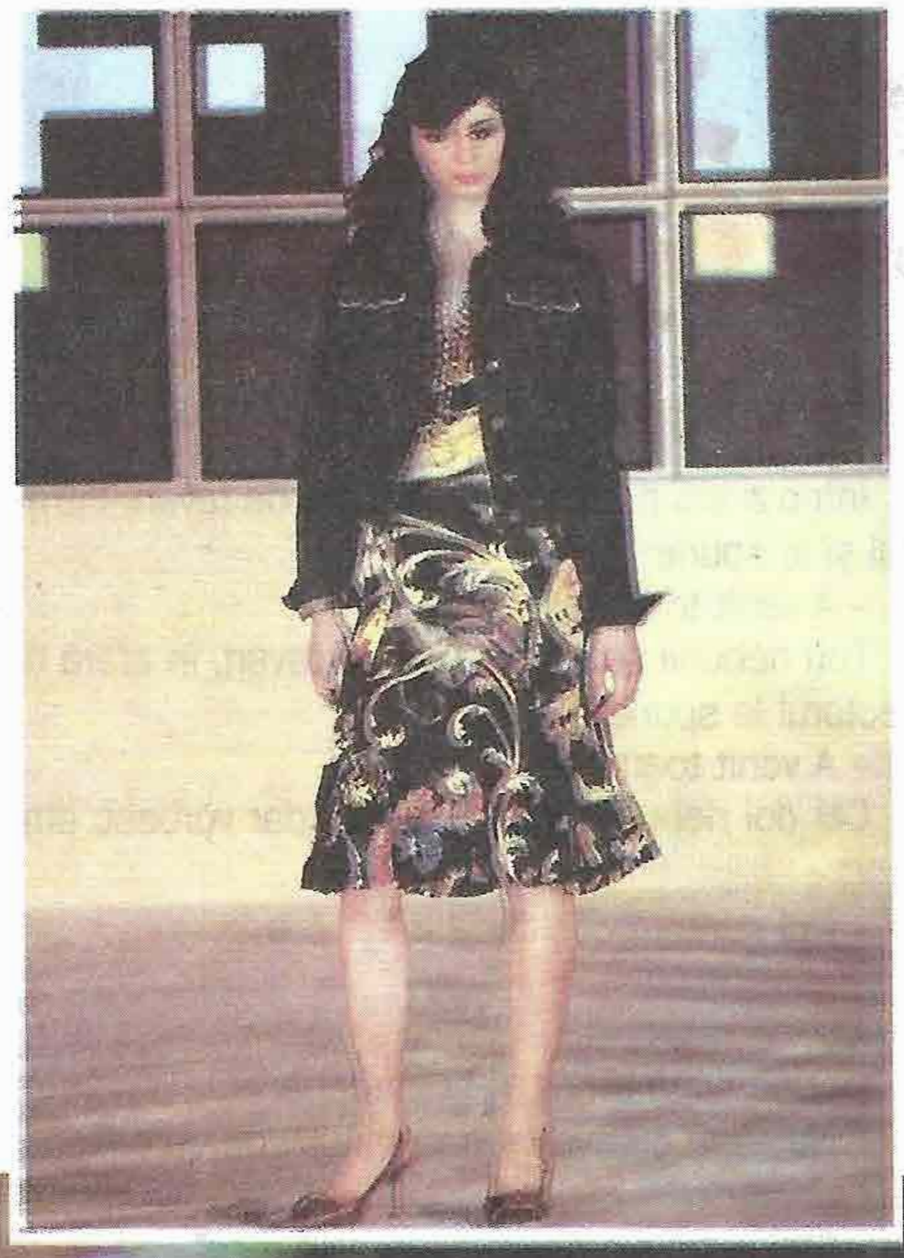

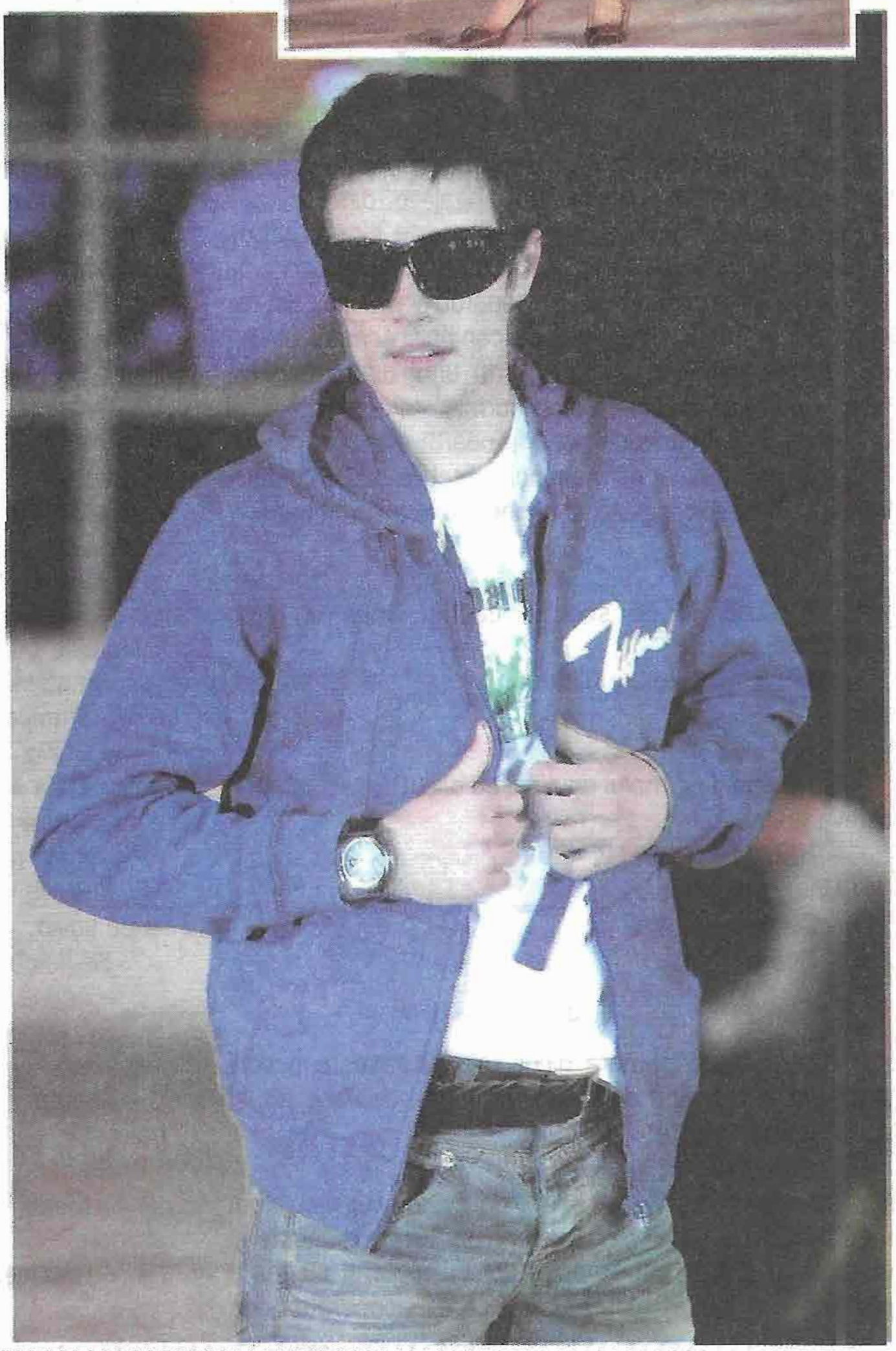

text **Alice-Claudia Gherman**

foto **arhivă**

Să râdem...

Într-o zi toţi nebunii erau agăţaţi de tavan. Intră directorul şi le spune:

– A venit toamna!!!!

Toţi nebunii se dau jos de pe tavan, în afară de doi. Directorul le spune din nou:

– A venit toamna!!!!!

Cei doi nebuni nu se dau jos, dar vorbesc amândoi în cor:

– Noi suntem conifere!!!!!

La uşă sună un ţigan şi întreabă:

– Nu aveţi cumva vreo vechitură de care v-aţi putea lipsi?

– Stai puţin s-o chem pe soacră-mea!

La o firmă, se prezintă doi canibali pentru angajare. La început, nimeni nu vrea să îi angajeze, dar în final îi angajează, cu o condiţie: să se comporte bine şi să nu consume oameni. La început, totul merge bine, dar după câteva luni se observă că a dispărut contabila. Se fac cercetări şi îi iau la întrebări pe canibali. Aceştia nu vor să recunoască, dar după un timp unul dintre ei recunoaşte că a mâncat contabila. Normal, este dat afară. Al doilea canibal îl conduce până la poartă şi îi zice:

– Ce te-a apucat să mănânci contabila? Eu de câteva săptămâni halesc ingineri şi nimeni nu le-a simţit lipsa.

Un număr ia de soţie o fracţie. După un timp divorţează. De ce?

Fiindcă fracţia era ordinară.

Doi ciobani pe malul unui lac cu oile. Din lac se aude cineva ţipând:

– *HELP! HELP! HELP!*

Unul dintre ciobani:

– Ce zice ăla, mă?

– Zice că *help*...

Tatăl intră în camera fiicei sale şi găseşte o scrisoare pe pat. Având deja gânduri negre, desface totuşi scrisoarea şi citeşte:

Dragi părinţi,

Cu părere de rău vă anunţ că eu am fugit cu noul meu prieten. Am aflat ce înseamnă adevărata dragoste şi el este un drăguţ când gonim goi cu motorul cu toate piercing-urile, cicatricele, tatuajele care îi acoperă tot corpul! Dar nu e numai asta. Sunt însărcinată şi Ahmed zice că vom trăi fericiţi în rulota lui din pădure. Vrea să avem mulţi copii, ceea ce ştiţi că îmi doresc şi eu.

Am învăţat că marijuana nu face rău nimănui aşa că o creştem pe lângă casă pentru el şi prietenii lui care ne aduc toată cocaina pe care ne-o dorim. Între timp ne rugăm să se găsească leacul pentru SIDA, în aşa fel încât să se facă şi Ahmed bine. Să ştiţi că merită! Nu vă faceţi griji în ceea ce priveşte banii. Ahmed a aranjat ca eu să joc într-un film pe care îl fac prietenii lui Leroy şi Jamal în pivniţă. Deocamdată câştig 50 $ pe scenă, dar pot să iau încă 50 $ bonus dacă sunt cu trei bărbaţi şi un bonus de 100 $ dacă se foloseşte un cal. Ahmed a zis ceva şi despre nişte câini, aşa că am mai multe posibilităţi. Mamă, să nu-ţi faci griji pentru mine, de acum am 15 ani şi ştiu să am grijă de mine. După cum vezi, eu şi Ahmed ne-am gândit la toate! Într-o zi o să trecem în vizită pe la voi să vă cunoaşteţi nepoţeii. Ahmed chiar se gândea să-şi pună un ataş la motor ca să putem veni cu toţii o dată!

Vă pup pe amândoi

Fiica voastră,

Maria

PS. Tată, am glumit... sunt la vecini, mă uit la TV. Voiam doar să îţi arăt că sunt şi lucruri mai rele în viaţă decât SĂ PIARDĂ ROMÂNIA ÎN MINUTUL 90 DIN NOU!!!

Un număr ia de soţie o fracţie. După un timp divorţează. De ce?

Fiindcă fracţia era ordinară.

Lecţie de gramatică la Târgu Mureş. Profesoara le explică elevilor despre gradele de comparaţie ale adjectivelor. După ce termină, vrea să vadă ce au înţeles copiii şi le cere să dea exemple:

– Ionel, spune profesoara, dă un exemplu de adjectiv la cele trei grade de comparaţie.

Se ridică Ionel şi spune:

– Frumos, mai frumos, cel mai frumos.

– Bravo, Ionel, spune profesoara, ai înţeles perfect. Ai nota 10! Ia să vedem acum dacă Anişoara a înţeles cum e cu gradele de comparaţie. Se ridică Anişoara şi spune:

– Înalt, mai înalt, cel mai înalt.

– Bravo, Anişoara, ai şi tu un 10. Ia s-o vedem acum şi pe Ildiko.

Se ridică Ildiko şi începe:

– Adânc, mai adânc, *ioi*!

Alinuţa observă la ştrand diferenţa dintre ea şi un băieţel.

Se duce într-un suflet la mama ei şi-o întreabă:

– Mami, mami... De ce nu am şi eu aşa ceva între picioare?

– Răbdare, copila mea, răbdare...

Ţinute exotice

Vara este anotimpul vacanţei fizice, cât şi spirituale. „Stilul este omul însuşi", spunea un filosof francez şi, chiar dacă haina nu-l face pe om, o ţinută anume te poate face să te simţi mai bine, mai comod, mai aparte, mai exotic. Îmbrăcămintea poate fi şi ea o modalitate de a călători sau măcar de a te simţi undeva pe un alt continent. Bun venit la bord, direcţia Est ! Orient, Tropice, Pacific...

Djelabhiah – roba arabă folosită atât de bărbaţi cât şi de femei. Cele pentru bărbaţi sunt de obicei albe, pe când cele pentru femei sunt în culori ceva mai vii şi au în zona pieptului motive adeseori aurii sau argintii. Ideală pentru serile caniculare în Micul Paris, anume atunci când ai în gând o incursiune mai exotică precum a merge la un restaurant arăbesc care serveşte afară sau înăuntru shisha – narghilea. A mea – ocru cu auriu – îmi aduce întotdeauna amin-te de serile petrecute în suburbia cai-reză Kheirdas-sa, în imedia-ta vecinătate a deşertului şi a Piramidelor când chiar ie-şeam până la bodega din colţ să fumez *shisha* şi să beau juice-ul karamel *kar-kadee*. Îmi este câteoda-tă dor de acel vânt care bă-tea dinspre Sahara.

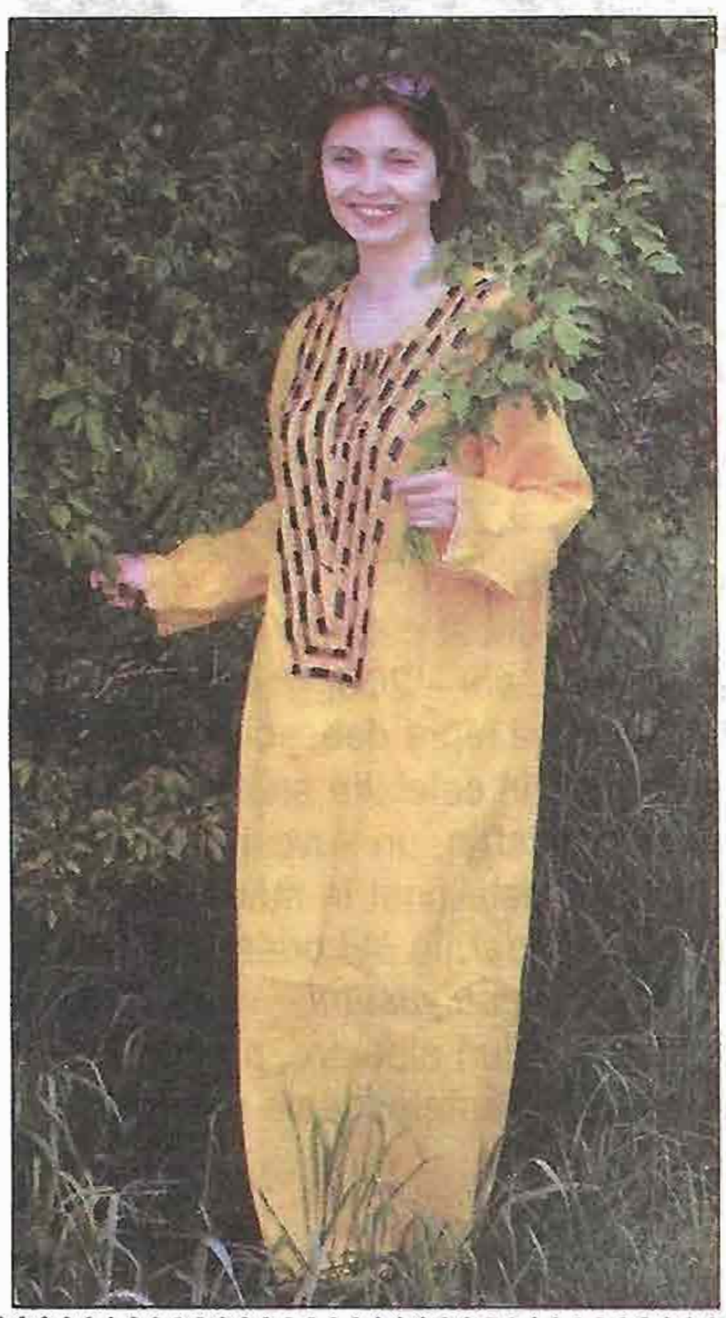

Şalvari – pantalonii turceşti achiziţionaţi la un preţ de nimic în Istanbul şi care le lasă paf pe vecinele mele mai în vârstă când ies vara în cartier să-mi fac cumpărăturile. Extrem de comozi şi şic, îmi amintesc întotdeauna de lecturile vechi din *O mie şi una de nopţi* sau de anticele desene animate cu Sindbad, ori cartea mea din copilărie, cu ilustrate în care Ali-Baba purta exact acelaşi gen de pantaloni. Oricum, o alternativă exotică la şort sau bermude.

Sarong – şalul sud-est asiatic, purtat în Thailanda, Indonezia sau Laos, pe post de rochie sau fustă. Este pur şi simplu o bucată de pânză din bumbac fără nimic altceva decât franjurile de pe lăţime, a cărei confecţionare este la îndemâna oricui, cu condiţia să ai o ţesătură cu motive şi culori exotice. Aproximativ 160 cm lungime şi 110 cm lăţime. Marginile se aduc în faţă şi se prind pe după gât la spate atunci când vrei o rochie, sau *sarong*-ul se strânge pe după talie simplu, legându-se pe dedesubt cu orice fel de cordon dacă vrei o fustă. Este o ţinută de vară în care te poţi deplasa fără probleme inclusiv în plin centrul Bucureştiului şi este – evident – ideală pentru mare. Şaluri achiziţionate din Bangkok şi insula indoneziană Java la preţ de vreo 10 RON.

Cămaşa hawaiană – simplă cămaşă din bumbac, cu motive hawaiene în culori vii, reprezentând *fructe* exotice, plante sau flori. Favorită – firește – în Hawaii, la Miami sau chiar la Tokyo, unde este apanajul artiştilor şi al tinerilor membri *yakuza* – mafia locală. Cămăşi asemănătoare se găsesc uneori de cumpărat şi la noi şi, chiar dacă sunt în culori tari, purtarea lor inclusiv de către bărbaţi, vara, nu este caraghioasă. Am primit-o pe a mea cadou la Tokyo, prietena mea Yumi aducând-o chiar de la Honolulu, din Hawaii, unde-şi petrecuse vacanţa de iarnă la bunicii ei. Bună chestie e şi asta să-ţi petreci iernile pe plaja Waikiki. *Aloha!*

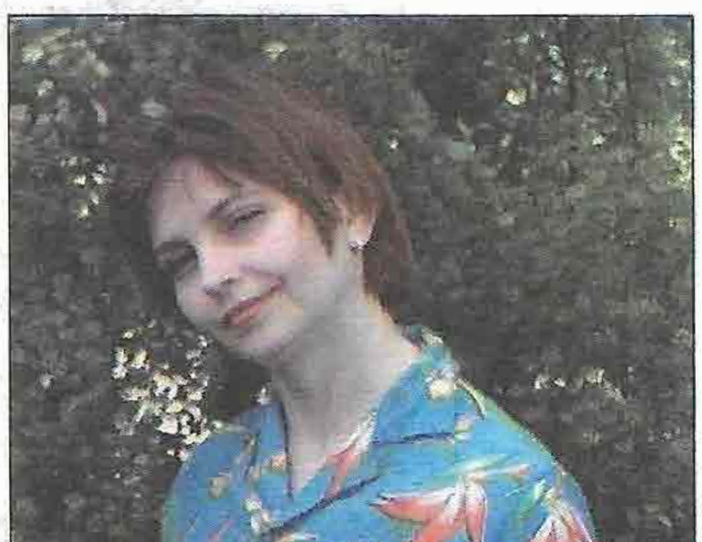

Yukata – kimono-ul de vară, simplu, subţire, din bumbac, de cele mai multe ori cu motive florale pe fondul culorilor împrumutate naturii, precum nuanţe de albastru sau verde. Se poartă cu un *obi* – brâu – de cele mai multe ori roşu – şi cu *gheta* – sandale tip tonga (aşa se numeşte încălţămintea cu baretă între degete). Se poartă efectiv în Japonia vara, mai ales cu ocazia sărbătorilor *hanabi* – focuri de artificii –, dar şi în orice alt moment de relaş al anotimpului de vacanţă, chiar dacă te afli într-o mare metropolă, precum Tokyo sau Osaka. Este o ţinută a cărei purtare în afara arhipelagului nipon este percepută ca preţioasă şi, în afară de asta, costă mult mai mult decât cele de mai sus: *yukata* – aprox. 200 dolari, *obi* – 200, *gheta* – 50. Accesoriul, evantaiul *uchiwa* (spre deosebire de evantaiul *sensu* care se poartă în celelalte anotimpuri la kimono) este singurul mai ieftin, un suvenir la îndemâna oricui. Când nu este ţinut în mână, se poartă la spate, în *obi*. Aşadar, în stil oriental, vă doresc o cât mai plăcută *natsu yasumi* – vacanţă de vară, cât mai mult soare, valuri albastre, nisip fierbinte şi cer senin, ingredientele ideale ale stilului *fashion* propus aici.

text **Claudia Golea**

Reţete de vară

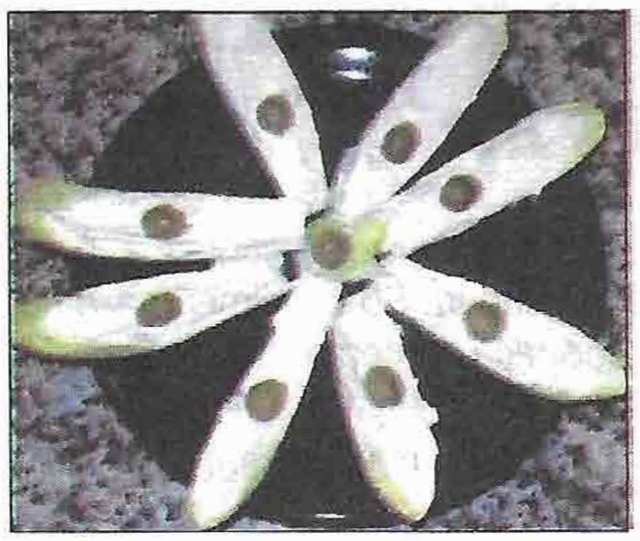

Andive cu sos de smântână

Andive 500 g, unt 50 g, făină 30 g, lapte 125 ml, smântână 100 g şi sare 5 g.

Andivele curăţate şi spălate se taie în sferturi şi se sotează în jumătate din cantitatea de unt. Separat, laptele se pune la fiert cu puţină sare. Când laptele clocoteşte se adaugă făina amestecată cu untul. Se lasă să fiarbă 20 de minute, amestecându-se continuu, după care, compoziţia se strecoară peste andive. Se adaugă smântâna şi se lasă să mai dea un clocot. Se servesc fierbinţi.

Salată de andive

Andive 500 g, roşii 300 g, ceapă 30 g, două bucăţi ouă, ulei 100 ml, zeamă de lămâie 30 ml, sare 10 g, piper 1 g.

Andivele, roşiile şi ceapa se curăţă, se spală şi se taie: andivele în batoane de câte 3 cm, şi se pun în mijlocul salatierei, roşiile în rondele şi se pun pe marginea salatierei, ceapa în rondele, ouăle fierte se curăţă de coajă şi se taie în felii. Cu ele se ornează salata împreună cu ceapa. Deasupra salatei se toarnă un sos obţinut din zeamă de lămâie, ulei, sare şi piper.

Ouă cu roşii şi ceapă verde

5 ouă, 200 g smântână, 50 g muştar, 100 g ceapă verde, 200 g roşii proaspete, 15 g pătrunjel verde tocat mărunt şi 10 g sare.

Ouăle se fierb tari, se curăţă de coajă, se taie în două pe lungime şi se aşază pe un platou. Separat, ceapa verde se curăţă, se spală, se taie rondele, se amestecă la un loc cu smântâna, muştarul şi sarea, se obţine un sos care se toarnă peste jumătăţile de ou. Preparatul se serveşte rece, cu felii de roşii şi pătrunjel verde deasupra.

Salată verde cu sos de muştar

Salată verde 3 bucăţi, ulei 50 ml, ouă 2 bucăţi, o lămâie 30 g, muştar 30 g, mărar 30 g, sare 7 g.

Salata curăţată şi spălată bine sub jet de apă se lasă la scurs pe un ştergar curat. În acest timp se pregăteşte sosul: peste muştarul pus în salatieră se adaugă uleiul, zeama de lămâie, mărarul curăţat, spălat şi tocat mărunt şi se amestecă bine spre omogenizare. În acest sos se adaugă frunzele de salată rupte în bucăţi mici şi ouăle fierte tăiate felii.

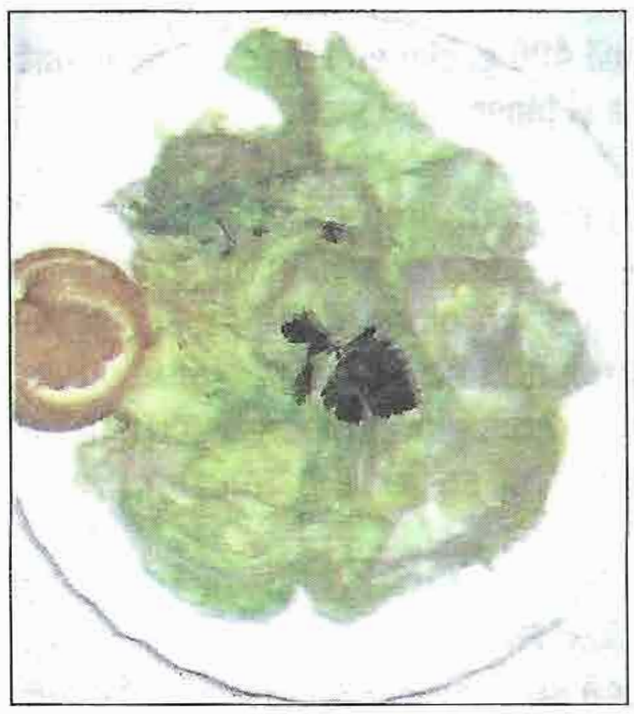

Salată verde cu usturoi

Salată verde 2 bucăţi, usturoi 15 g (poate fi şi usturoi verde), ulei 25 ml, făină 15 g, mărar 25 g, oţet 25 ml, smântână 50 g, sare 5 g.

Salatele se curăţă şi se spală bine sub jet de apă, se lasă la scurs pe un ştergar curat. Apoi se rup în bucăţi salatele şi se aşază pe salatieră. Se căleşte în ulei încins făina şi se stinge totul cu smântână. Se lasă la fiert două minute, se adaugă usturoiul tăiat mărunt, oţetul şi sarea. Sosul se fierbe circa cinci minute, apoi se lasă să se răcească. După răcire, se toarnă peste salată.

Salată americană

Piept de pui fără os 600 g, morcovi 200 g, porumb conservă 200 g, fasole verde conservă 150 g, maioneză 200 g, lămâie 150 g, usturoi 25 g, piper alb 1 g, sare 5 g, mac 30 g, iar pentru decor – salată verde 100 g.

Pieptul de pui se spală, se fierbe şi se taie cuburi. Morcovii curăţaţi şi spălaţi se taie julienne. Usturoiul curăţat şi spălat se pisează. Salata verde se curăţă şi se spală frunză cu frunză sub jet de apă rece. Lămâia se spală şi i se stoarce sucul. Porumbul şi fasolea verde se scurg de lichid şi se trec prin jet de apă rece. Se amestecă apoi pieptul de pui cu morcovi, porumb şi fasole verde din conservă, mac, maioneză, suc de lămâie, usturoi pisat, piper şi sare. Se aşază pe un platou şi se decorează cu salată verde.

Papardele cu ciuperci Porcini

(4 porţii)

Papardele 600 g, smântână 400 g, ciuperci Porcini 280 g, unt 120 g, 80 ml vin alb, sare şi piper după gust.

Pastele (papardele) se fierb timp de cinci minute în apă cu sare. Separat se călesc ciupercile în unt şi vin alb, adăugăm smântâna, sare şi piper după gust, şi le amestecăm bine. Pe un platou se aşază pastele scurse de zeamă, peste acestea adăugăm ciupercile cu smântână, iar peste tot preparatul se rade parmezan. Poftă bună!

Sfaturi practice: ● Ciupercile rămân albe, după preparare, dacă se picură peste ele, imediat ce au fost curăţate şi spălate, suc de lămâie; ● Vinul alb din sosuri poate fi înlocuit cu două bucăţele de zahăr în puţin oţet din vin; ● Legumele şi zarzavaturile îşi păstrează culoarea dacă sunt fierte în apă amestecată cu bicarbonat de sodiu (1/2 linguriţă la 1 kg de legume); ● Legumele nu se mai înnegresc dacă, în timp ce fierb în clocot, se va stoarce puţină zeamă de lămâie.

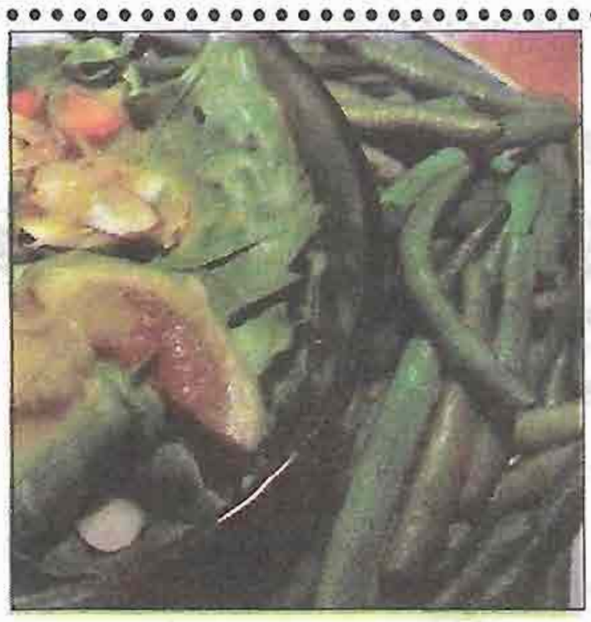

Salată de fasole verde

Fasole verde din conservă 2 cutii, ceapă 300 g, costiţă afumată 400 g, ulei, oţet, sare, piper după gust, verdeaţă 2 legături.

Ceapa uscată se taie mărunt, se adaugă fasolea verde din conservă, bine scursă de zeamă, şi tăiată cuburi. Se condimentează cu sare, piper, ulei, oţet. Se toacă verdeaţa mărunt (mărar, pătrunjel) şi se amestecă salata astfel preparată. Se serveşte rece sau ca garnitură la diferite preparate.

Sfaturi practice: ● Alimentele consumate în stare proaspătă vă asigură maximum din cantitatea de vitamine pe care le conţin. După 48 de ore, legumele verzi îşi pierd 80% din vitamina C, de aceea e bine ca alimentele să se păstreze la adăpost de lumină. ● Fructele îngheţate pot fi readuse în starea iniţială dacă sunt introduse într-un vas cu apă, la temperatura camerei şi scoase abia după 12 ore. Introducerea fructelor în apă se face cu mare atenţie, încât ele să nu se atingă una de alta.

Cremă de ciocolată cu *Sabayon*

Ciocolată neagră 175 g, pudră de migdale 125 g, zahăr tos 85 g, zahăr pudră 85 g, făină 100 g, ouă (gălbenuşuri) 10 buc., frişcă lichidă 175 g, unt 40 g, cireşe 75 g, lichior cireşe 50 ml, iar pentru decor: vişine alcool 125 g, migdale 20 g.

Ouăle se spală, se dezinfectează, se clătesc cu apă rece şi se separă albuşurile de gălbenuşuri. Ciocolata se topeşte la bain-marie şi se amestecă împreună cu cinci gălbenuşuri, pudra de migdale şi albuşurile bătute spumă (adăugate puţin câte puţin). În forme unse cu unt şi tapetate cu făină se toarnă compoziţia având o vişină în mijloc. Se coace la cuptor 15 minute la 180-200° C. Sosul se prepară din cinci gălbenuşuri bătute cu zahăr până se albesc. Vasul cu gălbenuşuri spumate se pune la bain-marie, până se îngroaşă. Se scot de la cald şi se mai bat la rece circa cinci minute. Separat se bate frişca cu zahărul pudră şi sosul *Sabayon* (sosul de gălbenuşuri) călduţ. Compoziţia coaptă se scoate din forme, se lasă să se răcească, se adaugă sosul *Sabayon* şi se decorează cu vişine din alcool şi jumătăţi de migdale.

text **Alice-Claudia Gherman**

Campanie socială:
Made la noi, bade!

După ce ni s-au fluturat prin faţa ochilor toate avantajele care, între noi fie vorba, se lasă destul de greu simţite, intrarea României în Uniunea Europeană începe să-şi arate şi colţii. Industria alimentară românească, de pildă, se simte serios ameninţată de concurenţa produselor din import. Eliminarea sau reducerea taxelor vamale la aceste produse le face, uneori, mult mai ieftine decât cele autohtone. Şi-atunci consumatorul român, nici prea bogat, nici cu patriotismul în sacoşă, cumpără într-o veselie ce-i mai atractiv ca preţ. Mai ales că-i şi frumos ambalat iar publicitatea face minuni. Nu mai contează că iaurtul cutare nici n-a văzut laptele sau că salamul X nici nu ştie cum arată carnea. Sigur că, până la urmă, sătui de atâta mâncare fără... mâncare, ne vom reîntoarce la produsele româneşti. Numai că, vorba lu' Dinescu, în deschiderea campaniei, „Nu lăsa economia să moară, consumă alimente produse în ţara ta!", până ne dumirim noi, există pericolul să nu mai avem la ce ne întoarce.

Un sfert dintre români depind de sectoarele alimentar şi agricol

Campania socială *„Nu lăsa economia să moară, consumă alimente produse în ţara ta!“*, lansată în luna aprilie, îşi propune să stopeze scăderea consumului de produse autohtone şi să evite falimentul unor unităţi de producţie din industria alimentară. În acest scop, au pus mână de la mână *Asociaţia Patronală Română din Industria Laptelui*, *Asociaţia Română a Cărnii* şi *Patronatul Naţional al Viei şi Vinului*. Campania, declarată socială de Consiliul Naţional al Audiovizualului, costă o sută de mii de euro şi va „bombarda“ cumpărătorul român, vreme îndelungată, cu spoturi vizuale şi auditive. În speranţa că acestea vor conştientiza populaţia în legătură cu pericolul de-a cumpăra exclusiv mărfuri din import. Ce s-ar putea întâmpla în acest caz? Am amintit, deja, că există varianta să vrem să revenim la „dragostea dintâi“, adică la produsele noastre tradiţionale, şi să nu le mai găsim. Dacă nu se cumpără, nu se vor mai produce. Şi-atunci să vezi probleme economice! Faliment, concedieri, ajutoare de şomaj. Dacă luăm în calcul cifrele vehiculate de iniţiatorii campaniei, fenomenul seamănă chiar a dezastru social. Aproximativ un sfert dintre familiile din România depind de veniturile din sectoarele alimentar şi agricol. Aşa că, parafrazând vorba sloganului campaniei, nu le lăsaţi nici pe ele să moară!

Sărăcia ar putea fi transformată în produse *bio*

Cozmin Guşă a venit la lansarea acestei campanii cu o poveste pe temă dată. Cică Lavinia Şandru, colega lui de partid şi de susţinere a produselor româneşti, tocmai a avut un şoc intrând într-un supermarket. Pentru că pe uşă şi geamuri erau afişe gen: „Cumpăraţi produse străine, că sunt mai ieftine!“. Şi de aici a ieşit un adevărat scandal. Partidul cu pricina şi-a trimis reprezentanţi să picheteze magazinul, cu pancarte elogiind produsele autohtone, iar administraţia supermarket-ului şi-au trimis băieţii de la pază să-i împrăştie. Nu s-a lăsat cu morţi şi răniţi, dar afişele cu pricina au cam dispărut. De unde Cozmin Guşă trage concluzia că se poate: „Trebuie să-i explicăm consumatorului că industria alimentară românească există şi că merită luată în seamă. E un fel de *eu îmi apăr sărăcia şi nevoile şi neamul*!“. Tot de sărăcie s-a legat şi Mircea Dinescu în finalul discursului său: „Ţăranul român n-are bani de chimicale şi alte prostii, aşa că produsele lui au rămas naturale. Dacă s-ar reuşi pervertirea acestei sărăcii în produse *bio*, ne-am mai linişti şi noi, că, uite, domnule, sărăcia asta lucie ne-a folosit la ceva!“

text **Liliana Petruş**

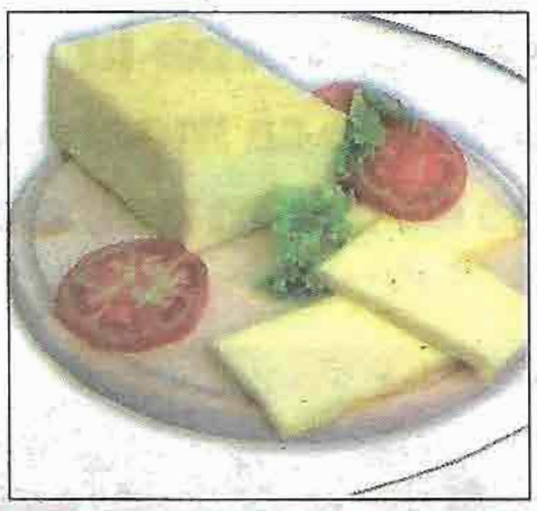

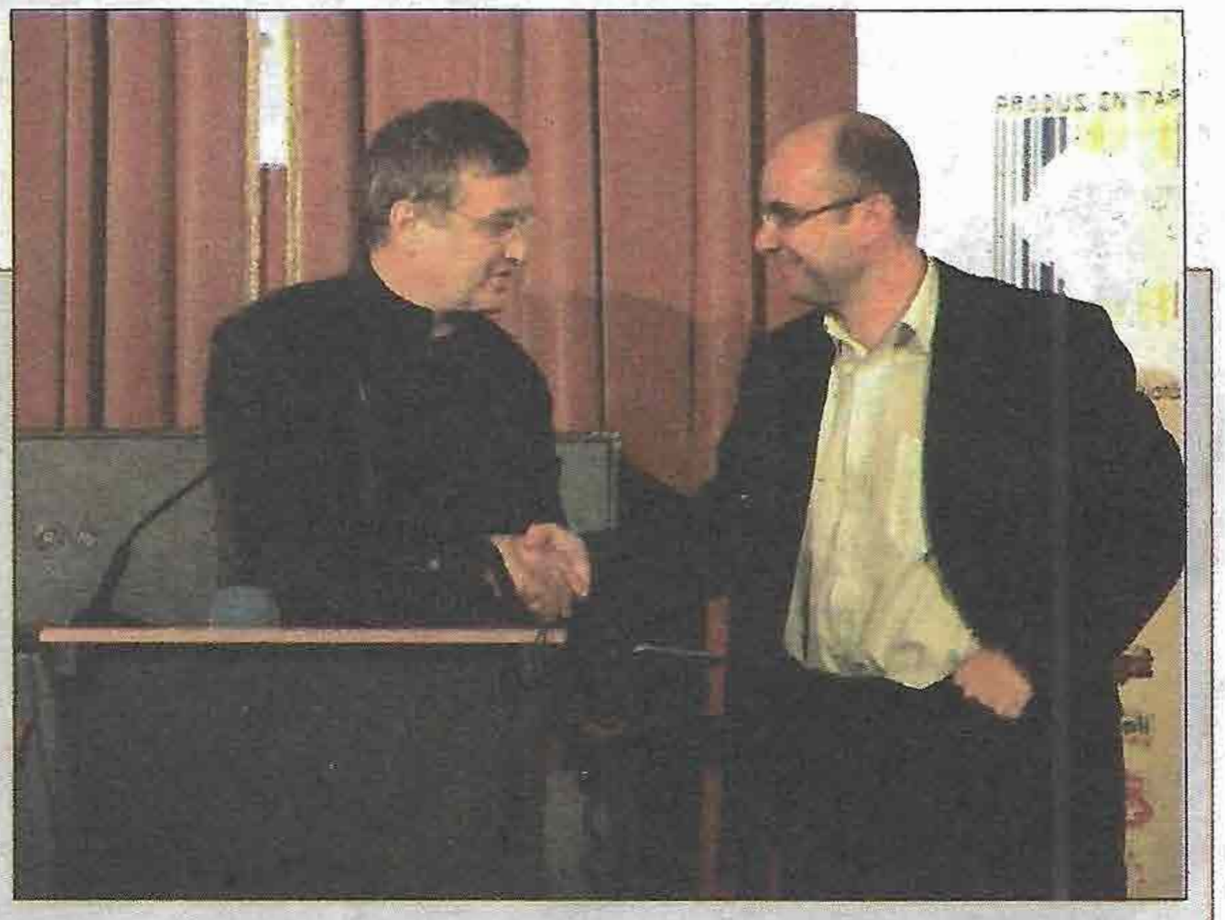

„Roşia olandeză, mâncată pe întuneric, nu ştii dacă-i măr sau minge de ping-pong“

Dacă vă întrebaţi ce caută Mircea Dinescu într-o campanie socială de promovare a consumului de alimente produse în România, vă servim câteva citate: ● „Nu e mare pasul între cultură şi agricultură. Pentru mine, a doua este o adevărată terapie, altfel eram prin spitale de boli psihice, demult“; ● „Eu visez o Românie în care eticheta să dispară de pe produs. E un lucru stânjenitor, răzui o veşnicie la ea şi de cele mai multe ori nici n-are legătură cu produsul“; ● „Dintre experienţele mele culinare, a mânca pe întuneric este adevărata probă a calităţii unui produs. Atunci te dumireşti asupra gustului, a savorii. Roşia olandeză, de pildă, mâncată pe întuneric, nu ştii dacă-i măr sau minge de ping-pong“; ● „Lucrurile mâncabile şi băuturile ţin, la urma-urmei, de cultura unui popor. Şi trebuie să ţinem la asta. Eu am propus ca *Hanul lui Manuc* să devină un fel de club al cunoscătorilor de mâncare românească autentică“.

CIOCCOLATÒ

Între 2 şi 11 martie 2007, peste oraşul Torino s-au revărsat 900.000 de gurmanzi pofticioşi care, pe parcursul celor zece zile, au cumpărat peste 52.000 kg de ciocolată, au băut 10.000 de cești de ciocolată caldă, au devorat 800 kg de înghețată şi au mâncat 500 de clătite umplute cu ciocolată, înghețată sau dulceață.

Ediţia din acest an a manifestării *CioccolaTÒ* s-a desfăşurat în Piazza Vittorio Veneto, una dintre cele mai spectaculoase din Italia şi din lume. Prin cei 360 metri în lungime şi 111 metri în lăţime, Piazza Vittorio Veneto este, după Piaţa Roşie din Moscova, a doua ca mărime în Europa. Creată între 1825 şi 1830 de către arhitectul Giuseppe Frizzi, pe locul fostei Porte di Po a lui Guarini, Piaţa Veneto pare plată, însă foarte puţină lume ştie că un artificiu geometric în construcţia clădirilor din jur dă impresia de plat, în ciuda faptului că între extremitatea dinspre Via Po şi cea de lângă fluviu există o denivelare de şapte metri.

Dar ce caută un festival al ciocolatei la Torino?

Povestea de dragoste dintre oraşul de pe Pad şi „hrana zeilor" durează de mai mult de 500 de ani.

În 1559, întorcându-se în ţara sa după semnarea păcii de la Chateau Cambrésis, Emanuel Filiberto de Savoia, generalul armatei spaniole sub Carol al V-lea, a dus cu sine câteva boabe de cacao. Un an mai târziu, cu ocazia transferării capitalei Regatului de Savoia de la Chambéry la Torino, întreg oraşul a băut o ceaşcă de cacao caldă. Şi tot o ceaşcă de „licoare divină" a fost servită în 1587 tuturor invitaţilor la nunta Caterinei, fiica lui Filip al II-lea al Spaniei cu Carol Emanuel I, fiul lui

Emanuel Filibert de Savoia. Cu această ocazie își câștigă definitiv un loc la masa aristocrației torineze, precum și în istoria, tradiția și mai ales economia orașului.

În 1678 Maria Giovanna Antonia Nemours, aflată pe tronul familiei Savoia, l-a numit pe Giò Antonio Ari maestru ciocolatier, autorizându-l astfel nu numai să producă ciocolata, ci să o și vândă. Cu această măsură, *il cicôlatè 'd Turin* devine un „profesionist" de faimă: prelucrarea ciocolatei nu este doar o artă de renume, ci devine o meserie extrem de bănoasă.

Această artă, artizanală prin excelență, devine industrie la începutul anilor 1800, atunci când Paolo Caffarel deschide un stabiliment pe malul canalului Pellerina. Forța apei acționează mașinăriile din interiorul fabricii care începe să producă 350 kg de ciocolată pe zi.

În istoria ciocolatei torineze a intervenit indirect însuși... Napoleon. Pentru a bloca puternicul comerț englez, în 1806 Napoleon interzice intrarea de mărfuri care veneau de dincolo de ocean. Cacaua devine astfel o marfă rară în Europa și în Piemont. Maeștrii ciocolatieri nu se descurajează. Din 1852 Michele Prochet adaugă alune prăjite și măcinate. Pasta de ciocolată care rezultă se numește *gianduia*, iar din 1865 bomboanele de ciocolată produse cu această pastă se numesc *gianduiotti*. *Gianduia*, simbolul orașului de pe Pad, este prima bomboană de ciocolată din lume care a fost învelită în hârtie.

În prezent, Torino și zonele din jur reprezintă cel mai important centru italian care prelucrează ciocolată, producând circa 85.000 de tone pe an.

La festivalul din acest an s-au prezentat ciocolatieri mai vechi și mai noi, industriali și artizani. Au adus nu doar tablete de ciocolată de toate culorile, nu doar bomboane de toate formele, ci și torturi, mâncăruri, vinuri și lichioruri de toate tipurile. Câteva dintre acestea, către care inițial ne îndreptasem cu neîncredere, s-au dovedit spectaculare. Ciocolata cu rozmarin sau tortul de ciocolată cu ardei iute, spre exemplu, lângă care punem un păhărel de *Passito* sau o țuică cu ardei iute (*grappa al peperoncino*), îți alungă toate durerile și gândurile negre.

O duzină de scriitori și poeți prezenți la manifestare au dedicat ode acestui dar divin, iar cosmeticienii au propus tratamente de frumusețe pe bază de ciocolată: împachetări pe tot corpul și masaje relaxante pe bază de ciocolată caldă, măști pentru față și păr, week-end în clinici de frumusețe cu diete și tratamente „dulci".

În câteva dintre vitrine erau expuse figurine de fotbaliști îmbrăcate cu echipamentul de la *Juve*, *Milan* și *Inter*. „Da' ce festival e ăsta, că nu e și *Toro* (echipa istorică a orașului)? Ăștia nu sunt deloc serioși", exclamă o mămică ținând un copil de patru ani de mână. *Senza*

La unul dintre laboratoare ne-am strecurat gratuit pe baza unei legitimații *Staff* și ne-am „însușit" o rețetă de salam de ciocolată pe care v-o propunem în continuare.

Ingrediente

150 g de biscuiți simpli
200 g de smochine uscate
100 g de unt
100 g de zahăr
50 g de cacao
1 ou
3 linguriță de rom

Prepararea

Rupeți biscuiții în bucăți nu foarte mici și măcinați smochinele cu mașina de tocat. Amestecați untul și zahărul cu un mixer, până veți obține o cremă fină. Cerneți apoi cacaua peste această cremă, apoi adăugați gălbenușul și jumătate din albuș. La sfârșit se adaugă biscuiții, smochinele măcinate și romul, amestecând totul cu mâinile. Vărsați această compoziție pe o folie de aluminiu și înfășurați-o, dându-i forma unui salam. Puneți-l în frigider timp de câteva ore. Se elimină apoi folia de aluminiu și serviți desertul tăiat în feliuțe. Poftă bună!

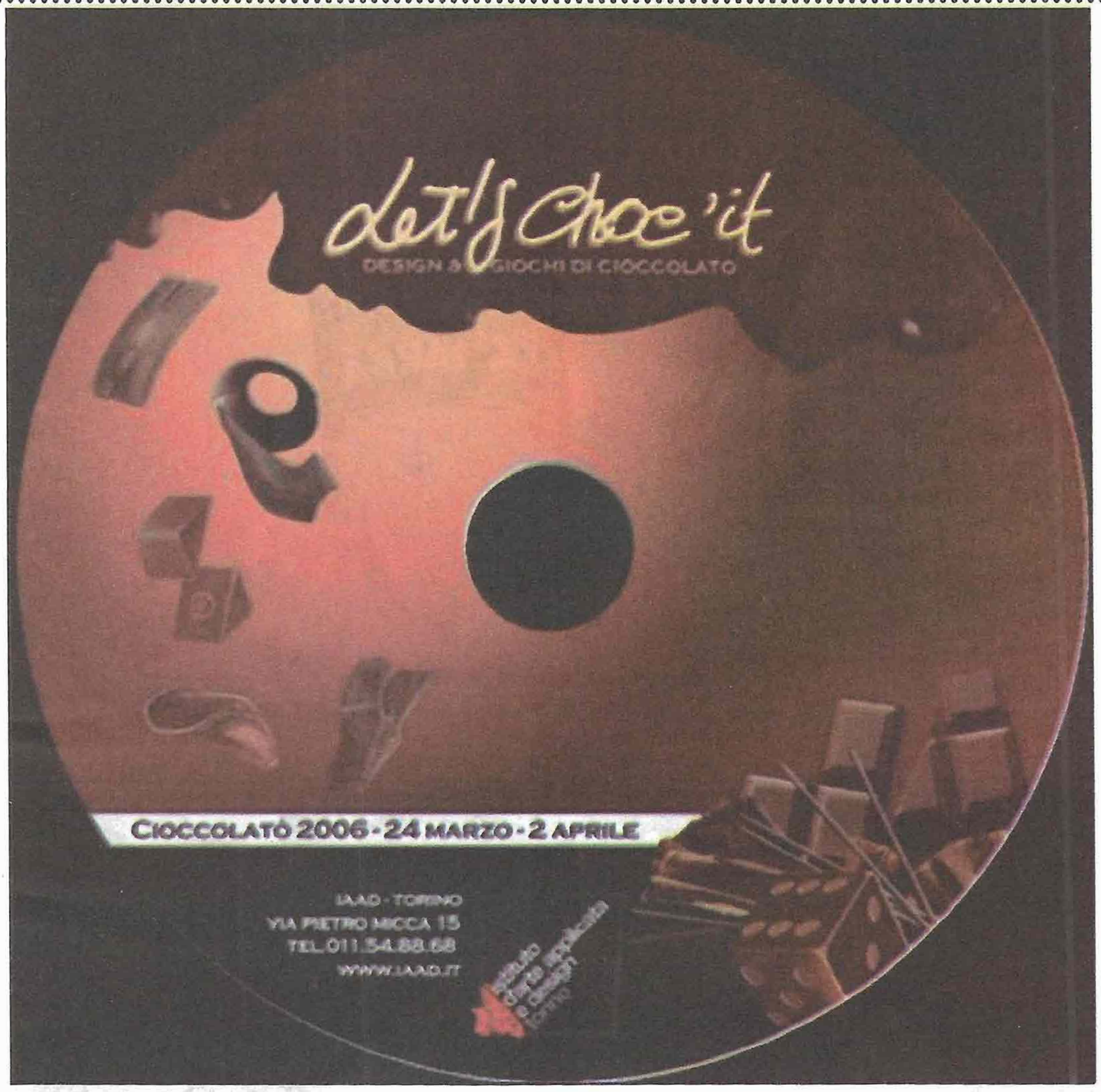

Toro, non va bene (Fără *Toro*, nu e bine), a mai exclamat şi copilul. Fiindcă în Italia, fotbalul se mănâncă pe pâine, împreună cu ciocolata.

Pentru cei mai mici au fost organizate laboratoare şcolare unde au învăţat cum se fabrică şi mai ales cum se gustă ciocolata. Nu toţi au avut răbdarea să aştepte ca artizanul să-şi termine explicaţia şi cei mai mulţi şi-au „scufundat" mânuţele în fântânile arteziene din care nu curgea lapte şi miere, ci... ciocolată. Prichindeii cu mutrişoarele pictate de ciocolată albă/neagră şi portocalie zâmbeau fericiţi şi se tăvăleau pe jos cu burticile pline.

A sosit şi Miss Italia, ca o „Alice în ţara minunilor". Dar nu-i adevărat că sunt toate nişte simandicoase, Edelfa Chiara Masciotta s-a luat la întrecere cu Silvio Bessone, unul dintre cei mai renumiţi artizani. Au pregătit reţete pe bază de ciocolată şi au povestit despre vieţile lor de zi cu zi.

Noi ne-am strecurat pe la toate standurile, am stat la toate cozile unde se făcea cadou câte o tabletă de ciocolată sau se împărţeau punguliţe cu minunăţii diverse, am gustat tot ceea ce era de gustat. N-am cumpărat nici halviţă cu nucă (patru euro/100 grame), nici felia de *Sachertorte* (patru euro/felia), nici arahide sau nuci glazurate în ciocolată multicoloră (35-40 euro/kg). Am gustat din digestivele cu *liquirizia*, cafea, cacao, lichiorurile şi distilatele din plante şi fructe, am ronţăit alunele şi migdalele pe care maeştrii le înglobau în ciocolata aburindă. Am aşteptat să se întărească tabletele puse la rece şi am afundat bucăţi de căpşuni şi banană în „perdelele" de ciocolată lichidă care curgea neîntrerupt. La urma urmei, n-a mai fost nevoie să cumpărăm nimic. Ne făcusem deja plinul şi ar fi fost de-a dreptul o risipă să mai şi cumpărăm ceva.

text **Viorica Nechifor**

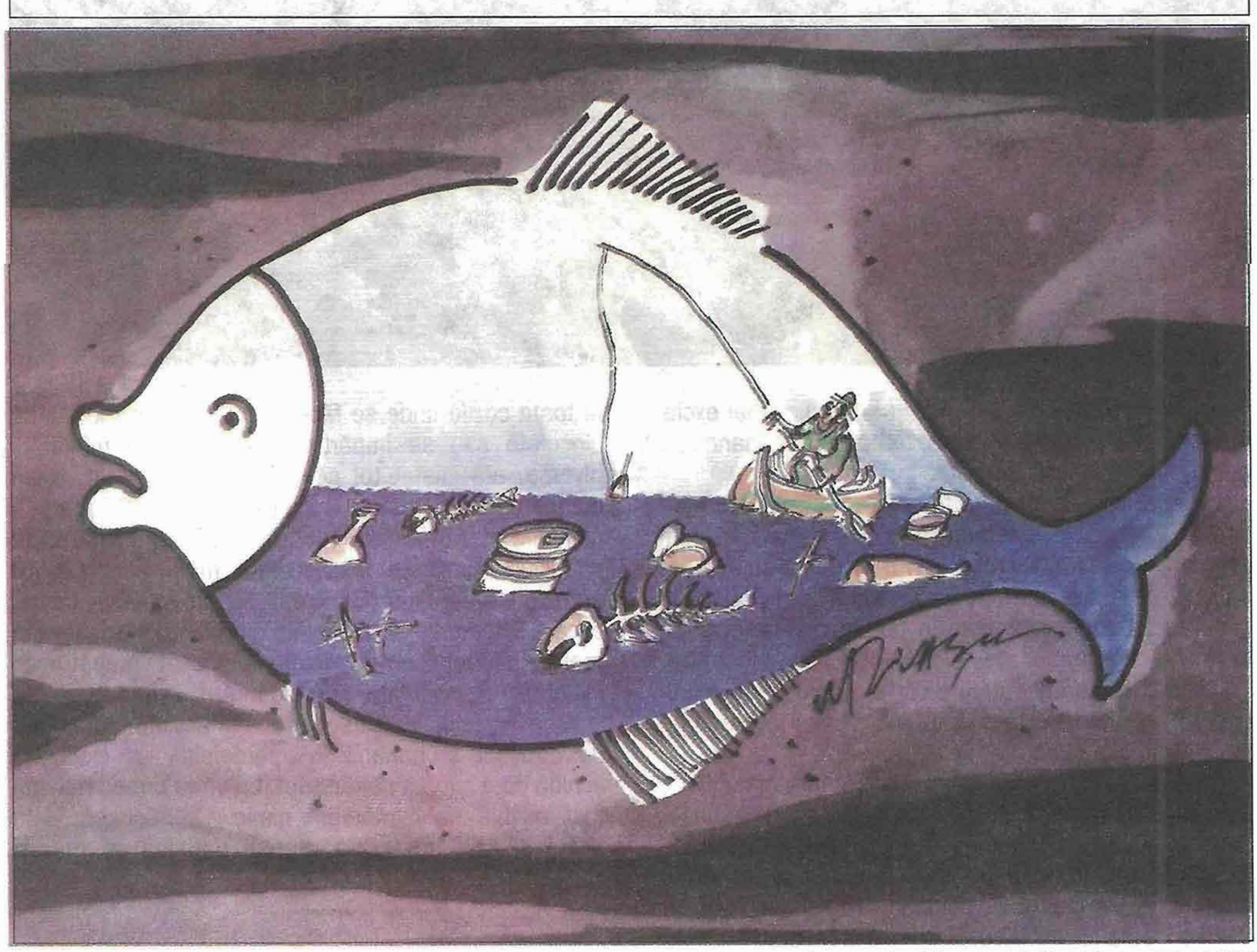

desene de **Gheorghiță Ghinea-URIAȘU**

REBUS

76 de ani de existență

50 de ani de apariție

la Editura Flacăra

Să râdem...

Un scoţian este cu afaceri la Paris. După ce termină treburile, se gândeşte să se distreze cu o tipă din Franţa. Negociază cu una tariful în funcţie de posibilităţile sale, o duce la hotel, o dezbracă, se dezbracă şi el.

– Domnule, ca să fim liniştiţi, o facem cu prezervativ.

Tipul scoate din buzunar un pacheţel, îl desface şi scoate un prezervativ mototolit, peticit şi lipit în vreo două-trei locuri.

– Domnule, eu sunt o femeie de lux, ce vrei să faci cu mizeria asta?

Tipa ia obiectul şi-l aruncă pe fereastră. Scoţianul, disperat, strigă:

– Stai, ce faci, l-am luat de la club pe inventar.

Un scoţian vrând să-şi aleagă un traseu cât mai ieftin pentru vacanţă, intră pentru documentare într-o agenţie. Răsfoind un pliant cu imagini din Grecia, întreabă cu interes:

– Pentru o asemenea ţară cu ruine, sper că faceţi o reducere apreciabilă de preţ...

Un scoţian, întâlnind un doctor şi fiind cam răcit s-a gândit că e momentul să profite de întâmplare şi să obţină o consultaţie gratuită:

– Dumneata, doctore, ce faci când eşti răcit?, întreabă scoţianul.

– Tuşesc, răspunde medicul.

La postul comunal de jandarmi se prezintă un individ cu aripa maşinii înfundată.

– Domnule plutonier, aveţi vaci negre în satul acesta?

– Din câte ştiu eu, nu.

– Dar capre negre?

– Nu, nu cred.

– Cai negri?

– Nu. De ce întrebaţi?

– Înseamnă că am lovit un popă.

Se plimbă iepuraşul prin pădure. Şi ursul se plimbă prin pădure. Hop, prinde iepuraşul şi-l bate. Pe acolo trece călare un cavaler, pe un cal negru, cu mască neagră, cu pelerină neagră. Se opreşte, snopeşte în bătaie ursul, îşi scoate apoi sabia şi face un Z mare în blana lui. Apoi se urcă pe cal şi pleacă mai departe. Iepuraşul cu greu îşi revine, şi şopteşte:

– Mulţumesc, Zuperman!

Doi poliţişti:

– Bă, Vasile, ce tremuri aşa, bă, ce ai păţit?

– Am stat puţin în frigider.

– De ce, bă?

– Păi, şefu', nu ne-aţi zis că poliţaii trebuie să aibă sânge rece?

FBI, CIA, LAPD (poliţia din Los Angeles) se lăudau fiecare că ei sunt cei mai buni poliţişti. Aşa că preşedintele le-a dat un test. A luat un iepure şi l-a băgat într-o pădure. Ei trebuiau să-l găsească. Intră CIA. Două luni, informatori, urmăriri, înregistrări... nimic!

Concluzia: iepurele nu există.

Intră FBI. Trei săptămâni, poliţişti sub acoperire, iar urmăriri, nimic!

La sfârşit intră în pădure, omoară toate animalele şi dau foc. Oricum, asta merita iepurele ăla. După aceea, intră cei de la LAPD. După două ore, ies cu un urs bătut măr, care urla: „OK, OK, sunt un iepure!"

Sir stătea la masă şi se chinuia să înţepe cu o scobitoare nişte măsline.

– John, strigă el, măslinele fug?

– Nu, Sir! Dar de ce?

– Înseamnă că iar am mâncat gândaci de bucătărie...

La încorporare:

– Cei căsătoriţi – în dreapta, cei necăsătoriţi – în stânga!, strigă sergentul.

– Şi homosexualii?, întreabă unul.

– Încolonaţi, în spatele meu...

Se plimbă doi gândaci. Unul se mişcă tremurător. Celălalt spune:

– Asta ce e? Breakdance?

– Nu, *diclofos*.

Cineva bate la uşă. Tipul deschide uşa, se uită în stânga, nimeni. Se uită în dreapta, nimeni. Se uită în jos, atunci vede melcul pe ştergător. Îl prinde şi-l aruncă pe partea cealaltă, în iarbă.

Trec zece ani, iar bate cineva la uşă. Tipul deschide uşa, pe ştergător melcul, care întreabă:

– Auzi, ai ceva cu mine?

Epopeea nestematelor americane

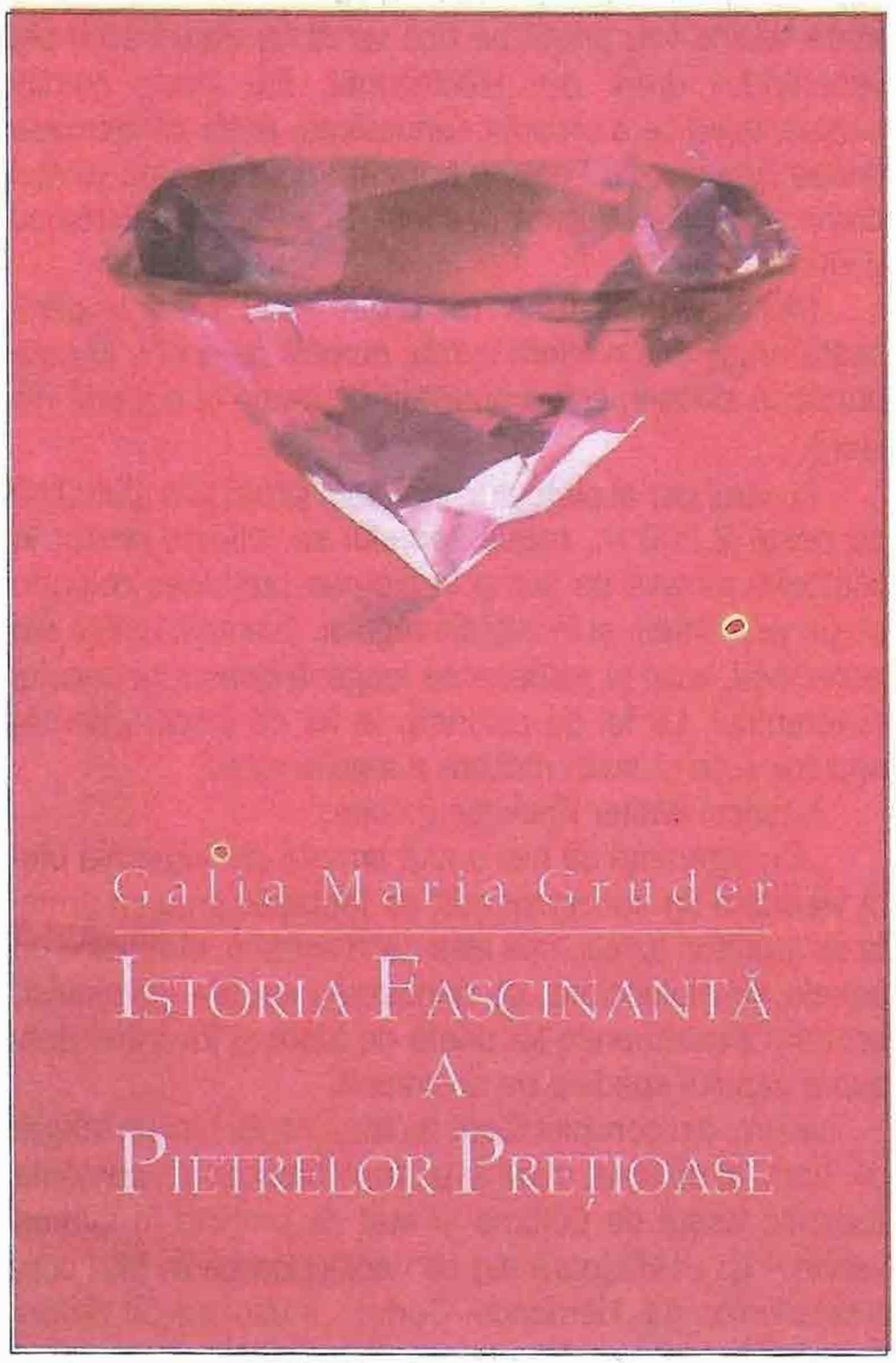

În ziua de 12 octombrie 1492, cele trei caravele spaniole comandate de Cristofor Columb acostează pe ţărmurile insulei Guanahani din Marea Caraibilor. America este descoperită.

Pe hărţile lumii – pe care germanul Martin Behaim o prefigurase, cu scurtă vreme mai înainte, sub forma unui glob – prind să se contureze treptat ţărmurile noului continent. Peste câteva decenii doar, Lumea Nouă va începe să poarte numele, nemeritat, de America, în amintirea acelui Amerigo Vespucci care a relatat în două scrisori călătoriile sale peste ocean, acestea conţinând, pe lângă date veridice, şi multe povestiri absurde, lipsite de orice temei real. Dar tocmai acestea din urmă au inspirat, după publicarea lor, succesul extraordinar al scrisorilor lui Vespucci. De la *Descrierea Lumii* a lui Marco Polo, Europa nu mai cunoscuse o carte atât de palpitantă despre pământuri necunoscute. Să-i facem însă dreptate lui Vespucci, care a murit în 1512 fără să ştie că prin numele ce va fi dat de alţii noului continent, el va deveni beneficiarul unei recunoaşteri nemeritate.

Adevăratul descoperitor, Cristofor Columb, cel care purtase titlurile de „Amiral al Mării Ocean" şi de vice-rege, murise în 1506, aproape orb, uitat de contemporani, dezamăgit şi sărac. Gloria lui, cât timp a trăit, a fost efemeră, căci Lumea Nouă nu i-a dăruit Europei mult doritele mirodenii şi nici tezaurele promise de aur şi nestemate. Cel puţin, nu în primele decenii după istorica expediţie.

Geniala previziune a lui Columb va da roade abia în secolul al XVI-lea, când pe drumul deschis de el pornesc, cu zecile şi apoi cu sutele, corăbiile conchistadorilor – ale cuceritorilor de noi pământuri. Aceştia pătrund treptat în adâncimea continentului şi descoperă bogăţiile nesemuite ale popoarelor localnice, moştenitoare ale unor civilizaţii evoluate. Rând pe rând, sunt supuşi toltecii, aztecii, incaşii, mayaşii şi multe alte populaţii şi triburi. Comori inestimabile de aur, argint, smaralde, jaduri, turcoaze, safire şi, mai târziu, diamante iau calea Europei. În istoria pietrelor scumpe se înscriu pagini noi, la fel de crude şi de dramatice ca şi cele scrise din vechime, peste tot în lume unde sclipirile aurului şi ale nestematelor au trezit dintotdeauna rivalităţi şi patimi, lupte şi vărsări de sânge.

Primele comori aduse din Lumea Nouă în Europa provin din Mexicul de astăzi, unde spaniolii au supus bogatul regat al aztecilor.

8 noiembrie 1519.

Un detaşament de călăreţi spanioli, echipaţi cu armuri uşoare, înarmaţi cu săbii şi arbalete, ajunge pe podişul înalt Anahuac din Mexic şi se opreşte nu departe de Tenochtitlan, capitala regatului aztec. Grupul lor este condus de Hernando Cortez de Monroy, un tânăr nobil spaniol scăpătat, temerar şi dornic de înavuţire. Cu un pas în spatele comandantului, îşi înfrânează calul doña Marina, frumoasa localnică devenită tovarăşa nedespărţită a comandantului. Marina făcuse parte dintr-un grup de douăzeci de tinere dăruite spaniolilor în statul Tabasco, aflat pe drumul dintre coasta Oceanului Atlantic şi capitala aztecă. Fetele le-au fost oferite cuceritorilor pentru a fi sacrificate după obiceiul locului. Spaniolii le-au botezat în religia catolică, dându-le nume creştine, iar apoi şi le-au împărţit între ei, prin tragere la sorţi. Pe cea mai frumoasă dintre ele, Malinche, botezată Marina, soldatul câştigător a cedat-o comandantului. Marina, descendentă a unei familii de nobili din oraşul Painala, era deosebit de inteligentă şi a dovedit un talent neobişnuit pentru învăţarea limbii spaniole. Ea a devenit în scurtă vreme interpreta lui Cortez, căruia îi era nespus de recunoscătoare pentru viaţa ei salvată.

Detaşamentul de călăreţi este urmat de aproape

două sute de pedestraşi – marinari transformaţi în oşteni. În drumul parcurs, spaniolii au trecut prin mai multe oraşe mari, care i-au surprins prin arhitectura lor stranie şi prin bogăţie. Unele dintre ele fuseseră silite prin luptă să devină vasale ale celui mai puternic rege din regiune, Moctezuma I. Stăpânitorii acestor oraşe i-au primit cu bunăvoinţă pe spanioli, în speranţa de a se elibera de sub aspra tutelă aztecă.

Acum, în faţa spaniolilor se înalţă cel mai mare oraş dintre toate cele întâlnite până acum, Tenochtitlan – *Piatra Cactusului*, construit pe o insulă în mijlocul unui lac. Un singur drum pietruit leagă oraşul de uscat. Cortez îşi dă seama că, prin poziţia sa, capitala aztecă este foarte greu de cucerit, chiar dacă spaniolii posedă faţă de localnici ascendentul datorat cailor şi armelor de foc. Copleşit de gânduri, spaniolul caută să elaboreze un plan de luptă. O luptă care nu va avea loc, căci însuşi regele Moctezuma va fi cel care îi va conduce în capitala sa.

Pe neaşteptate, conchistadorii văd ieşind pe porţile oraşului un cortegiu somptuos, care avansează încet pe istmul ce leagă oraşul de uscat. Uluiţi, ei contemplă un spectacol magnific, de o copleşitoare bogăţie şi revărsare de culori vii. Este garda de paradă aztecă, urmată de litiera regelui.

Spaniolii nu au de unde să ştie că o seamă de coincidenţe stranii şi de semne, interpretate de preoţii azteci drept prevestiri divine, l-au convins pe regele lor să-i primească pe cuceritori drept emisari ai zeului suprem, Şarpele cu Pene – *Quetzalcoatl*.

Pentru azteci, sosirea spaniolilor în acel an 1519 coincidea cu data fatidică din calendarul lor mitic, când, la intervale de câte 52 de ani, revine între oameni zeul Quetzalcoatl. Semnele au fost multe. O cometă se ridicase pe cer, un cutremur învolburase apele lacului ce înconjura capitala. Oamenii povesteau că au auzit o stâncă vorbind cu glas de femeie, vestind sfârşitul lui Moctezuma. Dorind să-şi întâmpine soarta, Moctezuma a vrut să se sinucidă pentru binele poporului său, dar a fost oprit de sfetnici.

Atunci când, în luna aprilie a anului 1519, ostaşii

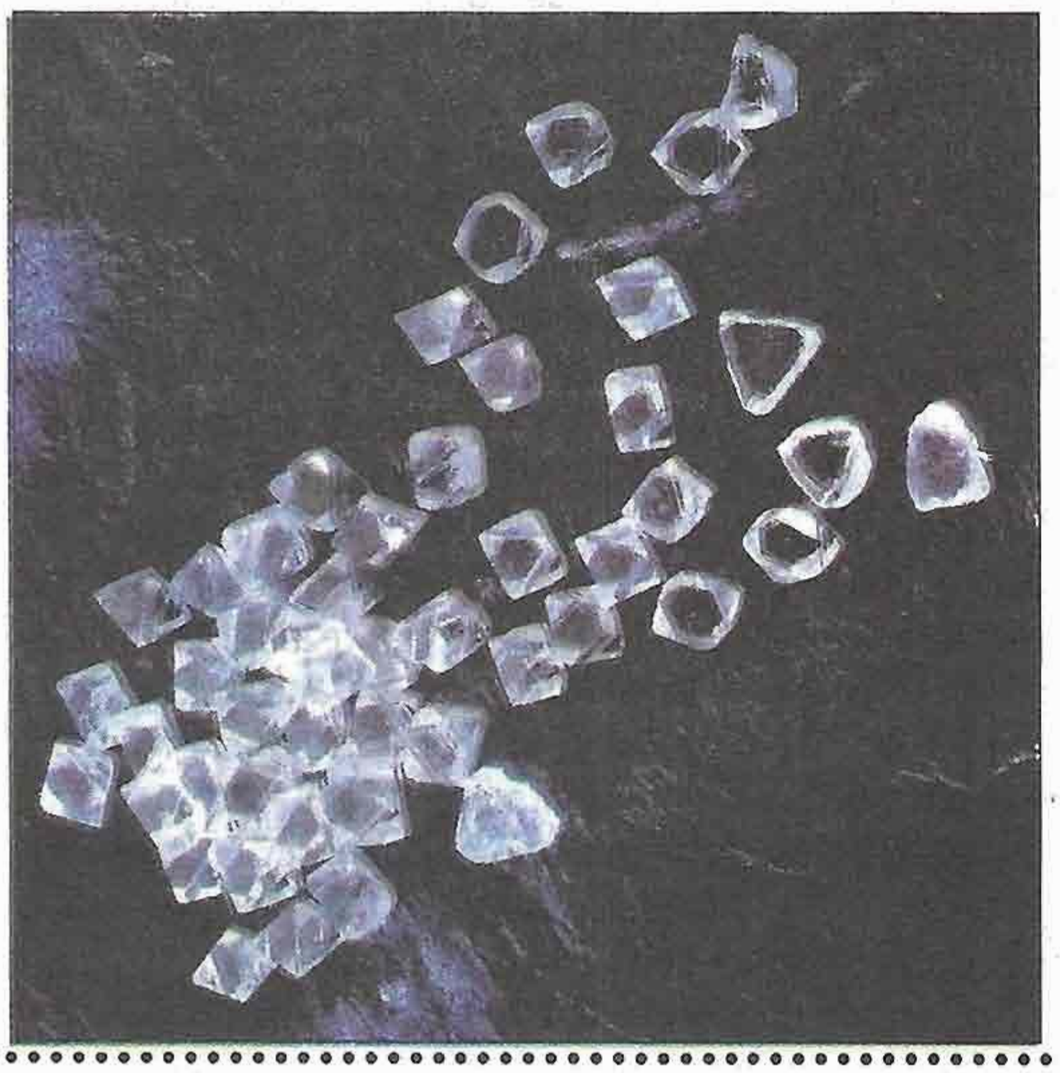

care patrulau la fruntariile ţării i-au adus la cunoştinţă regelui că din apele Oceanului au descins oameni albi cu bărbi negre, călărind animale fantastice – în America nu exista calul – Moctezuma a fost convins că a revenit însuşi Marele Zeu, cu suita sa. Regele a ordonat să fie urmărit prin iscoade tot periplul spaniolilor în drum spre capitala ţării. Astfel, i s-a adus la cunoştinţă că regii unor state vecine i-au primit pe noii veniţi cu daruri scumpe, venerându-i drept zei. Moctezuma, fire foarte credincioasă, după ce a ordonat nenumărate jertfe sângeroase aduse Şarpelui cu Pene, a hotărât să se supună voinţei divine şi să-şi întâmpine destinul. Şi iată că întâlnirea cu destinul are loc.

Moctezuma al II-lea Yocoatzin – cel Tânăr – părăseşte oraşul într-o litieră aurită, purtată de nobili. El este urmat de curteni, sclavi purtători de daruri şi o gardă militară.

În aerul pur al platoului Anahuac, situat la o altitudine de peste 2.200 m, razele soarelui se reflectă orbitor în bijuteriile masive de aur şi în pietrele preţioase colorate de pe veşmintele şi încălţările regelui. Evantaie uriaşe din pene roşii, verzi şi galbene se leagănă deasupra capului suveranului. La fel de colorată, la fel de insolită pentru spanioli este şi suita militară a regelui aztec.

Istoricul Walter Krickeberg scria:

„Cu siguranţă că nici o altă armată din lume n-a oferit vreodată un spectacol atât de fantastic precum armata de luptători azteci, mai ales când aceştia, strălucind cu penele lor multicolore, se năpusteau asupra inamicului, scoţând asurzitoarele lor urlete de luptă şi învârtind deasupra capului spadele de obsidiană.

Acum, din convoiul tăcut nu izbucneşte nici un strigăt de luptă. În schimb, aurul şi pietrele preţioase – comorile zadarnic visate de Columb şi atât de preţuite în Lumea Veche – îşi desfăşoară din plin splendoarea în faţa conchistadorilor lui Hernando Cortez. Întâlnirea a rămas descrisă în toate amănuntele de însuşi Cortez, precum şi de către Bernal Diaz del Castillo, participant la expediţie, devenit mai târziu primul cronicar al cuceririi Mexicului.

Cortez descalecă şi face câţiva paşi în întâmpinarea cortegiului. Sclavii care poartă litiera lui Moctezuma se opresc şi ei, un covor ţesut este întins pe jos pentru ca piciorul regelui să nu atingă pământul gol. Prin intermediul Marinei, are loc primul schimb de saluturi între rege şi conchistadori.

– Noi am venit înaintea voastră pentru a vă adora, fiindcă aţi fost trimişi de zei. Eu, Moctezuma, care am primit domnia de la atotputernicul Şarpe cu Pene Quetzalcoatl, mă închin în faţa voastră. Dar vrem să aflăm – cine sunteţi voi?

– Eu sunt hidalgo Hernando Cortez şi am sosit, împreună cu ostaşii mei, de dincolo de Ocean, din porunca regelui nostru, Carol Quintul, stăpân peste o mare parte a lumii. Noi suntem solii adevăratei credinţe, într-un singur Dumnezeu atotputernic, care ne dăruieşte după moarte o viaţă veşnică.

Cei doi bărbaţi se apropie, are loc un schimb de daruri. Cortez pune pe pieptul lui Moctezuma un colier de aur cu perle şi boabe de sticlă coloratã, iar regele aztecilor îi oferă spaniolului un colan masiv de aur,

incrustat cu pietre preţioase şi o uriaşă floare din penele verzi ale unei rare păsări tropicale, podoabă considerată la azteci la fel de scumpă ca nestematele.

Cortegiile reunite pornesc spre Tenochtitlan – Ciudad de Mexico de astăzi. Oaspeţii sunt cazaţi în vechiul palat al regilor azteci, Axayacotl. Pereţii şi pardoselile din mozaicuri colorate, ţesăturile scumpe, figurinele stranii din aur masiv – idoli, fără îndoială – totul trădează o bogăţie de basm, întărind convingerea spaniolilor că trebuie să intre cât mai curând în stăpânirea acestor comori.

Prin intermediul Marinei, Cortez îi solicită regelui permisiunea să-şi amenajeze o capelă în palatul pus la dispoziţia sa şi a suitei sale. Moctezuma consimte. Cercetând palatul, soldaţii descoperă o uşă tainică, proaspăt înzidită. Fără ezitare, Cortez porunceşte să se spargă zidul şi în faţa lui apare, în toată splendoarea sa, unul dintre tezaurele regilor azteci: grămezi de vase şi bijuterii din aur, pietre verzi şi albastre – jaduri şi turcoaze şi, mai cu seamă, smaralde nepreţuite, unice prin mărimea şi strălucirea lor.

Din acest moment, soarta ultimului rege al aztecilor este pecetluită. Peste puţină vreme, luat prizonier fără să se opună, Moctezuma este ferecat în lanţuri. El moare în scurt timp, în condiţii rămase până astăzi învăluite în mister: ucis cu pietre în timpul unei revolte, de propriul său popor, pe care îl trădase – după versiunea spaniolă; executat din ordinul cuceritorilor – după cea a cronicarilor localnici de mai târziu.

Captura jefuită de spanioli din palatele şi templele capitalei depăşeşte prin valoare cele mai îndrăzneţe speranţe ale conchistadorilor. Numai pentru examinarea tezaurului din palatul regal al lui Moctezuma au fost necesare trei zile.

Pe străzile largi, pavate cu mozaicuri din piatră, ale capitalei, pluteşte acum fumul înecăcios al cuptoarelor improvizate, păzite de soldaţi: spaniolii transformă în lingouri obiectele de aur prădate. Nimeni nu va şti vreodată câte superbe opere de artă – vase rituale, arme, măşti, bijuterii – au fost retopite pentru a fi expediate în Spania.

Foarte puţine bijuterii de aur şi de argint, cele care l-au impresionat pe Cortez prin frumuseţea lor, au scăpat de focul cuptoarelor şi au fost trimise ca atare regelui Carol I al Spaniei, mai cunoscut sub numele lui de împărat germanic – Carol Quintul.

Cortez, cel care a condus expediţia pe drumurile Tenochtitlanului, a intrat în posesia unei mari averi, eliberându-se pentru totdeauna de obsesia spectrului sărăciei. El i-a răsplătit cu largheţe şi pe tovarăşii săi de arme. Se menţionează în cronicile vremii că ostaşii spanioli s-au încărcat cu atâtea bogăţii, pe care le purtau asupra lor de teamă să nu le fie furate, încât abia puteau umbla. Cei mai experimentaţi ori mai norocoşi preferau pietrele preţioase, mai uşoare decât aurul. Iar acestea puteau fi prădate din belşug.

La azteci, ca şi la alte popoare amerindiene, a existat un adevărat cult al pietrelor semipreţioase verzi şi albastre – jad, nefrit, turcoaz. Cea mai preţuită piatră era smaraldul, verde transparent.

Pietrele opace, verzi ori albastre, purtau numele generic de *chalciuitl* şi erau considerate drept pietre sfinte, primite în dar de la zei. În oraşele aztece existau ateliere de prelucrare, în care meşteşugul cioplirii, transmis din tată în fiu, se executa cu multă artă. Artiştii pietrari şlefuiau jadurile şi turcoazele pentru împodobirea palatelor şi templelor, sculptau statui, în special zei şi idoli, făureau amulete şi bijuterii. Ei erau neîntrecuţi în execuţia mozaicurilor din bucăţele de piatră şlefuită aplicate pe un suport de piatră, ceramică ori metal, cu ajutorul unui clei vegetal.

Dar, fără îndoială, cea mai importantă utilizare a sfintelor *chalciuitl* era în scopuri rituale.

Religia aztecilor era deosebit de crudă, cu jertfe omeneşti care erau aduse zeului lor suprem pe platformele din vârful templelor, construite în forma unor piramide în trepte. Conchistadorii au fost oripilaţi văzând cum, din pieptul celor jertfiţi de vii, preoţii smulg inima, palpitând încă, şi o înalţă spre cer, în chip de ofrandă supremă adusă Marelui Şarpe cu Pene, în timp ce şuvoaie de sânge omenesc se scurg pe treptele templului.

Spaniolii, creştinându-i pe azteci, au dat dovadă la rândul lor de duritate şi cruzime. Ei şi-au propus să nimicească, în primul rând, toate mărturiile materiale ale păgânismului: templele, idolii, manuscrisele pictografice al căror conţinut ei nu-l puteau înţelege. Aurul era retopit, pietrele scumpe erau scoase din lăcaşurile lor, manuscrisele se ardeau. Cea mai mare parte a operelor de artă aztece a fost distrusă chiar în prima perioadă a stăpânirii spaniole, tulburată de frecvente răscoale ale localnicilor care se despărţeau cu greu de tradiţiile şi credinţele lor.

Panteonul zeilor azteci era populat de o multitudine de personaje, despre care s-au creat nenumărate mituri şi legende. În toate intervin, la tot pasul, pietrele sfinte, *chalchuitl*. Jadurile şi turcoazele erau folosite pentru ornarea templelor, reprezentarea zeilor, măştile mortuare ale regilor.

Din jad verde se sculptau diferite înfăţişări ale zeului suprem Quetzalcoatl şi cu aceeaşi piatră se placau clădirile templelor închinate atotputernicului Şarpe cu Pene. Aztecii l-au preluat pe Quetzalcoatl de la o populaţie mai veche de pe platoul mexican – toltecii, care au avut capitala în oraşul Tula. Ei au moştenit şi tradiţia reprezentării zeului-şarpe în poziţie culcată, acoperit de ţesături viu colorate şi pene scumpe. Quetzalcoatl era stăpânul comorilor de jad, el sălăşluia în „palate de jad" – temple placate cu jaduri verzi – şi-i avea în serviciul său pe sclavii slujitori ai templelor, meşteri în cioplirea pietrelor scumpe şi în topirea metalelor.

La începutul secolului al XVI-lea, călugărul franciscan Bernardino de Sahagun, într-o amplă cronică intitulată *Istoria generală a Noii Spanii*, cum era denumit Mexicul de astăzi, spune că „în templele aztecilor sunt adunate toate bogăţiile din lume, aur, argint şi pietre verzi numite chalciuitl". Sahagun a văzut templele piramidale din vechiul oraş Tula, cu bolţile susţinute de coloane verzi din jad, înfăţişând şerpi cu capul sprijinit pe sol şi cozile ridicate. El descrie bijuteriile toltecilor, meşteri neîntrecuţi în cioplirea pietrelor şi buni orfevri, exprimându-şi admiraţia pentru minunatele brăţări şi coliere cu smaralde şi jaduri verzi printre care se intercalau rubine şi turcoaze.

Turcoazele albastre, mai rare decât jadurile, erau şi ele pietre sfinte, asociate de obicei cu soarele şi cu focul.

Astfel, Soarele, zeu războinic, alunga în zori de pe cer luna şi stelele, având drept armă un şarpe de turcoaz. El purta numele de Xiuhtecuhtli – *Stăpânul Turcoazelor*. A existat şi un *Prinţ al Turcoazelor* – zeul războiului, Uitzilopochtli. Iar în templele secrete ale Marelui Zeu al Ploilor se păstra în altar *Inima Lunii*, un bulgăre de turcoaz sculptat în formă de inimă.

De o frumuseţe unică erau smaraldele verzi păstrate în tezaurele regale şi ale templelor, exemplare splendide, care le depăşeau prin dimensiuni, transparenţă şi intensitatea culorii pe cele cunoscute în Europa. Cortez a apreciat imediat inestimabila lor valoare şi pe cele mai frumoase le-a oprit pentru el, împreună cu o mare parte din aurul şi bijuteriile regelui asasinat. De acum încolo, destinul lui Cortez se va desfăşura sub semnul comorilor cucerite.

Prima soţie a lui Cortez, doña Catalina Suarez, murise după ce-i născuse patru fiice. Instalat în fastuosul palat al lui Moctezuma, Cortez îşi împarte viaţa în mod făţiş cu doña Marina, care i-a dăruit un fiu, primul său descendent masculin. Căsătoriile cu femeile localnice fiind permise de rege şi de biserică, numeroşi conchistadori îşi întemeiază familii luând de soţii prinţese şi nobile indigene.

Poate că însuşi cuceritorul Mexicului şi-ar fi legalizat convieţuirea cu Marina dacă n-ar fi intervenit o expediţie pe care a întreprins-o în dorinţa lui nestăvilită de a dobândi noi pământuri şi de a acapara noi bogăţii. În octombrie 1524, Cortez porneşte în fruntea unui detaşament compus din 250 de veterani, să supună oraşele mayaşilor din peninsula Yucatan, din zona statului Honduras de astăzi.

Detaşamentul rătăceşte prin jungla mlăştinoasă, soldaţii sunt decimaţi de malarie, suferă cumplit de pe urma căldurii şi a ploilor torenţiale. Caii le mor pe capete, cavalerii ajung pedeştri, până şi Cortez este nevoit să-şi abandoneze calul bolnav în grija tribului de indieni itza.

După aproape o sută de ani, în 1618, o misiune de evanghelizare a indienilor, condusă de călugărul franciscan Urbida, regăseşte într-un templu statuia sculptată în piatră a calului lui Cortez, venerat drept zeu. Calul era înfăţişat într-o atitudine aproape umană, şezând pe picioarele din spate. Înfuriat, părintele Urbida a apucat o piatră mare şi a spart în bucăţi idolul, gest care era să-l coste viaţa, deoarece localnicii considerau ciudata făptură drept un protector al tribului lor.

Nefericita expediţie a lui Cortez depăşeşte cu multe luni durata ei prevăzută şi, între timp, în Mexic, el este considerat mort.

Când totuşi se întoarce, în iunie 1526, el găseşte instalat în capitală un nou guvernator, iar pe doña Marina – ca soţie legitimă a nobilului Juan de Xaramillo, căsătorită cu binecuvântarea bisericii catolice. Cortez s-a răfuit crâncen cu impostorii grăbiţi, dar a iertat-o pe Marina, pe care o iubise sincer.

În anul 1529, printr-un decret regal, Hernando Cortez primeşte de la Carol Quintul titlul nobiliar de marchiz del Valle de Oaxaca, provincie mexicană din jurul oraşului Anaxyaca – „Locul-unde-creşte-dovleacul". Noul marchiz, aflat în plinătatea forţelor – el are acum 44 de ani – îşi pregăteşte intrarea în înalta societate madrilenă prin căsătoria cu doña Jeroma Ramirez de Arellano y Zuniga, descendentă a unei vechi şi aristocratice familii spaniole. Cadoul de nuntă oferit Jeromei este demn de un marchiz de Oaxaca: cinci enorme smaralde, de un verde intens, provenite, se pare, dintr-un altar al Marelui Şarpe cu Pene. Pietrele erau atât de frumoase, încât au provocat invidia până şi a reginei Isabella, soţia lui Carol Quintul, cu toate că tezaurul ei gemea de pietre verzi aduse din Lumea Nouă. În cronicile vremii se menţionează că o mare parte dintre pietrele verzi ale Jeromei a fost evaluată de negustorii genovezi la patruzeci de mii de ducaţi de aur, sumă foarte mare pentru acea vreme.

Mărturii importante despre cultul „pietrelor sfinte", despre modul lor de prelucrare, precum şi o seamă de indicaţii rituale referitoare la preţioasele *chalciuitl* pot fi găsite în vechile scrieri ale aztecilor, tepanecilor, toltecilor, ale populaţiilor nahua, otomi ş.a. Popoarele de pe podişul mexican, ca şi cele învecinate din istmul Americii Centrale, au posedat o scriere pictografică, folosind glife extrem de încărcate, fiecare semn în parte fiind o mică operă de artă grafică, în culori vii, adeseori reprezentând figuri omeneşti stilizate, animale fantastice, tot felul de simboluri înfăţişând astre, perioade calendaristice, zeităţi, idoli. Manuscrisele popoarelor localnice, denumite de europeni codice, erau executate în ateliere specializate, pe benzi de hârtie din scoarţă de copac, lungi de câţiva metri şi pliate în armonică.

Au supravieţuit doar câteva codice pictografice datând dinaintea supunerii Mexicului. Majoritatea au fost distruse de cuceritori, fiind considerate idolatre. Altele le-au nimicit localnicii, proaspăt creştinaţi, de teamă să nu fie învinuiţi de practicarea vechilor credinţe.

Descifrarea codicelor, începută în secolul al XIX-lea şi încheiată în secolul al XX-lea, a dezvăluit o parte din bogăţia culturii popoarelor amerindiene din perioada anterioară cuceririi. Au putut să fie interpretate glifele extrem de complexe, în care personajele sunt copleşite de păienjenişul, deloc întâmplător, al podoabelor vestimentare: ţesături, pene, pietre scumpe. Acestea din urmă apar sub toate formele, iar culorile predominante sunt ale turcoazelor albastre şi ale jadurilor verzi. Pietrele sunt incrustate în benzile din piele care susţin podoabele din evantaiele de pene, compun colierele multiple de pe piept, brăţările, ornează încălţămintea. Uneori cerceii grei

de piatră lungesc urechile până aproape de umeri sau, întocmai ca la popoarele africane şi polineziene, perforează septul nazal ori buza inferioară. Sunt reproduse în codice statuile cioplite în piatră ale zeilor şi idolilor; personajele importante apar pe fundalul unor mozaicuri din piatră colorată.

La câteva decenii după înfrângerea regatului aztec, a apărut o nouă generaţie de cronicari localnici, creştinaţi, care şi-au însuşit limba castiliană vorbită de cuceritori. De la ei ne-au parvenit câteva codice care reflectă amestecul dintre două culturi profund diferite prin spiritul lor. Aşa precum noii supuşi ai Spaniei au trecut la o altă credinţă, purtând în adâncul sufletelor lor amprenta superstiţiilor şi a credinţelor popoarelor din care se trăgeau, cronicarii proveniţi din rândul acestor popoare au creat scrieri insolite atât prin conţinut cât şi prin formă, un straniu amalgam de imagini pictografice tradiţionale, comentate în limba castiliană proaspăt învăţată.

Într-un astfel de codice din secolul al XVI-lea, cronicarul Alva Ixtlilxochitl, fiul unui spaniol şi al unei descendente directe a familiei domnitoare din oraşul Texcoco, a descris în limba castiliană viaţa străbunului său, regele Nezahualpilli, suveran al acestui oraş. Nezahualpilli era fabulos de bogat, avea faimă de vrăjitor dotat cu puteri supranaturale şi, înainte de a muri, în 1515, l-ar fi avertizat pe suzeranul său, Moctezuma, despre sfârşitul inevitabil şi tragic al imperiului aztec. Într-o pictogramă din codicele lui Alva Ixtlilxochitl, regele Nezahualpilli apare demn de vitrina unui bijutier: el poartă la gât un colier cvadruplu din bucăţi mari de jad verde, brăţări cu jaduri la fiecare mână, buza lui inferioară este străpunsă de o tijă de turcoaz, iar în lobul uneia dintre urechi (cealaltă nu se vede) are o mare piatră roşcată.

Epopeea tragică a cuceririi Mexicului i-a inspirat în decursul veacurilor pe mulţi pictori, începând cu contemporanii evenimentelor. Astfel, în Muzeul Bibliotecii Naţionale din Ciudad de Mexico s-a păstrat un portret al lui Moctezuma, purtând menţiunea: „pictat din ordinul lui Hernando Cortez". Artistul spaniol, rămas anonim, nu a avut vreodată ocazia de a-l întâlni pe nenorocitul rege şi i-a imaginat trăsăturile, lipsindu-le de caracteristicile proprii populaţiilor localnice. El l-a îmbrăcat cu o vestimentaţie hibridă – un fel de tunică de nobil spaniol, iar pe cap cu o diademă de aur cu sute de perle mari, având în centru un vultur bicefal alb (!), peste o bogată parură de pene multicolore. La gâtul lui Moctezuma sclipeşte un lanţ dublu de aur masiv, încheiat printr-un medalion de aur, având pe el un chip de femeie încoronată (poate regina Spaniei?). Un al doilea colier este ornat cu un smarald şi câteva rubine uriaşe. Nimic nu este veridic în această pânză, dar un fapt e evident: pictorul ştia că regele aztecilor trebuie înfăţişat purtând cât mai multe bijuterii de aur, incrustate cu nestemate imense, şi a încercat să redea cât mai detaliat fastul vestimentaţiei lui Moctezuma.

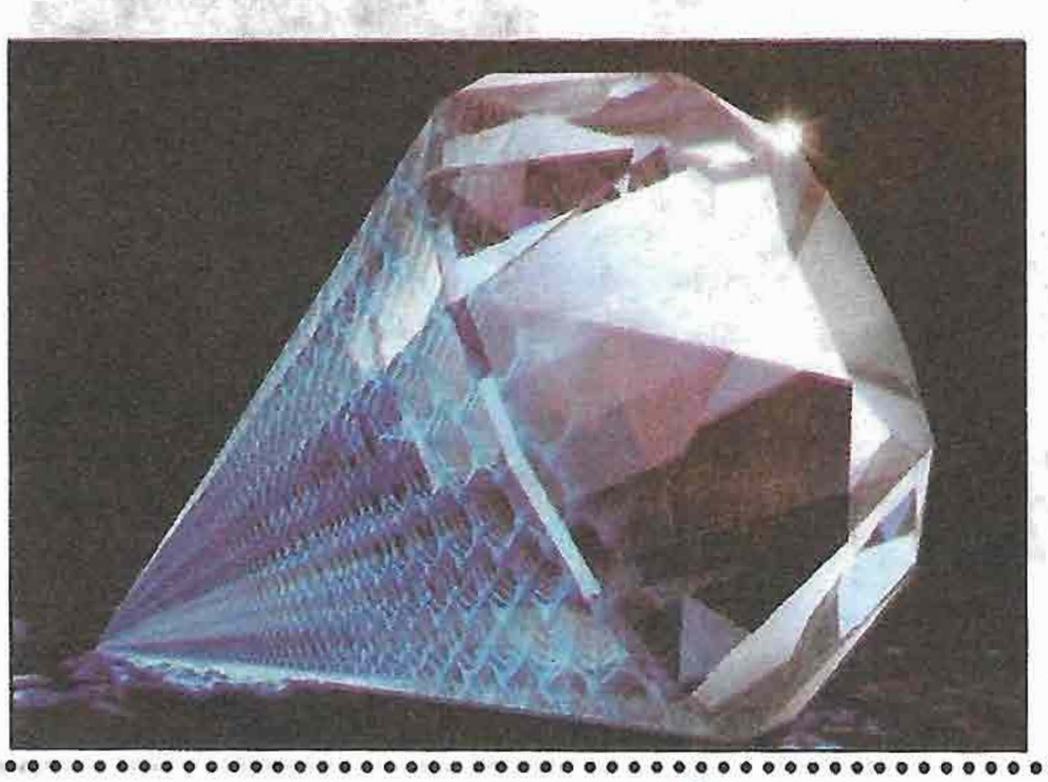

Peste multe veacuri, pietrele preţioase continuau să fie un element dominant în pânzele artiştilor care se întorceau la istoria anilor zbuciumaţi ai cuceririi Mexicului. În Muzeul Americii din Madrid se află o pânză din perioada romantismului, pe care artistul – rămas anonim şi acesta – a intitulat-o *Cortez şi soţia sa Marina*.

Pictura este de o naivitate de-a dreptul înduioşătoare. Cortez şi Marina (care nu i-a fost niciodată soţie) se ţin de mână, privindu-se drăgăstos în ochi. Chipul juvenil şi sentimental al lui Cortez este departe de figura colţuroasă şi dură a aventurierului neînfricat, aşa cum ne apare ea din gravurile lăsate de contemporani. Iar dulcea frumuseţe clasică, pur spaniolă, atribuită de artist Marinei, nu are nimic în comun cu reprezentările, destul de multe, ale robustei şi voluntarei „La Malinche", înfăţişată în codicele ilustrate călărind bărbăteşte, alături de bărbaţi înarmaţi.

Bijuteriile purtate de cei doi îndrăgostiţi, în special cele ale Marinei, sunt de o bogăţie copleşitoare: un colier dublu din aur cu nestemate la gâtul lui Cortez; brăţări late din aur, cu pietre preţioase uriaşe, purtate sus, aproape de umăr, pe braţele Marinei; alte brăţări, cu smaralde, la încheietura mâinii; şiraguri de perle alternate cu turcoaze, împletite în părul ei negru; un imens rubin sângeriu, coborând în chip de pandantiv pe frunte; şiraguri lungi de pietre scumpe de diferite culori, petrecute peste pieptul tinerei femei; cercei lungi în urechi.

Pentru epopeea pietrelor preţioase americane nu are nici o importanţă lipsa de veridicitate a picturii idilice, cu o dulce Marina copleşită de povara nestematelor, deoarece realitatea istorică nu a fost cu nimic mai prejos de fantezia artiştilor. Afluxul inimaginabil de aur şi pietre scumpe, trimis cu corăbiile în Lumea Veche, a deschis un nou capitol în istoria pietrelor preţioase din Europa şi a provocat un puternic impuls în arta prelucrării lor.

Desigur, nu a putut rămâne secret faptul că navele ce se întorc în Europa poartă în pântecele lor tezaurele acaparate de cuceritori. Pirateria, îndeletnicire practicată de la începuturile navigaţiei, ia acum proporţii nebănuite. În cărţile despre istoria piraţilor şi flibustierilor sunt descrise nenumărate lupte navale dintre corăbierii ce se întorceau din Lumea Nouă şi atacatorii care încercau să-i prade. Nu o dată piraţii s-au bucurat de protecţia neoficială a suveranilor ţărilor sosite cu întârziere la împărţeala averilor americane. Ca rezultat al acestor lupte navale, întotdeauna crâncene şi sângeroase, au fost scufundate sute de corăbii, dintre care multe mai zac şi astăzi pe fundul Oceanului, păstrând – poate pentru totdeauna – comorile lor de aur şi pietre scumpe.

(Extras din *Istoria fascinantă a pietrelor preţioase*)

text **Galia Maria Gruder**

Galerie *Flacăra*

Prezentăm în această ediţie a **Almanahului *Flacăra* Estival** câteva imagini din atelierul de pictură aparţinând artistului Ioan Iacob, cel care a ilustrat ***Povestea poveştilor*** de Ion Creangă, apărută la *Humanitas*

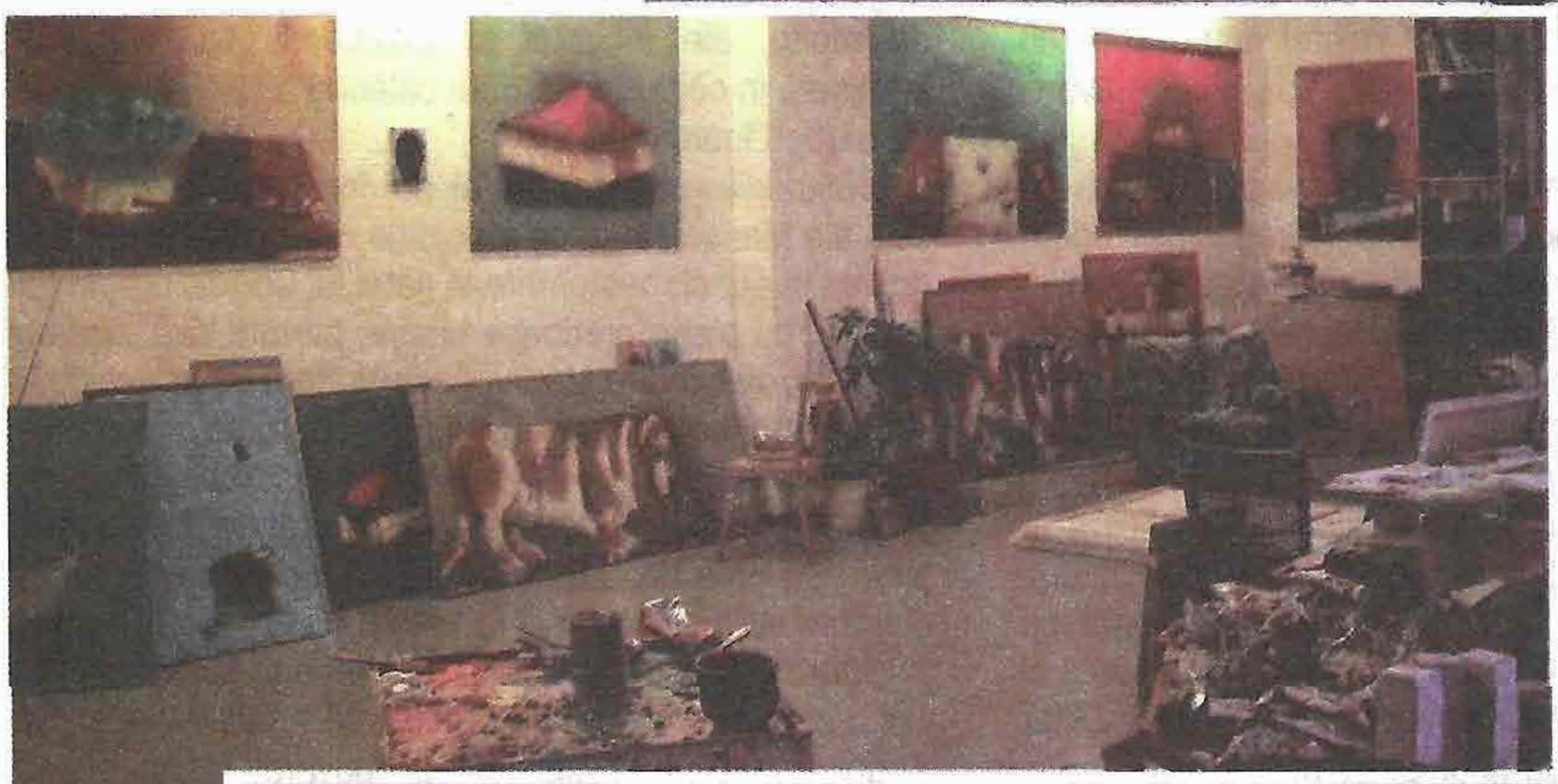

Banca de ecoinventică Daky

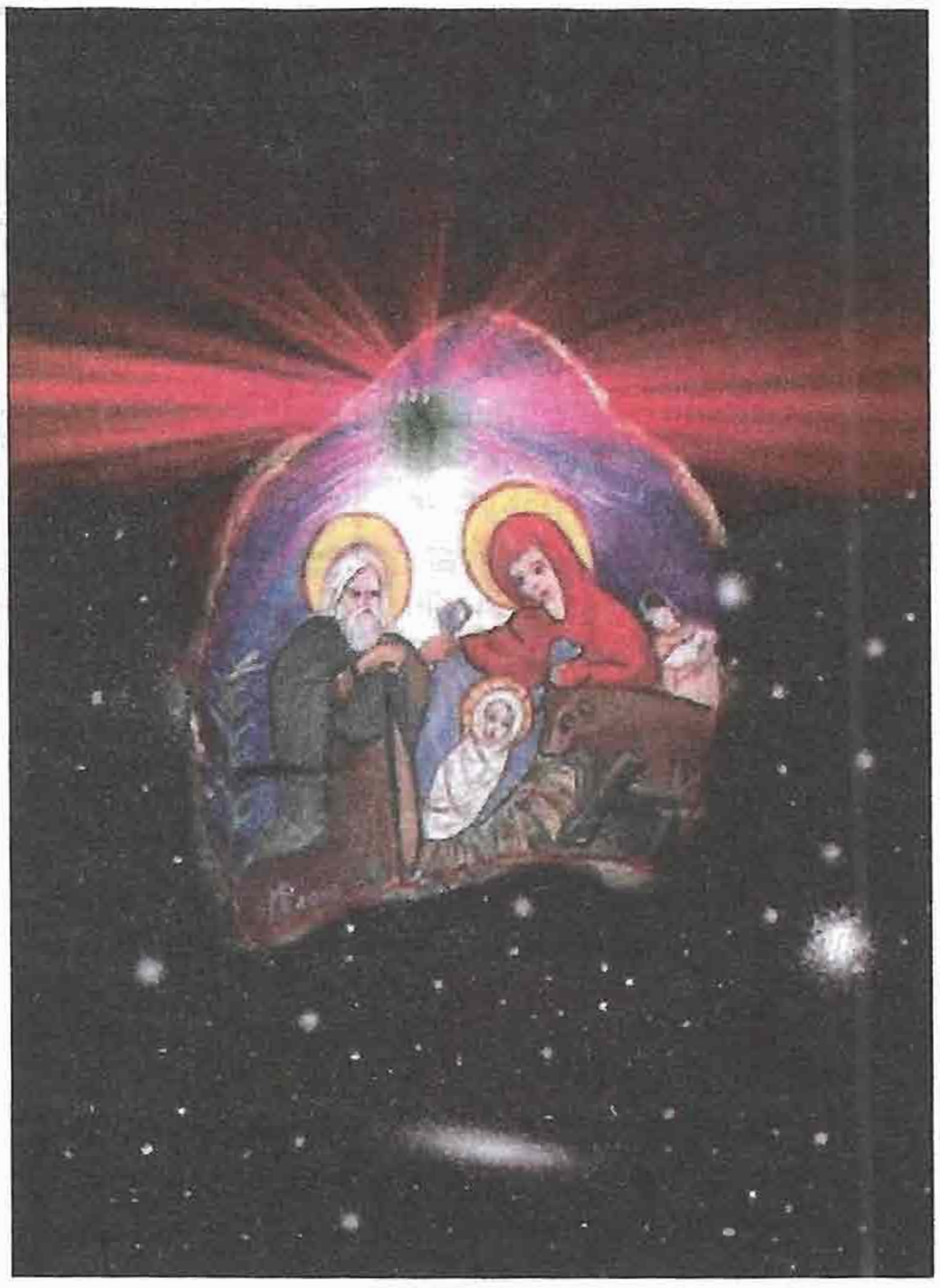

Banca de Inventică Daky reprezintă un tezaur bazat pe un număr de 2.800 dosare de invenţii, care în mare parte au fost prezentate presei şi redactorilor de la marea majoritate a publicaţiilor ştiinţifice din România, dar şi în presa străină.

Toate proiectele care alcătuiesc Banca de Inventică Daky se constituie de drept şi de fapt în proprietate intelectuală a inventatorului Paul Matei, şi în proprietate intelectuală onorifică cu drept de asimilare, **neîngrădită** pentru toate persoanele care vor să fructifice în interes personal sau internaţional Inventică Daky.

Autorul acestei Bănci a făcut acest „bonus" umanităţii cunoscând dificultatea – în marea majoritate a ţărilor din lumea a doua şi a treia – de a-şi permite luxul pentru a selecta şi finanţa un colectiv de inventatori de avangardă, care să inventeze bunuri şi tehnologii realiste şi viabile pe care industria să le poată fabrica şi mai ales vinde pe piaţă şi la bursele libere, fără să mai fie nevoite să se „inspire" în maniere jenante...

Domeniul forte al Băncii de Inventică nonconformistă Daky este cel axat pe tehnologii destinate protejării mediului ambiant, în special în domeniul prevenirii efectelor distructive generate de calamităţi, dar şi în domeniul bunurilor de larg consum internaţional.

Un domeniu aparte al Băncii de QY Daky este cel al creării de noi locuri de muncă prin conversia unor tehnologii militare perimate în vectori de protecţie a vieţii, care au fost prezentate şi testate de specialişti în cadrul unor expoziţii internaţionale vernisate în România, sau în ţări deosebit de receptive la tot ceea ce apare nou, funcţionează şi este util pe piaţa inventicii aplicate.

Din palmaresul inventicii Daky, bine comentat de presă şi chiar asimilări la nivel internaţional, amintesc:

Vectori destinaţi unităţilor aeropurtate de pompieri, respectiv bombele şi grenadele Daky antiincendiu, combustibilii menajeri compactaţi, seminţe germinatoare hidroscopice, încălţăminte şi branţuri electronice, chimice sau magnetice antiboseală, geamanduri eoliene depoluante, arace subacvatice biostimulatoare pentru plante şi peşti, pompe conversoare de apă poluată biologic în apă potabilă, stingătoare electronice, fundaţie antiinundaţie, batoane revelatoare de fisuri în pilonii de susţinere a construcţiilor, apă minerală înnobilată cu agheazmă, vestă de salvare universală design Daky, pâine antimucegai, pastile sterilizante pentru apa potabilă de provenienţă dubioasă, convertori energetici interiori, proiect de vector egalizor termic antitornadă, coarsil, pastă antialunecare pe gheaţă, carte digitală având ca tematică autoprotecţia în caz de calamitate, tom pe suport de hârtie cu diverse strategii preventive anticalamitate, cursuri „jucărie" pentru copii destinate învăţării şi educării lor în sprijinul autoprotecţiei fizice etc. În plus faţă de această enumerare modestă, faţă de conglomeratul de bază cu inventică Daky, voi prezenta şi un set cu invenţii de înaltă tehnologie menit să întregească informaţiile pe care vi le dăruiesc.

Poate unii se întreabă: Bine, dar de ce nu îşi brevetează „Daky" mina de invenţii?

Iată şi raţionamentul la această întrebare legitimă pe care mi-a pus-o o mulţime de persoane:

– Inventatorii sunt, după opinia mea, de patru tipuri, respectiv „inventatorii mercantili de succes pecuniar". Inventatori care, de obicei, inventează o invenţie pe care, apoi, o reinventează prin anumite îmbunătăţiri şi „vestimentaţia" unui design modern, dar pe care ştiu cum să o exploateze, sau să o vândă. De fapt, marele lor talent şi invenţie este talentul de a vinde în condiţii de profit aproape orice. Aceştia sunt inventatorii cu un brevet şi cu un cont de milioane de dolari...

– În a doua grupă sunt inventatorii inovatori care inventează aproape orice, chiar şi un perpetuum mobile, plecând de la o invenţie, sau mai multe deja brevetate, plus flexibilitatea legilor de protecţie a invenţiilor despre care voi comenta într-unul dintre

paragrafele următoare. Pentru aceştia a inventa nu e o sursă de îmbogăţire, ci mai degrabă un sport al minţii...

– A treia grupă de prometei ai civilizaţiei umane sunt inventatorii altruişti care inventează pentru Dumnezeu sau pentru umanitate. Acestora li se spune în glumă „fraieri sau călugări". Ceea ce nu e decât o glumă neinspirată pentru că, marea majoritate a invenţiilor fundamentale datorită cărora trăim pe Terra la nivel de miliarde de suflete, în condiţii de confort, se datorează acestor genii care şi-au sacrificat viaţa şi bunurile pentru a inventa şi testa pe ei înşişi efectele invenţiilor lor... (oamenii de cultură ştiu la ce fac aluzie).

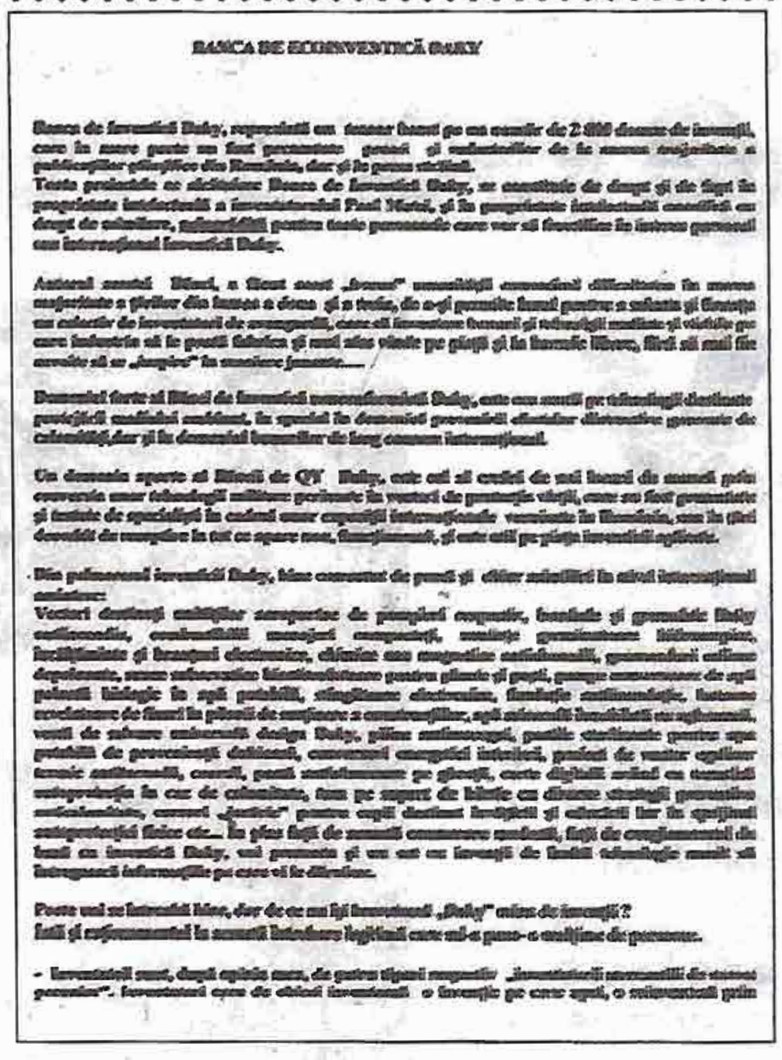

BANCA DE INVENTICĂ DAKY

Banca de Inventică Daky, reprezintă un tezaur înzestrat cu un număr de 2 000 diamante de invenţii, care în mare parte au fost garantate genial şi cultivatilor de la marea majoritate a publicaţiilor ştiinţifice din România, dar şi în ţările vecinătăţi.
Toate proiectele ce alcătuiesc Banca de Inventică Daky, se constituie de drept şi de fapt în proprietatea intelectuală a inventatorului Paul Matei, şi în proprietate fondurilor constituite cu drept de valorificare, rezervându-şi pentru toate persoanele care vor să fructifice în interes general cu Invenţiile Daky.

Autorul acestei Bănci, a făcut acest „lucru" umanităţii conştientă că civilizaţiile în marea majoritate a părţilor din lumea a două şi a treia, din acest pământ pentru a salvarea şi fiinţa cu calculele de investigaţii de avangardă, care să investească fiecare şi valorizării realizate şi vândute pe care industriile să le poată fabrica şi mai ales vândute pe pământ şi în lumină libere, fără să mai fie nevoite să se „împrumute" în mentiune fumoase.....

Domeniul forte al Bănci de Inventică concurenţială Daky, este cea axată pe valorizării destinate protejării mediului ambiant, în special în domeniul generării electrice alternative generate de calculatoare, dar şi în domeniul bunurilor de larg consum internaţional.

Un domeniu aparte al Bănci de QI Daky, este cel al creării de mai bazei de aminoli pulsu conversia unor tehnologii militare perimate în vectori de protecţie vitală, care au fost garantarile şi tratate de specialişti în calitate unor capacităţi internaţionale vaccinate în Bănci, care în ţări dezvoltă de complexe în tot ce aparţine mase, finanţamentul, şi este cătă pe piaţa inventivă agilităţii.

Din patrimoniul inventivă Daky, fâne consacrat de presă şi elitar autorităţi în nivel internaţional amintesc:
Vectori destinaţi anihilării aeroporturi de principii expansie, bombele şi grenadele Daky antimondiale, combatibili mecanici compactaţi, maşinile generatoare hidrocarburi, locomotive şi bocanci electronice, clădirea cu magnetice antidetonaţii, generatorul cellulare dependente, sonor subacvatice hidrodinamice pentru plante şi peşti, pompe submersibile de apă potabilă biologic în apă potabilă, stingătoare electronice, fântânile antimetalice, lustruire revoluţionar de fântâni în galeată de conţinere a contaminăţilor, apă antimetalic bacteriostatic cu aglomerată, vată de zahăr antimetalic design Daky, pâine antimucegai, pastile stabilizate pentru apa potabilă de generaţiei dulciuri, conservanţi energetici intelectuali, produsi de vanilie aglomerat aromic antimetalic, cremă, pastă antiîmbătrânire pe glicerină, carte digitală antiuzi cu tematică antipsihoză în car de calculatoare, tâmplărie pe suport de hârtie cu diverse strategii preventive antiinfracţionale, cremă „protein" pentru copii destinat învăţării şi educării lor în spiritul antiparticipării fizice etc... În plus fiţi de aminoli consumare spaţiului, fiţi de conţinutul de bani cu invenţiile Daky, vă garantăm şi vă aşteptăm cu limbă tehnologie aminoli să întreguraţi informaţiile pe care vi le dăruiesc.

Poate vă întrebaţi bine, dar de ce mi-ţi investească „Daky" mâine de invenţii?
Întâi şi anţionamentul în aminoli întotdeauna legitimă care mi-a pune-o omiţiune de persoane.

- Inventatorii sunt, după opinia mea, de patru tipuri respectiv „inventatorii necesarilor de existenţă generalizat". Inventatorul care de obicei inventează o invenţie pe care apoi, o valorizează prin

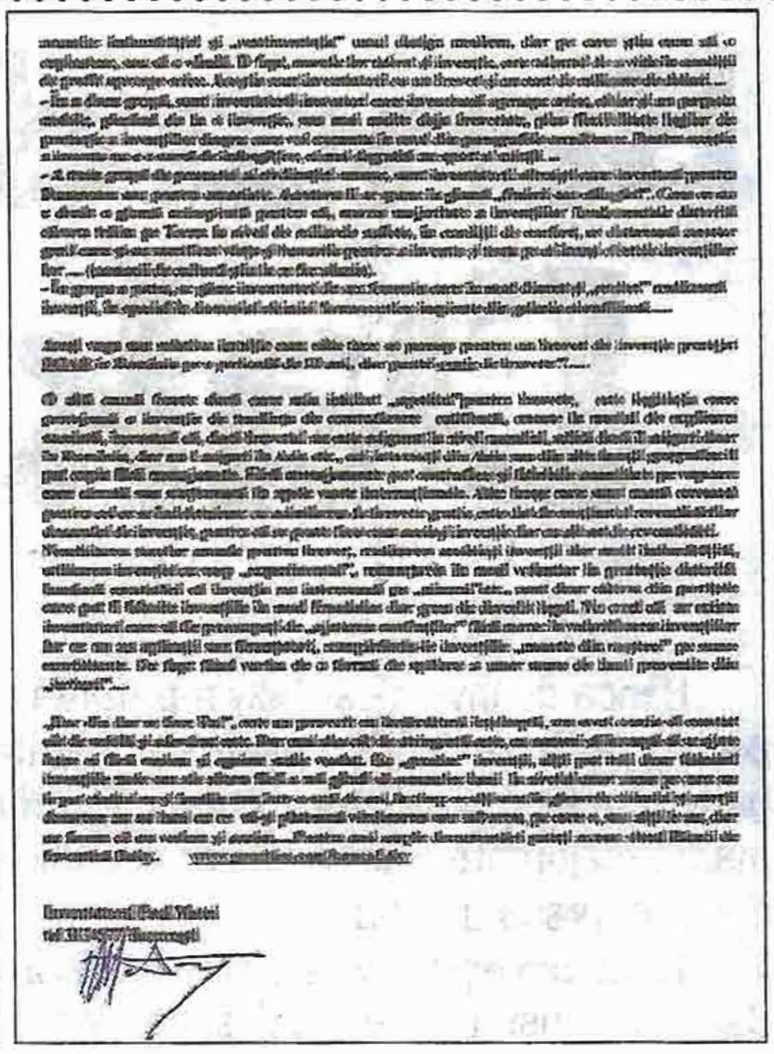

amănuntite imitaţiilor şi „contrainvenţiei" unui dascăl român, dar pe care ştiu cum să o explicitez, cum să o vândă. În fapt, amatorul inventează, cu brevetul de invenţie cu valabilitate de gratis aproape orice. Acestia sunt inventatorii cu un brevet şi cu cont în mii sau zeci de mii euro.
– Îi numesc grupă, sunt inventatorii inovatori care inventează aproape orice, oricât şi cum pentru mediile, gândindu-se la o invenţie, care mai multe chiar brevetate, pâine fiind în stare legilor de protecţie a invenţiilor despre care voi comenta în cursul lor, pentru a inventa mai mult şi mai bine ca o cursă de îndeplinire, oricât şi pentru a inventa...
– A treia grupă de prometei ai civilizaţiei umane sunt inventatorii altruişti care inventează pentru Dumnezeu sau pentru umanitate. Acestora li se spune în glumă „fraieri sau călugări". Ceea ce nu e decât o glumă neinspirată pentru că, marea majoritate a invenţiilor fundamentale datorită cărora trăim pe Terra la nivel de miliarde de suflete, în condiţii de confort, se datorează acestor genii care şi-au sacrificat viaţa şi bunurile pentru a inventa şi testa pe ei înşişi efectele invenţiilor lor... (oamenii de cultură ştiu la ce fac aluzie).
– În grupa a patra se găsesc inventatori care, în mod discret realizează invenţii, în special în domeniul chimiei farmaceutice inspirate din galaxia clorofiliană...

Aveţi vaga sau relativa intuiţie cam câte taxe se percep pentru un brevet de invenţie protejat DOAR în România pe o perioadă de 10 ani, dar pentru **o mie** de brevete?...

O altă cauză foarte dură care mi-a inhibat „apetitul" pentru brevete este legislaţia care protejează o invenţie de tendinţa de contrafacere calificată, ceea ce, la modul de explicare succintă, înseamnă că, dacă brevetul nu este asigurat la nivel mondial, adică dacă îl asiguri doar în România, dar nu-l asiguri în Asia etc., cei interesaţi din Asia sau din alte locaţii geografice îl pot copia fără menajamente. Fără menajamente pot contraface şi fabricile asamblate pe vapoare care circulă sau staţionează în apele vaste internaţionale. Alte breşe care sunt mană cerească pentru cei care se îndeletnicesc cu asimilarea de brevete gratis le constituie conţinutul revendicărilor dosarului de invenţie, pentru că se poate face cam aceeaşi invenţie dar cu un alt set de revendicări. Neachitarea taxelor anuale pentru brevet, realizarea aceleiaşi invenţii dar mult îmbunătăţită, utilizarea invenţiei cu scop „experimental", renunţarea în mod voluntar la protecţie datorită bunăoară constatării că invenţia nu interesează pe *„nimeni" etc. sunt doar câteva dintre portiţele prin care* pot fi folosite invenţiile în mod fraudulos dar greu de dovedit legal. Nu cred că ar exista inventatori care să fie preocupaţi de „ajutarea confraţilor" fără noroc în valorificarea invenţiilor lor care nu au aplicaţii sau finanţatori, cumpărându-le invenţiile „moarte din naştere" pe sume exorbitante. De fapt, fiind vorba de o formă de spălare a unor sume de bani provenite din „ierburi"...

„Dar din dar se face Rai" este un proverb cu încărcătură înţeleaptă, am avut ocazia să constat cât de nobil şi adevărat este. Dar mai ales cât de stringent este ca oamenii să înceapă să se ajute între ei fără rasism şi egoism sadic voalat. Eu „produc" invenţii, alţii pot trăi doar folosind invenţiile mele sau ale altora fără a mă gândi să acumulez bani la nivelul unor sume pe care nu le pot cheltui eu şi familia mea într-o sută de ani, în timp ce alţii sunt în ghearele chinului şi morţii deoarece nu au bani cu care să-şi plătească vindecarea sau salvarea, dar ne facem că nu vedem şi auzim... Pentru mai ample documentări puteţi accesa site-ul Băncii de Inventică Daky: www.geocities.com/bancadaky

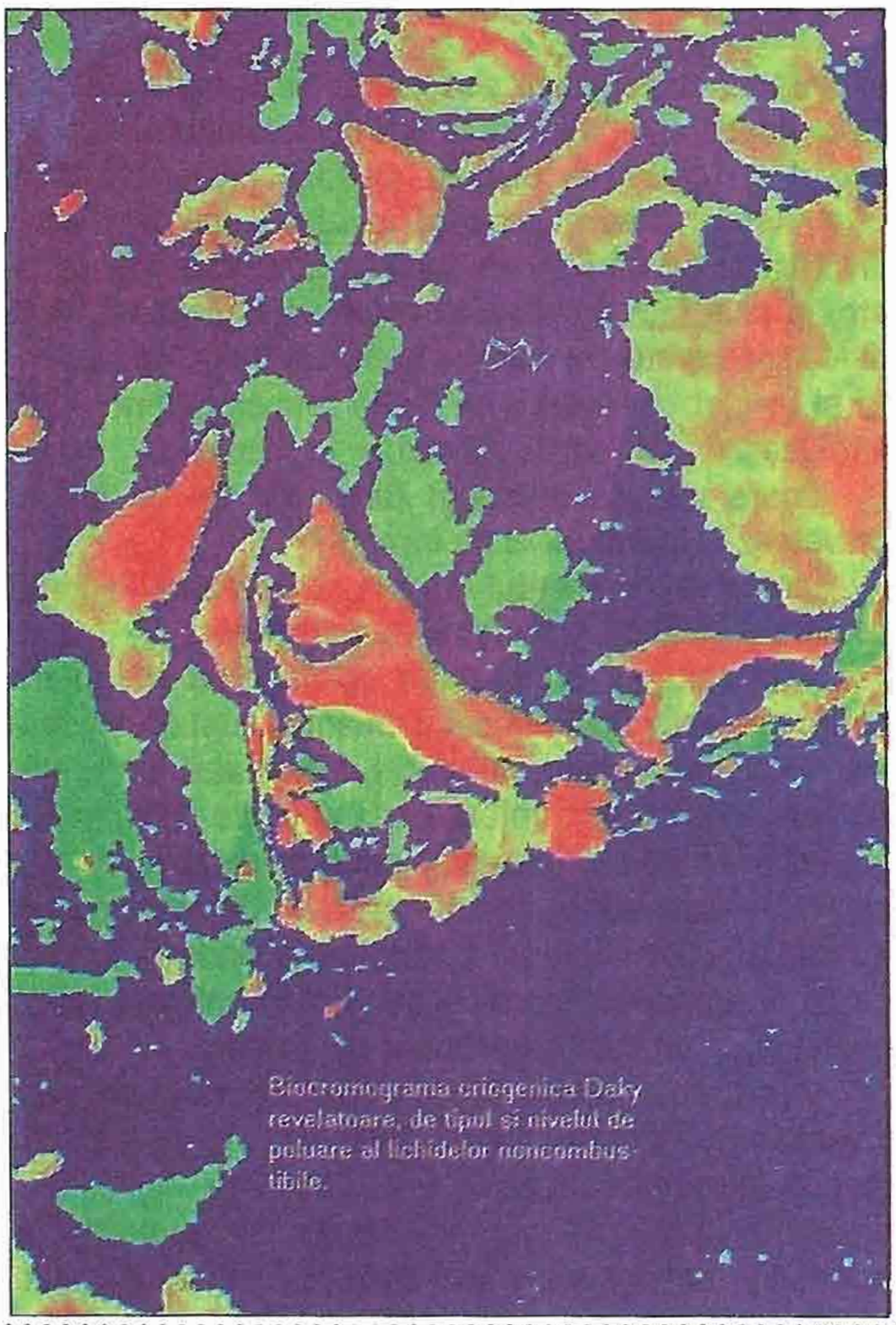

Biocromograma criogenica Daky revelatoare, de tipul şi nivelul de poluare al lichidelor noncombustibile.

text inventatorul **Paul Matei**

Editura *Nemira* vă propune!

Colecţia *Nautilus*
Ken Grimwood, *Replay*

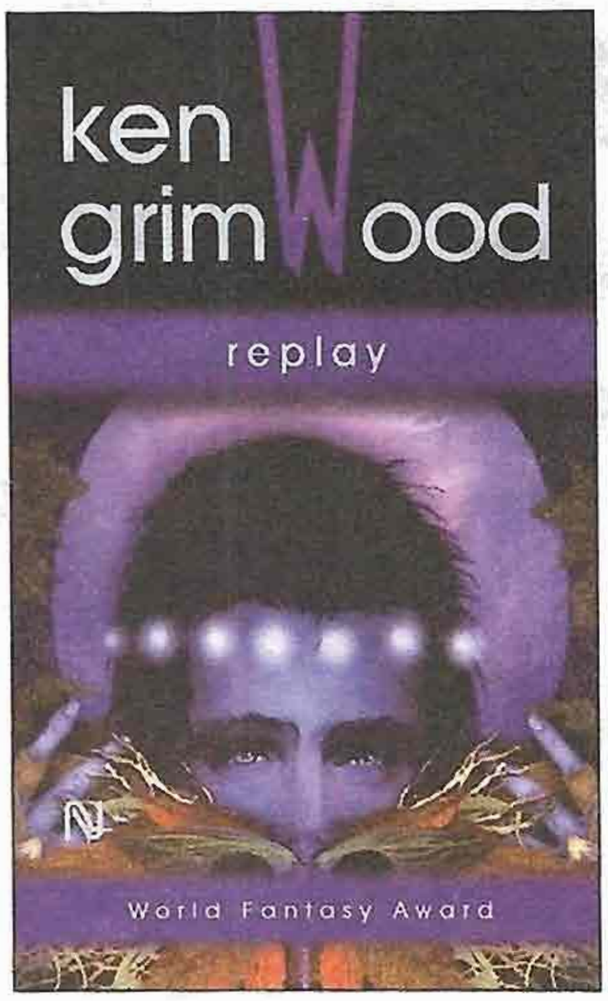

Omul s-a străduit cu disperare să înţeleagă timpul. Unii simt că nu au niciodată destul timp. Unii simt că au prea mult. Unii au impresia că timpul zboară. Unii îşi doresc să poată călători prin timp. Este prietenul şi, totodată, enigmaticul nostru duşman. Nimic n-a fost ţinta mai multor speculaţii decât timpul. *Replay* e povestea unui om care îşi retrăieşte de mai multe ori un fragment de viaţă, fiind conştient de fiecare dată de toate experienţele anterioare. Problematica timpului este analizată de autor cu inteligenţă, gravitate şi umor.

Colecţia *Suspans*
Jim Nisbet, *Codex Siracuza*

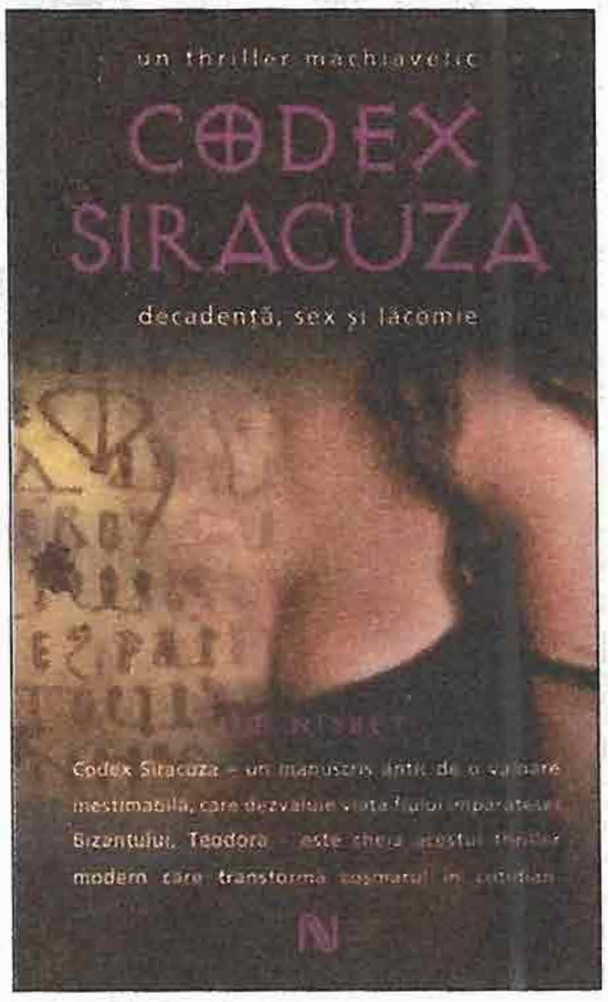

„Codex Siracuza – un manuscris antic de o valoare inestimabilă, care relatează viaţa fiului Teodorei, împărăteasa Bizanţului, – este cheia acestui thriller modern care transformă coşmarul în obişnuinţă." (*New York Times*)
„O naraţiune antică şi un thriller machiavelic, o satiră a decadenţei şi a lăcomiei, *Codex Siracuza* este un tur de forţă care-l prinde pe cititor în capcana râsului şi a groazei." (*Librairie Pantoute*)

Colecţia *Suspans*
Alfred Hailey, *Mânuitorii de bani*

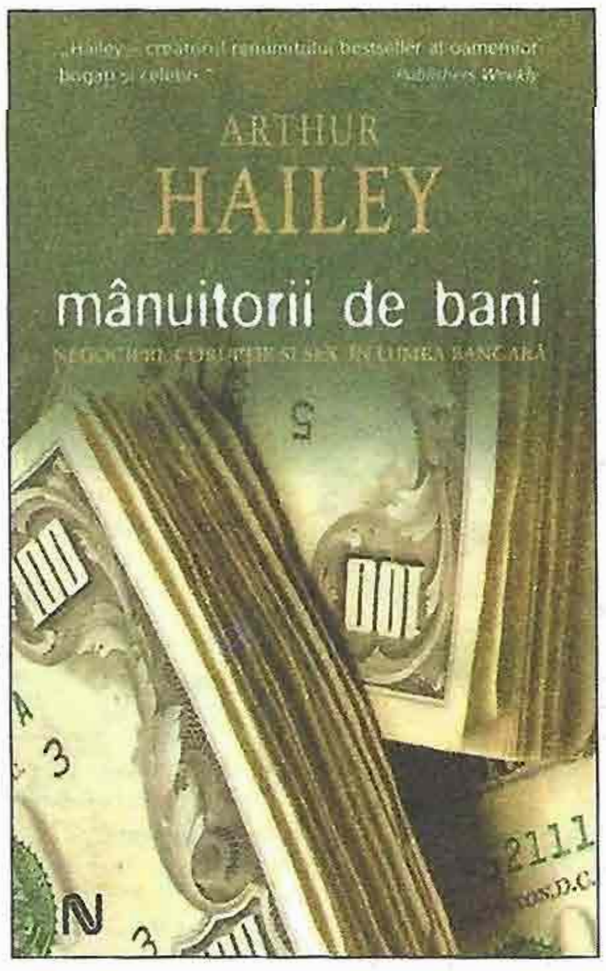

Negocieri, corupţie şi sex în lumea bancară. Comerţ la negru cu mii de cărţi de credit, negocieri secrete îndulcite de sex, lovituri mai mult decât îndrăzneţe şi o dorinţă nesecată de putere se ascund în spatele uşilor de bronz ale băncii *First Mercantile American*. Pentru omul de pe stradă această instituţie financiară este la fel de solidă şi de sigură ca *Fort Knox*. Dar înăuntru corupţia şi rivalităţile sălbatice se transformă într-un vârtej de violenţă ce sfâşie, deopotrivă, vieţile cinicilor mânuitori de bani şi pe cele ale milioanelor de oameni nevinovaţi. Naivitatea costă...

Colecţia *Nautilus*
Joe Haldeman, *Camuflaj*

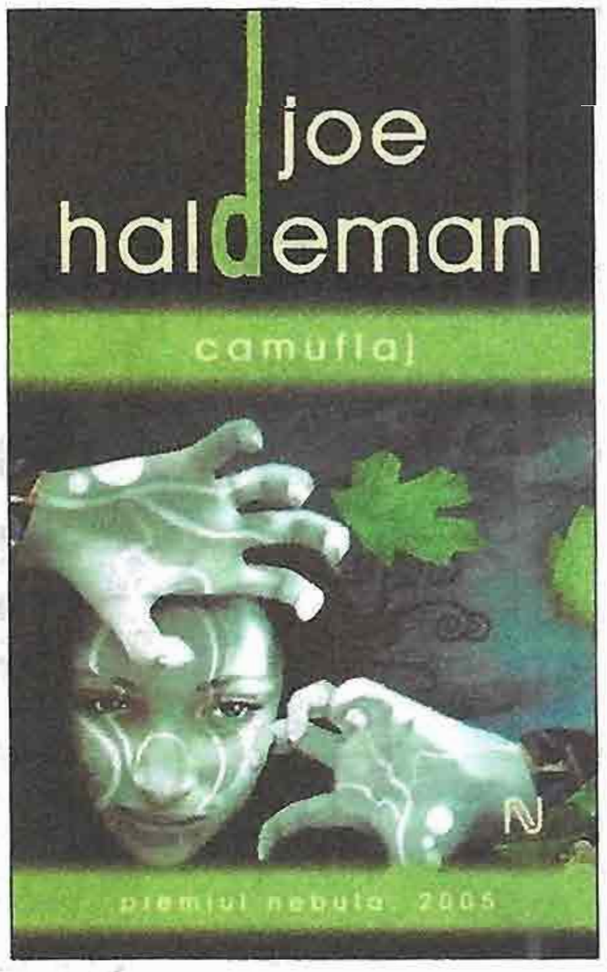

Camuflaj este o fuziune de hard SF şi antropologie aplicată: două creaturi rătăcesc de secole pe Pământ. Cele două creaturi nu ştiu aproape nimic despre originile şi scopul lor. Una dintre ele supravieţuieşte prin adaptare, cealaltă – numai prin uciderea celor care o ameninţă. Anul 2019 şi descoperirea unui artefact le aduce pe cele două creaturi împreună. Ele caută să descopere semnificaţia obiectului şi rolul acestuia în trecutul lor.

■

desene de **Gheorghiță Ghinea-URIAȘU** și **Leonte Năstase**

Imaginea „Digital art“ – experiment sau artă?

Motto: *„Atât cadrarea cât şi suportul imaginii devin astăzi concepte extrem de discutate în contextul noilor tehnologii digitale media, care cu o uimitoare viteză glisează peisajul lumii contemporane din real în virtual şi din virtual în real, contopind spaţiul cunoaşterii cu cel al percepţiei. Ciberspaţiul conţine noua geografie a lumii, modelează noua gnoseologie a lumii.“*

Marilena Preda Sânc, din volumul **Imaginea video digitală**

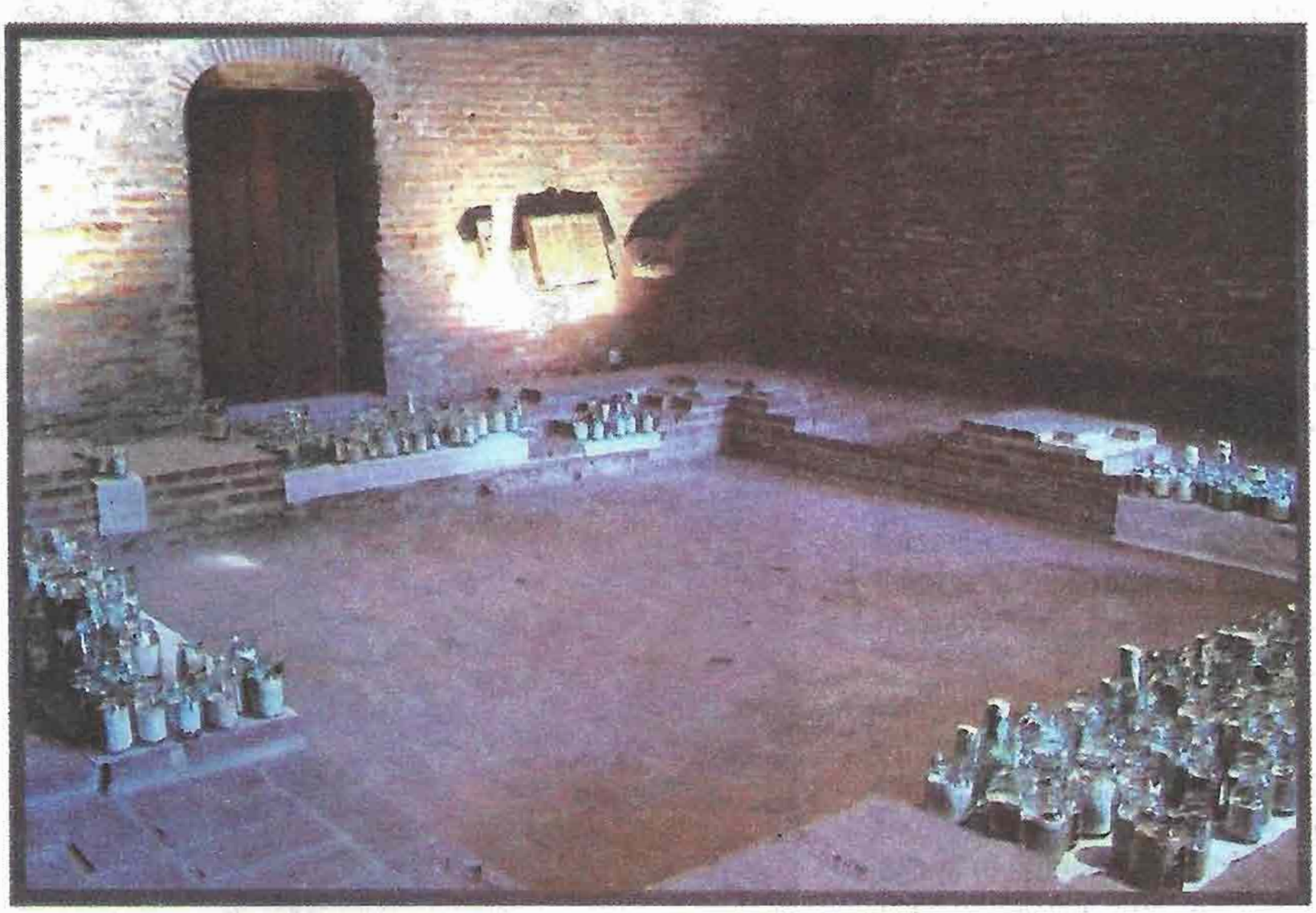

Chiar dacă întrebarea din titlu vrea să delimiteze lucrurile, amploarea şi complexitatea domeniilor acoperite de cuvinte nu sunt aşa tranşante şi clare cum ar putea ele să sugereze. Însă, oricum am privi lucrurile, prin imagine „digital art” intrăm într-un domeniu tehnic şi, desigur artistic, fascinant, „cool”, (chiar misterios) şi, parcă, „labirintic” pentru cei nefamiliarizaţi cu computerul şi cu internetul, unde se poate spune că se întâlneşte efemerul fierbinte al prezentului cu promisiunile strălucitoare ale viitorului, mai exact spus, ne întâlnim direct cu utopia viitorului care sacralizează banalitatea prezentului obligându-ne să ne punem în acord cu el, fie şi numai pentru că nu se poate altfel sau nu mai putem suporta să fie altfel.

Energia şi ordinea, inteligenţa şi productivitatea aduse de computer şi de softurile lui (alături de toate gadgeturile adiacente), fără a uita de imaginea video digitală însăşi, reprezintă, poate, astăzi unul dintre cele mai dinamice dar şi mai inovatoare domenii ale activităţii umane. În spatele acestei situaţii generale se află indiscutabil un efort de inteligenţă şi creativitate, de ambiţie şi experiment, de utopie şi aventură, de resurse financiare şi de concurenţă greu, dacă nu chiar imposibil, de cântărit şi explicat. Fenomen totuşi explicabil (oarecum) din punct de vedere artistic prin ceea ce se cheamă caracteristicile postmodernismului şi prelungirile energiilor rămase vii, dar repoziţionate, din trecut. Oricum, „tehnologia" adusă de computer şi de programele lui au dezlănţuit, din punct de vedere al imaginii „digital art", ambiţiile unor artişti ai zilelor noastre, căutători ai noutăţii şi ai specificului personalităţii lor artistice, care poate fi comparată doar cu ceea ce s-a petrecut din punct de vedere cultural în prima jumătate a secolului XX şi ideile inventate atunci.

Lipsa de notorietate, cel puţin la noi în ţară, a artiştilor „digital art" vine din situarea spaţiului românesc la marginea (relativă) a dinamicii acestui fenomen cu caracter mondial şi dintr-un anumit conservatorism şi o autosuficienţă a mediilor noastre culturale şi „intelectuale" conservative (Erwin Kessler vorbeşte despre *mistica breslei* şi *universul închis al artiştilor*), de altfel, prea uşor explicate numai prin istoria anormală a ultimelor decenii. Şi, de ce să nu spunem, în pofida eforturilor, uneori remarcabile, de înnoire a limbajului estetic dar şi a ariei de exprimare (de pildă „instalaţia" ori „performance"), datorate în special unor tineri dar şi mai puţin tineri artişti (generic denumită a „optzeciştilor") atât în trecutul mai îndepărtat cât şi în prezent. *(vezi cartea lui Adrian Guţă intitulată* ***Texte despre generaţia '80 în artele vizuale)***

Dar semne „pozitive", ca să spunem aşa, au fost, sunt şi acum şi, cu siguranţă, se vor înmulţi. Faptul că informatica românească are deja o recunoaştere internaţională şi îşi consolidează poziţia odată cu scurgerea anilor, inserându-se tot mai profund atât pe orizontala cât şi pe verticala fenomenelor legate de computer şi „tehnologia" lui, atrage speranţa unei deschideri fireşti a artiştilor români către folosirea computerului şi a tehnicilor digitale ca instrumente normale şi chiar indispensabile actului de creaţie.

Ce este însă „imaginea digital art"? În ***Imaginea video digitală*** Marilena Preda Sânc crede că: „Imaginea digitală, creată cu capacitatea de-a se autocrea, dezvoltă un limbaj vizual capabil să construiască cu ajutorul pixelilor în realitatea virtuală lucruri inexistente în realitatea mundană." În volumul ***Videologia*** Ion Manolescu, analizând complexitatea şi caracteristicile fenomenului artistic al prezentului (postmodernismul), vorbeşte despre: „... re-aproximarea imaginii ca un câmp tranzacţional între propria sa dinamică (alcătuită din *potenţialităţi de instrumentare şi manevrare*) şi dinamica uzului (ilustrată, în general, prin *operaţiuni de manipulare*)." În sfârşit, Jean-Jacques Wunenburger în ***Filozofia Imaginilor*** atrage atenţia (vorbind în general despre imagine) asupra faptului că: „... arta, întrucât oferă imagini perfecţionate, epurate pe plan formal sau deschizând poarta posibilităţilor şi visului, oferă acces la o fericire inedită, la o bucurie a simţurilor, la o plenitudine a existenţei." Pentru a continua: „... devine evident că imaginile contribuie la normele şi valorile care ne guvernează, la bine şi la rău, acţiunile individuale şi colective,

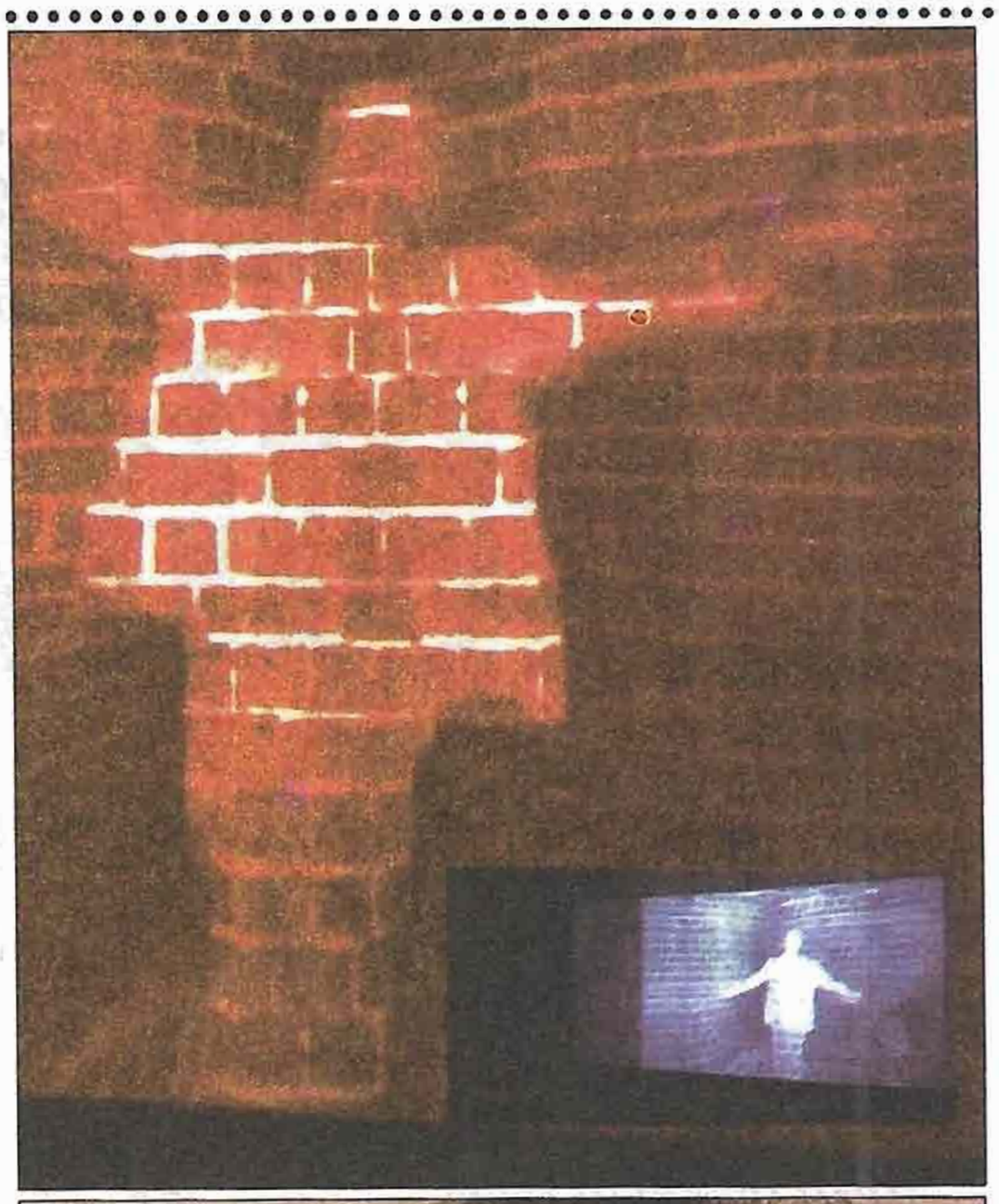

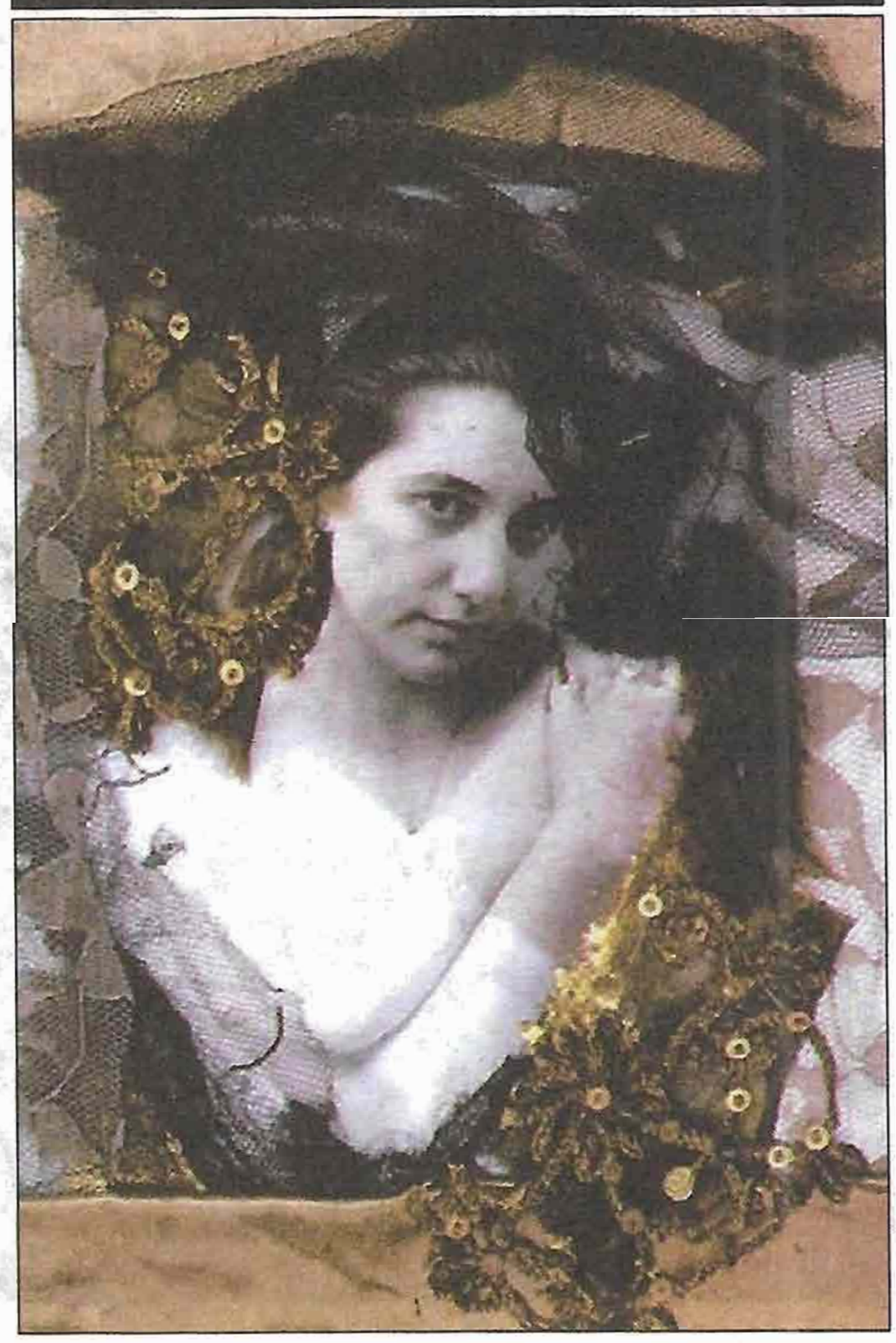

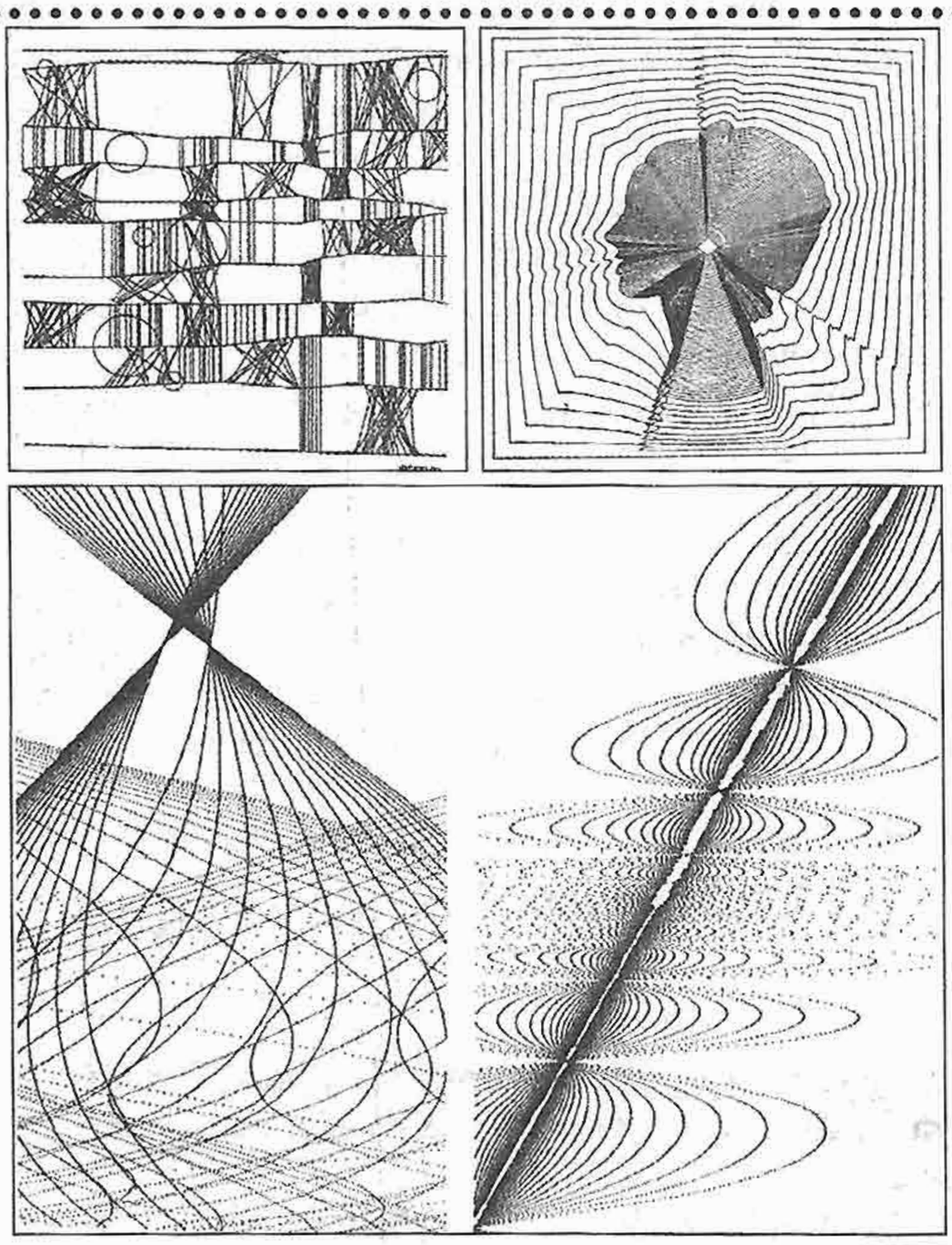

colaborează la legitimarea şi funcţionarea instituţiilor şi permit în cele din urmă o atenuare a durităţii vieţii reale prin reprezentări care o înnobilează cu sacralitate şi frumuseţe."

Din punct de vedere fizic, principala caracteristică a imaginii „digital art" vine din faptul că este formată din fotoni (din fluxuri de lumină). Ea este vizibilă pe ecrane (monitoare) sau prin proiecţie pe obiecte, pereţi, case ori chiar în atmosferă, prin laser, de pildă, atunci când nu recurge prin imprimare (tipărire), la suportul „clasic": hârtie, carton, pânză, materiale speciale etc.

Bogăţia şi impactul direct cu imaginea digitală (fie ea şi prin intermediul reclamelor împânzind toate oraşele, de pildă) reprezintă astăzi un numitor comun al oamenilor de pe toate continentele. Dacă ar fi să luăm în calcul doar navigarea pe internet ca spaţiu virtual conţinând informaţie virtuală (imagine, text, film etc.) şi milioanele de oameni ce interacţionează secundă de secundă unii cu alţii şi se poate afirma, fără exagerare, că lumea electronică postmodernă ne autogenerează şi modelează simţurile, gândirea şi întreaga noastră filozofie de viaţă, fie că suntem ori nu conştienţi de puterea modelatoare a „imaginii" contemporane. Totodată, s-a creat o nouă dimensiune a vizualului, indiferent că este vorba doar despre „artă", ca domeniu stric estetic, ori de mediul social ambiant în care trăim. După cum se ştie, lumea virtuală s-a infiltrat, ca să spunem aşa, până şi în arta războiului. Întreaga lume a devenit parcă un ecran al audiovizualului. Sau cum afirmă Marshall McLuhan: „... tehnologia vizuală creează naţiuni spaţial uniforme, omogene şi legate între ele." Şi în continuare: „După cum romanticii au început să se ocupe de vechea lume pastorală, agrară – ca formă de artă – pe când maşinile erau noi, tot astfel vom începe să tratăm şi noi planeta ca pe o operă de artă."

Totul se comunică, se simte, se trăieşte într-un amestec tot mai greu de despărţit dintre real şi ficţiune, dintre manipulatori şi manipulaţi, dintre fizic şi virtual, dintre trecut şi viitor, dintre propria noastră fiinţă şi semenii noştri de ieri şi de mâine. Istoria însăşi a căpătat o conotaţie virtuală impunând redefinirea ei în funcţie de impulsurile şi de abilităţile jucătorilor ei.

Acapararea şi îmbrăcarea lumii în haine „digitale", triumful computerului şi al audiovizualului, fascinaţia şi puterea indusă de tehnologie alături de, ca să spunem aşa, democratizarea vieţii şi a societăţii („globalizarea", într-un cuvânt), nu pot ascunde părţile mai „întunecate" care însoţesc acest fenomen. Se poate observa o anumită disoluţie şi uzură a capodoperei, de pildă, şi – indiscutabil – a tuturor reperelor estetice. Şi, fără îndoială, o proliferare a lipsei de bun gust şi a kitsch-ului. Iar această „alienare culturală" nu doar că îngustează dimensiunea estetică a omului (ca dimensiune cosmică) dar atacă chiar baza lui ideatică, izolându-i pe unii faţă de alţii, şi învrăjbindu-i prin energizarea intoleranţei, de pildă. Iar diferenţa dintre orizonturile spirituale ale creatorilor şi psihologia consumatorilor poate degenera în impunerea unor paliere perceptive atât de diferite încât, în ultimă instanţă, ele nici nu mai pot comunica spontan şi normal unele cu altele, ignorându-se reciproc, dacă se poate spune aşa ceva.

Oricum am înţelege prezentul, mai mult sau mai puţin „virtual", opera de artă este supusă unui proces intens de uzură chiar sub ochii noştri. Mărirea acuităţii audiovizuale, accesul aproape nelimitat la tot ceea ce s-a creat de-a lungul istoriei şi implicit comprimarea ei în „pastile" turistice, bombardamentul informaţional al mass-media şi accelerarea schimbărilor din viaţa fiecăruia dintre noi formează un vârtej ameţitor, derutant şi deloc confortabil.

Imaginea „digital art", operele artiştilor contemporani de pretutindeni şi de toate orientările, în acest context, reprezintă nu doar un răspuns la redimensionarea valorică a operei de artă, a esteticului în general vorbind, ci, înainte de toate, la nevoia stringentă de noi opere de artă şi de noi arte, de noi metalimbaje presupunând alte sensibilităţi, alte semantici dar şi alte idei care să umple nesăţiosul şi fundamentalul spaţiu şi apetit de progres al spiritului uman. Din acest punct de vedere, în zilele noastre, setea de originalitate, de noutate, pare mai actuală, mai profundă şi mai devoratoare ca oricând.

Laboratorul artistului „digital art" nu are cum să mai semene cu cel al artistului „clasic", de şevalet. El (sau grupul spiritual din care face parte) manipulează sau se lasă manipulat de computere şi de plăci video, de mouse ori de monitoare, de camera video, de aparatul foto, de proiectoare şi internet, de programele de prelucrare a imaginii 2d şi 3d (cu multitudinea lor de filtre şi de procedee tehnice de deformare, cromatizare, de renderizare şi texturizare, de stilizare ori animaţie şi prin nenumărate alte „tehnologii" asemănătoare), de hologame şi rame luminoase, de raze laser şi de pixeli, scanere, imprimante ori xerox dar şi alte aparate ori „softuri", mai mult ori mai puţin convenţionale, în această lume a unui prezent aflat, la rândul lui, într-o permanentă înnoire şi

transformare către viitor. Uneori, totuşi, nu ezită să se folosească şi de uneltele tradiţionale ale artistului, atunci când procedează la o tehnică „mixtă", evident, cu totul alta decât cea predată în academiile de artă.

Relaţiile matematicii cu arta au evoluat până acolo încât, prin fractali şi, prin prelucrarea lor (digitală sau nu) în potenţarea unei maxime expresivităţi, spaţiul decorativismului a căpătat o relativă dar constantă independenţă, pe lângă strânsa dependenţă de... ecuaţii. Sau, cum subliniază Victor Ernest Maşek şi Solomon Marcus: „Există o afinitate de structură a artei cu matematica".

Românii au chiar un excepţional cercetător al acestui domeniu interdisciplinar (dar aproape ignorat pe meleagurile noastre). Este vorba despre Matila C. Ghyka. Despre el Paul Valéry, într-o scrisoare, publicată ca introducere la volumul *Estetica şi teoria artei*, mărturiseşte: „Cred, prevăd că remarcabila Dv. sinteză va obţine ceea ce merită. Nu numai accesul, ci şi **influenţa**. Echilibrul dintre ştiinţă, simţire şi putere este rupt, acum, în arte. Instinctul nu oferă decât părţi. Iar arta mare trebuie să corespundă omului complet. Proporţia divină înseamnă măsura generalizată." Şi în continuare: „Însă epoca noastră cere să producem total pentru toţi. Ea cere, de asemenea, să şi definim totul. Poate că, supunând examenului ei problemele magice ale artei, se va vedea că, în fond, nu este vorba decât de a descoperi, în domeniul sensibilităţii fine, metode de aceeaşi forţă ca şi acelea ce s-au dovedit atât de fecunde în analiza Universului Întinderii...".

Matila C. Ghyka a cercetat estetica structuralistă şi informaţională, estetica matematică etc. fiind un pionier în diferite alte domenii (cât se poate de actuale): cibernetica, designul, estetica industrială ori în aplicarea ştiinţelor exacte (matematică, chimie, biologie, fizică, astronomie) în sprijinul ştiinţelor sociale, fiind, în acelaşi timp, un precursor în apariţia unor arte dinamice, specifice zilelor noastre.

text **Nicolae Macovei**

Câteva evenimente artistice din ultimele decenii în imaginea video şi arte alternative din România.

Instituţii: – Centrul Soros pentru Artă Contemporană – Bucureşti (SCCA), actualmente purtând numele de Centrul Internaţional pentru Artă Contemporană (CIAC) – curator al mai multor expoziţii: Călin Dan.

– Kalinderu Medialab (curator, director Ruxandra Balaci), face parte din MNAC (Muzeul Naţional de Artă Contemporană) Bucureşti.

– Galeriile: Space (curator Irina Cios), Galeria Nouă (curator Aurora Kiraly), 2 Meta (curatori Maria Manolescu, Romelo Pervolovici), HT003 (curator Theodor Graur).

– Fundaţia Arte Vizuale (studio video FAV), Bucureşti, director Vasile Drăgan.

Expoziţii: Ex Oriente Lux, 1993, 01010101, 1994, MediaCulpa, 1995, Experiment, 1996, Bucureşti, Civitas Artis, Civitas Solis, 1997, Câlnic. Bienala de la Veneţia (curator Adrian Guţă – 1997 şi Horea Avram – 1999). În 2001, tot la Veneţia, Gheorghe Rasovsky a prezentat un proiect multimedia intitulat: Terra Nova şi Alexandru Patatics (un proiect de artă comunicaţională), Context Network (curator Ruxandra Balaci).

Lucrări, grupuri, instalaţii, (video) performance, video surveillance, spectacol multimedia, video sculptură: environment/ambient video – grupul subReal (Erzebeth, 1993), Alexandru Antik (Închisoarea fanteziei, 1993), Laszlo Ujvarossy (Incurabil, Magie prin televiziune, 1993), Sorin Vreme (Autoportret la 30 de ani, 1993), Dan Perjovski (Scan, 1993), Amalia Perjovski (Situaţii similare, 1993), Jozsef Bartha (Birou personal contra sumei, 1993), Marilena Preda Sânc (Algoritmi ai Puterii, 1995), grupul Euroartist (Raport, 1995), Sandor Bartha (Sarcophagus, 1995), Alexandru Antik (Lebăda pielii, 1996, Corpus Transit I, 1998 şi Corpus Transit 2, 2001), Dan Mihălţeanu (Window, 1999, Apparat, 2000), Olimpiu Bandalac (Instabil, 2002).

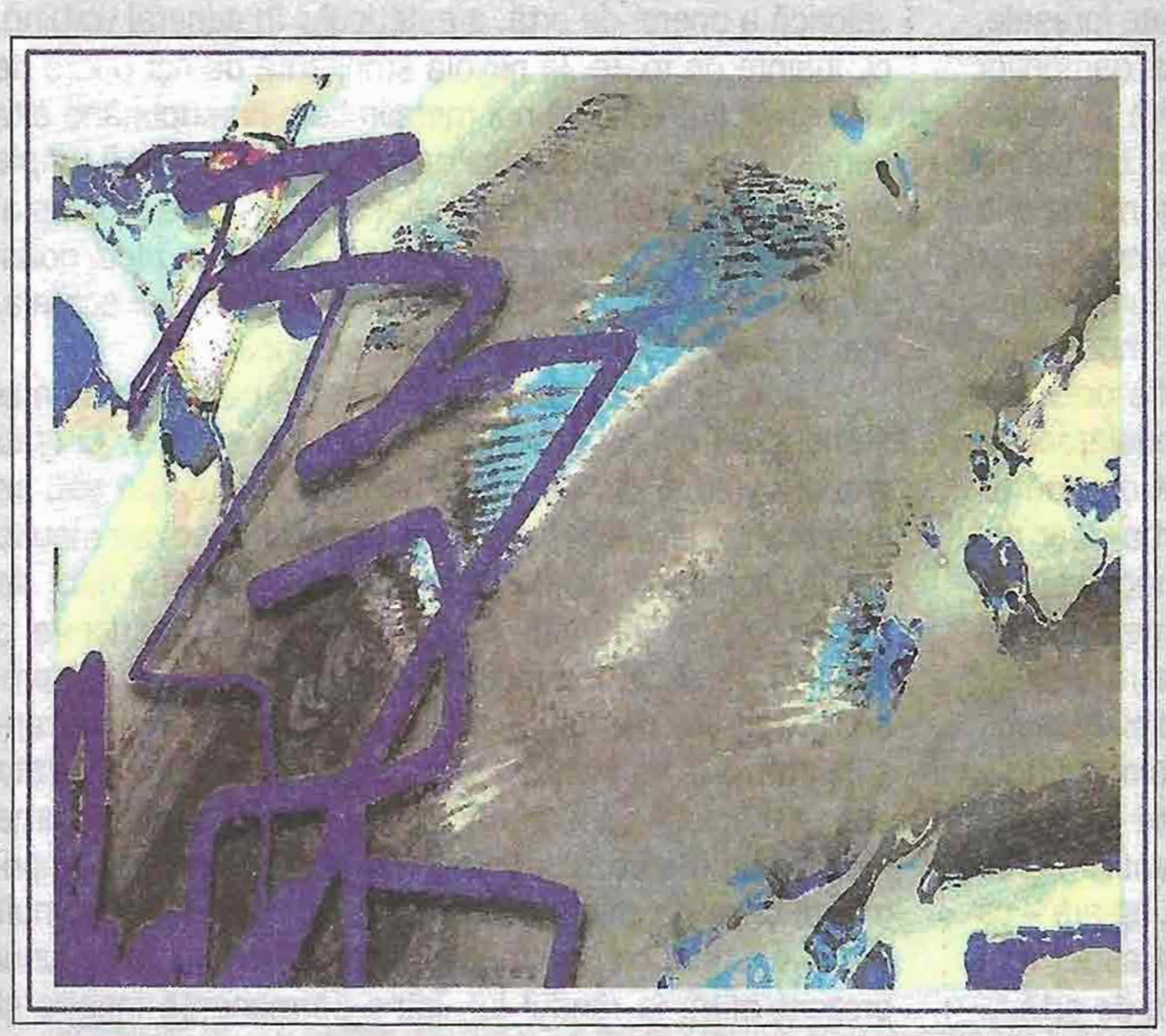

Filme video: Go, 1990 (Wanda Mihuleac, Theodor Graur, Iosif Kiraly, Dan Mihălţeanu), Babel, 1991, Strigăt în Timpan, 1993, Ciaccona, 1994 (Radu Igaszag, Alexandru Solomon), Earthcake, 1992 (Geta Brătescu), 2x5, 1993 (Geta Brătescu, Alexandru Solomon), Duo pentru Parancel şi Paoloncel, 1994 (Alexandru Solomon), Bodyscape, Handscape, Mindscape, Inside, 1993, Bătrâneţe, 1994, Trecerea, 1995 (Marilena Preda Sânc), Mail Live, 1995 (Marius Batna), Duo, 1996 (Matei Băjenaru, director curator al festivalului de performance Periferic, Iaşi), Balet rigid de sfârşit de secol, 1996 (Nicolae Onucsan). În Natolanito (performance), 1998, Cosmin Paulescu – (dialog cu imaginea proiectată). Tamponul, 1996 (Csongor Gaspar), Rădeşti-Ştefăneşti, 1996 (Niculae Ilfoveanu), Labirintul, CD-rom interactiv, 1999 (Neil Coltofeanu), Breakfast, 2000 (Mona Vătămanu, Florin Tudor), Urs/Revelaţie, 2003 (Patricia Teodorescu).

O vară fierbinte alături de Mandinga

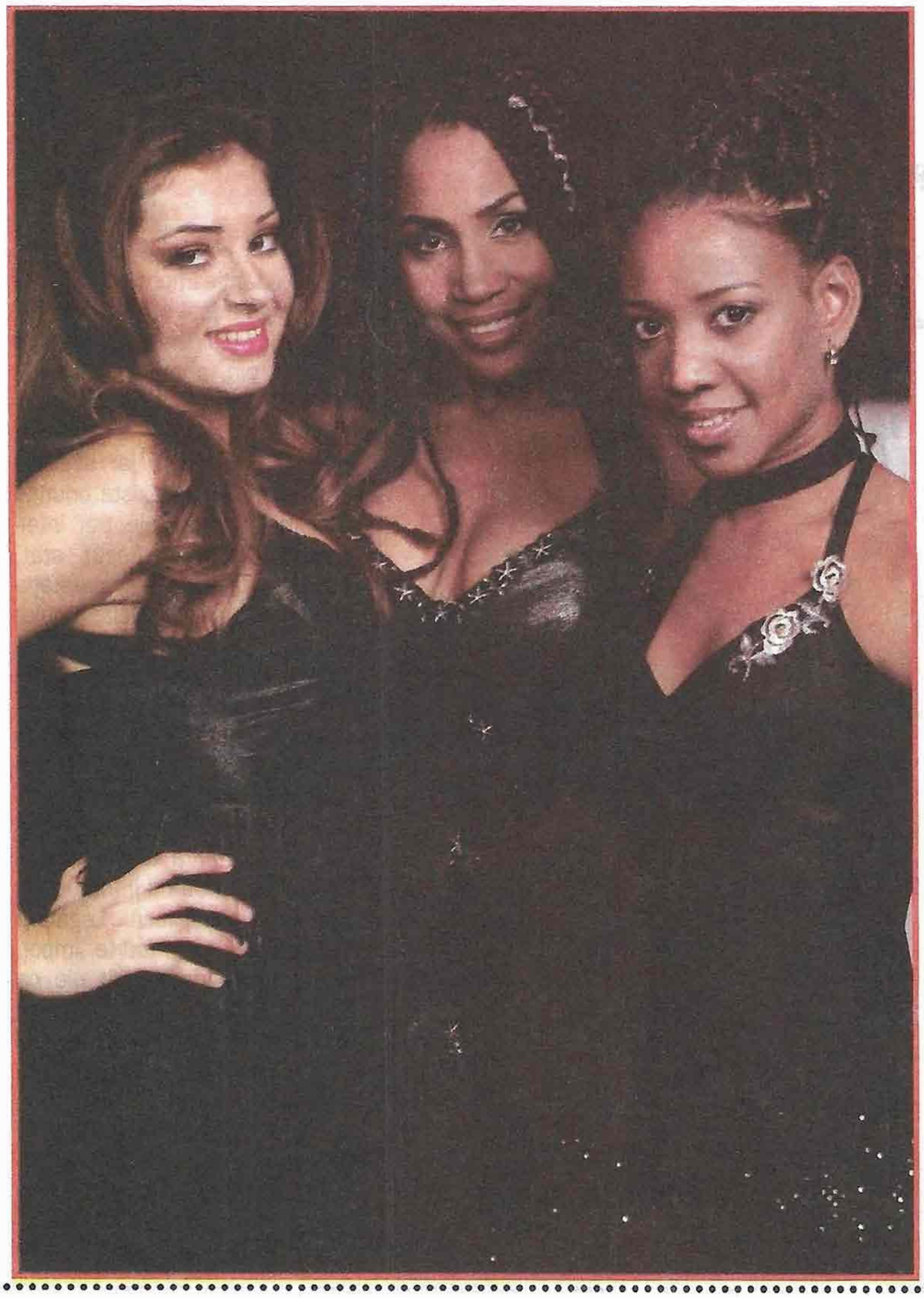

„Tot ce se întâmplă muzical în *Mandinga* este o muncă de grup. Toată lumea participă şi îşi dă cu părerea", cam asta spun Marietta, Biu şi Elena despre activitatea din trupă. Cele trei au reuşit să îşi impună stilul şi imaginea pe piaţă şi, pentru că sunt ambiţioase, promit să ne surprindă plăcut şi în viitor. Sunt frumoase, exotice, ştiu să cânte şi să danseze de minune şi, pe deasupra, vor şi o carieră în cinematografie. Cam aşa le-aş putea descrie în câteva cuvinte pe fetele de la *Mandinga*.

De patru ani de când activează, *Mandinga* a ştiut mereu să încânte publicul cu melodiile sale, mai ales în serile fierbinţi de vară. Iar pentru această vară se profilează un nou hit: *Când sunt cu tine...* Aşadar, dacă în vara asta *Mandinga* este cu noi, ne vom distra, cam aşa sună concluzia. Piesa este o colaborare cu Alex şi va fi prezentată în mod oficial la ceremonia de decernare a premiilor MTV. „Videoclipul este o frumoasă poveste de dragoste plasată ca acţiune în anii '20. Clipul, realizat de regizorul Iulian Moga, fratele lui Marius Moga, a adus la viaţă personaje de epocă şi a fost filmat într-un club de pe Lipscani. Elena a purtat o rochie de 2.500 de euro şi în timpul filmărilor s-a îndrăgostit cu adevărat de Alex", după cum povestesc fetele despre filmările la videoclip.

După despărţirea de Elena Gheorghe, mulţi s-au întrebat ce s-ar putea întâmpla cu trupa. Ei bine, călătoria băieţilor în Cuba a fost de bun augur nu doar din punct de vedere muzical, ci şi din perspectiva alegerii unor noi voci feminine. Elena, Marietta şi Biu au însemnat o nouă imagine a formaţiei îndrăgită de public. „*Mandinga* reprezintă o mare familie, ai cărei membri sunt uniţi de un singur ideal", spun fetele acum. Şi chiar dacă ele sunt doar trei, pe lângă cei şapte băieţi, nu se plâng: „Nu se pune problema că ne-ar fi greu, suntem toţi ca fraţii, indiferent că băieţii sunt în superioritate numerică". „*Mandinga* este un brand, iar Elena Gheorghe a participat la creşterea lui", mai spun cele trei, care nu se simt cu nimic mai prejos faţă de predecesoarea lor. Consideră că i-au convins pe băieţi să le coopteze în trupă prin talent, ambiţie şi perseverenţă. Probabil că aceste atuuri le vor ajuta şi în viitor să meargă mai departe. Atmosfera de la primele repetiţii o pot descrie astfel: „Constructivă şi plină de noutăţi provenite din bagajul cultural al fetelor". Chiar dacă provin din ţări diferite, nici uneia nu i-a fost greu să se integreze în noua echipă, din contră, s-au înţeles foarte bine de la început.

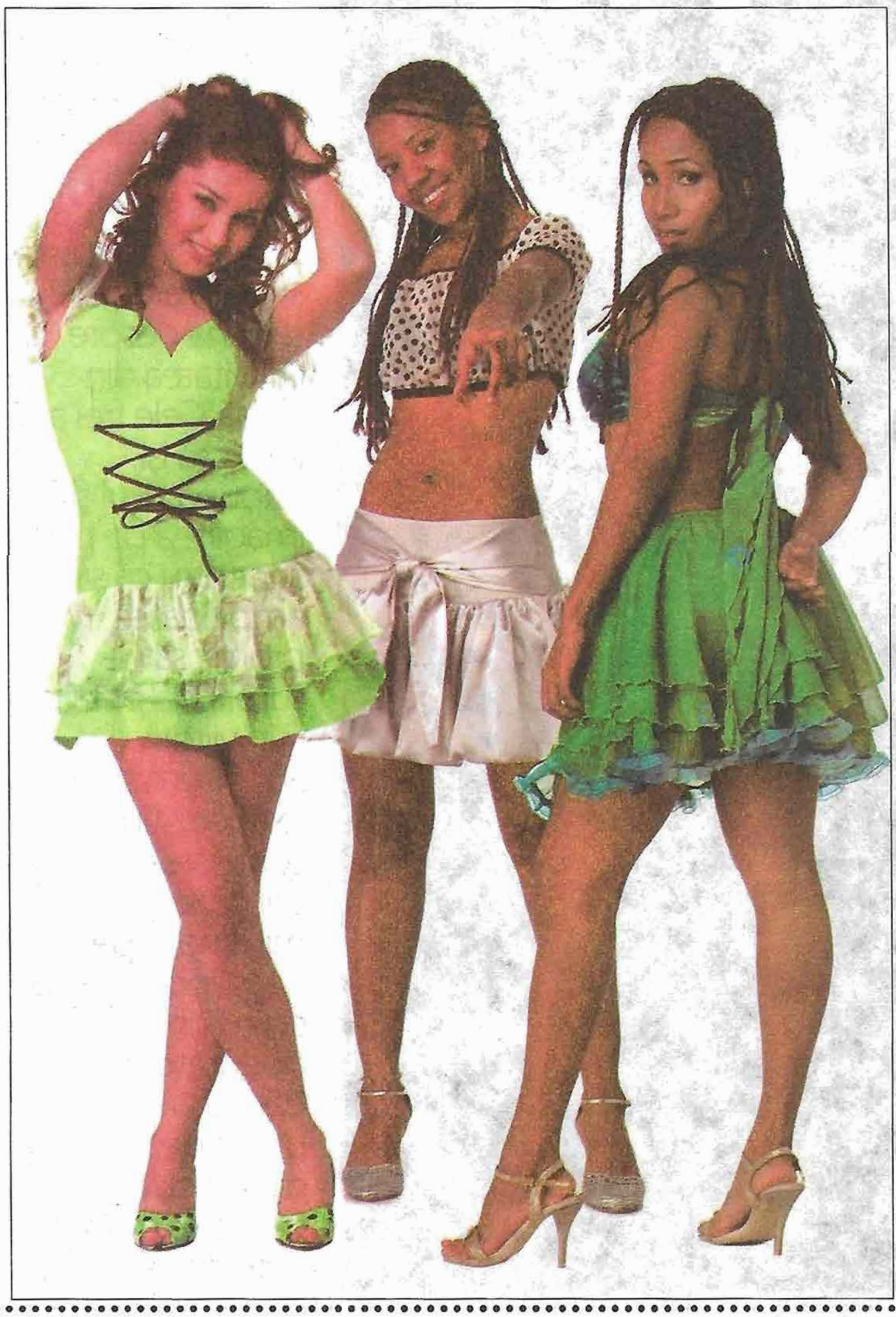

„Colaborarea cu *Rafaga* poate exista oriunde în lume"

O apariţie importantă pentru *Mandinga* a fost show-ul prezentat în deschiderea concertului *Rafaga* din primăvara acestui an. „A fost o mare realizare profesională, *Rafaga* a apreciat show-ul *Mandinga*, iar această colaborare poate exista oriunde în lume", spun cele trei interprete. *Mai mult decât atât*, presa a spus că, prin prestaţia sa, *Mandinga* a dat clasă celor de la *Rafaga*. Cert este că tot ceea ce a prezentat pe scenă trupa din România a plăcut foarte mult publicului şi până la urmă asta contează cel mai mult. De câte ori au ocazia, le place să cânte live, considerând că este varianta ideală pentru un concert, însă nu întotdeauna ţine de ei acest lucru. Legătura cu publicul este foarte importantă, mai ales pentru ele ca soliste, fiind unul dintre lucrurile de bază pe care l-au învăţat în „turneul de studii în Cuba". Ce a însemnat respectiva experienţă? „Crearea unor legături importante, o excelentă experienţă profesională şi, nu în ultimul rând, o vacanţă bine meritată", explică fetele.

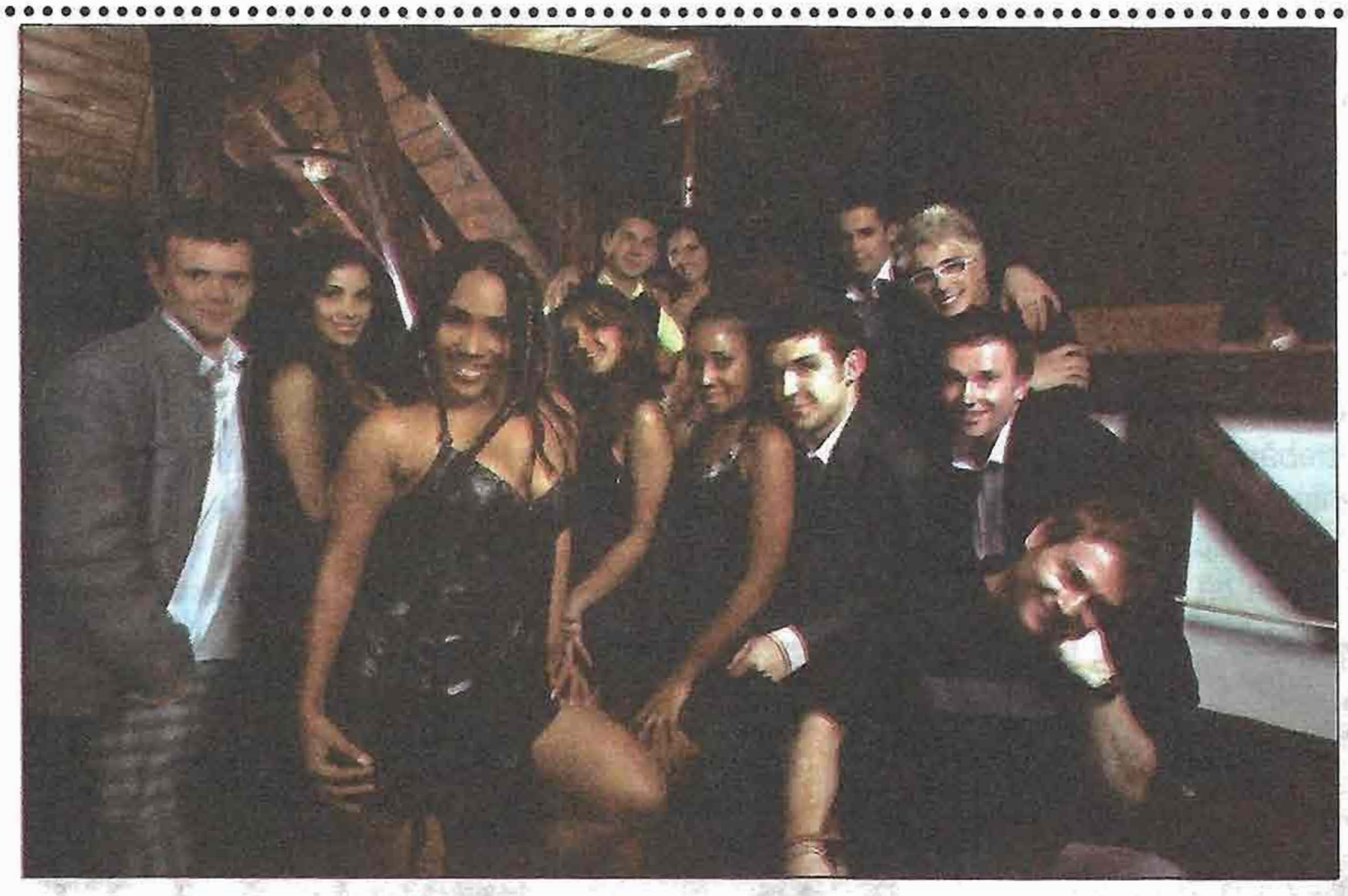

Un capitol ce trebuie musai menţionat când vine vorba de cariera lor este apariţia în două seriale importante. Este vorba de comedia americană *Doom Daze 3* şi producţia autohtonă *La Urgenţă*. „A fost o experienţă interesantă şi e doar începutul", mărturiseşte partea feminină a trupei *Mandinga* care a reuşit să îi ofere regizorului Andrei Zincă o surpriză plăcută în timpul filmărilor serialului *La Urgenţă*. Ce va urma, vom vedea, însă fetele ne promit în continuare surprize foarte plăcute. Tot la capitolul realizări putem trece şi asocierea imaginii lor cu brandul *Seat*, asemeni Shakirei.

România înseamna Eminescu, *O-zone* şi mâncarea tradiţională

„Înainte de a veni în România, nu ştiam foarte multe, doar că este o ţară din Europa, ştiam de Mihai Eminescu. Tatăl meu a studiat în România, auzisem de formaţia *O-zone*, foarte cunoscută în Cuba cu piesa *Dragostea din tei*. După un an, am ajuns să cunosc mâncarea tradiţională românească, ştiu staţiile de metrou, de autobuz etc.", este confesiunea Mariettei despre ceea ce ştia legat de România înainte de a veni să cânte în această trupă.

„Nu am făcut cursuri de limba română, ne-am concentrat mai mult pe muncă, muzica e limba noastră, dar am învăţat chiar foarte multe, am putea spune. În Cuba am o familie frumoasă, pe care o iubesc cel mai mult în viaţă. Acasă la mine e foarte linişte, cald, am multe plante, trandafiri, lămâi, cocos etc. Am doi câini frumoşi şi nebuni. Eu nu stau mult acasă, doar câte trei luni,

depinde de muncă, depinde cu cine cânt, acuma sunt cu *Mandinga*. De când am terminat şcoala, viaţa mea merge aşa. Sunt în diferite locuri şi mi-e dor mult de casă şi familie, dar asta e viaţa", spune Biu despre viaţa ei de aici, despre casa şi familia din Cuba şi planurile de viitor. Când vine vorba de călătorii amândouă spun că le plac Sibiul, Braşovul şi Timişoara şi că merg acasă o dată pe an.

Ca orice vedetă, se eschivează şi îmi răspund că nu comentează când le adresez întrebări legate de prietenii lor şi de felul cum au fost cucerite.

Când discuţia noastră ajunge la capitolul timp liber, devin mult mai vorbăreţe şi îmi spun că merg la teatru, la filme şi, evident, la shopping. Cristina Aguilera, Marc Anthony şi Celia Cruz sunt trei dintre artiştii a căror muzică o ascultă cu plăcere, iar când se referă la actorii lor preferaţi rostesc numele lui Brad Pitt, Matt Damon sau Orlando Bloom.

Cu un contract de publicitate asemeni celui al Shakirei, show-uri alături de *Rafaga*, apariţii în seriale din ţară şi din străinătate şi un album cu multe hit-uri, succesul pare a fi de partea trupei *Mandinga*, iar fetele au avut şi vor avea în continuare un cuvânt important de spus.

text **Raluca Şeinoiu**

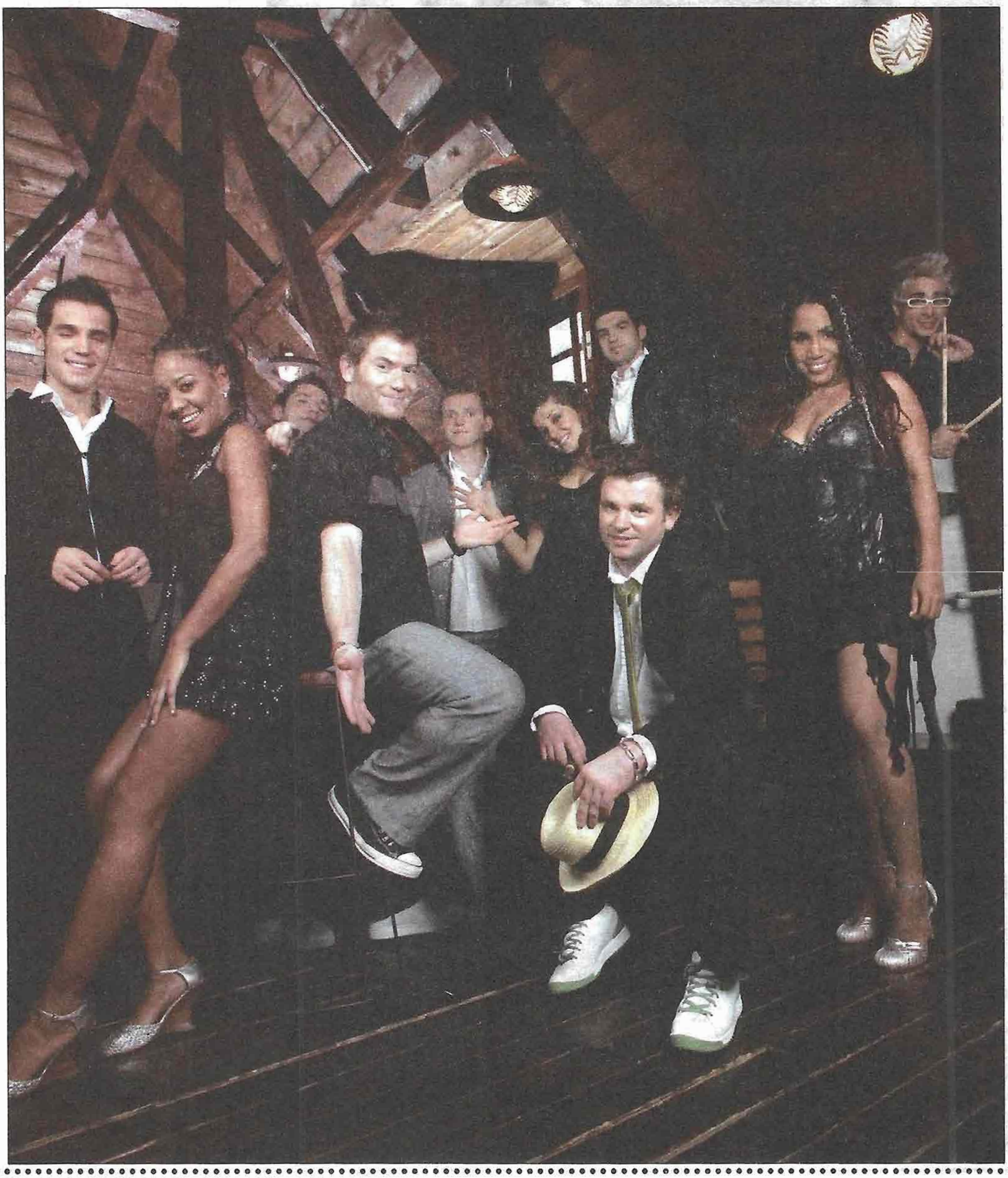

Sugestii de lectură

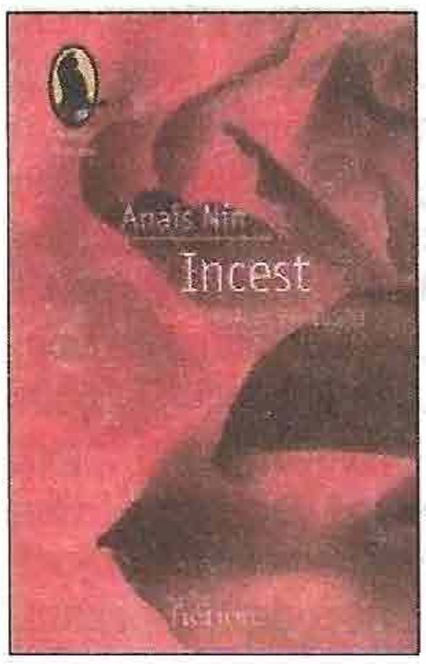

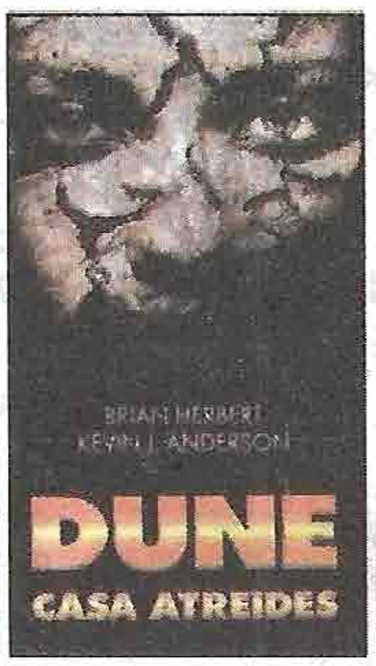

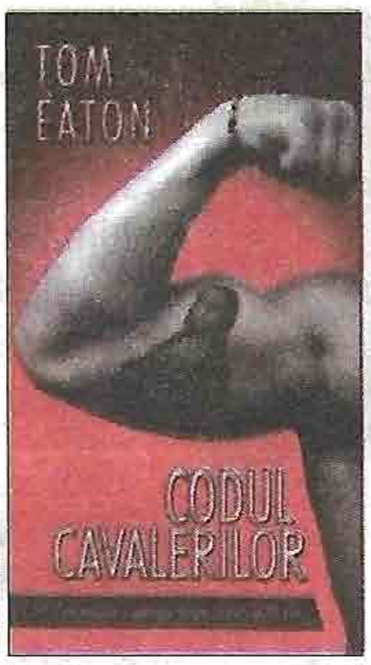

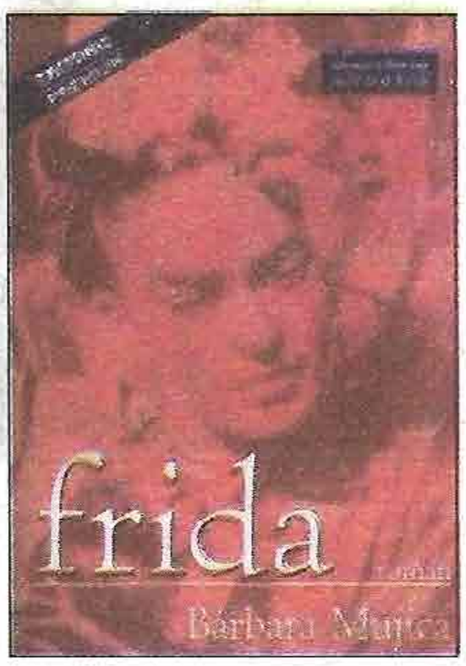

HUMANITAS. **Anaïs Nin.** ***Incest. Din jurnalul dragostei.*** O carte-fluviu, care vine dintr-o dragoste fluviu. De citit în doi, pentru că dă nevoia imperioasă de a face dragoste. Cu Henry Miller. Sau/şi cu, multe, alte personaje, printre care şi una bucată tată. TRITONIC: **Brian Herbert, Kevin J. Anderson.** ***Dune. Casa Harkonnen.*** Din faimoasa serie *Dune*. Surprinzător ori nu, Brian Herbert, ori cine ar fi fost tătâne-său, scrie bine. Iar continuarea la seria *DUNE* e, realmente, o tentaţie pe care nu ţi-o poţi refuza. Lectură de neevitat. **Galia Maria Gruder.** ***O istorie a pietrelor preţioase.*** O carte de real succes, care trece din reeditare în reeditare. Merită să o citeşti (noi am făcut-o încă de acum două ediţii!), măcar pentru cultura ta generală. **Tom Eaton.** ***Codul cavalerilor.*** Cea mai tare parodie după *Codul lui Da Vinci*. La mine la birou, colegii deja se înghesuie s-o citească. Şeful a citit-o deja. Înaintea mea! **Barbara Mujica.** ***Frida***, roman. Editura mi-a făcut bucuria (şi osebitul favor) în a-mi trimite exemplarul de lectură, special, al cărţii, de fapt, cel de *prelectură*, aşa cum obişnuiesc să facă şi alte „case mari" din Occident. Este o încântare. Mai mult, el a fost însoţit de o scrisoare din partea editorului, semnată Mireille Rădoi de Arroyo, director la *Tritonic*, care a revenit nu cu multă vreme în urmă din ţara „tequilei, a fructelor exotice, a culorilor, a parfumurilor tari, a tacos-ului şi a muzicii sfâşietoare". Am putut constata, pe proprie piele, că *Frida*, cartea Barbarei Mujica, este, ea-însăşi, un parfum tare. **Mioara Anton.** ***Propagandă şi Război (1941-1944)***, colecţia *Biblioteca de istorie*. O carte pe muchia subţire între ideologie şi restituire istorică. CORINT: **Guillaume Prevost.** ***Cartea Timpului. I. Piatra sculptată.*** Admit că nu sunt pe target, ci fiul meu îl citeşte, volumul unu, vreau să zic, ca pe, nu pâine caldă, ci ca pe... *Harry Potter*. În rest, am aflat că acest prim volum face parte dintr-o trilogie dedicată tinerilor. Una care pendulează între aventură, policier şi restituire istorică. PONTICA: **Gili Mocanu.** ***Sport.*** Cine nu l-a cunoscut pe Gil, la Muzeul Literaturii – şi nu i-a ascultat textele, poate, încă, să se mai îndoiască de talentul autorului. Eu nu am s-o fac, în nici un caz. Ambele, texte şi om, sunt autentice. Dacă nu aţi făcut încă, trebuie să faceţi cunoştinţă cu Gil. Are o poezie care este, încă, la început, dar are toate şansele să urce. EDITURA LES EDITIONS EMERAUDE. **George Tautan-Cemeianu.** ***La soif d'une âme déracinée.*** Setea de ţară, dorul de neam. Au fost diagnosticate ca boli. Scad randamentul. Numai scrisul ce mai e în stare, cât de cât, să edulcoreze, să ogoiască. Fost jurnalist şi profesor, Tautan a aterizat în Quebec din 1991. De atunci, a publicat şapte romane, în Canada. ***Revista Româno-Americană.*** O revistă cu un sumar generos. Are înăuntru *Joc de măşti la Bernard Shaw, America văzută de N. Iorga şi Petre Comarnescu, Ce înseamnă „noua avangardă americană"*. Şi semnăturile sunt pe măsură: Sorin Antohi, Dan Grigorescu, Mihnea Gheorghiu, Florin Constantiniu... . ***Revue Roumaine.*** Vai, de când n-am mai văzut **R.R.**! Şi mi-a lipsit. Am nostalgia ei încă din 1983. Între pagini, o distribuţie prestigioasă: T.T. Coşovei, Ştefania Coşovei, Corin Braga despre Dumitru Ţepeneag, Angela Marinescu, Irina Petraş, Ovidiu Pecican, Vasile Andru, Adrian Kuciuk.

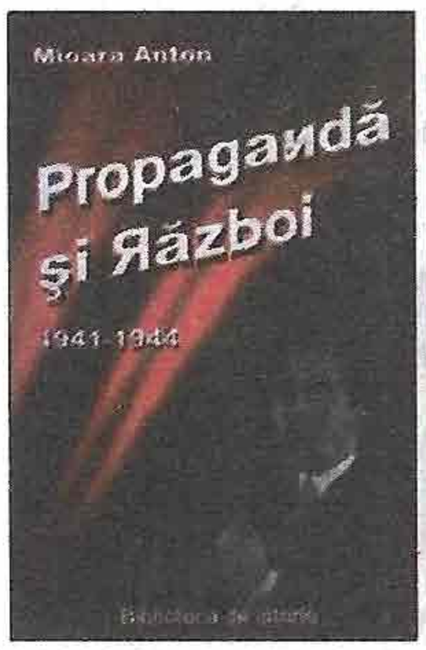

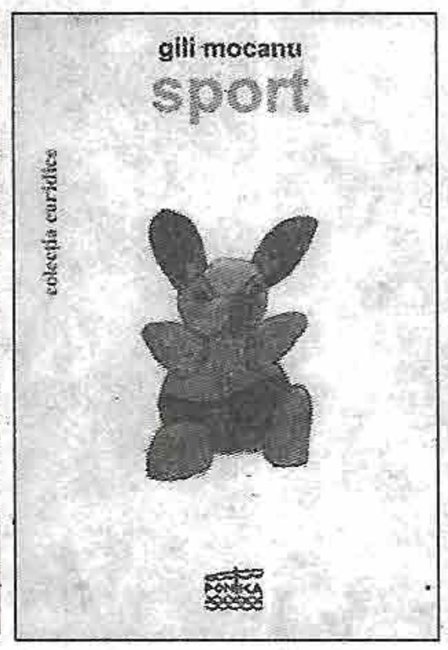

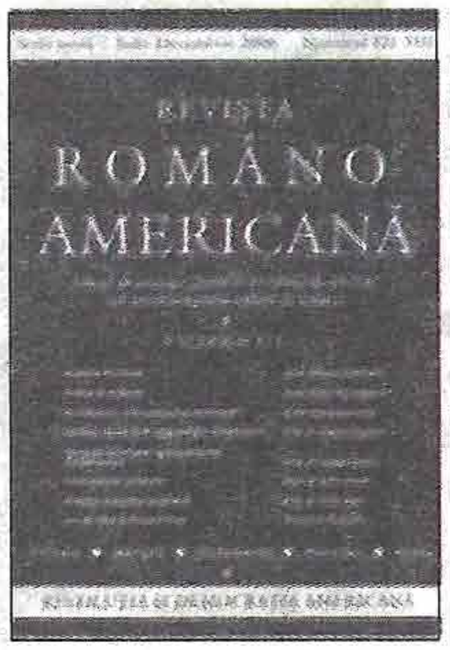

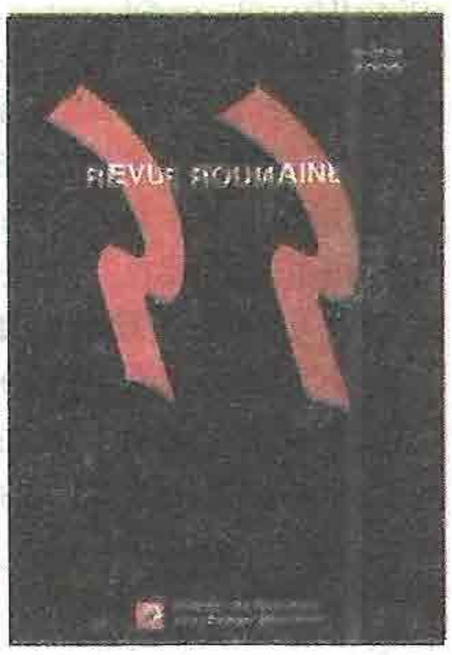

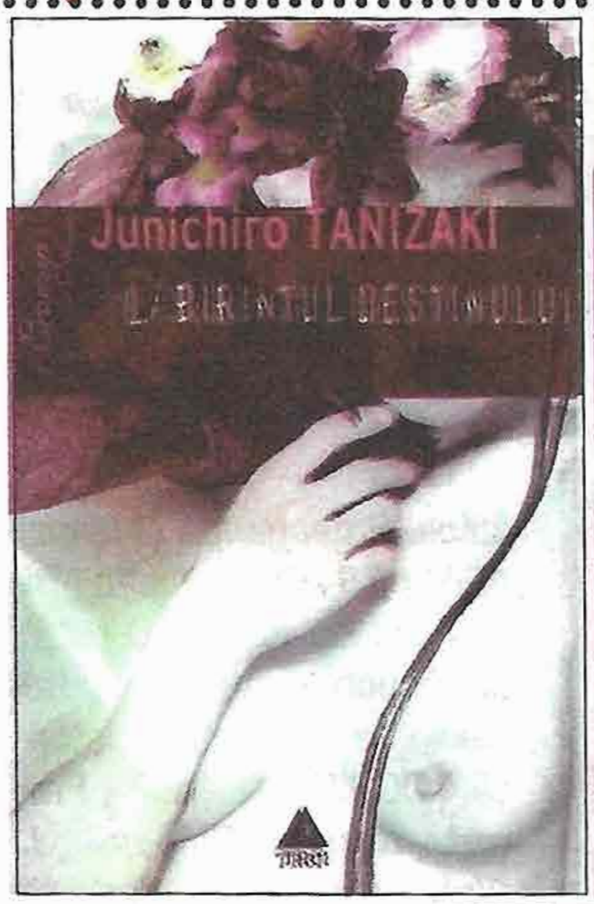

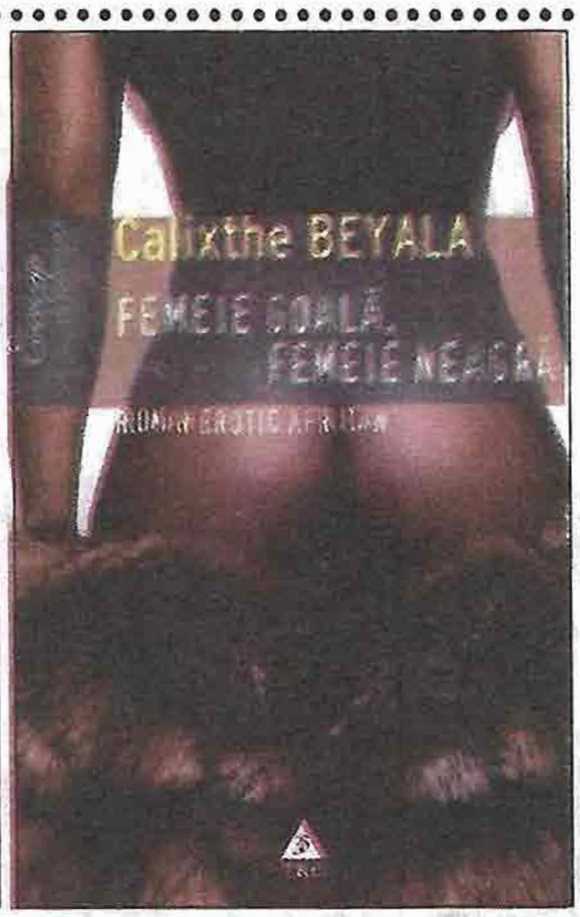

TREI: **Junichiro Tanizaki.** ***Labirintul destinului.*** Cică e mişto. Foarte mişto. Aşa spune colega mea, Claudia Golea, expertă în moda *japo*, că io, deocamdată, n-am citit-o. Ce să fac, dacă mi-a julit-o ea... A fost mai iute de mână decât mine! Dar când am purces să o citesc, am zis da de la început. Pot să vă spun că e vorba de un portret. Uf, obsesiile astea ale Orientului, portrete, miniaturişti... De notat că autorul nipon mai e prezent în România cu *Jurnalul unui bătrân nebun*. **Calixthe Beyala.** ***Femeie goală, femeie neagră.*** Şi la această carte, precum la **toate** cărţile editurii *Trei*, e, deja, coadă. Nu o veţi citi, sâc!, decât după ce o citesc eu... N'Ergo: **Victor Cilincă.** ***Ţara de sub picior.*** O carte pentru copii, dar nu infantilă. Cu câteva personaje cu care o să faceţi cunoştinţă: Arin şi căţeluşul său cocker, Flanel. PALIMPSEST: **Horia Gârbea.** ***Divorţ în direct.*** Corneliu Bulai şi Marius Vizante, iată măcar două nume pentru premiera, recentă, a unei piese care se va vinde ca pâinea caldă. Ca pâinea caldă, am zis? Nu, ca piesa caldă. Ba chiar fierbinte. Mă mai iubeşti, Brunhilda? ENMAR: **Elisabeta Preda.** ***Amarnică iubire.*** O carte care pare să se nutrească numai şi numai din amintiri. HERALD: **Wilhelm Bousset.** ***Legenda Antichristului.*** Lucrare de referinţă, echivalând cu o cercetare pe surse, în vechile texte ale Apocalipselor, dar şi în texte medievale. O incursiune ezoterică, având un conţinut metafizic, dar, deopotrivă, o incursiune livrescă. **Paul Tilich,** ***Dinamica credinţei.*** Lucrare apărută în colecţia *Fiat Lux*, ca şi cea de dinainte. Un eseu temeinic asupra credinţei: ce este şi ce nu este ea, dar, în complement, şi asupra simbolurilor credinţei, înţelesuri şi mituri. Act centrat şi preocupare ultimă. A crede şi a te îndoi, cei doi poli – ambii – sunt exploraţi în lucrarea lui Tilich – şi prilejuiesc o disertaţie, în ultimă instanţă, a felului în care omul percepe sacrul. **Henri-Charles Puech.** ***Despre gnoză şi gnosticism.*** Oricine care ia act de acest titlu se duce, aproape involuntar, cu gândul la gnostici. Se aduc în discuţie nume mari, aproape legendare, Hermes Trismegistus, Dionisie Pseudo-Areopagitul. Şi, deopotrivă, texte obscure, dar de bună calitate, care îţi îmbogăţesc şi sursele de cunoaştere. NEMIRA: **Michael Drosnin.** ***Codul Bibliei (II).*** Nu am citit volumul doi, dar trebuie să recunosc că am rămas cu gura căscată atunci când am citit volumul unu, cu unsprezece ani în urmă, când *Nemira* îi scotea prima ediţie. Speculaţie sau doar iluzie înşelătoare, e o ipoteză care trebuie luată în discuţie. În plus, Drosnin, reporter la *Washington Post* şi *Wall Street Journal*, este autorul unei cărţi palpitante, pe care o citeşti cu sufletul la gură. **Julian Barnes.** ***Arthur & George.*** Din seria *Barnes*, cartea ne este anunţată ca un thriller de cea mai înaltă calitate (afirmaţia aparţine prestigiosului ziar *The Observer*).

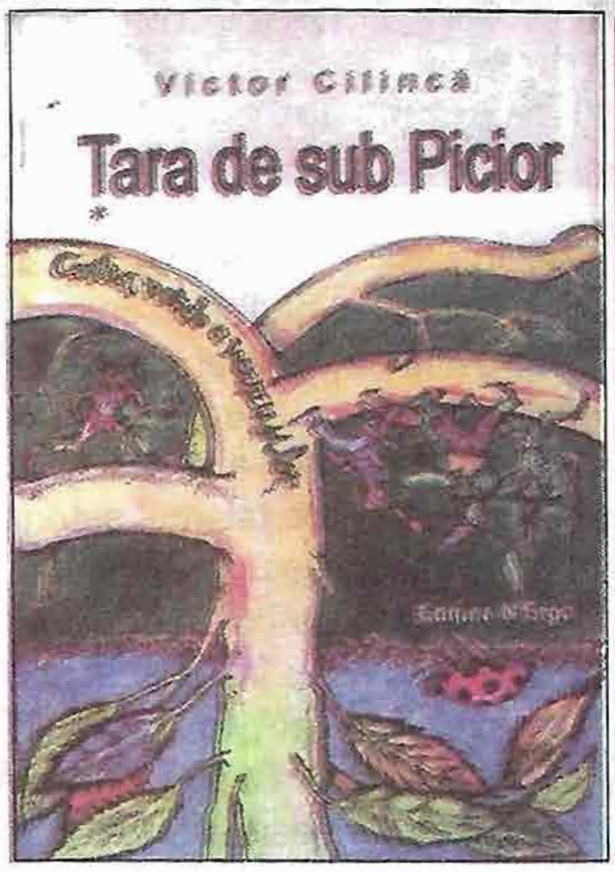

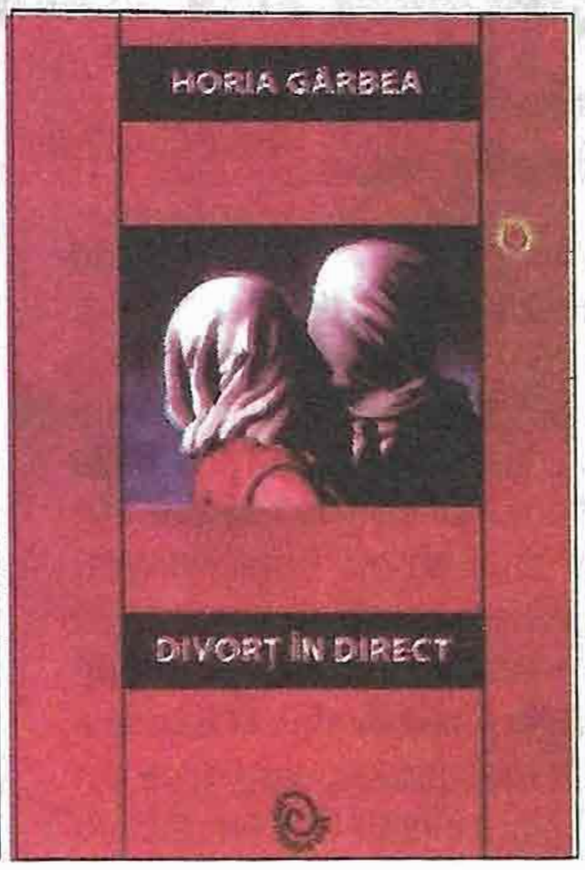

text **Mihail Gălăţanu**

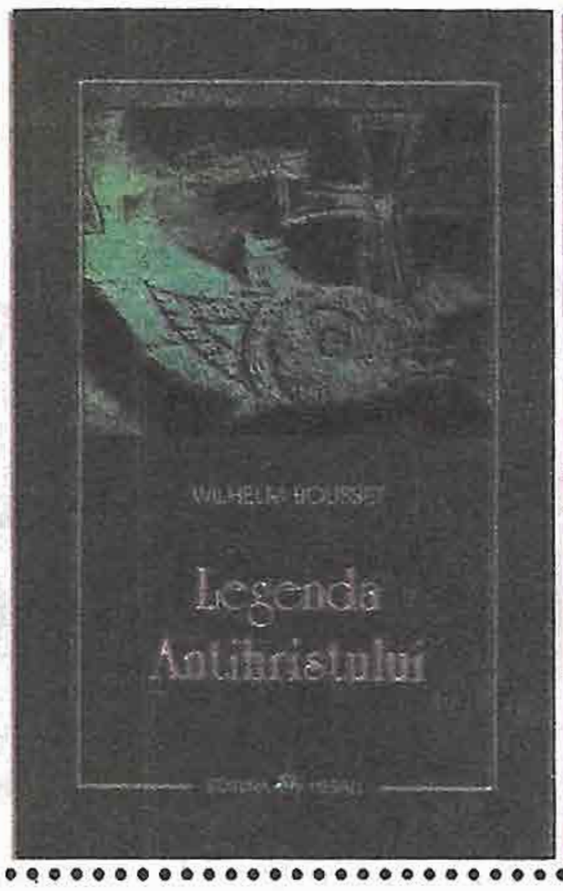

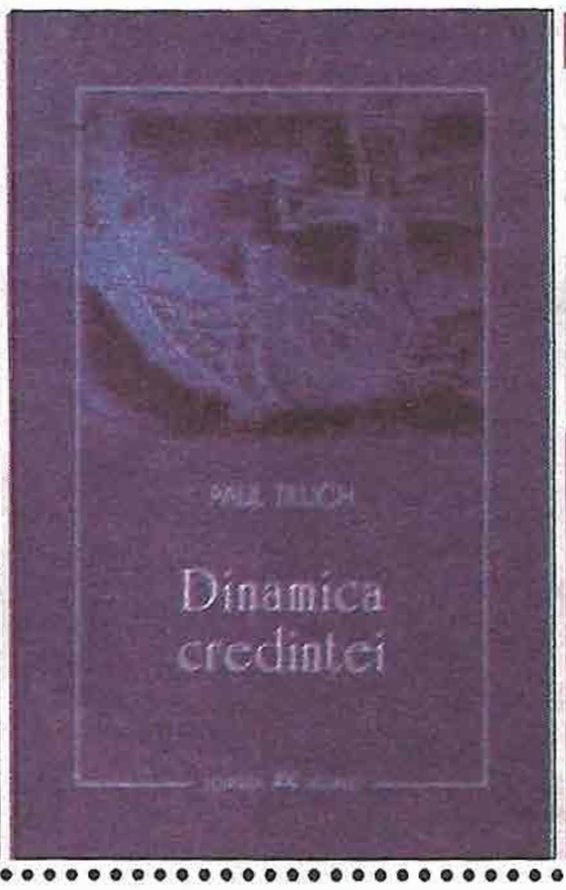

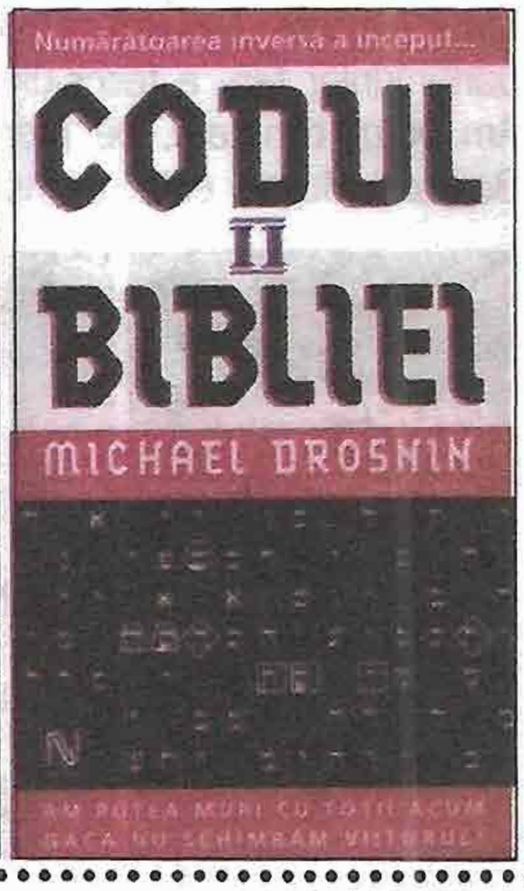

Incursiune în timp

Ziua se îngemăna cu noaptea la Sânsimion când am ieşit de la Căminul Cultural din această localitate harghiteană, aşezată într-o zonă deosebit de pitorească.

Nu, nu participasem la vreun spectacol în lăcaşul mai înainte amintit, ci văzusem o colecţie. Ce fel de colecţie? Una aparte, am zice, şi nu ne înşelăm când facem această aserţiune, întrucât ne aflăm în imperiul unei puternice impresii de autenticitate, rusticitate şi frumos. Vizitasem o expoziţie unicat, concepută în scopuri didactice, prin pasiunea şi osârdia inimosului profesor de limba şi literatura română din comună, domnul Ludovic Lado. Sunt aici expuse obiecte veritabile dovezi despre cultura, starea materială şi lupta pentru existenţă a locuitorilor din acest colţ de ţară: unelte simple pentru prelucrarea lânii, a inului şi a cânepei, diverse categorii de ornamente, mobilier pictat, ceramică din zonele Cetăţuia, Mădăraş, Dăneşti, monede, prototipuri ale primului aparat de radio şi ale primului telefon apărute în lume, fotografii vechi, piese care constituie urme ale războaielor şi prizonieratului din cursul istoriei neamului nostru. Un loc special îl reprezintă aspectul etnografic avut în vedere, putându-se înfăţişa privirii, printre altele, o ladă de zestre cuprinzând îmbrăcămintea pe care tânăra mireasă trebuie să o poarte la nuntă, alături de date cu privire la monografia şi folclorul aşezării.

Înfiinţarea acestui interesant minimuzeu sătesc este rezultatul fructuos al unor ample cercetări întreprinse de domnul profesor Ludovic Lado, cele mai multe dintre documentele şi cărţile vechi, dintre dovezile grăitoare cu date despre păstorit şi care explică numele unor izvoare de apă minerală, ale unor localităţi din Transilvania, fiind predate prin bunăvoinţa aceluiaşi dascăl Muzeului Judeţean Harghita şi Arhivelor Statului din Miercurea Ciuc.

Interesul publicului călător pe meleagurile transilvane pentru acest muzeu mic este destul de mare, existând vizitatori atât din ţară, cât şi din străinătate, vizitatori din ale căror sugestii şi impresii consemnate într-o carte destinată în acest sens, am spicuit:

„Păstrător al mărturiilor din trecutul mai mult sau mai puţin îndepărtat, domnul Lado a adunat cu dragoste fiecare lucru expus în colecţia etnografică şi a alcătuit un adevărat muzeu...“ (Angela Moldovan, februarie 1983) sau:

„Toată admiraţia pentru dl Lado care a reuşit să realizeze un mic muzeu etnografic, care ar putea fi un exemplu pentru celelalte localităţi rurale din ţară.“ (Benone Sinulescu, 3 februarie 1983).

Aşadar, în peregrinările dv. pe plaiuri harghitene, nu uitaţi să faceţi un popas de inimă şi suflet la minunata colecţie din Sânsimion!

text **Dan Stroe**

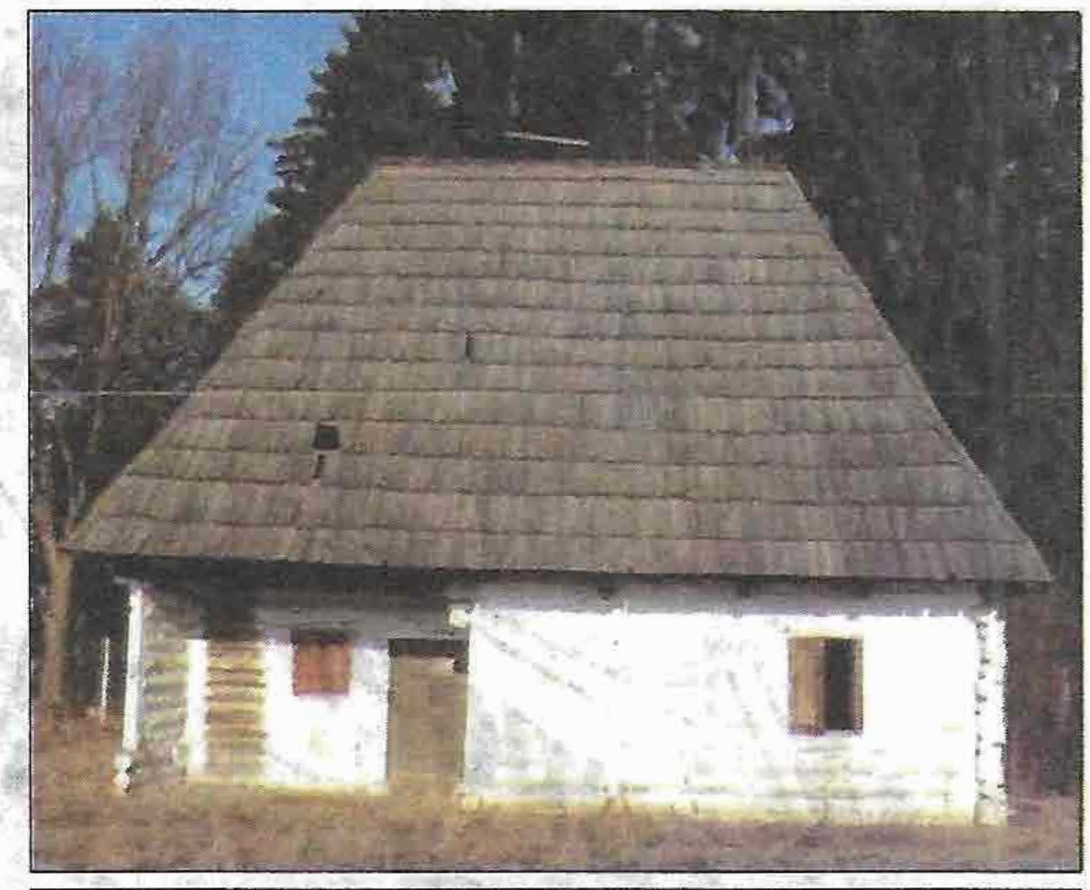

desen de **Leonte Năstase**

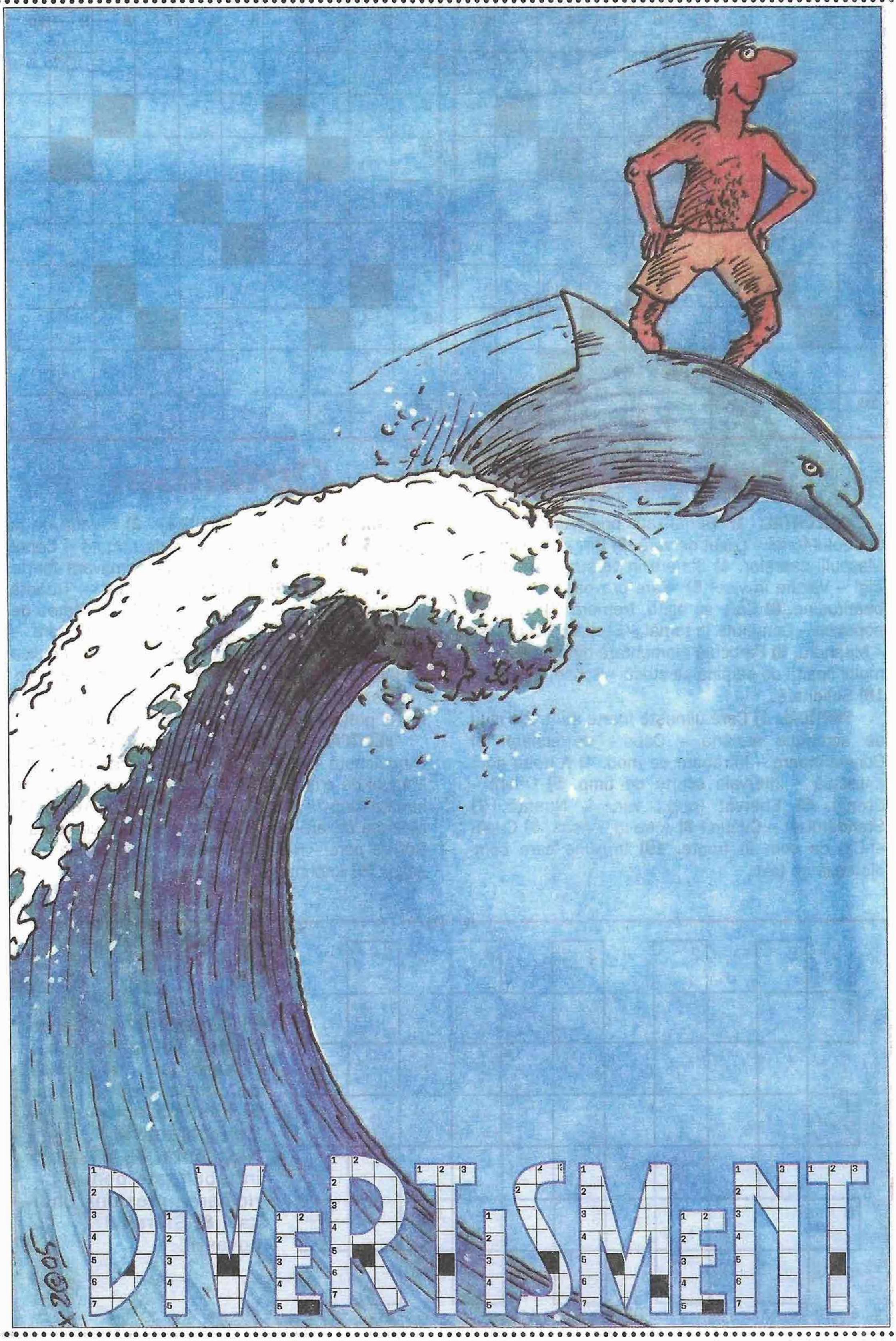
DIVERTISMENT

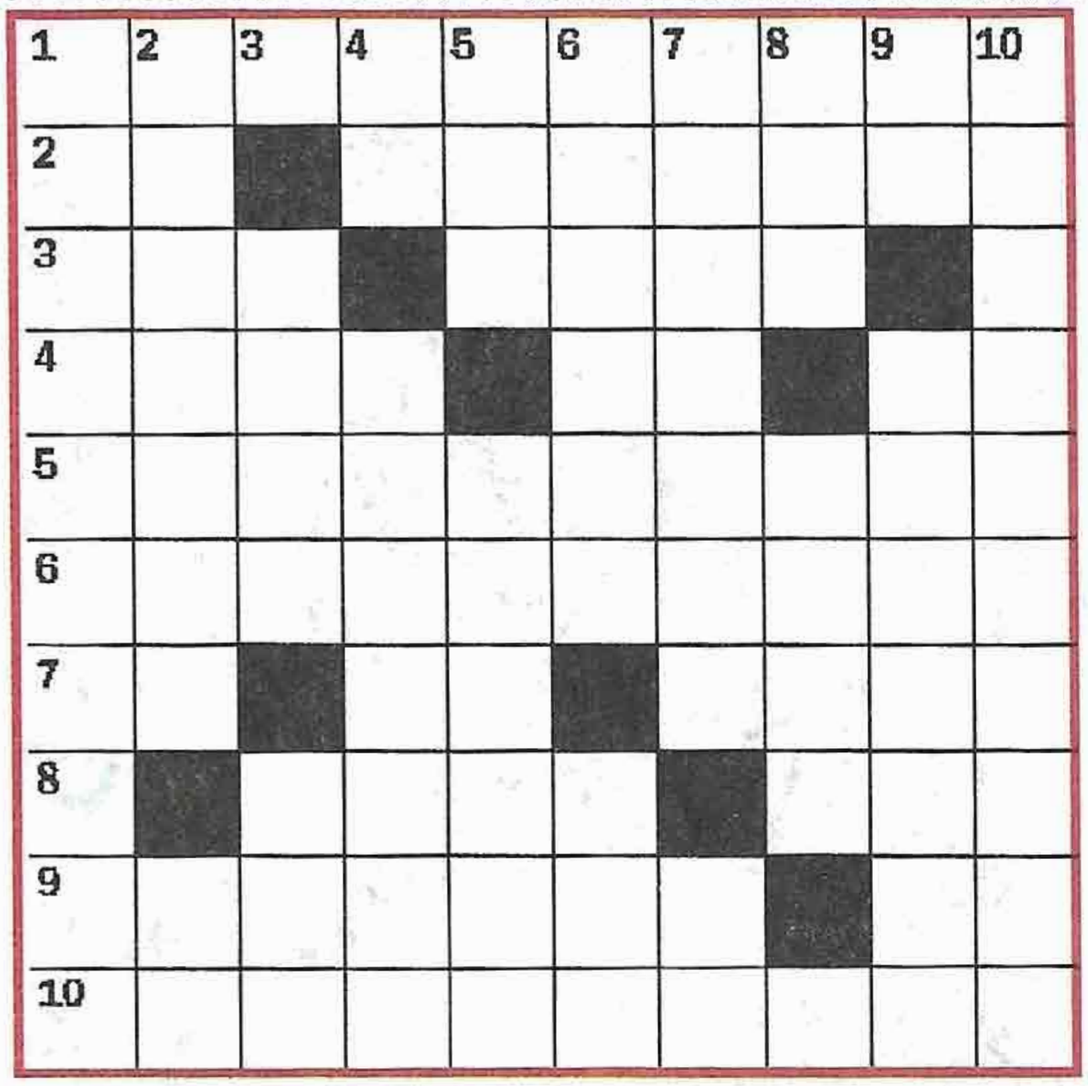

Frecvenţă

ORIZONTAL: 1) Banalizaţi prin repetare. **2)** Simbolul tonei – Legat de vară. **3)** Dat cu grăsime – Masculii caprelor. **4)** Scriere în versuri – Ţinute în frig! – Văzute în vise! **5)** Care provoacă starea de beatitudine. **6)** Care se agită, tremură. **7)** Cămăşi populare – Conţinute în temă! – Stat. **8)** Bici rusesc – Meandru. **9)** Particulă elementară din nucleul atomului lipsită de sarcină electrică – Scrise în paginã! **10)** Soliditate.

VERTICAL: 1) Care uimeşte foarte mult. **2)** Figuri de acrobaţie aeriană – Capete de echere! **3)** Conducătoare – Întrebare de mod. **4)** A doua notă muzicală – Intervale scurte de timp. **5)** Orient – Crengi. **6)** Enervat (pop.; var.) – Nuanţă. **7)** Standardizat – Cununi! **8)** A se iţi – Asalt. **9)** Cupă! – Cai cu corn în frunte. **10)** Imagine care completează un text.

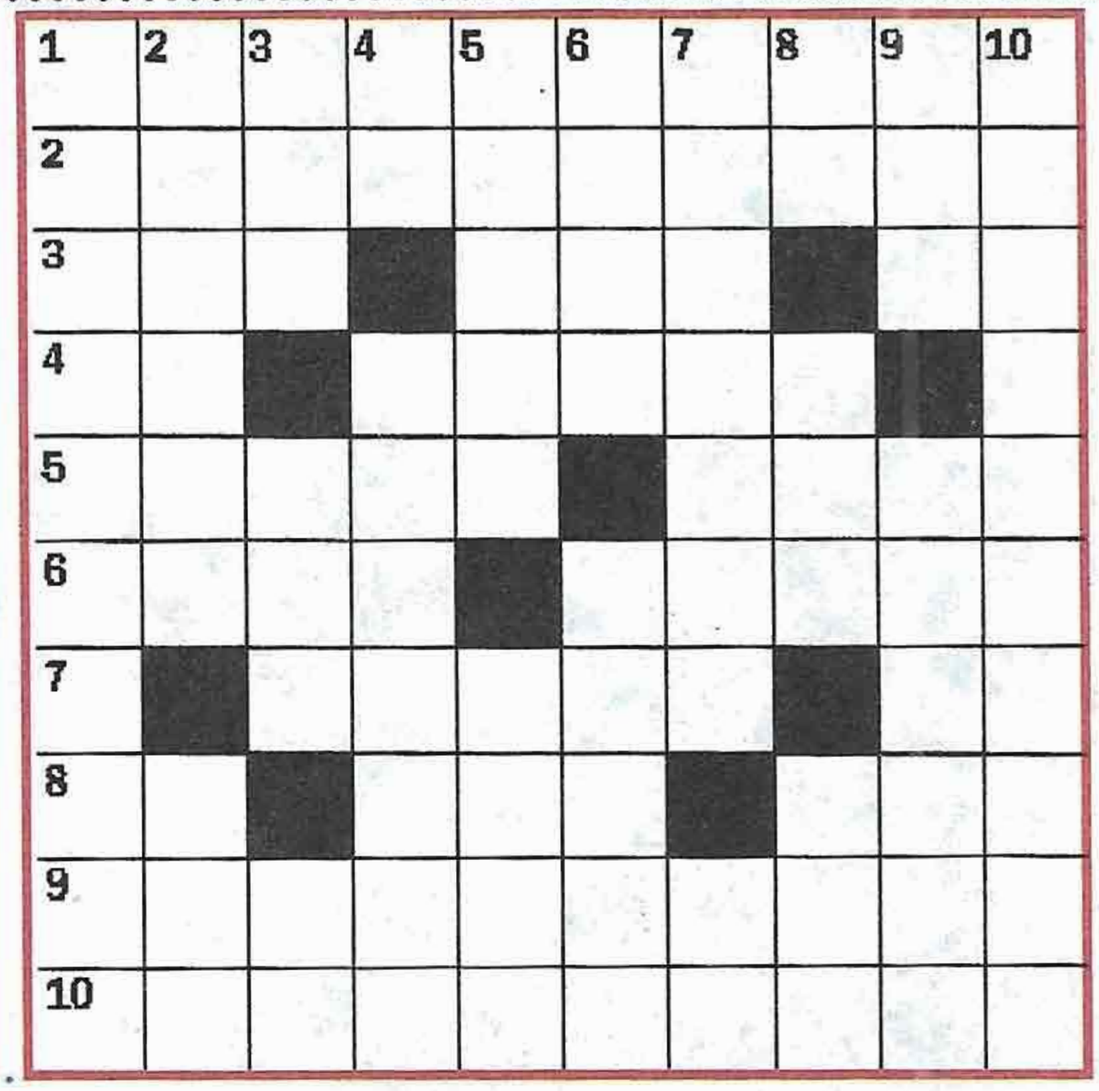

Optimism

ORIZONTAL: 1) Mers şonticăit. **2)** Resturi de la ţigări. **3)** Obicei religios – Bun de armată – Cepe! **4)** Campion la... tenis – Născut primăvara foarte timpuriu (pop.). **5)** Sărbători populare – Treaptă ierarhică. **6)** Buhai – Brutar (pop.). **7)** Calitatea de conducător – Scaun pe cal. **8)** Puse în raft! – Armăsar – Rocă vulcanică. **9)** Băuturi alcoolice preparate din spirt, sirop de zahăr şi esenţe aromatice. **10)** Mulţime de obiecte făcute dintr-un metal preţios de culoare albă, strălucitoare.

VERTICAL: 1) Tulburare a minţii. **2)** Vas mic pentru dulceaţă – Aţă. **3)** Cântec de succes – Plecat – Margini de crâng! **4)** Risc mediu! – Cupluri. **5)** A se *supăra (pop.)* – *Frumos (reg.)*. **6)** *Preoţi* – *Aviator*. **7)** Meseria de artist – Aflate în prag! **8)** Dumneata – Bot de porc – Raită. **9)** Resort – Organe ale mirosului. **10)** Imprimerie.

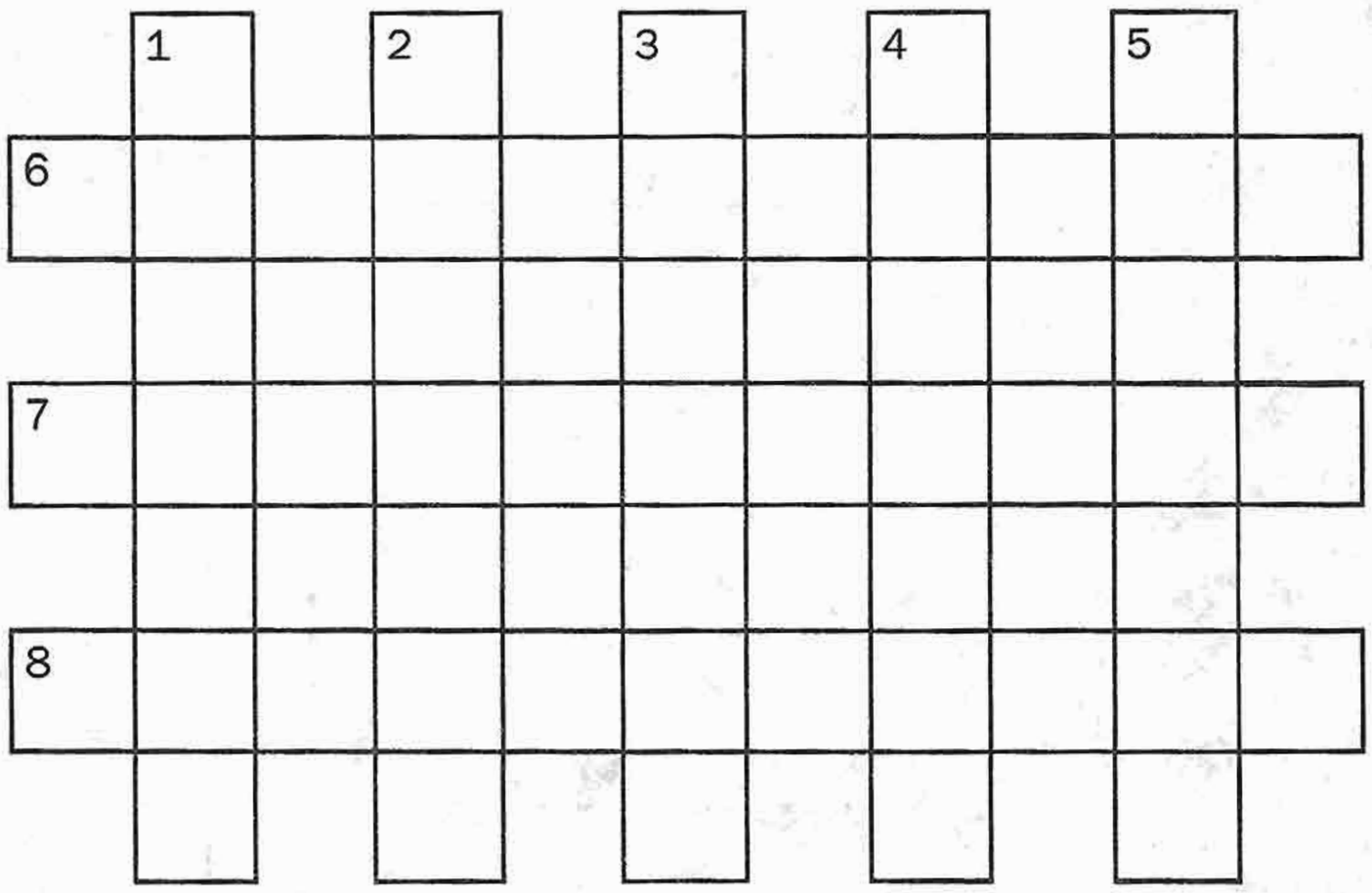

Puncte

1) Cântec. **2)** A crea un cântec. **3)** Adaos la o lucrare (lat.). **4)** Lipsite de contur precis. **5)** Peştişor aproape transparent. **6)** Neglijentă. **7)** Maşini întrebuinţate pentru ridicarea presiunii unui gaz. **8)** Sfârşitul poveştii.

Pe val

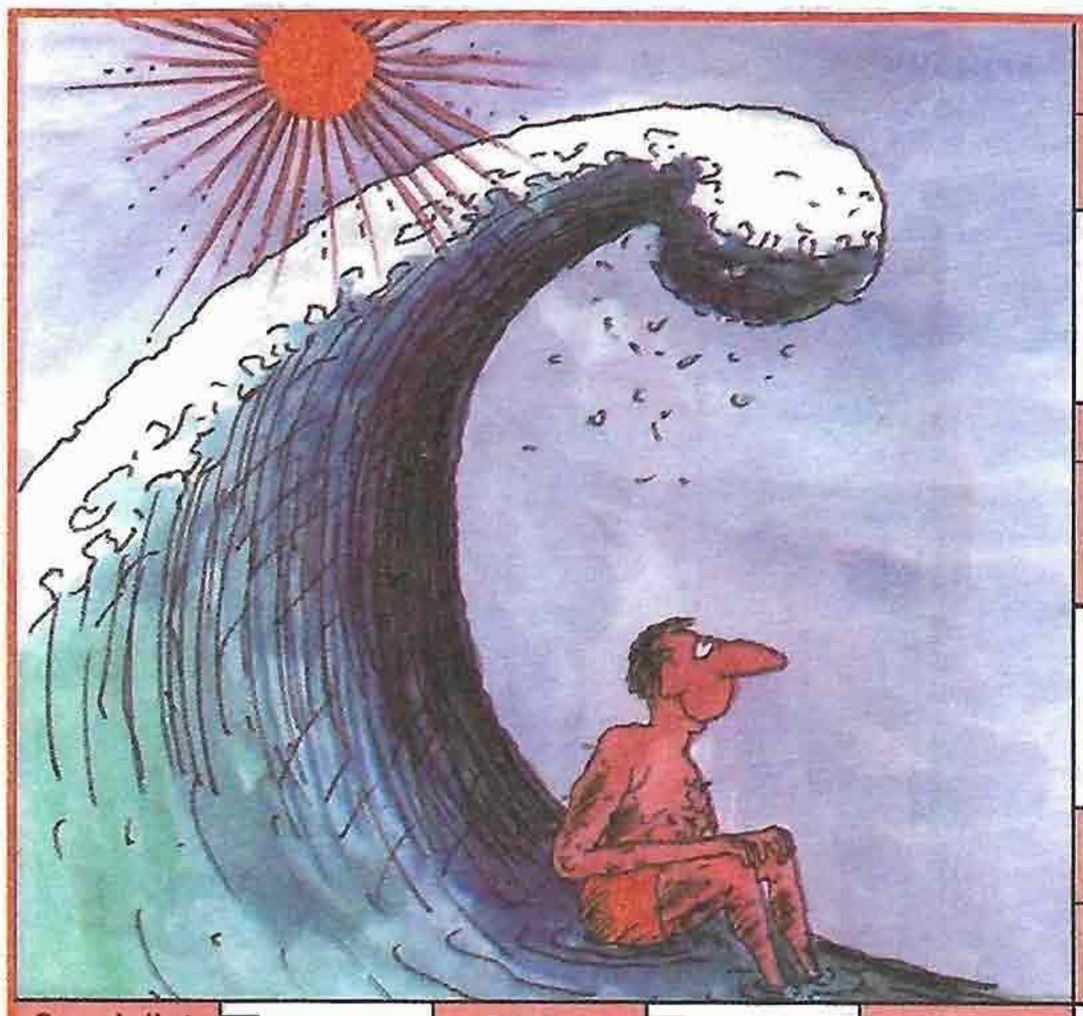

Ostaş / Viscol

A se îmbufna / Uşor de făcut

Împrăştiat

Fricoasă / Arbore exotic decorativ

Vreme / Îndoliat

Specialist în explozive / Prim-ministru

Cântec naţional / Personalităţi

Muncitor calificat / Bou din Tibet

Lene! / Repetitiv

Artilerist / Aţă

Infern / Cineva oarecare

Bici rusesc / Strigătul lui Arhimede

Unelte de scris cu mină

Treacă-meargă... / Dânşii

Stupid / Poezie de laudă

Sufragii / Documente

Brăzdat cu plugul

Stol / Aer stricat

Destinsă / Scop

Raită / Cută!

Şi aşa mai departe / Venerat

A alungi

Deschideri

Amanţi / Placă la capitelul coloanei

Aci / A scrobi

Despărţitură superioară a inimii

Drog din mac / Imită o aruncătură

Lacom la mâncare (fam.)

Puncte pe piele / Sfanţ

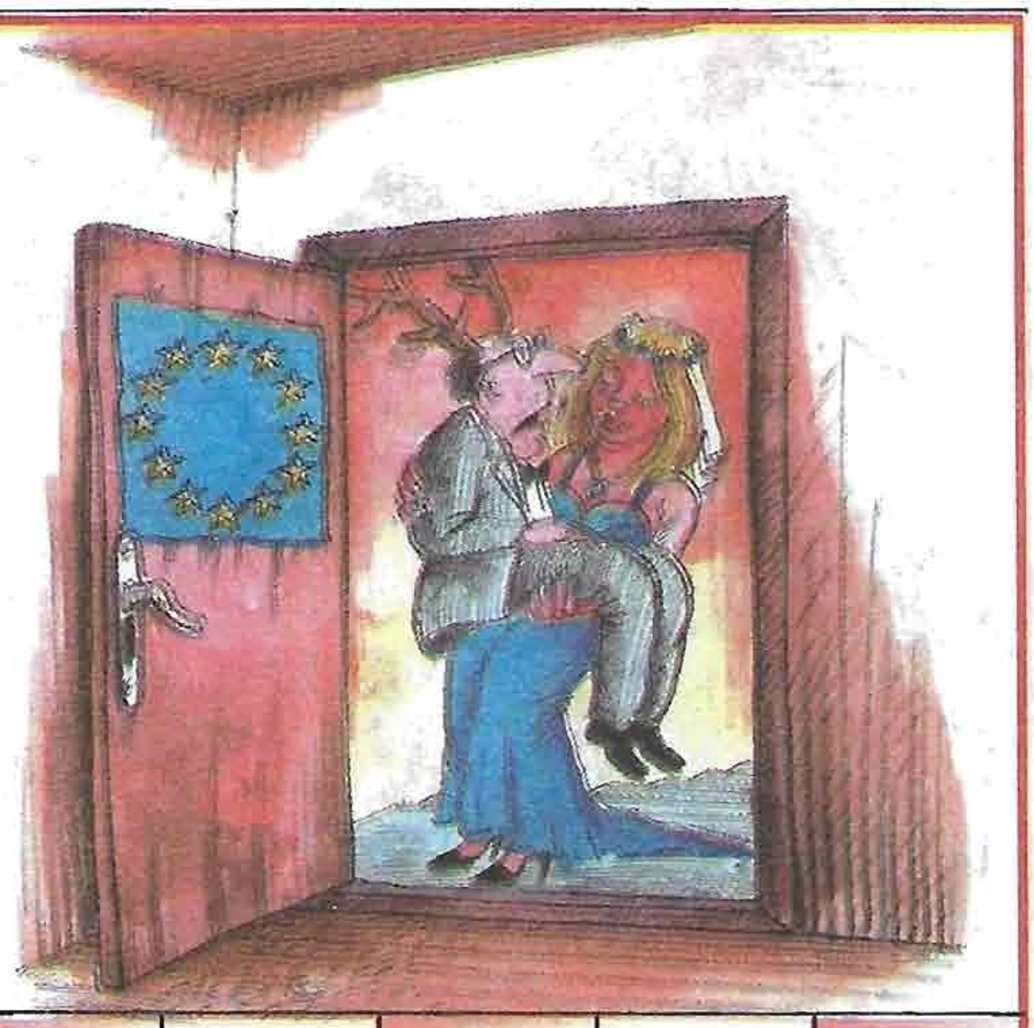

Una limpede / Pâslă de pălărie

Bir! / Frânghie pescă-rească

Istovitor

Ascundere de inamic / Notă muzicală

Dor / Scoase

Mers în apă

În venă! / Ucigaş

Existat / Aceea

A brăzda cu plugul / Pericol submarin

În inel! / Desiş

Destins / Dungă în relief

Nuanţă / Scurtă întrebare

Chemarea câinelui / Fular

A da impresia / Umplut la moară

Condu-cător / În spot!

Mei!

Cântec naţional

Irosire / Neutilizat

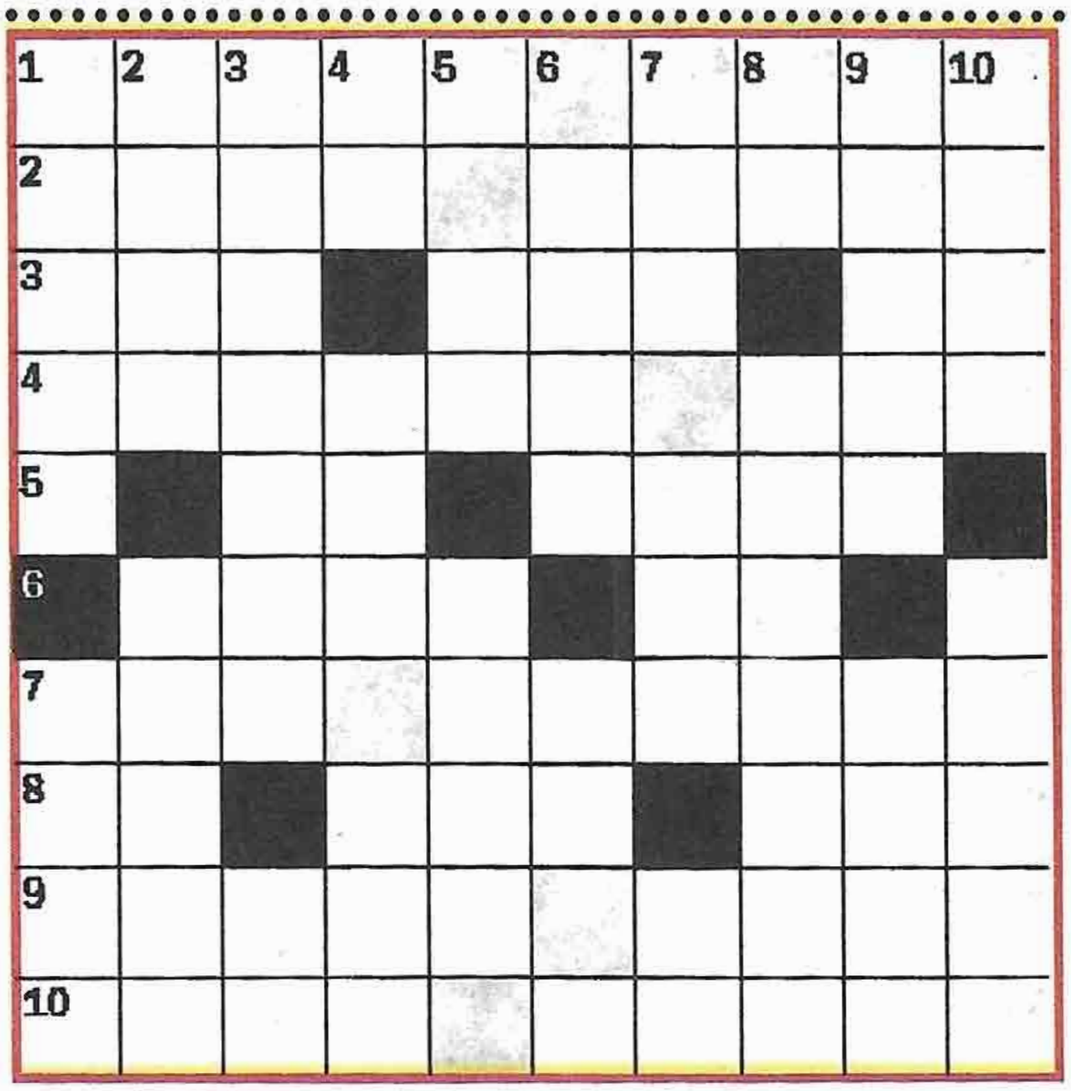

Alegeri

ORIZONTAL: 1) Chercheliţi. **2)** Turbulente. **3)** Ceas – Cuvânt prin care se cere linişte – În cupă! **4)** Meticuloase. **5)** În sticlă! – Puiul de sex feminin al caprei. **6)** Etaj sub acoperiş – Sesiune! **7)** Favorite. **8)** În vogă! – Epoci geologice – A vrea. **9)** Nimereală. **10)** Aflat la mare distanţă.

VERTICAL: 1) Particule elementare de materie – Preoţi. **2)** Organe ale vorbirii – Gaz nobil cu care se umplu tuburile luminiscente. **3)** Alimentate cu mâncare – Capete de tarod! **4)** Gheb în spate! – Omorâre. **5)** Rocă având proprietatea de a se desface uşor în foi – Cântec de pasăre. **6)** Latifundii – Monedă bulgărească. **7)** Grăsoase – Contur de cerc! **8)** Scrise în ziar! – Potrivit. **9)** Geanta cu scule – Tablă de transformator electric. **10)** Femelele cailor – Ţesut cu dungi.

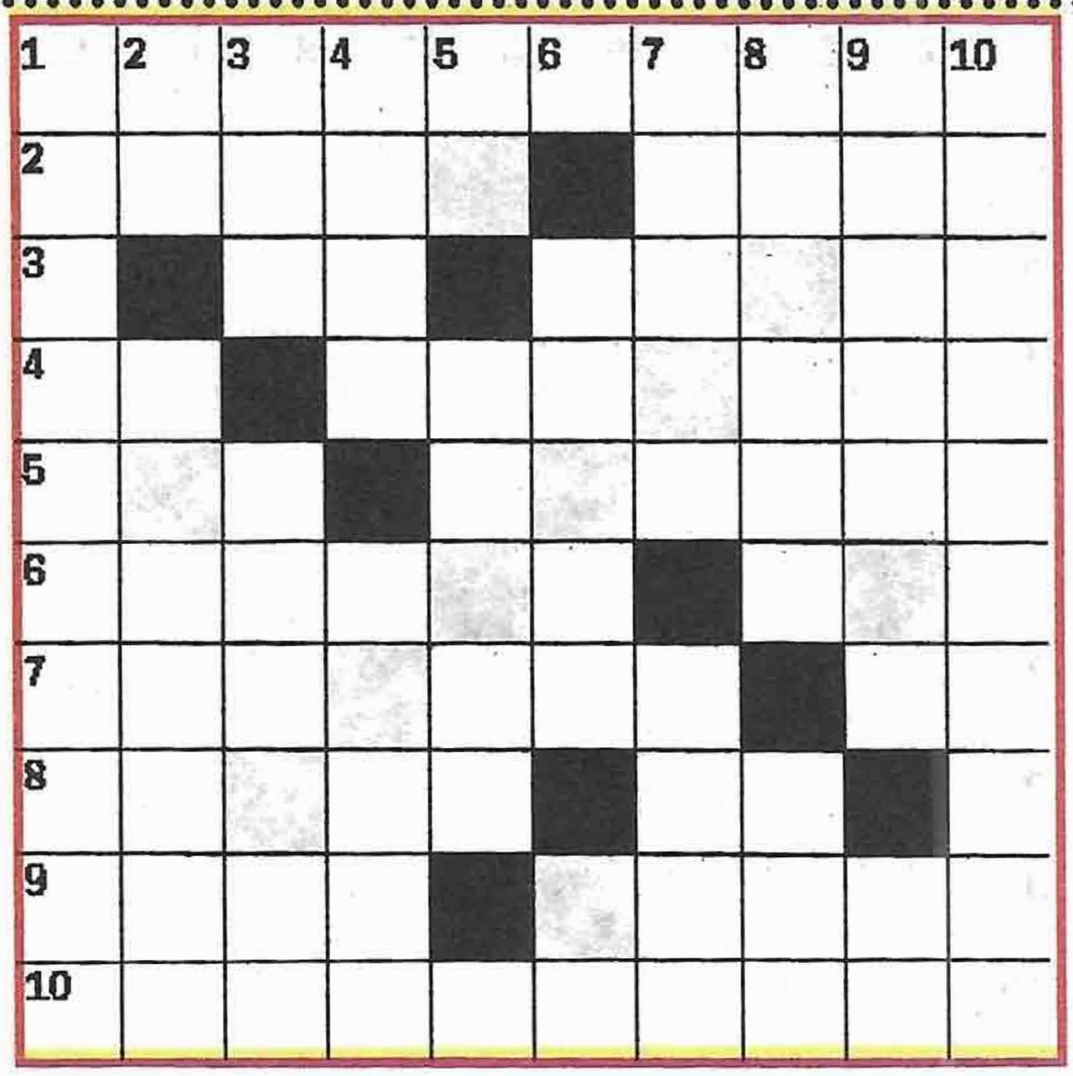

Excluderi

ORIZONTAL: 1) Încâlcită. **2)** Plecat cu şatra – Folositor. **3)** Mijloc de pisc! – Demoni. **4)** Nete! – Ofensat (fam.). **5)** Frecvent – Neadevărate. **6)** Stări de beatitudine – Mulură rotundă a unei coloane. **7)** Cercetat – Scaun pe cal. **8)** Specific – Avocat (presc.). **9)** Pieptar fără mâneci – A se usca la suprafaţă. **10)** Sperări.

VERTICAL: 1) Făcut în ascuns, fiind oprit de lege. **2)** În voal! – Legată de ţesături. **3)** Zeci de sute – Absurd. **4)** Monedă din mai multe ţări ale Americii Latine – Cu alte cuvinte. **5)** Cult! – Material. **6)** A produce suferinţă – Margini de zid! **7)** Capcane – Interdicţie religioasă. **8)** Bolnav de plămâni – Plantaţii de viţă. **9)** Mişel – Cer! **10)** Figuri de stil constând în repetarea aceluiaşi sunet în cuvinte care se succedă.

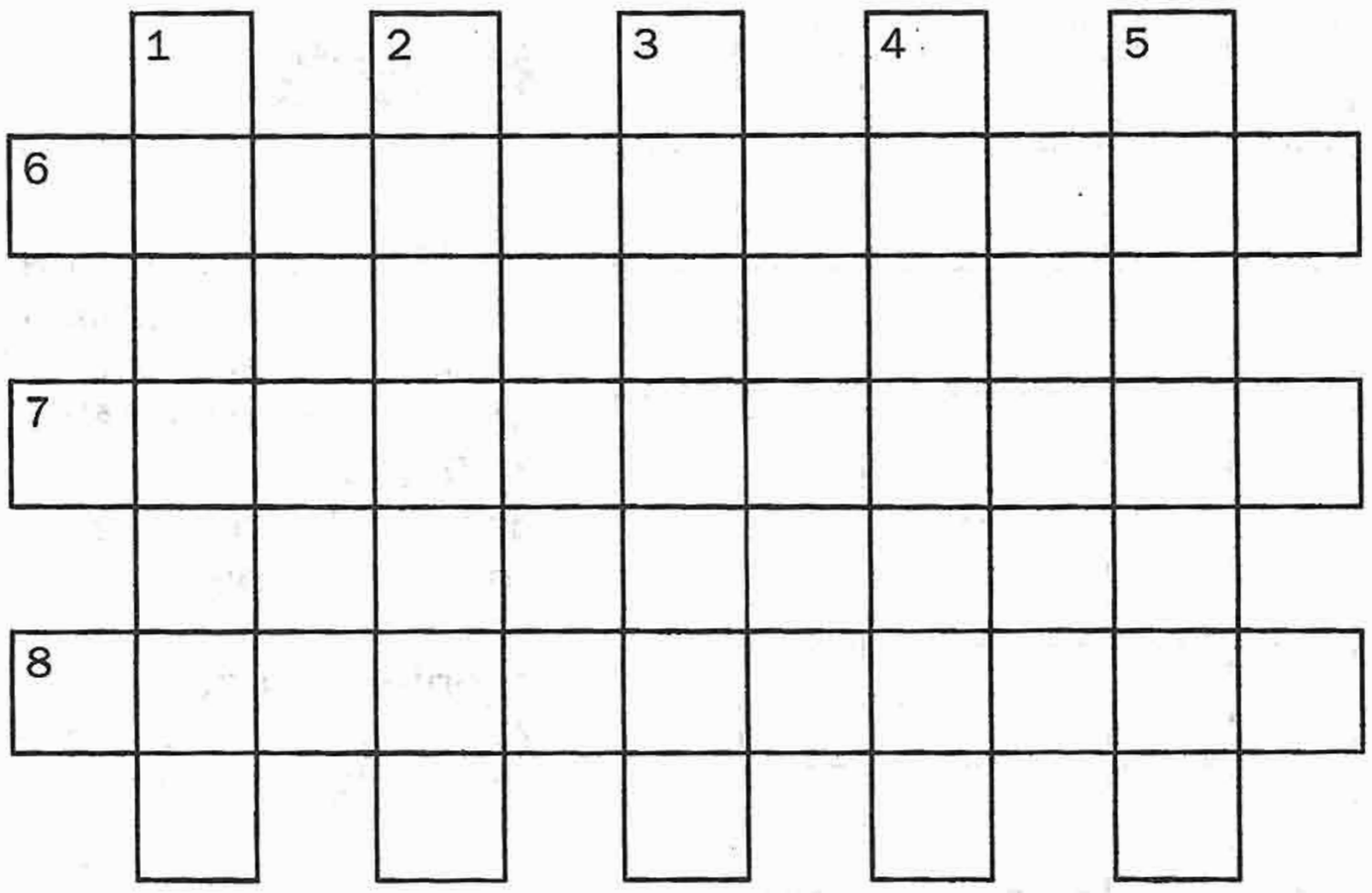

Puncte

1) A impulsiona. **2)** Numire. **3)** Scheletul unui corp. **4)** Uriaşi legendari cu un singur ochi în frunte. **5)** Ţărani care ară pământul. **6)** Aglomeraţie mare. **7)** Doctori specialişti în boli de piele. **8)** Încetare a unei activităţi.

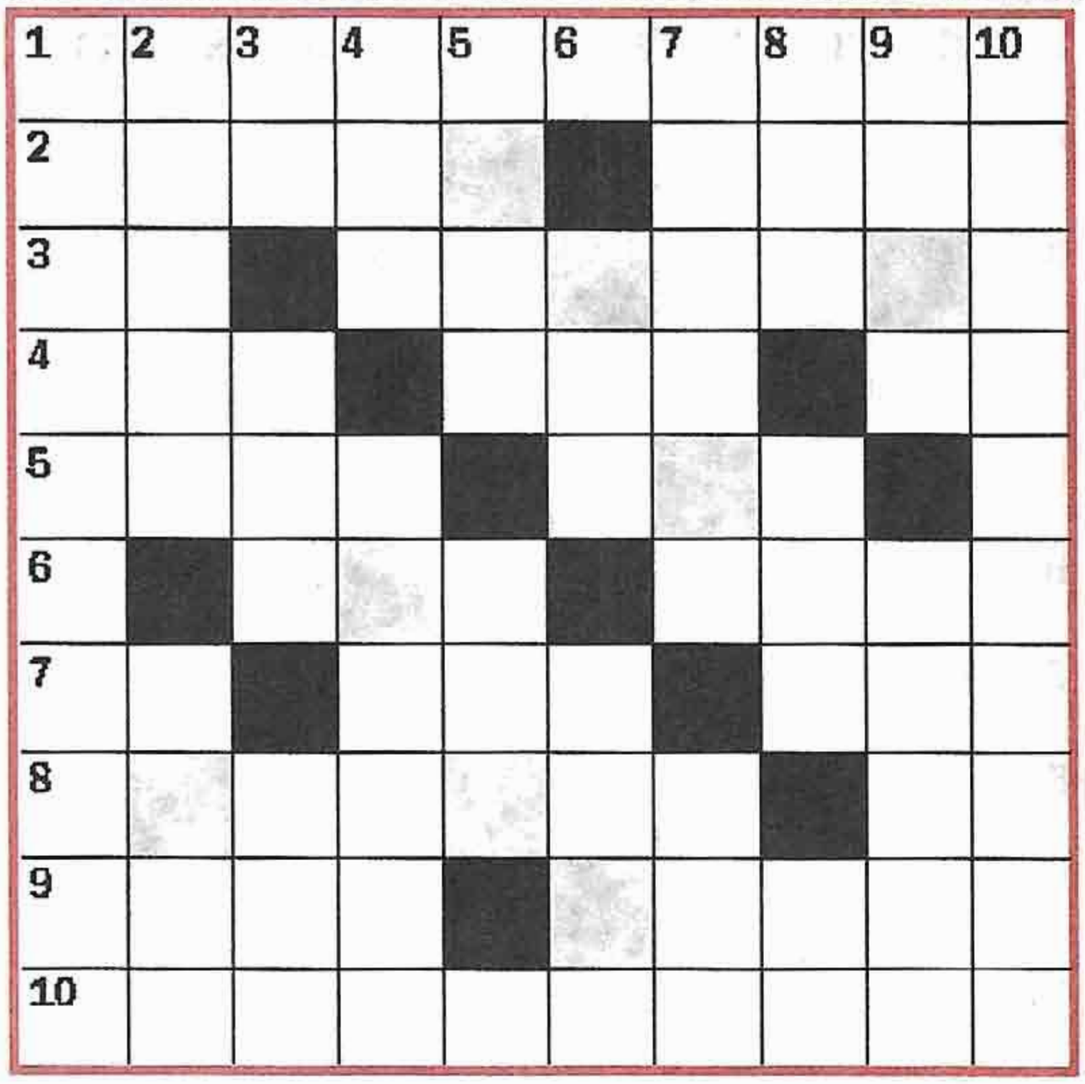

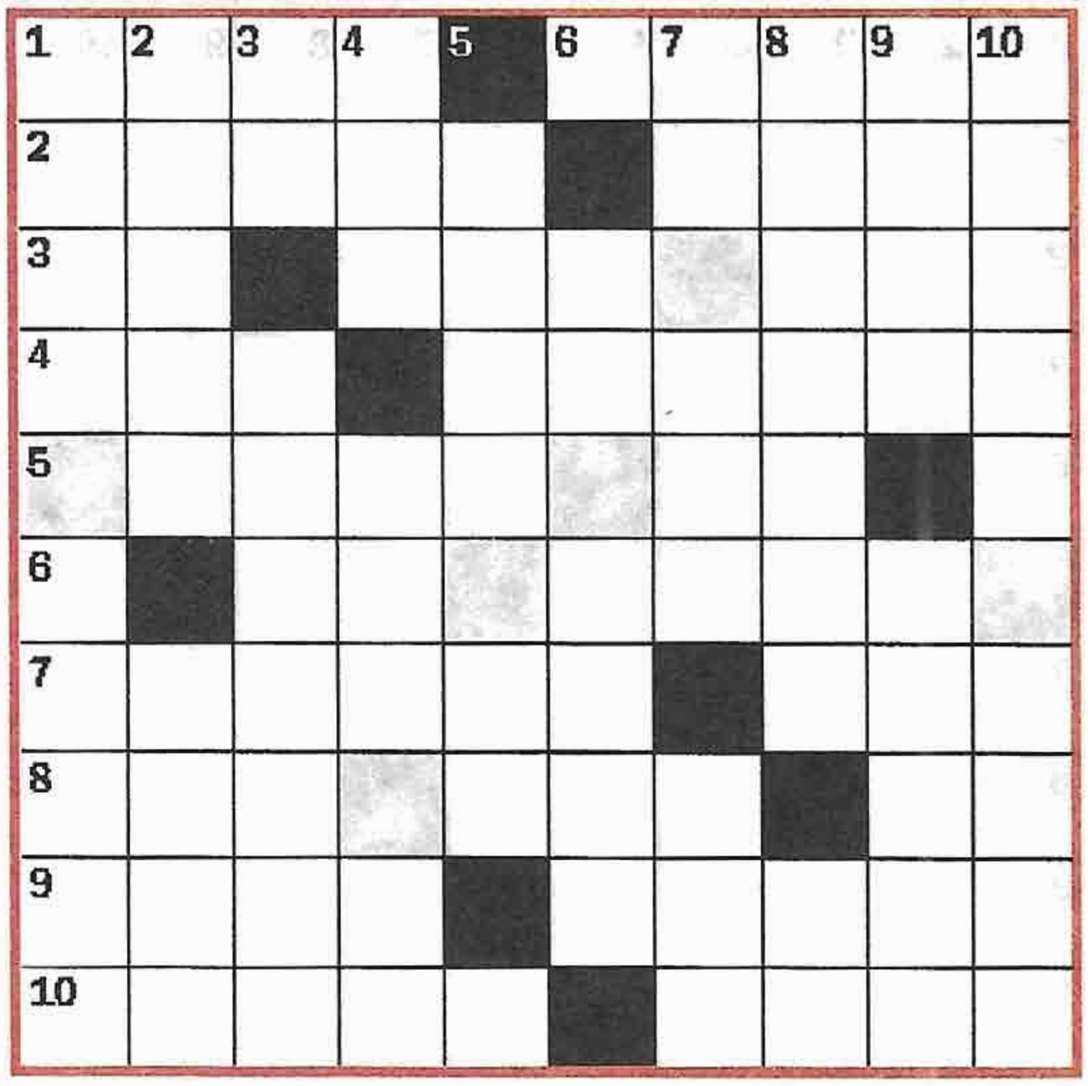

Propuneri

ORIZONTAL: 1) Decepţionate. **2)** Pantaloni ţărăneşti – Parte a coşului de fum la o casă. **3)** Perioadă de 24 de ore – Cu aspect lucios, mătăsos. **4)** Alb-negru – Cerb nordic – Început de poveste! **5)** Şir – A iriga. **6)** Rând – Voce de femeie sau copil cu timbru grav. **7)** Dumneata – Stare nespus de rea – Cocoloş. **8)** Jenant – Simbolul tonei. **9)** Cioban – Baston de sprijin. **10)** Mofturi.

VERTICAL: 1) Lipsit de farmec. **2)** A alungi – Singular. **3)** Inel de lanţ – Individ – Acel. **4)** Pus pe foc – Mamifer carnivor de mărimea unei pisici, care se apără de duşmani răspândind un miros neplăcut (pl.). **5)** O mie în familie – Creangă. **6)** Riglă dublă de desen – Joc de noroc cu bile. **7)** Fructul stejarului – Spate. **8)** Atom cu sarcină electrică – Imaculat – Cămaşă populară. **9)** Fuga calului – Sumă. **10)** Specialişti ai insectelor.

Meandre

ORIZONTAL: 1) Magazin care vinde pe valută – Ţine de gură. **2)** Inactiv – Cadru de tablou. **3)** În vers! – Închis cu pecetea. **4)** Acea – A protesta murmurând. **5)** Care împiedică razele soarelui (fem.). **6)** Încadraţi în poliţia militară. **7)** A face dovada – Lac cu peşti. **8)** Smintite – Afirmaţie. **9)** Rapizi – Arbore înrudit cu paltinul. **10)** Existenţe umane – Luate în luptă.

VERTICAL: 1) Care se ocupă numai de teorie fără legătură cu practica şi experienţa. **2)** Totalitatea soţiilor unui bărbat musulman – A scoate un sunet ascuţit. **3)** Parte a scheletului – Ticăloase. **4)** Chemarea pisicii – Măcinat. **5)** Titlu de noblete superior baronului (pl.). **6)** Treptată. **7)** Enormă – Epocă geologică. **8)** Păşiri – Perete! **9)** Iertare cerută la turci – O doamnă de la Paris. **10)** Romanizare.

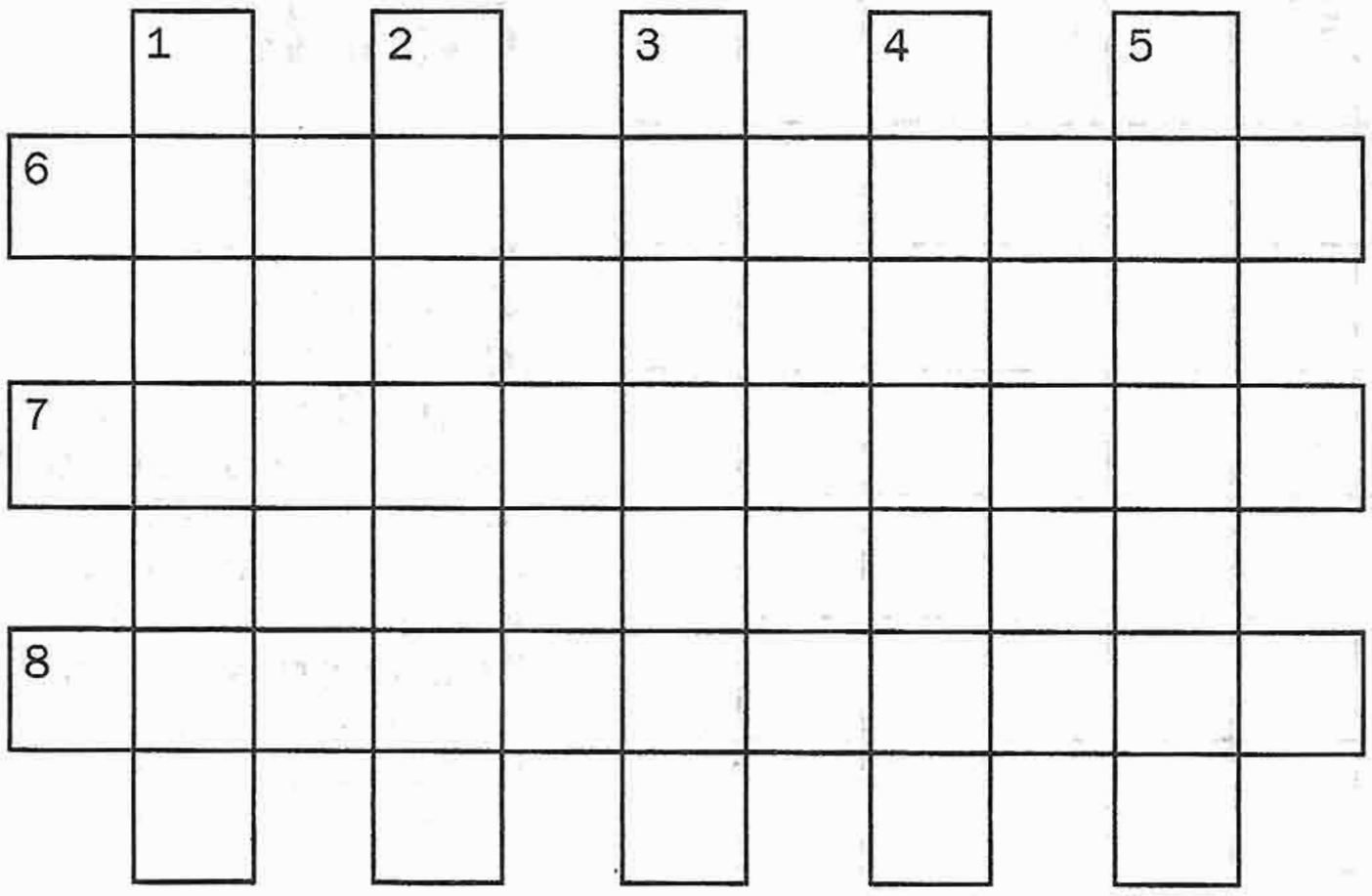

Puncte

1) A face diferenţa. **2)** Cel mai mic posibil ca valoare. **3)** Jertfă adusă unei divinităţi. **4)** Registre de evidenţă. **5)** Ritm al proceselor biologice. **6)** Distrugerea agenţilor patogeni. **7)** Primitori cu bucurie (fem.). **8)** Aberaţie.

Perspectivă

Astea rod metalele / Pui de raţă

Haină de judecător / Alcoolici

Convingător

Joc cu imagini / Pisic

Şei! / Concurent

Isteţ

Astea învaţă mecanic / Itinerar

Ciolan / Asia!

Băuturi alcoolice de culoare verde

Robustă / Întrebare

A da bună creştere / Poliţă

Ici

Păsări de pradă / Are mult de lucru

În casă! / Omogen

Fantome / Calic

Smoc de păr / Neprihănit

Arbore pe mal (var.) / Nea

Sau / A se ivi

Cerb nordic

A-şi roşi buzele / Linie marginală

Atmosferă

Trasă pe jos / Vorbesc foarte puţin

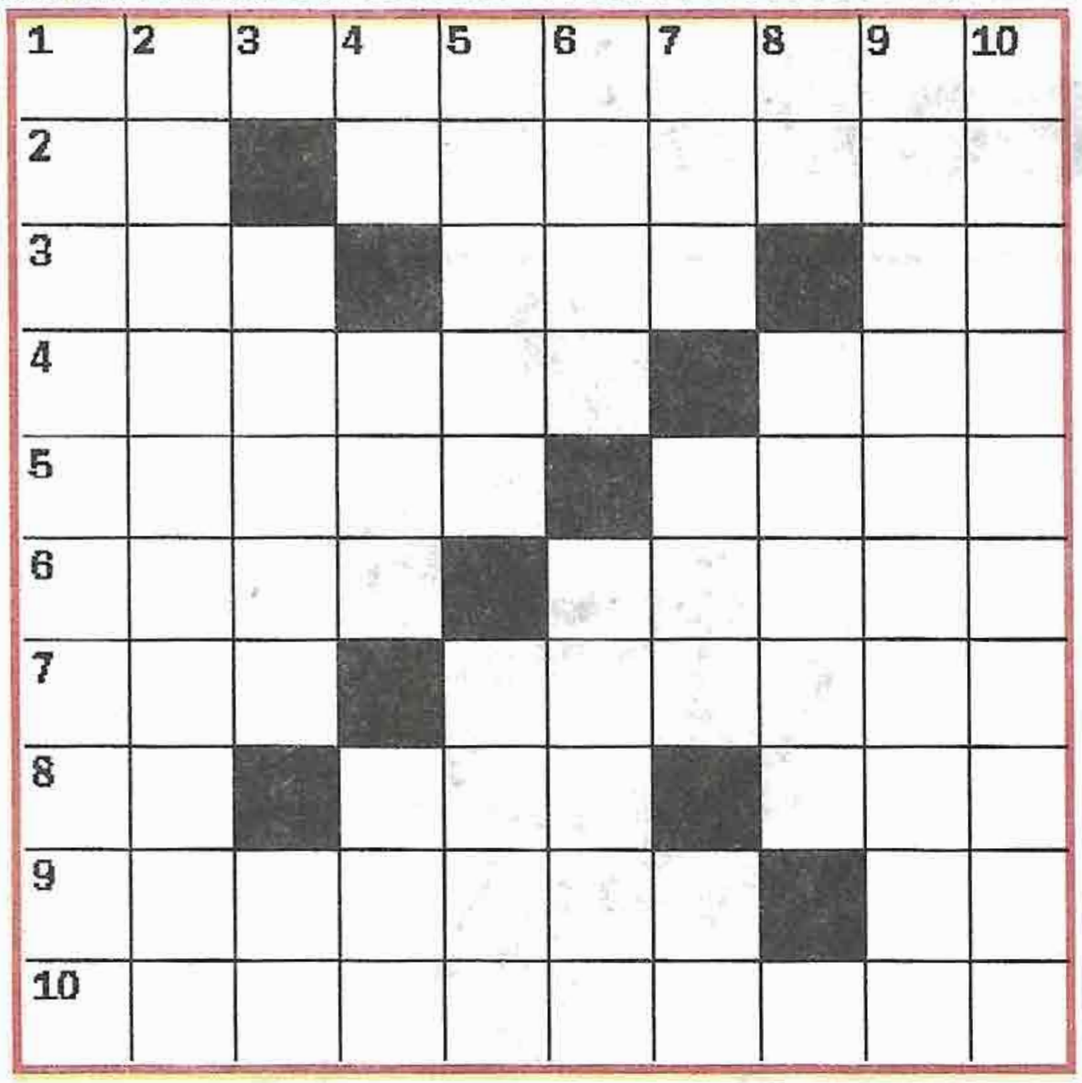

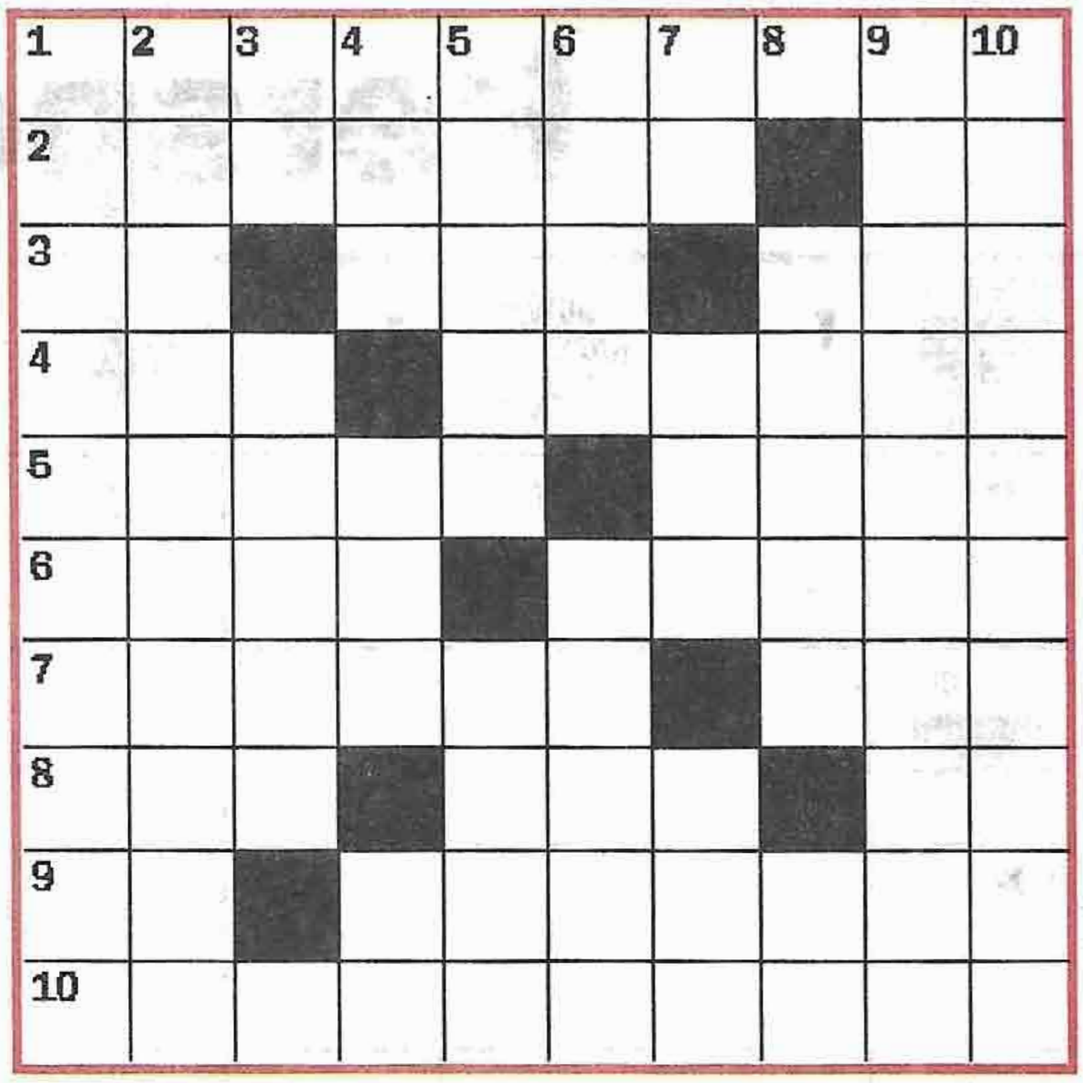

Evidenţe

ORIZONTAL: 1) A căpăta un caracter universal. **2)** Unealtă de cusut – Pufuşor. **3)** Pom fructifer – Neclintit – Capete de fular! **4)** Mâncat pe dinăuntru – Vorbă la telefon. **5)** Carte cu hărţi – Asfixiere în apă. **6)** Glasuri – Particule materiale. **7)** Studiată de geologi – Care râde mult şi fără rost. **8)** În raid! – Nuia – Fir de urzeală. **9)** Clarificat – În dotă! **10)** Aparate metalice pentru distilarea lichidelor.

VERTICAL: 1) Vorbire greu de înţeles. **2)** Legat de linia de mijloc a Pământului. **3)** A se pune în pat ca să adoarmă – În umăr! **4)** Început de episod! – Fluier multiplu – Imită o explozie. **5)** Zdrenţăros – Maşină veche. **6)** Anunţ public – Nu aceştia. **7)** Fast – A se ivi – Pecete! **8)** În vilă! – Electrozi pozitivi. **9)** Batjocoritor. **10)** Comportări pline de ferocitate.

Jaloane

ORIZONTAL: 1) Instalaţie de răcire. **2)** Sabie turcească – Perplexe la final! **3)** Margini de zapis! – Garanţie – Capabil. **4)** Lac cu peşti – Plini de voie bună. **5)** Legată de ceas – Figură de stil. **6)** Cuvânt de negaţie – Semn prevestitor. **7)** Fabricant de lichid acru folosit în alimentaţie – Foc de armă. **8)** Una care îmi aparţine – Număr prezentat a doua oară la cererea publicului – Bei! **9)** Scrise în ziar! – Curăţat de pene sau de fulgi. **10)** Unele care nu se pot vedea.

VERTICAL: 1) Aspect al unei persoane (pl.). **2)** Estic. **3)** Ieşit! – A sta bolnav la pat. **4)** Efect comic la cinema – Obicei religios – Juni! **5)** Partea anterioară a unui proiectil de artilerie – Exces. **6)** Distanţate – Cei dintâi. **7)** Plantă textilă – A cunoaşte – Dedesubt. **8)** Vânturat – Lei în plic! **9)** Care are capacitatea de detonare. **10)** Reeditate.

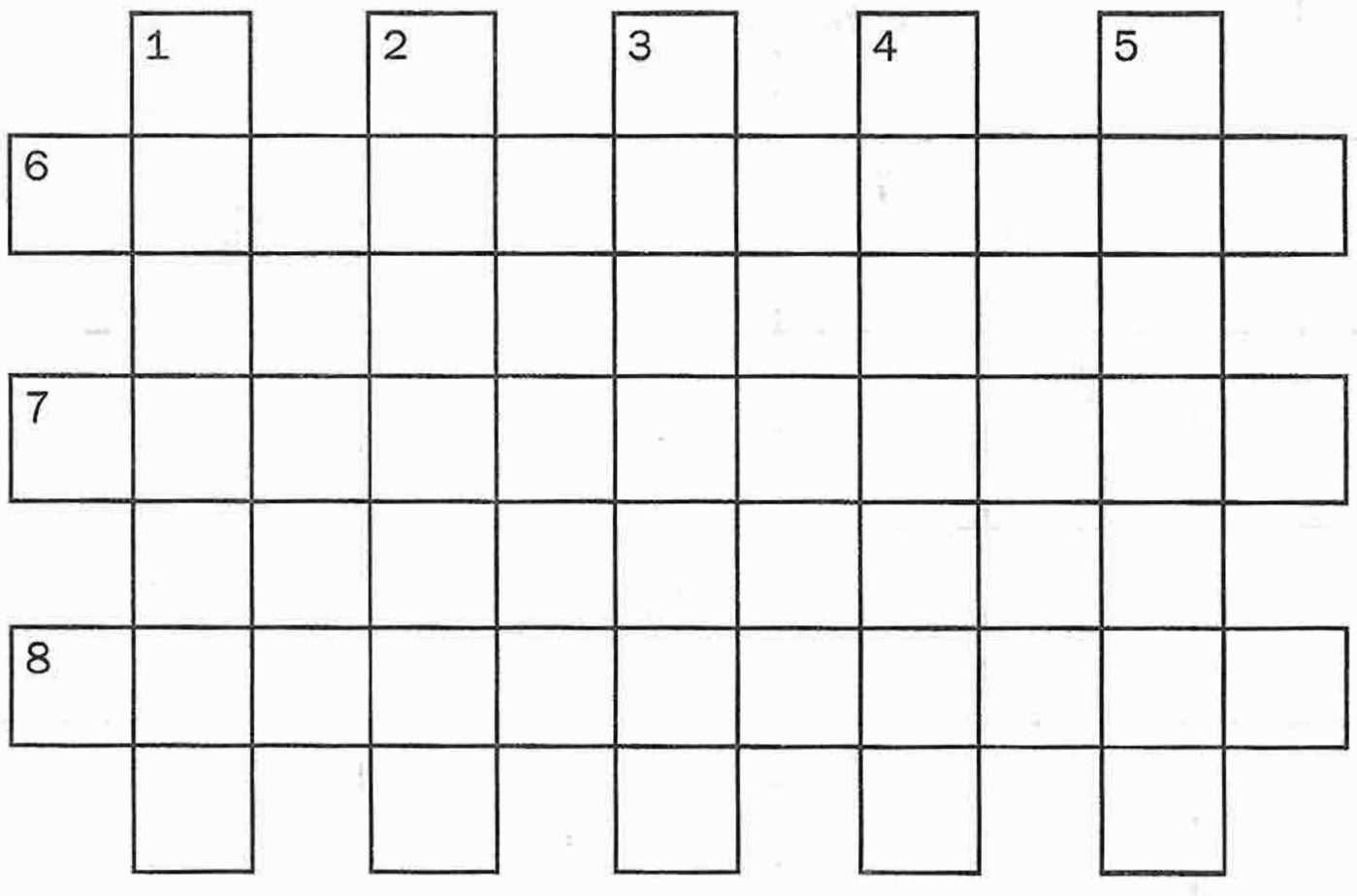

Puncte

1) Potop biblic. **2)** Grup de populaţie străină izolată în mijlocul populaţiei indigene. **3)** Nemişcaţi. **4)** A arunca un obiect. **5)** Nesuferit. **6)** Provocarea somnului artificial prin sugestie. **7)** Spirituală. **8)** Specialist în creşterea copacilor.

Salutare

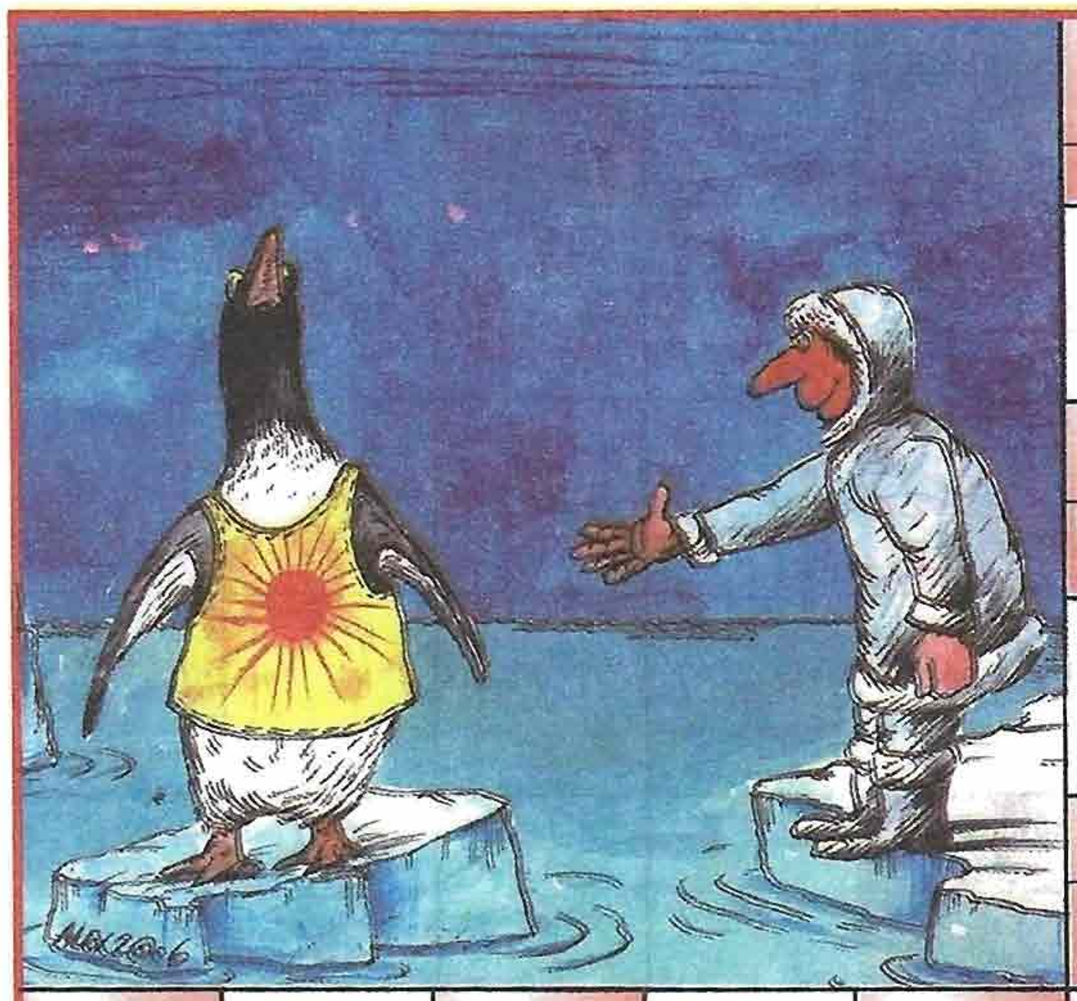

Asemănător cu balena / Rea

O dată la 12 luni / Încetinit în desfăşurare

Înrudiţi cu paltinul

Sfoară de ornament / Produs de cofetărie

Mov / Regional

Legaţi de viaţa cuiva / Erbivori din Africa

Cifru / Conducători de mânăstiri catolice

Ciob de sticlă / Înrudit cu bradul

Grandioşi

Dispoziţie în armată / Ofiţeri otomani

Cută! / Lulele

A dezmierda

Mâncat de porci / Cântece populare

Gem! / În vale!

Sclav / Plantă aromatică

Plantă tropicală agăţătoare / Orator

Umplut la refuz / Instrumente de suflat

Ramificaţii nervoase / Mioare

Ramuri de fag! / În baltă!

Avantaj / În cofă!

Aceea / În venă!

Melcii copiilor / A face deosebirea

Combinaţii

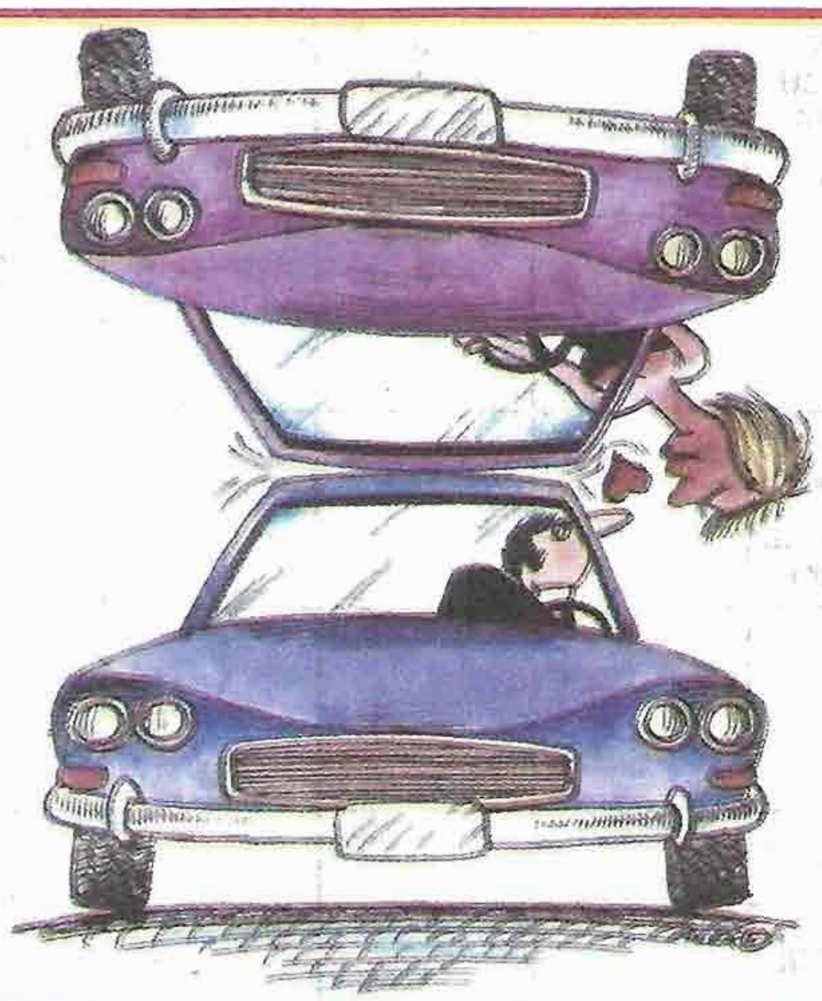

Supranume / Lejer

Evreiesc / Reproducere la scară redusă

A porni cu violenţă

Linii de lumină / Supărare

Kilogram (fam.) / A părăsi locul

Interdicţii comerciale / Bosumflat

Gheţuş / Nu

Cauciuc la roată / Monedă de tefelon

Reptilă uriaşă tropicală

Funcţie de dregător oltean / Dună!

Document / Atmosferă

A rata / Vânt tropical regulat

În grup! / A face ca măgarul

Sfadă / Casă de gheaţă

Personaje / Năravuri

Depozitare fără ambalaj / Chelneri (od.)

Pui de capră

Bare de la car / Simţul urechii

Nuzi / Armăsar

A ajunge undeva / Capete de plug!

A se retrage în ordine / Dezmierdări

Miros neplăcut

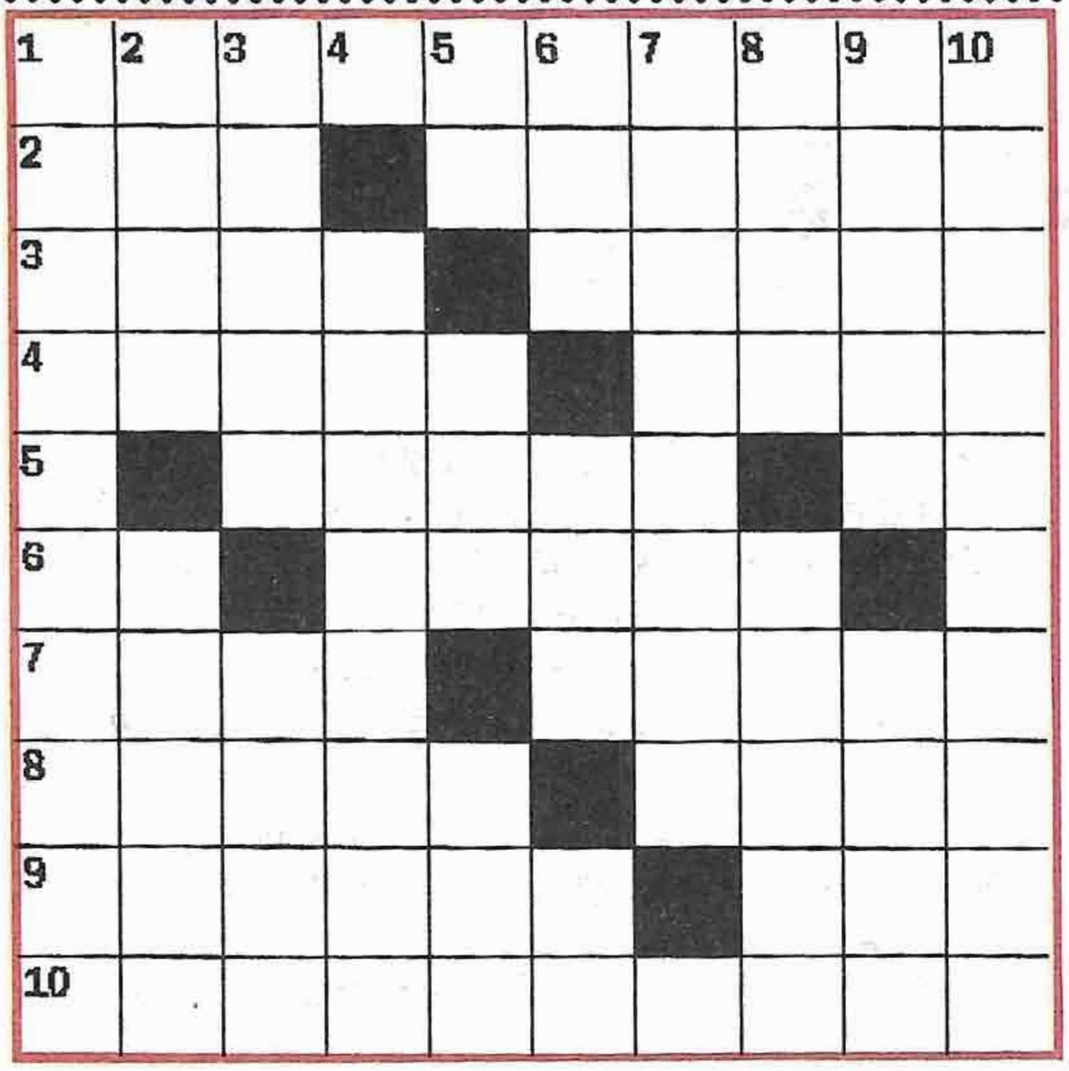

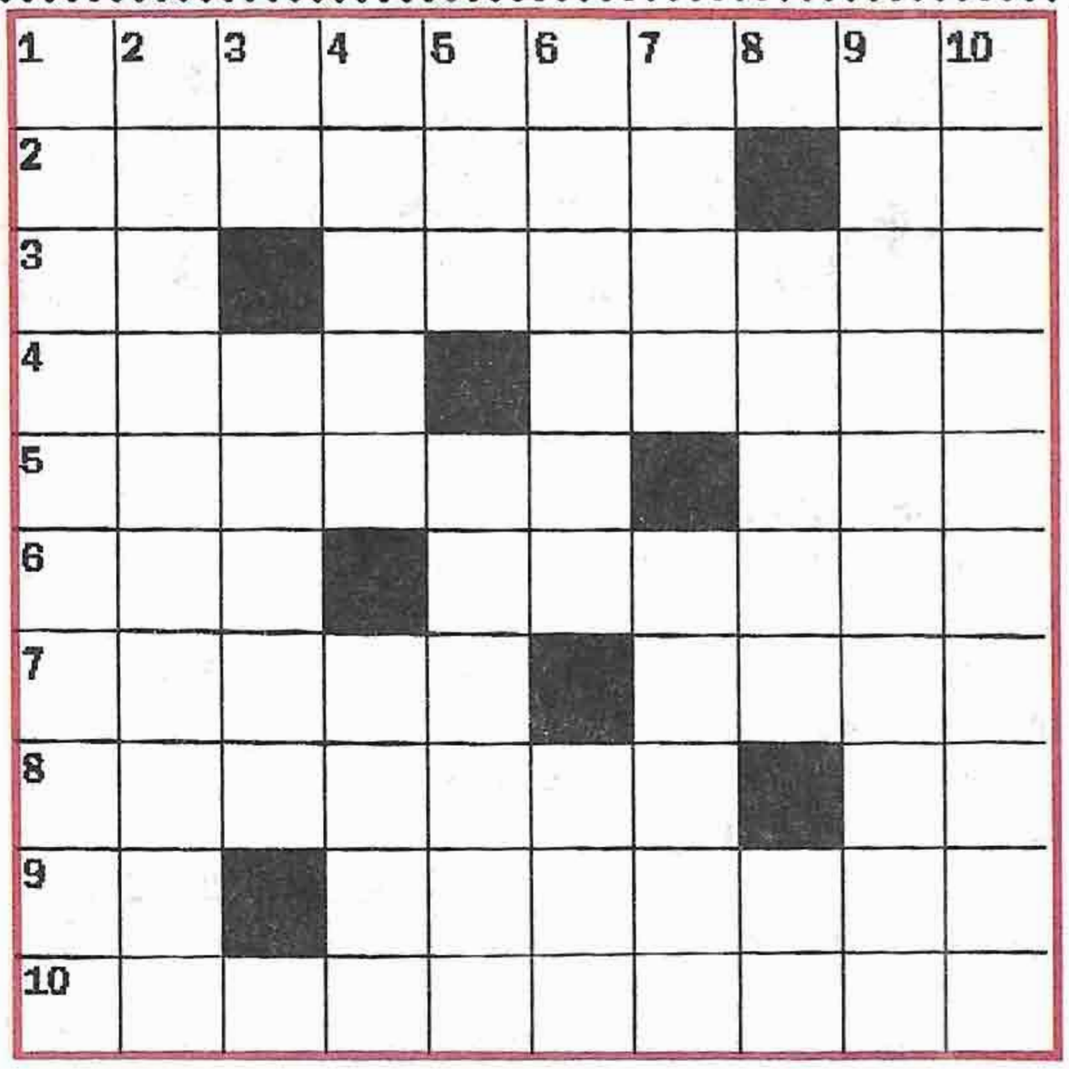

Nostalgie

ORIZONTAL: 1) Descumpănire. **2)** Ofiţeri otomani – Produs fără participarea voinţei. **3)** Rost – Pasăre migratoare de baltă. **4)** Dezmăţuri – Haine la suflet. **5)** A degaja un gaz, un miros etc. – Ieşire din fire! **6)** În trepte! – Promoroacă. **7)** Universuri – Servită cu lapte. **8)** Complet lipsit de minte – A striga tare. **9)** Care roade solul – Alean. **10)** Unealtă cu o lamă cu dinţi folosită la tăiat (pl.).

VERTICAL: 1) Sculptură cu figuri scoase în relief pe un fond cu care fac corp comun. **2)** Sursă de lapte de vacă – Pulberi cosmetice. **3)** A lua mâncarea cu limba – Miel mai mare (reg.). **4)** Formă de convieţuire reciproc avantajoasă între două specii diferite de organisme. **5)** În cerc! – Din nou – Arbore milenar cu lemn preţios (var.). **6)** Cerb nordic – Pom fructifer – Capete de valţ! **7)** Făcut praf şi pulbere. **8)** Plante acvatice – Acră la gust. **9)** Adevăraţi – După aceea. **10)** Aflate în afară.

Închipuiri

ORIZONTAL: 1) Cuprinse într-un număr de iluzionism. **2)** Înşelat... de 1 Aprilie – Bine! **3)** Acute! – Târâtoare. **4)** Haină monahală – Dat cu guma. **5)** Cu un uşor gust de bere – Dacul numit de greci. **6)** Mâncat de porci – Plante exotice foarte sensibile la atingere. **7)** Colectiv restrâns de oameni – Ajunge! **8)** Haină scurtă impermeabilă – În arie! **9)** În orice sens! – Smintit. **10)** Comoditate.

VERTICAL: 1) Plantă leguminoasă cultivată pentru lăstarii ei tineri, foarte gustoşi. **2)** Ambarcaţii alcătuite din două corpuri de plutire. **3)** Unealtă de cusut – Folosit la făcut spumă pentru spălare. **4)** Plantă aromatică întrebuinţată drept condiment – Fotografii. **5)** În balet! – Portmantou (var.). **6)** Tăvi mari, rotunde, din metal – Perioade de 12 luni. **7)** Vin acru – Cuvertură care se pune pe pereţi. **8)** Comerţ – În atac! **9)** Întrevăzut. **10)** Lipsite de frumuseţe.

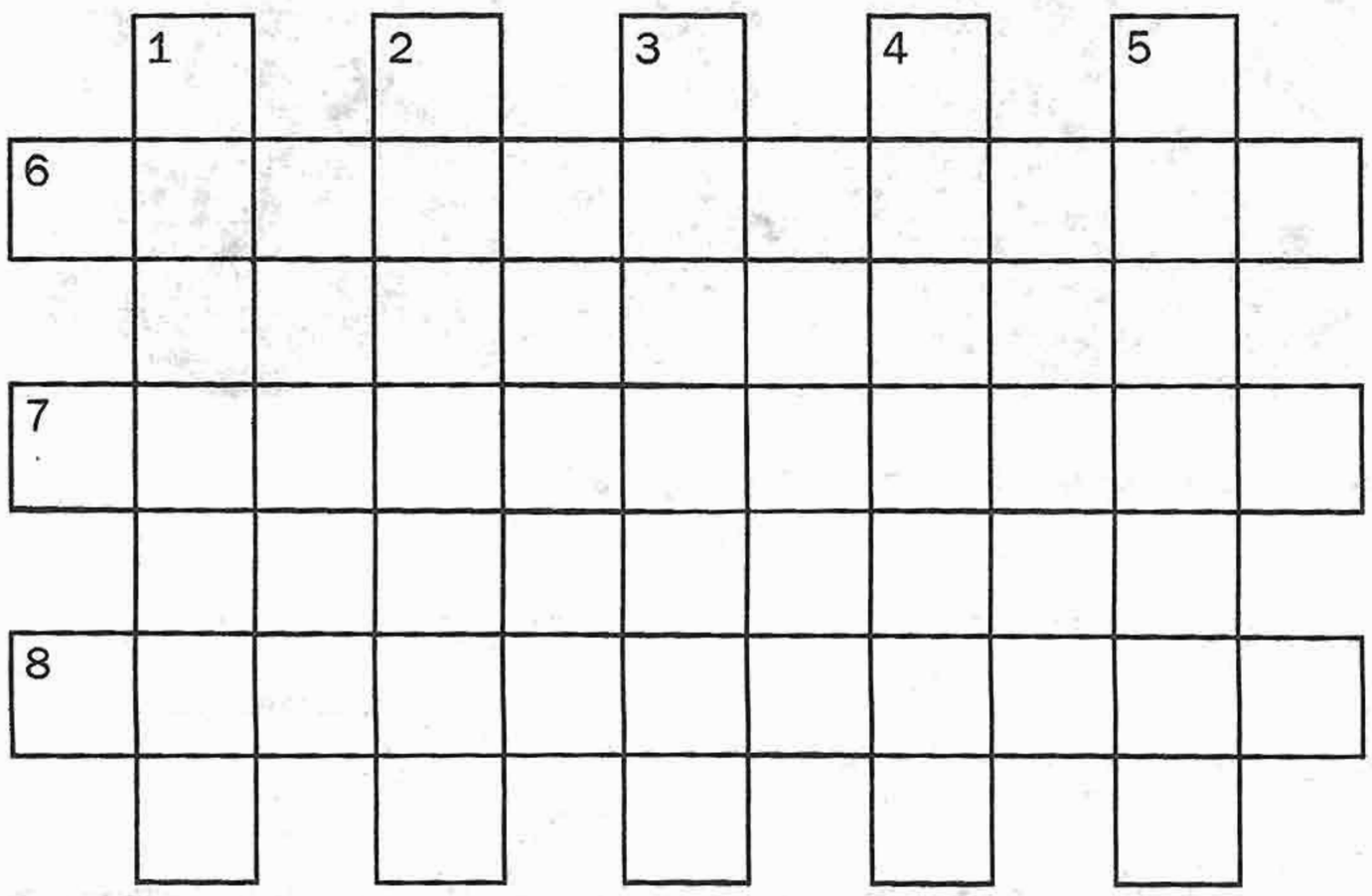

Puncte

1) Deţinător. **2)** A deplasa prin aplicarea unei forţe de apăsare. **3)** Crainic de radio sau televiziune. **4)** Stricat, vorbind despre alimente. **5)** Sculptură reprezentând un om sau o altă fiinţă. **6)** Legată de mai multe culturi, comune mai multor ţări. **7)** Infractori. **8)** Ordin călugăresc.

Să râdem...

Legile lui Murphy

● Chiar dacă faptele sunt rigide, adevărul este flexibil.

● Durata unui minut depinde de poziţia ta faţă de uşa de la baie.

● Durata unei căsnicii este invers proporţională cu durata petrecerii de nuntă.

● Dacă păstrezi un lucru prea mult, îl poţi arunca. Dacă arunci un lucru prea devreme, vei avea nevoie de el imediat ce l-ai dat la gunoi.

● Dacă vei cumpăra banane necoapte, ele vor fi mâncate înainte de a se coace. Dacă le cumperi coapte, ele se vor strica înainte de a le mânca.

● Telefonul sună întotdeauna când eşti la baie, sau eşti în faţa uşii de la intrare şi îţi cauţi cheile ca să descui uşa.

● O jucărie care nu se sparge poate fi folosită la spartul altor jucării.

● În America este important nu atât cât costă un obiect oarecare, ci cât de mult se poate economisi cumpărându-l.

● Opulenţa de la intrare este invers proporţională cu solvabilitatea firmei.

● La coada cealaltă se serveşte mai repede decât la coada la care te-ai aşezat.

● Nimic nu arată atât de frumos când este privit de aproape, ca atunci când este privit de departe.

● Întotdeauna plouă când îţi speli maşina. Dar nu încerca să speli maşina pentru că sau plouă, sau nu merge.

● Întotdeauna este greşeala partenerului.

● Este foarte simplu să faci ceva complicat, dar este foarte complicat să faci ceva simplu.

● Când remediul oferit de minister nu se potriveşte problemei ridicate, este mai uşor să schimbi datele problemei decât să obţii un alt remediu.

● Orice soluţie generează noi probleme.

● Locul în care ajungi depinde de scaunul pe care stai.

● Dacă ajungi prea devreme, s-a amânat. Dacă îţi dai sufletul ca să ajungi la timp, va trebui să aştepţi. Dacă întârzii, este prea târziu.

● Dacă te simţi bine, nu-ţi face griji. Vei trece peste asta.

● Zâmbeşte... mâine va fi mai rău.

Legile programării calculatoarelor

1. Să greşeşti este uman, dar ca să zăpăceşti de tot lucrurile ai nevoie de un calculator.

2. Un program de calcul face ceea ce îi ceri, nu ceea ce ai vrea tu să-ţi facă.

3. Valoarea unui program este direct proporţională cu greutatea listingului.

4. Complexitatea unui program va creşte până va depăşi capacitatea de înţelegere a operatorului care trebuie să lucreze cu el.

5. Descoperirea unei erori într-un program de calcul se face abia după ce programul a fost folosit câteva luni de zile.

6. Orice program de calcul ajuns în faza de rulare este depăşit.

7. Orice program de calcul costă mai mult şi necesită mai mult timp decât s-a considerat iniţial.

ABONAŢI-VĂ!

Veţi avea colecţia completă a revistei, simplu şi comod în cutia dumneavoastră poştală. Taxele poştale sunt suportate de editură. Preţul abonamentului rămâne neschimbat indiferent de posibilele creşteri ulterioare ale preţului revistei.

Adresa de trimitere a talonului şi a copiei după documentul de plată: **S.C. Publicaţiile Flacăra S.A., Piaţa Presei Libere nr. 1, cod poştal 013701, sector 1, Bucureşti, O.P. 33, C.P. 12.** Menţionaţi pe plic: **ABONAMENT.**

Conturi bancare deschise
la Banca Comercială Română – Sector 1:
RO74RNCB5010000007890001 – RON (lei)
RO20RNCB5010000007890003 – USD
RO90RNCB5010000007890004 – EURO

TARIFE

Apariţii	România LEI	Europa Euro	SUA & Canada USD
3	13,50 lei (135.000 lei vechi)	–	–
6	27,00 lei (270.000 lei vechi)	20	28
10	45,00 lei (450.000 lei vechi)	36	50

TALON

Solicit un abonament la revista FLACĂRA **pentru:**

❒ 3 apariţii ❒ 6 apariţii ❒ 10 apariţii

la preţul de ..... începând cu luna .....
Am achitat cu: ❒ mandat poştal /nr. ..... din data .....; ❒ cec bancar /nr. ..... din data .....; ❒ ordin de plată/ nr. ..... din data .....

Nume ..... prenume ..... ţara ..... localitatea .....
strada ..... nr. ..... bloc ..... sc. ..... ap. ..... judeţ/sector ..... cod .....O.P..... telefon .....

Pentru România: expediere poştală simplă, imprimat. **Pentru străinătate:** expediere poştală simplă, imprimat, Par Avion.
Vă rugăm să vă asiguraţi cutia poştală şi să o dimensionaţi corespunzător publicaţiei.
Pentru orice întrebări sau probleme legate de abonamentul dumneavoastră vă rugăm să ne contactaţi la 004/021/317.91.37, serviciul abonamente – persoană de contact: Nicoleta Predescu, e-mail: abonamente@publicatiileflacara.ro, sau în scris pe adresa de mai sus.

ASIBAN SA

ASIGURARE - REASIGURARE

De fiecare dată
când te urci la volan ești altul...
...dar nu știi când se poate rupe filmul.
Ar fi bine să treci mai întâi
pe la noi !

DE CARE AVEȚI NEVOIE !

ASIGURAREA

www.asiban.ro

— 14 ani

— 11 ani

— 8 ani

— 5 ani

— 2 ani

Eximbank România
împlinește 14 ani de când crește
împreună cu afacerile dumneavoastră.

EXIMBANK
ROMANIA

Partenerul tranzacțiilor de succes.

EximBank Romania
Splaiul Independenței, nr. 15, Sect. 5, București
Tel: +4021 405 31 38
Fax: +4021 405 33 88
E-mail: pr@eximbank.ro